

ژ وهشائين ئيکه تيا نقيسه رين کورد
دهوک

151

سنۆرين قه كرى

ئيسماعيل بادي

٢٠٠٨

دهوك

* سنۆرىن قەكرى

دیدارین ئەدەبى و میزگەرد

* ئىسماعىل بادى

* بەرگ: جەمىل محەمەد سەبرى

* دەرھىنانا ھونەرى و كومپىوتەر: محەمەد سەید عەلى

* چاپخانىە ھاوار - ۲۰۰۸

* تىراژ: (۵۰۰) دانە

* ژمارا سپاردنى (۳۸۲)

* ژ وەشانىن ئىكەتيا نقيسەرىن كورد / دھۆك

سنۆرىن قەكرى

دیدارین ئەدەبى و میزگەرد

دیاری...

بیشه کی

کارکردن د بیافنی راگه هاندنی دا، سوارچاکین چله ننگ ژیرا دقین و کسه سی خو ب روژنامه شان د نیاسیت، فهره ل ههر دهلیشه و جهی کار لی دکهت، بیافه کی ژ خوړا دهست نیشان بکته و ل سهر کار بکته و بیخیته د خزمه تا ههز و بوچوونین خو یین پیشه بی دا، نانکو نه تنی مه رهم ژ کاری نهو بیت دهزگای خورازی بکته و چ روژانه، یان هفتیانه بارا خو تی بیخیت.

بو ماوه یی پتر ژ (۸) ههشت سالان نهز وهکو روژنامه شان، نیک ژ نهدامین نقیسینگه ها دهوک یا دهزگه ها برابه تی و خه بات ل پارتیزگه ها دهوکی بووم. د شان سالان دا و ب تایبته ل سهر دهمی زیرینی دهزگه ها برابه تی و خه بات نه خاسمه روژنامه یا (برابه تی نه دهب و هونه ر) ل بهراهی وهک پاشکویه ک (۴) چوار بهریه ری د گه ل روژنامه یا برابه تی ب هفتیانه و پاشی روژنامه یه کا سهر به خو ب چهن دین بهریه ران، نه م شیا یین رولی خو تیدا بگیرین و وی دهلیشه یا زیرین ژ دهستی خو نه کهن، ژ بلی به لافکرنا بابه تین دوست و هفالان و مه پشته فانی لی دکر و ژ بلی کاری مه بی روژانه بو روژنامه یا (برابه تی) یا روژانه و (خه بات) یا هفتیانه ب زمانه عه ره بی، نه م شیا یین دنا ف بهریه رین (برابه تی نه دهب و هونه ر) ژ ی دا، رولی خو بگیرین و چ هژمار نه دهر دکه فتن هه که مه پشکداریه ک

• بو وان کسه سین بوینه ریخوشکه ر ژبو به لافکرنا شان دیداران.

• بو دهسته یین داهاتی.. نهوین دنا ف دهریا نه ده بی کوردی دا ژنوی خو فییری مه له فانی دکهن.

تیدا نه کربا چ ب راپورته کئی ل دؤر بابه ته کی یان بزافه کا نه ده بی و هونری، یان ژی هه قیبه یقینه ک د گهل ئیک ژ رهوشه نبیرین باژیروی دهوکی چ ل دهوکی ب خو یان ژ دهرقه و هه تا بیتن دؤری وهلاتی ژی مه دهلیقه ژ دست نه ددان و بارا خو تی د ئیخست.

ئهف دیدار و هه قیبه یقینه دناف بهرپه رین قی پهرتوکی دا، ژ بلی (۸) ههشت دیداران کول هنده ک دم و جهین دیترا دا هاتینه به لافکرن، هنده ک ژی نه هاتینه به لافکرن، ل نک مه د ئرشیف کرینه و ئه قین دیترا هه می بیتن وی روژنامه یا ناقبری نه. ههروهسا نه تنی ئه قنه، به لی هژماره کا دی یا زور ژی ماینه. ئه و ژی چنکو مه کرینه دو جوین، ئه قه تنی بابه تین ئه ده بی د گریت، بیتن دیترا بابه ت و دیدارین هونری نه و ئه و ژی هه که دهلیقه هه بوو، دی دناف بهرگی پهرتوکه کا دیترا دا دهینه چاپ کرن.

ههروهسا ژبیرنه که بین دو دیدارین دی دگهل سهیدا (حافظ قازی) ژی مه هه بوون، به لی ژ بهرکو ئه قه د پهرتووکا مه یا ب ناقی (هه قیبه یقینه حافظ قازی / دهوک - ۲۰۰۵) تیدا هاتینه به لافکرن، یا ئیک دیداره کا درپه بوو یا ئیک بهرپه ری روژنامه یی، د هژمارا ۱۸۷ یا روژا ۲۸/۷/۲۰۰۰ تیدا هاتسو به لافکرن و یا دیترا ژی د کوشارا (رامان) دا هژمار ۸۸ سال ۲۰۰۴ تیدا به لاف بوو، ب هه قکاری د گهل روژنامه قان (مصلح عه بدولقادر) هاتبو ئه نجامدان.

که سیتن مه هه قیبه یقین د گهل دا کرین، مه ره ما مه پچ ئه و بوویه خرمه ته کئی ژ باژیروی خورا بکه یین و رهوشه نبیرین وی بو خه لکه ک دیترا بدهینه نیاسین، ههروهسا مه د بهرنامه یی خو دا دانابوو، ئه ف

هه قیبه یقینه هه می رهوشه نبیر و نقیسه ران قه گریت، لی ژ بهرکو روژنامه پشتی بهرپرستی دهزگه هی هاتیه گوهورین، ل شوبنا بهرپرستین نوی پیشقه بهن ئه و ژی هاته راوهستیان، دارا وی دینی را بری.

ریزکونا قان هه قیبه یقینه دناف بهرپه رین قی پهرتوکی دا، داکو بو که سیتن دیدار د گهل دا هاتینه کرن و خوانده قانان بهرچا ف بیت، نه کو هنده ک هزر بکه ن، بوچی دیدارا فلان شاعری یان چیرۆکنقیس بوچی ل دوماهییی یه و یا فلان که سی ل بهراهیی یه، دبیتین مه ل دوو ف میژوویا به لافکرنی ب ریزکرینه، داکو دلئ که سی ژ مه نه مینیت و هه می ل نک مه د خوشتقی نه، هه که د خوشتقی نه یان، دیدار د گهلدا نه دهاتنه کرن.

ههروهسا خو شی و زهنگینیا قان دیدار و هه قیبه یقینه ئه وه، که سه ک بو ته د ناخشیت، لی ژ نشکه کیقه ته گو ه لی بوو وه غه را داوی کر و تنی میناک و په یقین وی ژ مه را دمینن، ئه و ژی وه ک قان چه له نگین کو دیدارین وان دناف بهرپه رین قی پهرتوکی دا (محهمه د ئه مین ئوسمان، سه لمان کوقلی، عه بدولعه زیز کوریمه یی، تاها مایی، محهمه د تا هر گوهرزی و محهمه د جه میل سهیدا).

ل دوماهییی دبیتین تنی ئه قه پینگا قه که بو ئه رشیف کرنا قان دیداران و هر که سی قه کولینه کئی ل سه ر بهرهمی ئیک ژ قان نقیسه ران بکه ت، ب سانا هی دی شیت مفایی ژی وهرگریت.

ئیسماعیل بادی

۲۰۰۷/۷/۲۷

محمد مد ندمین دوسکی:

برپارا دوماهییی یا جه ماوهری یه و نهغه ژمیژه چاقه پری مه

شفا عشقا من درتو بوو
نهزی ل هیقیا تمه یاری
کنگی دی هیی ژ فی وهغری
دا خوش بکهین فی بوهاری

ب شان په یقین ژووری، سالا ۱۹۹۴ ای هونه رمنندی دنگ زهلال
(حسین شریف) شیا ناف و دهنگی خو بکه هینته تهف دلین نه قیندار
و دلسوزان، هر وهسا ب فی سترانی کوژ تاوازی هونه رمنند (ولهید
خالد)ه، کاسیتا هونه رمنندی سهرکه فتنه کا باش ب دهستقه ئینا.

دیدارین نه دهبی

*** سترانا (شەفا
عەشقا من...) گەلەک
جەهت خوگرت،
هەلبەستەکا دی تە هەیه،
کوړکاتیښ دگەلدا
بکەت؟**

- بەلڼ هەلبەستا
(چاڅی تە باغچەکڼ
شینە) یاکو هونەرمنه
شاکر محەمەد ئەمین
تاکرەبی ل سالا ١٩٩٥ئ
تومارکری، رکاتیښ
دگەلدا دکەت، ئەقە ژئ

ل دویت بوچوونا من، چونکی بریارا دوماهیڼ یا جەماوەری یه و هەر
ئەون حوکمی ل سەر بەرههمنی هونەری ددەن.

*** دیتژن هەر سترانهکڼ چیرۆکهکا هەدی و وەک ئەزئ ناگەهدار
چیرۆکا ئی سترانئ ژئ نیزیکی چیرۆکا شیخئ سەنعانە یا فەقئ
تەیران؟**

- چ بەرسف نەدان و تنئ گرنژبنەک ل سەر لیثقا پەیدا بوو!! ب
ئانکۆیا بەلڼ راسته...

د روژنامەیا (برایەتی) ژمارەیا (٢١٤٢ و ٢١٤٣ و ٢١٤٤ و ٢١٤٥) د ئیک

بەرگ دال روژا ٨/١٠/١٩٩٥ئ.

ئەف پەیشین ژووری بین ب ئەفین و ژ دلەکڼ ب کوڅان و خەم
دەرکەفتین، پەیشین ئەفیندارەکڼ دیتنا چاڅین یاری، ژ شەهاندا
هوزانقان (محەمەد ئەمین دوستکڼ) نە، کو مشه هوزانا سترانکڼ
دنفیسیت و گەلەک سترانبیژان پەیشین وی ستراندینه.

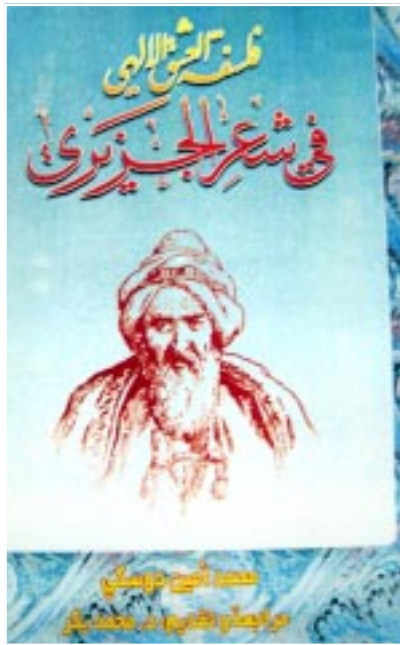
هوزانقان، محەمەد ئەمین دوستکڼ، سالا ١٩٥٧ئ چاڅین خو
قەکرینە، مشه هوزان و نفیسین د ناڅ بەرپەرین روژنامە و گوڅارین
کوردي دا بەلاڅکرینە، چەند کومەله هوزانین وی د بەرههڅن ژبو
چاڅکرنئ، پەرتوکەک ل سەر دیروکا (ئەرزئ و بەکر بەگئ ئەرزئ)
هەیه، ب بەرههڅکرنا چەند بەرنامەیین رادیوی رابوویه، وەک (ژیانا
کوردەواری) و بەرنامئ روژانە (سپیدە باش) ل دور تیکهلیا وی دگەل
سترانبیژان گوت: ل قئ دوماهیڼ من دیت بوڅاییهک د ناڅبەرا
جەماوەری و سترانبیژان دا یا پەیدا دبیت، نەخاسه پشتی وەغەرکنا
هەنەرمنەندین ب ناڅودەنگ ل دەقەرا مە، وەکی (محەمەد عارفئ
جزیری، ئەردەوان زاخویی و ئەیاز یوسف)ی، من ب فەر زانی ئەز ژئ
ب رولئ خو، د قەژاندنا سترانا کوردی دا پشکدار بیم و جەماوەری مە
بەری وی ژ سترانا بیانی بهیته گوهورین، چونکی دەمئ جەماوەری
مە، قەستا سترانا بیانی دکەت، سترانا رەسەنا کوردی بەرهڅ مرنئ
دچیت، پشکداریا من ژئ، ئیک ژئ ئەو سترانە، یا کو جەهت خوگرتی
ب هاریکاریا هەر دو هونەرمنەندین چەلەنگ (وولید خالد و حەسەن
شەریف)ی.

ته‌رزى) بو، دگهل دا ژى كاروانى هه‌لبه‌ستى هاژۆتى يه و ديوانا (كه‌لها هه‌رفتى) دايه چاپكرن.

هه‌تا نوکه پتر ژ (۷) په‌رتووكان ب زمانين كوردى و عه‌ره‌بى داينه چاپكرن و چه‌ندين ديتر ژى د به‌رهه‌فن بو چاپين.

ده‌ما مه‌ ديتى ديوانا مه‌لايين جزيرى ل به‌ر سينگى وى يه و مژوولى نقيسينى يه، مه‌ ژى پرسى ئەف چ كاره‌ نه‌نجام ددهت؟ گۆت: من ده‌ست ب شروقه‌كرنا ديوانا مه‌لايين جزيرى كريبه و هه‌تا نوکه (۱۰) هه‌لبه‌ست من ب دوماهى ئينايه. به‌رى من ژى هنده‌كان شروقه‌كرنه، لى هه‌ر كه‌سه‌كى ريباز و بوچوونين خو هه‌نه.

ل دور تشتى نوى تيدا
ديتى، كو به‌رى نوکه ژى
فه‌كوئينه‌ك ب ناخى (فلسفه
العشق الالهى) دايه
چاپكرن، چ ژيرا خوبا بوويه،
(دۆسكى) گۆت: د قى
شروقه‌كرنى دا بير و باوه‌رين
وى يين فه‌لسه‌فى ده‌رباره‌ى
هه‌بوونى، ئەفه تشته‌كى
غه‌ريبه و هه‌تا نوکه كه‌سى
ئەف فه‌كوئينه ل سه‌ر
نه‌كرينه.

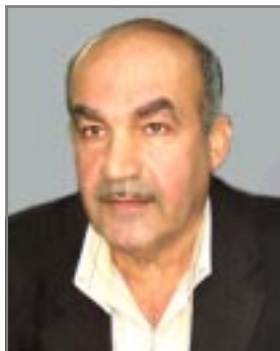
محهمد ئەمىن دۆسكى:

د شروقه‌كرنا ديوانا مه‌لايين جزيرى دا تشتين نوى ناسكرا دبن

د فه‌كوئين و شروقه‌كرنا ئەده‌بى كلاسكى دا، ل ده‌فه‌را مه‌ نقيسه‌ر
گه‌له‌ك دكيمن، ئەوين هه‌ين ژى به‌رهه‌مى وان يى كيمه و وه‌كو
بيدقى نينه، لى به‌رده‌وام د كارى دانه و تشتى نوى دى هيتته چاپكرن ل
ماوه‌يين بهيت.

محهمد ئەمىن دۆسكى (هۆزانقان و نقيسه‌ر) ده‌مه‌ك دريژه ده‌ستى
نقيسينى هه‌يه و به‌رهه‌مى وى ل سه‌ر به‌ريه‌رين روژنامه‌يا (هاوكارى) د
ساليان جه‌فتيان دا هاتيه به‌لافكرن.

د ساليان نوتان دا ژى، ده‌ست دايه فه‌كوئين و ل دوچوونا بابه‌تتين
ئەده‌بى كلاسكى و فه‌ريژا كارى وى ژيان و به‌رهه‌مى (به‌كر به‌گى

رهشید فندی:

نقیسه و ره‌واشه‌ن‌بیرین ره‌سه‌ن نه‌شین

دلافاوا دا رۆلی خو ب بینن

د مه‌یدانا ئه‌ده‌بی کوردی دا نه‌خاسمه کرمانجیا ژووری چه‌ندی
نقیسه‌رین چه‌له‌نگ په‌یدا بووینه، د هه‌می بوارین ئه‌ده‌بی دا، ب
نایبه‌تی دواړی فه‌کولین و هوزانی دا، د فی به‌ر په‌ریدا مه‌ل به‌ره جار
جار چه‌ند دیدارین ئه‌ده‌بی دگه‌ل وان نقیسه‌ران بکه‌ین بین کو چه‌ک
نایبه‌ت هه‌ی و به‌رده‌وامی ب نقیسه‌ی د ده‌ن.

ره‌شید فندی ئیک ژوان نقیسه‌را نه، ل ده‌سپیکه‌ی سالین
هه‌فتی‌یان ده‌ست ب نقیسه‌ی کره، سال ۱۹۷۱ بویه ئه‌ندامی
ئیکه‌تیا نقیسه‌رین کورد، چه‌ند جارا بوویه سکرته‌یر و سه‌رۆکی
ئیکه‌تیی تایه‌ ده‌وکی، چه‌ندی گوتار و فه‌کولینین باش د روژنامه و
گوشارین کوردی و عه‌ره‌بی دا به‌لاف کرینه، ل ده‌مه‌کی چیروکنیسی
یه و قیانا چیروکی هه‌ر د دلی دایه. له سال ۱۹۷۴ - ۱۹۷۵ وه‌ک

هه‌روه‌سا ده‌ریاره‌ی شتوازی نقیسه‌نا جزیری، (م. دۆسکی - بووی
۱۹۵۷) گۆت: مه‌لایه‌ی جزیری شیایه ئیک (هزر) ب چه‌ندی ره‌نگ و
تاما پیشکیشی وه‌رگری خو بکه‌ت.

د لایه‌ک دیترا دا گۆت: ده‌ریاره‌ی هه‌بوونی، جزیری دو سه‌رۆقه‌کرن
ژتیرا هه‌نه، سه‌رۆقه‌کرنه‌ فه‌لسه‌فی و سه‌رۆقه‌کرنه‌ سو‌فیاتی. هه‌تا
(دۆسکی) سه‌رۆقه‌کرنه‌ خو ب دو‌ماهی دئینیت، دبیت گه‌له‌ک تشتین
دی بین نوو ژی را ئاشکرا بین.

داموده زگه هین مه گه له کتی بلند نینه ل چاڤ بهری نوکه، و ئەو چەند نقیسەر و رهوشه نبیرین رهسەن ژێ نوکه نه شین دناڤ قی لافاوئ دا رۆلئ خو بین، ئەڤه ژێ کاره ساته کا مه زنه ل پاشه روژئ ئەم دی پی حه سیین.

*** بزجی نقیسینا
ڤه کولینین تۆرهیی نوکه
به رف نه مانئ چوویه؟**

- به رسقا قی پسیاری ژێ هەر په یوهندی ب پسیارا به راهیئ ڤه ههیه... ڤه کولین، هەر جوړه کئ ڤه کولین بیت، کاره کئ زانستی یه، ل واری ئەدهبی ژێ هەر وهسانه، ئانکو بکار ئینانا (زانست) ی یه دواړی ئەدهبی دا، کاری زانستی ژێ پیدڤی هویریینی و ل دوپچوونه کا باشه، پیدڤی خواندنا ژیدهرین باشه، پیدڤی هه لسه نگاندنا وان ژیدهرانه ژلایی نرخ و بهایی وان ڤه، پیدڤی زیره کی و شاره زاییه کا که سی یه، ژبو لیکدانا وان هه می زانیاریان و تیک هه لکیشانی دگه ل باهه تی پیدڤی، و گه هشتا ئەجامه کا باش کو خوهنده ڤان باوهر پی بکهت و ب بیته جهئ دلخوشیا وی، ئەڤ کاره هه می تشته کئ مه زنه، ب هه می

نقیسه ر و بیژەر ل ئیژگی دهنگی کوردستان کار کری یه.

د واری ئەدهبی دا هه تا نوکه شیایه چەند به رهه مان بگه هینته چاپئ ئەو ژێ:

۱- **عەلی تەرەماخی ئیکەمین ریزمان نقیس و پەخشان نقیسی کورده/ به غدا- ۱۹۸۵.**

۲- **مناقشات حول خانی- درسه تقدیه/ بغداد- ۱۹۸۶.**

۳- **خانی و حاجی ڤه کولینه کا ئەدهبی یه/ دهوک- ۱۹۹۶.**

ژبو پتر پیزانیان ل دور نقیسینین سهیدایی رهشید فندی و تایه تمه ندیا وی د نقیسینئ دا و دیتن و بوچوونین وی ل دور رهوشا رهوشه نبیرییا کوردی، ئەڤ دیداره هاته سازکرن.

*** پیشڤه چوونا رهوشا رهوشه نبیری تو چهوا دبینی؟**

- رهوشا رهوشه نبیریا نوکه، پیشڤه چوونه کا ئاسویی (افقی) یا کری، ئانکو داموده زگه هین رهوشه نبیری و راگه هاندنی ب تنئ ژلایی هژماری ڤه بین بهر به لاقبووین، چەند گوڤار و روژنامه و رادیو و تهله فزیون مه هه نه، لی ب هزرا من ژلایی ستونی (عمودی) ڤه ب پیش نه که فتینه، و ئاستی وان بلند نه بوویه، ئەڤه ژێ ژ ئەجاما هندئ یه، ئەم پویته ی ب تنئ ب هژمارا رهوشه نبیران دکه یین و کۆم کرنا وان و نه کو ب جوړی رهوشه نبیران و ل په ی شیان و شاره زایی یا وان بیت، له و ما ئەم دبیین هژماره کا مه زن ژ رهوشه نبیران یان نیڤ رهوشه نبیران دقادا کاری دا هه نه، لی کار تیکرنا وان (تأثیر) یا کیمه و هه می نقیسه ر و رهوشه نبیرین رهسەن ل سه ر وی باوهرئ نه کو ئاستی

نوکه دەمی تایبەتمەندیی یه د ئەدەبی دا و ئەف کاره پتر خزمەتا ئەدەبی کوردی دکەت

*** ل دەمەکی ته چیرۆک دنفیسی، نوکه دەنگی چیرۆکی ل دەف ته
نینه، بوچی؟**

- راسته، ل دەستپیکا سالتین هفتی یی، من هندهک جارا
چیرۆک نفیسی نه، نوکه ژێ گیانی چیرۆک نفیسی ل جهه من،
نهمری یه، ئەز لای خۆ یی هونەری ب چیرۆکی دەر دپر، هەر وهکی
من گۆتی ئە کولین نهۆ گەلهکا گرنگه، ئە گەر ژبهه هندی نه بیت، ئەز
حهه دکەم جار جار چیرۆکی بنفیسم.

*** ل دەمەکی دیتەر، پتر بهرف لاین رهخنی ئە دجووی، گرتنا فی
دەرگههی ژلاین تهغه ئە گەر چنه؟**

- رهخنه تهرازا ههلسهنگاندا ئەدەبی یه، ئەدەب بی رهخنه پیش
ناکهتیت، بهلکو رهخنه پیدقییه بو ب پیشکهفتنا ئەدەبی، لی چونکی
رهخنه ژێ تایهکه ژ تایتین ئەدەبی، لهوما دگهل ماکا خۆ وهرازی دکەت،
یان لاواز دبیت، مادهم ئەدەب ل جهه مه یی لاوازه، بی گومانه رهخنه
ژی دی یا لاوازیبت، یان هیش دی لاوازیبت، راسته هەر ل
دەستپیکا کاری خوه یی ئەدەبی ئەز رهخنی دنفیسم، لی نوکه ژێ ل
پهه ههرا من، ئەو دەرگهه من پیشه نه دایه هەر ئەغه یه، کو ئەم

کهسا ئە ناهیت، ئەف ئە کولهه چه نه کهسه کین کین خودان
بههره مەندی (موهه) و شارهزایی نه و خودان دهوله مەندیه کا زانیی و
رهوشه نبری نه، لهوما نیف رهوشه نبری یان رهوشه نبریوک د پیشنگا
ئه کولینی دا دچه خوار و جارەکا دی خۆ ل وی مهیدانی خویا ناکه،
خۆ بی شیر و مه تال دبین، لهوما نه مه جبورن بینه مهیدانا فیترس و
پاله وانان.. دی چن بۆ خۆ ل تشتی ب ساناهی گهرن، بی بی
وهستیان و بی زهحهت، وهکی شعرهکا لاواز یان ریزکرنا هنده په یفا
یان ژێ هنده گوتاروکین سه رهقه سه رهقه، ئەو ژێ هەر ژبهه هندی دا
ناقح وان ل سهه بهر پهرا بمینیت و ئارمانجا وان ژێ هەر ناقه و نه چو
تشتی ب مفایه بۆ مللهتی خو پیشکیش کهن.

ئەغه وی چهندی ناگههینیت، کو هه می شعر یان چیرۆک کارین،
لاواز و ب ساناهی نه، نه خیر راسته شعر و چیرۆک نه کارین زانستی
نه، لی کارین هونەرکێ مهزن دقتیت، بههره مەنده کێ باش دقتیت، لی
ئەو ژێ هەر دکیم وهکی ئە کولهه ران.

ب ههرا من، ئەم وهکی کورد نوکه ژ هه می دهما پتر پیدقی
ئه کولینی یه، چونکی که له پوری مه و ئەدەبی مه یی که قن بارا پتر ژێ
بی ئەغه کولایه، هەر وهسا فولکلوری مه، ئەف بارانا شعری هنده ل مه
تیت باش نینه، مه رج نینه هه ردهم باران یا باش بیت، گه لهک جارا
گەر زیده بوو زیانی ل چاندنی دکەت.

ژبهه هندی من گۆت فی مه سه لی ژێ په یوهندی ب پسبارا بهری ئە
ههیه، چونکی هه بوونا فی سوپایی شاعروک و رهوشه نبریوکا، دی
کارین باش ژێ دناف خۆدا بهرزه کهن.

گه هشتینه باوره به کئی ره خنه ل جهم مه پیش ناکه قیبت، چونکی مه ره وشه نبیره کا ره خنه یی (ثقافة نقدیة) نینه، ئانکو ره خنه گر و ره خنه لیگرتی نه گه هشتینه لوکه کا وهسا د ره خنه یا ئا فاکه رو ب مفا بگه هن، هنده ره خنه گر وهسا دبینن کو نفیسینا وان ده لیقه به دا دریی خوه یی گران شه وهشیننه خودانی به ره می، ههر وهسا ره خنه لیگرتی ژی ده لیقه به کا دی دگه پیت دا تولا خوه فه که ت. ئانکو ل په یی چمکه کئی (مفهوم) عه شیره تی و په گه ز په رستی لی دنیرن، لهوما ئەز دبیتژم کاری ره خنی گه له کئی گرانه، لی دگه ل هندی ژی ئەز دبیتژم، ئەز ژ ره خنی دوور نه بوویه، چونکی (فه کولین) ژی یا ئاسته کئی باش ره خنه دنا فدا ههیه، ههر چه نده پیدقی یه بزاین ره خنه و فه کولین نه ئیکن، لی دگه لیک دا دنیزیکن.

ئەز دگه ل وی هزری نینم، ئەوا دبیتژیت مه ره خنه نینه یان ره خنه گر نینن، لی ئەز دبیتژم مه ره خنه ههیه لی لاواز و سه رقه سه رقه هیه، مینا باراپتر ژ به ره مپن مه یین ئەدهیی.

*** خانی و حاجی... فه کولینه که ژ میژه تو پیقه بووی، ههر وهسا ته په رتوکه کا دیتر ههیه ل دور خانی، بوچی نفیسینین ته پتر ل سه ر خانی نه؟**

- راسته ژ میژه هیه ئەز ب فه کولینا (خانی و حاجی) فه، هه تا ل قی دو ماهیج بوویه په رتوک دهمی من (خانی) دخواند و پاشی ب په نگه کئی جودا من (حاجی) ژی دخواند، من هه ست پی ذکر مژه کا مه زن یا که فتی یه سه ر وی بابه تی، و ئەو بابه ت پیدقی لادانا وی

مژی یه، دا روپی گه شی ههر دوو هوزانفانان ب دروستی دیار ببیت، چونکی ههر دو مه زنتربین یان دیارترین هوزانفانین نه ته وهیی نه د میژوو یا ئەده بی کوردی دا.. هنده ک نفیسهرین باش نه دزانی خالین پی گه هشتنا ههر دو هوزانفانان چنه، لهوما دمانه سه یگر تی و نه دزانی کارتیکرنا (خانی) ل سه ر هوزانا (حاجی) چه نده و ژ کیقه هاتیه، بابه تی وی په رتوکا مه ل دور وان بابه تان دزقپت.

راسته من په رتوکه کا دی ژی هه بوو ل سه ر خانی ب ئەزمانی عه ره بی و بابه تی وی ژی یی دیاره، و من دقیت ئەز دبیتژم من په رتوکا سیی ژی ل سه ر (خانی) ههیه، ب ئانه هیا خودی ل پاشه روژه کا نیزیج بکه فته ده ستی خوه نده فنان.

بوچی پتر نفیسینین من ل سه ر (خانی) نه و چونکی ژبلی هندی کو (خانی) هوزانفانه کئی کوردی مه زنه و دبیت د مه ییدانا هوزانا کوردی دا، ژ هه میان دیارتر بیت و دامه زرینه ری هوزانا نه ته وهیا کوردی یه، ژبلی فان ئەگه را هه میا ئەز ل سه ر وی هزری مه کو ئەف دهمه، دهمی تایبه تمه ندیی یه د ئەدهیی دا، تشته کئی باشه گه ره مه نفیسهرین تایبه تمه ند هه بن، د هه می تایین ئەدهیی دا و ئەف کاره پتر خزمه تا ئەده بی کوردی دکه ت، چونکی ئەده بی مه هه می یی نه فه کولایه و پیدقی خزمه ته کا مه زنه.

*** ل دور مشه بونا روژنامه و گرفتاران ته چ په یف ههیه؟**

ئەو مشه بوون، نه مازه ل ده فه را مه کاره کئی گرنگ و شارستانی یه، چونکی ده فه را مه ههر ژ ده ستپییکا روژنامه فانییا کوردی به ری سه د

ته حسين ناقشكى

خه لاتی یوبیلا زيرين

پلا سیی ب دهستقه ئینا

د بهریکانا هوزانی دا ئهوا ل یوبیلا زيرینا پارتی هاتیه کرن، هوزانغان (ته حسين ناقشكى) ئیک بوویه ژ که سین پشکدار و د ئهجامدا هوزانا وی ب خه لاتی سیی ده رکهفت. ل دور هوزانا هه قچه رخ و سهروه ریا هوزانغانی د گهل فولکلوری کوردی و نقیسینا وی بو هوزانا رهنگ مزهوی (غموض) و وهرگرتنا وی بو خه لاتی یوبیلا زيرین، مه ب فهر دیت قی کورته دیداری دگهل هوزانغانی بکهین، کو ئیکه ژ هوزانغانین پیشقه چوویی ل پاریزگه ها دهوکی و نوکه ئیکه ژ کارمه ندین ههفتینا ما پهیمان وهکو په یامنیر ل دهفه رین زاویته و مانگیش و دیوانه کا هوزانا یا به رههف بو چاپی لژیر ناقی (زهنگلا په قینئ و...) ههیه.

ساله کا، ههر یا ماف خواری و ته په سه رگری بوو، و ههر خه لکی مه یی نه چار بوو چاقتی وی ل قیره و ویرا هه بیت، دا نقیسینا خوه لی به لاث بکهت، لهوما جهی دلخوشی یه، ئه م قان روژنامه و گو قارین خه ملاندی دبیین، لی خوزی دگهل وی مشه بوونی پویته به کی باش ب ئاستی وان و پله و پایا ژی هاتبا کرن و نه ههر رهشکرنا به رپه ران با، به لکو کوبیر بوون و هوبیر بوون با د گه وهه ری و اندا.

* په یقا دوماهیئ؟

داخوازا سه رکه فتنی بو روژناما (برایه تی) دکهم.

روژنامه یا (برایه تی - پاشکوی ئه دهب و هونه ر) ژماره (۲۲۲۷/۴) روژا ۱۹۹۶/۱۲/۵

*** هوزانا هه‌چهرخا کوردی هوبن چارا ده‌له‌سه‌نگین؟**

- ب دیتنا من هوزان شه‌ژه‌نا که تواربه، دوماهیجی دبتنه خودیکا وی رودانی ئەوا دکه تواروی دا سه‌ره‌لده‌دهت، دقان سالتین دوماهیجی دا هوزانقانی کورد شیایه هوزانه‌کا هه‌چهرخ و گورانکاریه‌کی تیدا بکته چونکه که توار هاته گوهورین.

*** تو کارتی کرنا فولکلوری ل سهر هوزانا نه‌فرۆ چه‌وا دبینی؟**

- هوزانا ب په‌یف و زاراقتین فولکلوری نه‌هسته ئا‌فاکرن، مینا له‌شه‌کی بی گیانه، ئەز دبیزم هه‌له‌سه‌ستقانی مه‌خه‌مساری د‌قی بواری گرنگ دا نه‌کره و ئەز دشیم بیژم نه‌شیاینه‌خوه ژئی قورتال کهن، ب تاییه‌تی چیفانوکئی روله‌کی گرنگ د هه‌له‌سه‌ستا هه‌چهرخا مه‌یا چه‌شه‌نگی دا هه‌یه.

*** نه‌ری هوزانقانی مه‌چیفانوک ب دروستی ب کار ئینایه د**

فه‌ریتین خو‌یتین نوخازی دا؟

- ئەز نابینم ب دروستی بکار ئینابیت، چونکه به‌هرا پتر هوزانقانی مه‌یی نوخاز چیفانوکا فه‌جی ویا بیانی ب کار دئین.

راسته هه‌ر ئیک ب ئا‌وایی خوه چیفانوکئی گه‌ش دکه‌ت و روناهیجی د ده‌تی، لی‌ده‌ریخستن و دا‌قوتانا چیفانوکا کوردی ژبن توژی، نه‌رکه ل سه‌ر ملین مه‌هه‌میان، ئەفه‌ژی به‌هرا پتر نه‌رکی توره‌قانی مه‌یی نوخازه، فه‌ره ل دویش بچیت و ب شیوه‌کی هونه‌ری نوخاز ب کاربیت.

*** بوچی تو هوزانا خوه به‌هرا پتر مژه‌وی دنقیسی یه؟**

- ئەف پرسیاره ژ میژه یا بویه گوره‌پانا بگره و شه‌کیشکانی، فورمه‌ک هه‌یه هوزانا رون و ئاشکه‌را دنقیسیت و فورمی دووی به‌روفاژی مژه‌وی دنقیسیت، دنا‌ف هه‌ر دو جوینا دا، هوزانین نه‌مر هه‌نه، لی‌ئەز ب خوه پتر چه‌ز ژ هوزانا چه‌شه‌نگی و گرتدای دکم، ئەز پتر خوشیجی ژئی دبینم ده‌می ئەز دنقیسم، چونکه ده‌رفه‌تی د ده‌ته خوانده‌قانی ئەو ژئی هه‌فیشکیجی د گه‌ل هه‌لچون و هه‌ست و نه‌ستین هوزانقانی دا بکته، به‌روفاژی هوزانا رو‌ن ب تنی ب کیر خوانده‌قایی ته‌مه‌ل ده‌یت، ده‌ستا بو ب قوتن، کورت و کرمانجی هه‌ر چه‌وا بیت، هوزانی ناسناما خوه یا هه‌ی و خه‌لکه‌ک یی د ئاست دا چ یا رو‌ن بیت یان ته‌م و مژه‌وی بیت.

*** پرسیارا دوماهیجی ته‌هه‌ست ب چ کر، ده‌ما په‌دایم گه‌هشتیه ته،**

ب ده‌رکه‌تا هوزانا ته‌ب پلا سین د به‌ریکانا یوبیلا زترینا پارتی دا؟

- وه‌رگرتنا خه‌لاتی یوبیلا زترینا پارتی دیموکراتی کوردستان جه‌ی شانازی و سه‌ربلندیا هه‌ر کورده‌کی یه.

ئەز ژئی وه‌ک کورده‌ک خوه دبینم سه‌ربلند به‌رامبه‌ر قی خه‌لاتی پیروژ و دوماهیجی ئەز پرژ دل سوپاسیا روژناما براه‌تی دکم، ئەف ده‌رفه‌ته دایه من ئەز سه‌ر یی به‌رسقا پرسیارین وانا ب ده‌م.

روژنامه‌یا (برایه‌تی) ژماره (۲۲۱۵) روژا ۱۹/۱۱/۱۹۹۶ئ.

ته حسين ناشكى:

ب نه بوونا رهخنا ئه دهبي، ههكيشا جوانيا دهقى دى يا لهنگ بيت

ناقى وى يى ب دوستى ته حسين خه يرو لاله عه بويه، ل سالا ۱۹۶۸
ل گوندى ناشكى ل نافا هوزا دوسكييا ل روژهلالتى ناحيا مانگيشكى
ل روژا سبانهكا به فركهتى، بو ژيواري ئالوزى و گرفتاريا ئهقى ژياري
كريبه گرى. خيزانداره، نوكه سى زاروك هه نه (ههلبهست و
شهنگست و ههوزير)، ئاكنجى كومهلگهها (كورين گافانا) نه و
ديسا ماموستايى قونابخانا (ئارمانج)ه، زىدهبارى پهيامنيريا هفتينامهيا
پهيمان ل دهقيرين زاويته و مانگيشكى.

- بهرهمين ته يين چاپكرى و نه چاپكرى...؟

- ههتا نوكه ژ دهليشهيا بو من ههلكهفتى، نهز ب تنى كومهكا
شهكولينين خو يين رهخهيا ل سهر توخمي هوزانا مه يا ههشچهرخ ل
پاريزگهها دهوكى چاپ بكم، سه رهراى ناسياريا من ب نفيسينا دهقى
هوزانى، ئهقهژى نفيسينگهها لق ۱ ب سوپاسيشه بو من چاپكره.
ئهگه رين چاپكرنا ئهقى پرتووكا ل ژير ناڤ و نيشانين (شهانا پيلين
مژى) د پيشكهيا پرتوكى دا من دياركرينه. بهرهمين نه چاپكرى ژى
چه ند كومهكين هوزانا و دوو كومين چيروكان و كومهكا دى يا
شهكولينين دهقين تورهيا د بهرهمين بو چاپكرنى. لى مخابن ژ بهر
دهستكورتى و نه بوونا سيسته مهكى نوى بو چاپكرنى ل ههرىمى ههتا
نوكه مايه نه چاپكرى.

- هوزانا ئهقرو يا كوردى ل كوردستانا عيراقى چهوا ديبينى؟

- نهز ديبژم پتريا رهوشه نبير و تورهقانىن ههرىمى وهسا ديبين
رهخنا مه يا لاوازه، ههتا ئه رهخنا دهيتته كرن ژى، پتريا وى هيشتا
رهخنهكا بهرى بنياتگهريه، بو زانين بنياتگهري وهك رهخنا ئهدهبي
ل سالتين پينجيان په يدا بوويه، ههتا نوكه دبيت مه ئه رهخنهگر نهبيت،
ب دوستى د دهريا پرهنسيپين ئهقى رهخنى دا مهلهقان بيت، قيتجا ما
دى چهوا شين دهقى خوه ههلسهنگين، نهمازه ب ريكن دى يين نوى
مينا شيوازگهري و ههلوهشانگهري (التفكيكية) هتد.

- رهخنه بنياتهكه بو ئافاكرنا هه دهقكى ئهدهبي يى ههبت، رهوشا

رهخنديا مه، چهوا ديبينى و چ پيدئى په بهيتته كرن بو پيشقه برنا وى؟

- ب ديتنا من رهخنا ئهدهبي ههكه نهبيت، ههكيشا جوانيا دهقى
ئهدهبي دى ههري يا لهنگ بيت، چونكه ههري ب ريكا رهخنا ئهدهبي يه،

شیان و بههره و فلیشانینین نقیسه‌ری دهقی و ره‌خنه‌فانی دیار دین، ئیک ئیکی دروست دکهت، مینا له‌شی و گیانی. ل په‌ی ئه‌قی بوچوونی.

ئه‌ز دبیژم هه‌که (عه‌زرا پاوند) ئ ره‌خنه‌گر، (ت-س- الیوت) ئ هه‌له‌ستقان ب ره‌خنا خوه یا زانستی بو جیهانی دیار نه‌کریه، دبیت پتر یا خه‌لکی وه‌ک که‌نکه‌نه‌کی هه‌له‌ستا نوبخواز نه‌ناسیایه، نه‌مازه ته‌کنیک و بههره و ره‌وشه‌نبیرییا ئه‌وی یا ده‌وله‌مه‌ند د ئاقاهیی ده‌قی هه‌له‌ستا ئه‌وی یا ناقدار دا (ئاخا ویران). ئه‌فه ب تنی نمونه‌ک ژ هزاران نمونه‌بین جیهانی. لی مخابن پتریا ئه‌وی ره‌خنا ئه‌فرۆکه ل هه‌ریمما ئازادکری ده‌یته‌کرن، ژ ل سه‌ر شه‌نگستی نیاسینی و هه‌قالینیی ده‌یته‌کرن ئانکو سه‌ره‌ده‌ری دگه‌ل ئاقی نقیسه‌ری ده‌قی ده‌یته‌کرن، نه‌ دگه‌ل روخسار و ئاقه‌رۆکین ده‌قی داهینانی. چ پینه‌قیته ئه‌فه‌ژی نه‌خوشیه‌کا کوژه‌که، دقیته هه‌ر ئیک ژ مه‌ ژ لایی خو بزاقی بکه‌ت بو نه‌هیلانا ئه‌قی نه‌خوشیی هه‌که نه، ئه‌ز وه‌سا دببیم روژ بو روژی شیان و ئه‌فراندنا ده‌قی مه‌ بیج ئه‌ده‌بی دی به‌ره‌ف کزبوونی و گرفتاریه‌کا دومدریژ چیت.

- وه‌رگیتران چ بو زمانێ کوردی یان ژ زمانێ کوردی بو هه‌ر زمانه‌کی دیتر چ گرنکیا خو هه‌یه؟

- مه‌رج نینه، هه‌که لیژنین تاییه‌تمه‌ند و خودان شیانین زانستی هه‌بن، ب پشه‌رین بابه‌تی فه‌ریژین نقیسه‌ر و توره‌فانان ب هه‌لبژیرن و ب هه‌لسه‌نگین، ئه‌و فه‌ریژین ب راستا خرمه‌تا ره‌وشه‌نه‌زیرییا کوردی بکه‌ن، بیته ئاقارتن ئیج‌چ ئه‌ف شه‌ریژه فۆلکلۆری بن یان ره‌وشه‌نبیرییا گشتی بن یان هه‌ر بابه‌ته‌کی دی بن، نه‌مازه ل قی

دوماهیی چه‌ند ده‌زگه‌هه‌کین به‌لافکرنا فه‌ریژین نقیسه‌ر و توره‌فانان ل هه‌ریمم که‌تینه‌کاری، مینا ئاراس و موکریانی... هتد، ب راستی ئه‌فه پینگاکه‌کا جوان و باژیرفانی یه، هیقییا مه‌ ئه‌وه لقیته ئه‌فان هه‌ردو ده‌زگه‌هان ب فه‌رمی ل باژیرین دی بین هه‌ریمما ئازادکری فه‌ بن، دا پتر ببنه ریخوشکه‌ر بو چاپکرنا فه‌ریژین نقیسه‌ر و توره‌فانین باژیرین ده‌قه‌رین دی بین هه‌ریمم. چونکه ره‌نگه هه‌بوونا ده‌زگه‌هین ئاقبری ل هه‌ولیرا پایته‌خت هه‌ندک ئاسته‌نگ و گرفتاری بکه‌قنه د ریکا نقیسه‌ر و توره‌فانین ده‌قه‌رین دی بین کوردستانی دا، هه‌تا فه‌ریژین ئه‌وان ب هینه چاپکرن.

- ب دیتنا ته بو ئه‌فرۆ و پاشه‌روژا توری کوردی، چ جوړین ئه‌ده‌بیاتا به‌ینه چاپکرن؟

- پرسیاره‌کا جوانه. گرنکیا فه‌گوه‌استنا فه‌ریژین نقیسه‌رین کورد ل هه‌ر ده‌قه‌ره‌کی بو ده‌فوکین دی بین کوردی زۆرا گرنکه، چونکه نه‌بوونا ده‌وله‌تی و زمانه‌کی ستاندارد ل کوردستانی گرفتاریه‌کا مه‌زن ئیخسیه د ره‌وشه‌نبیرییا کوردی یا ئاخوویی دا، نوکه دبیت نقیسه‌ری زازایی چ بنقیسیت یی بادینی و فه‌یلی نه‌زانیت، هه‌ر وه‌سا به‌روفاژی. ئه‌فجا یا فه‌ره ئه‌فرۆکه، ئه‌م بزاقا وه‌رگیترانا بابه‌تین ره‌وشه‌نبیری بو ده‌فوکین دی ل کوردستانی خورتر لی بکه‌ین، هه‌تا ئه‌م بشین گیانی هه‌قه‌بندین نه‌ته‌وه‌بی بین هه‌قپشک ب پاریزین و پیلانین به‌رده‌وامین بوهراندنا ناسنامه‌یا کوردی ژ لایی دوژمن و نه‌حه‌زانقه پیچکه‌ین و نه‌هیلین سه‌ریگرن. ژ لایه‌کی دی وه‌رگیترانا فه‌ریژین ره‌وشه‌نبیر و توره‌فانین کوردی بو زمانێ جیهانی نه‌مازه زمانین زیندی هیتستا گرنگتره، چونکه که‌سی نه‌ دزانی یه‌شار که‌مال و سه‌لیم به‌ره‌کات و

دهرویشیان چ بوون، ههتا قهریژین ئهوان نه هاتینه وهرگیران بۆ زمانین جیهانی، ههرچهنده کهسێ ژ ئهوانا ب زمانێ ماکی نه نقیسی یه ژێ ژ بهر بارودوخین کوردستانا پارچه پارچه کری. مه بهستا مه بلا قهریژین مه یین ب زمانێ ماکی ژێ دهینه نقیسین بۆ زمانین ساختن جیهانی بهینه وهرگیران، دا خه لکهک ب وان قهریژین بابهتی بهایی قه له مین مه بزانیته و فرههیا قه بارا دهردی گه لێ مه بزانیته، مینا هزرقان و هه له بهستفانی کوردی ئه حمه دی خانی دبیتیت:

شیرێ هونهرا مه بیته دانین قه درێ قه له ما مه بیته زانین
 دهردی مه ببینان علاجی علمێ مه ببینان رهواجی

- د نقیسینی دا ته چه ندین بیاث وهرگرتینه، وهک هوزان و

چیرۆک و قه کولین د رومانی. بۆچی؟

- ب دیتنا من ئه قه دیارۆکه کا هه چکو ههیه، دیرۆکا توری جیهانی تژیه ژ ئه قان رهنگه سه ربوران، بۆ نمونه رۆمانقیسی کوردی جیهانی یه شار که مال ل دهستپیکێ هه له بهست د نقیسی، پاشی دهست ب کومکرنا فۆلکلۆری ملله تی خۆ کر، پاشی چیرۆکین کورت و درێژ نقیسین و ژ نوی رۆمان وهک چیرۆکا درێژ نقیسی، نوکه ناقداره ب یه شار که مالی رومان نقیس. ههروهسا نیکولای گوگول ل دهستپیکێ هه له بهست نقیسی، سه ره که قتنا خۆ تیدا نه دیت، دهست ب نقیسینا چیرۆکێ کر، نوکه ئیکه ژ که نه که نین دانانا شه نگستی چیرۆکا روسی یا ریالیزمی یا تیکه ل ژ لیگرتنا بترانه یه. گه له ک نمونه یین دی هه نه پتر ژ توخمه کێ ئه ده بی د نقیسن. سه بارهت نقیسینا من پتر ژ توخمه کێ توره بی ژ منقه ب شیوه یه کێ خورستی بوویه، پشتی پتر ژ

دوواژه سالان سه ربوره کا به ردهوام من د نقیسینا هه له بهستی دا هه ی، ده مه کی من هند دیت من چیرۆک ژێ نقیسی، بو زانین به ری هنگی ژێ من ره شنقیسیین چیرۆکا کورت هه بووینه، ل قان دوو سنی سالین دو ماهیێ ئه ز که تیمه د سه ربورا رومانی دا. راسته هۆزانی گرتدانه کا هه ی د کیش و سه روا یین خودا و رومان وینه کرنا جیهانه کێ یه، نقیسه ری هه می سه ره خویی یا تیدا هه ی د فیراچوون و هه قبیژی و فلاشباک و ته کنیکین دی یین رومانی دا، لێ ئه ز دبینم هه می پیکفه د بنیات دا هه ره هه له بهسته، لێ ب رهنگه کێ دی یی پیکه کتی و درێژ چونکه زمانی دهر پینا هه ره چیرۆکا درێژ (رۆمان) هه که نه زمانه کێ ئه ده بی یی بارکری بیت و هه می نیشانیین ره وان بیتی تیدا نه بن، ب تنی دی بیته تیکسته کێ دیرۆکی بیان راپۆره کا هه چکو هه یه، دبیت ئه رشیف ژێ ئه وی تیکستی زوی ب زوی نه حه وینیت.

ئه ده بیات و رۆژنامه فانی، ئه قه ژیک نا هینه جودا کرن و تو وهک په یامنیره کێ رۆژنامه کا حه فتیانه چه وان به ریخوه دده یه پیتسه چوونا رۆژنامه فانی ل کوردستانی؟

- سه بارهت ئه قی پر سیاری من د قیت ل پیتشیی دو خالان دیار که م، ئیک مه بقیت نه قیت رۆژنامه فانی مه ل هه ریما رزگار کری هه تا نوکه د سه ربورا رۆژنامه فانیه کا حزبی دایه، تو با وه رنه که چ پارت و ریک خراوین رامیاری ل جیهانا سیی ریکتی بده نه په یفا ئازاد کیم و کاسیین جه وه ره یین ئه وان به ره با که ت؟ ئه قه ژ یواری (واقع) ئی مه یه، مه بقیت نه قیت نقیسه ر و رۆژنامه فانی نه شیت چاریکا ئه وی بیتی، یا د قیت د قالبی خۆ یی نه پیگیردا بگه هینیت. خالا دووی پتر یا کادری مه یی رۆژنامه فانی نه پسپۆر و شاره زاین پیتسه بیا لیگه ربانا

زه‌حمه تا نه. ژ سێ چارێکان پترئ توێژا تورەفان و ره‌وشه‌نبیرانه، ئەنجامی بارودوخین نابۆری ل هه‌ریمی ب پارت و ریک‌خراوین رامیاربکه هاتینه گریدان، ل په‌ی ئەوی گریدان به‌رتەنگ گه‌له‌ک ژ ئەوان هه‌تا خودی که‌سایا خوژی د نقیسینین خودا د خاپین. سه‌ره‌رایي ئەقی هه‌می ئەز دبینم سه‌ره‌بۆرا مه‌ ژ سه‌ره‌بۆرا پتریا خه‌لکه‌کی ده‌رووبه‌ر باشتره. دبیت ئەف سه‌ره‌بۆره زه‌مینه خو‌شکه‌ره‌ک بیت بۆ جشاکه‌کی سقیل و ده‌موکراسی و خودان مافی مرۆقی ل پاشه‌روژی، هه‌یا وه‌لاتین پیشکه‌فتی ل ده‌ستپیکا هه‌ر د قی سه‌ره‌بۆری دا بورینه.

- ده‌رکه‌فتنا کو‌فارتین کوردی ل ده‌رکه، ب دیتنا ته‌ ج گرنکیا خو

هه‌یه؟

- هه‌ر به‌لا‌فۆکه‌کا کوردی ده‌رکه‌فت، هه‌که ب رێژه‌کا کیم ژي بیت، هه‌ر باشه‌ دئ خزمه‌تا په‌یفا ره‌وشه‌نبیرییا کوردی یا ره‌سه‌ن و هه‌چه‌رخ که‌ت.

- بۆچی هه‌تا نوکه‌ ج به‌رهمین ته‌ یین نوی، نه‌ هاتینه چاپکرن و

ئه‌ری د ج فیسته‌فالتین مه‌زن دا پشکداربووی؟

- سه‌باره‌ت به‌رسفا چه‌قی ئیکێ یی پرسیارا وه، هه‌ر چه‌نده دبیت ل به‌رسفدانا دووی مه‌ ئاماژه‌ک دابیتێ. هه‌لبه‌ت هه‌تا به‌ری ده‌زگه‌هین ئاراس و موکریانی شه‌ بن. چاپکرن پرتووکان ل هه‌ریمی ل سه‌ر شبانین که‌سۆکبێن نقیسه‌ری بووبه‌ و هه‌تا نوکه‌ ژي ب رێژه‌ هیشتا ئەف دیاره‌ مایه. ئانکو هه‌که نقیسه‌ری درا‌ف هه‌بیت، دئ فه‌رێژی خو گه‌هینیه‌ به‌ر ده‌ستی خوانده‌فانی. دیسا هه‌که نقیسه‌ری په‌یوه‌ندیین که‌سۆکی هه‌بن ب جه‌هین کاربه‌ده‌ست د کاریت فه‌رێژین خو چاپ

بکه‌ت، سوپاس و ستایشین ل پێشی و پاشین گه‌له‌ک پرتووکین ل هه‌ریمی هاتینه چاپکرن باشترین نمونه‌نه. ل قیره‌ یی ج ژ ئەف هه‌ردو ریکین ل سلال مه‌ ئاماژه‌ دایین نه‌بن، زنده‌باری هه‌می ژ ته‌رزی مه‌ د خه‌مسار ژي بن، ئەفه فه‌رێژین ئەوی مانه‌ دبن ته‌خین توزیقه هه‌که نه‌ بنه‌ قوبتی مشکان. قیجا هه‌که جامپه‌ه‌کی پشتی چا‌ف نقیانا ئەوی پرسیار لی کر باشه، هه‌که لینه‌کر ژي ئەفه چوو گه‌هسته‌ ب سه‌دان فه‌رێژین تورەفان و هه‌لبه‌ستفانین کوردی.

سه‌باره‌ت به‌رسفدانا لقی دووی ژ پرسیارا هه‌وه: به‌لی ژ سه‌ره‌لدانا

١٩٩١ی هیره مه‌ پشکداری دگه‌له‌ک فیستیفالتین هه‌لبه‌ست خواندن دا کرینه ل با‌ژیرین ده‌وک - سیمیل - ئامیدی - ئاکری - هه‌ولیر، بۆ زانین ل فیسته‌فالا هه‌ولیر ل سالا ١٩٩٦ فیستیفالا یویلا زینا پارتی بوویه، ل وی فیستیفالتی خه‌لاتی سین ل سه‌رانسه‌ری هه‌ریم کوردستانی من ب ده‌ستقه ئینا. هه‌تا نوکه‌ ژي ئەم د به‌رده‌وامین. ل فیسته‌فالا دوماهی ل مه‌ها ئادارا بۆری، ل بیره‌وه‌ریا بیره‌تین ره‌ش و سپین ئەقی مه‌ها تایه‌تیا خو وه‌رگرتی د دیرۆکا بزاقا رزگارخو‌ازیا کوردی دا، مه‌ پشکداری کره‌ه. دوماهی داخو‌ازیا من ژ جه‌هین کاربه‌ده‌ست ئەوه، مینا گه‌لین جیهانی مه‌ ژي خه‌لاتین خو یین ئەده‌بی ب ناقی نه‌مران هه‌بن دا ورار و پێشقه‌چوونه‌کا خو‌رت بکه‌قیسته کاروانی ره‌وشه‌نبیرییا کوردی.

ئەف دیداره‌ بۆ کو‌فارا (خابوور) یا‌کول ئەمریکا ده‌رکه‌فت هاتبوو کرن، لی ژبه‌ر کو‌فارا راوه‌ستیا، نه‌هاته به‌لا‌فکرن.

هوزانفانی ملی

عبدالولعهزیز کوریمه‌ی:

شعرین من هه‌می ل سهر کوردینییی نه

هوزانفانی ملی یین کو هوزانا (شعرا ههر وه ک نهو دبیزن) د
نقیسن گه‌له‌کن، لی چهند ژ وان هاتینه نیاسین و شعرین وان ژ
به‌رزهبونی رزگار بوینه، هه‌لبه‌ت گه‌له‌ک کیم، پاریزگه‌ها دهۆکی
گه‌له‌ک هه‌نه، لی پویته پی نه‌هاتیه دان و به‌ره‌مه‌ین وان مایه د
سینگ و وان دا و د نافا به‌رپه‌را دا توزی گرتی نه، وه‌ک (مه‌لا
قاسمی کوچهر، مه‌لا عبدالولعه‌مید سلێقانه‌ی، عبدالولعه‌زیز کوریمه‌ی و
گه‌له‌کین دیتر).

ژی جاری هوزانفان (عبدالولعه‌زیز کوریمه‌ی) به، ل سالا
۱۹۲۹ ئی ل گوندی کوریمی هاتیه سهر دونیایی و ههر د وی سالی دا
بابی وی د شه‌ری تیارییا دا هاتیه کوشتن، ب ژار و ژیری هاتیه ب

خودان کرن، ب هه‌سته‌کا کورد په‌روه‌ری، د سالا ۱۹۶۱ ئی دا چویه د
نافا ریزین شوره‌شی دا، د سالا ۱۹۷۰ ئیدا ده‌ست ب فه‌هاندنا شعرا
کریه.

ههر چه‌نده خواندن و نقیسینی نزانیت، ئیکه‌مین شعر فه‌هاندی ل
نه‌ورۆزا سالا ۱۹۷۰ ئی بویه و هینگی کوری وی (قادر قه‌چاغ)
ژبه‌ر کریه و د ئاهه‌نگا نه‌ورۆزی دا خواند، کول ریزا چاری سه‌ره‌تایی
بۆل مانگیشکی.

* د پرسپاره‌کی دا کانی نافه‌رۆکا شعرین وی ل سهر چ نه؟ گۆت:

- بابه‌تین شعرین مه‌ هه‌می ل سهر کوردینییی نه، نیزیکی (۲۵)
شعرا د به‌ره‌ه‌شن بو چاپی، ههر چه‌نده ئه‌فه د کیمن، چونکی سالا
۱۹۸۸ ل ده‌می نه‌نفالان، من نیزیکی (۲۰۰) شعرا دانه‌ف کوری خو
(قه‌چاغ)ی، وی ژی دانه‌ف ئیکتی دی داکو ژبه‌ر دژمنی قه‌شیرن، به‌لی
ئیکتی دی پی حه‌سیا و چوو ئینانه دهر و سۆتن.
ئه‌قین مای ژی هاتیه‌ تپیلیدان و تنی چاپ کرن مایه، ئه‌گهر چاپ
بیان، نوکه من هنده‌کین دی فه‌هاندبان.

* ل دور پشکدارییی وی د ئاهه‌نگادا، گۆت: گه‌له‌ک جارن ل

مانگیشکی ل بیره‌اتنا دانانا پارتنی من پشکداری کریه، دیسان چه‌ند
جارن د ئاهه‌نگین نه‌ورۆزا دا من شعر خواندی نه.

* ل دور شعرا ئی دوماهیی فه‌هاندی، گۆت: یا دوماهیی من

گوتی به، به‌لی هیشتا نه‌هاتی به‌ نقیسن، به‌س یا د دلنی من دا و دی
بو ته‌ بیژم، من یا تیدا گوتی:

ئه‌ز نزانم، ئه‌ز دزانم

د. سه‌گغان خه‌لیل هیدایه‌ت:

کورت‌ه چیرۆک پتر دگهل شیان و به‌هرده‌مندی و ده‌روونی من دگونجیت

د واری ره‌وشه‌نبیرییا کوردی دا چه‌ندین نفیسه‌ر هه‌نه، کو
نۆشداره‌کی تاییه‌تمه‌نده (طیبب مختص) دواره‌کی زانستی دا، لئ زانستی و
ئه‌ده‌ب ژیک ناهینه‌ جو‌داکرن و سه‌ربورین وان زور جارا دبنه‌ هیقیین
نافراندنا وان چ هوزان یان چیرۆک و هه‌ر بابه‌ته‌ک دیتر بیت.
د. سه‌گغان خه‌لیل هیدایه‌ت، ئیکه ژ وان که‌ستین دقئ واریدا کار
دکه‌ن و گه‌له‌ک جارا مفا ژ سه‌ربورا کاری خو بی زانستی دیتی یه،
نقیسه‌ری مه‌ سالان ۱۹۵۳ ل باژیری زاخو ژ دایک بوویه، خواندنا
سه‌ره‌تایی و ئاماده‌یی ل ویری ب دوماهی ئینایه، سالان ۱۹۷۹ ژ کولیزا
پزیشکی/زانکویا موسل ده‌رچوویه و سالان ۱۹۸۹ پلا تاییه‌تمه‌ندی ب

ئه‌ز نزانم بۆچی نفینا مه‌ به‌رکه
ئه‌ز نزانم بوچی ناگرئ مه‌ ترکه
ئه‌ز نزانم بۆچی ئه‌ف خه‌لکه
دگهل مه‌دا ب که‌رب و رکه

* * *

ئه‌ز دزانم هه‌تا نفینا مه‌ به‌رک بیت
دی ل سه‌ر چاقین خوه‌ هه‌لینین
هه‌که‌ر ناگرئ مه‌ ترک بیت

ئه‌م هه‌ر دی خوش که‌ین چ جار ناغه‌مرینین

هه‌که‌ ئه‌ف خه‌لکه‌ دگهل مه‌ دا ب که‌رب و رکه‌ بیت

ئه‌م دی دیروکا بارزانی هه‌ر لئینین

ب دریزی هه‌می ژ مه‌را خواند، هه‌ر وه‌سا چه‌ند پارچه‌ ژ ئیکه‌مین
شعرا خول سه‌ر نه‌فروزی ژ مه‌را خواند، د پارچه‌کی دا دبیتیت:

چه‌ژنا نه‌ورۆزی تو ب خیر هاتی

شه‌وقا ته‌ دا بوو سه‌ر فی وه‌لاتی

مه‌ خوینا خو ریت بو حوکمی زاتی

مه‌ خوینا خو ریت، دی خوینی ریزین

شه‌ف و روژی ئه‌م هه‌ر دی بیژین

ئاشقییت ته‌ینه‌ له‌وا ئه‌م دگیزین

شولکه‌ریت خۆینه‌ دگهل ته‌ ئه‌م دی ژین.

روژنامه‌یا (برایه‌تی) ژماره (۲۲۵۱/۹) روژا ۱/۹/۱۹۹۷.

(DMRA) د بوارې (الاشعه التشخيصيه) دا ژهه مان کوليز وهرگرتی یه، نوکه ژی ماموستایه کی هاریکاره ل زانکوبا دهوک ژبلی کارې وی یی نوشاریې ل نه خاشخانه یین دهوکې.

*** بوچی کورته چیرۆک، نه چ جورین دی یین نه دهی؟**

- دبیت کورته چیرۆک چونکی پتر د گهل شیان و بههره مهندي و دهرونی من دگونجیت، نه ز وهکو نفیسهر خو پتر دقې جورې نفیسینې دا دبینم،، به لکوژی چنکو کورته چیرۆک زور نیتزیکې هوزان شه هینې یه، من ب خوژی حه ز ل نفیسینا هوزانې هه یه، هه لبه ت نفیسینا کورت و ب هیز و تیر دارشتی دکارت کارتیکره کا باش ل خوینده واری بکه ت.

- نفیسینین ته ب زمانې کوردی و عه ره بی نه، پتر خو دکیش

زمانی دا بو ده پرینی دبینی؟

- ب راستی د بوارې نفیسینې و ده پرینی دا نه ز خو پتر د زمانې عه ره بی دا سه ره ست دبینم، نه فه ژی نه تشته کی سهیره دقې سه رده می دا، ژبه رهنده ک نه گهرین ئاشکهره، لی نه فه پشتگیریا مه یا بی سنوور ژ نه زمانې مه سست ناکه ت. نه م هه ر و هه ر ب قې زمانې شرین شانازیی دکه یین. هیقیدارین روژه کی زمانې مه ژی بگه هیته نه وی ئاستی هه ژی و پایه دار.

*** تو وهک نوشار، شیای مفای ژ کارې خو بکه ی بو داهینانین**

نه دهی؟

- هه لبه ت دنفیسینې دا من مفا ژ کارې نوشاریې وهرگرتی یه، چ ژ نه وان سه ربوران بیت، نه وپین من د کارې خودا دیتین، یان ژی ژ

خواندنا زانستې پزیشکی بیت، چونکی ل قې کاری دا مروث پیدقې خواندنا زانینا دهروونی و ههروه سا نه خوشی یین دهروونییه، دا کو شاره زا بیت و باشتر بکارت سه ره ده ربی دگهل مروقی بکه ت، چونکی دهروون و لهش دو روی یین یه ک پارچا درا قی نه و ژیک ناهیتنه جودا کرن. دیسان سه ربورین ژبانا نوشاری دبنه ژیدده ره کی چاک ژبو پیزانینا جفاکی و تیگه هشتنا ره فتار و هزر و هه لو یستین که سین دی ل نوشاریې، مروث فییری زیره فانیی و هویر بینیی و زانستې دبیت، رهنکه نه قین مه ده ستنیشانکرین هه می هاریکار بن د کارې نفیسین و ئافراندنی دا.

*** ژبلی چیرۆکا، جار جار هنده ک بابه تین دی به لاث دکه ی، نه ف**

بابه ته پتر چ فه دگرن؟

- نه ز کیم جاران هوزانې و هوزانا په خشانکی و هنده ک گوتاران ل سه ر بابه تین جورا و جور دنفیسیم.

*** پروژین نه ول به رده ست بو چاپ کرنی؟**

- من پهرتوکه ک ب پیتین لاتینی یا هه ی ل ژیر نا قی: **په یف بلند دفرن**، نه ا ژی یا به ره ه قکری یه بو چاپ کرنی.

*** هه تا نوکه چ به ره مه هاتینه چاپ کرن؟**

- تنی پهرتوکه کا کورته چیرۆکان ب زمانې عه ره بی ل ژیر نا قی (صور شارده) ساله ۱۹۹۶ یا چاپ بووی.

رؤژنامه یا (برایه تی) ژماره (۲۳۱۴/۲۱) رۆژا ۱۷/۴/۱۹۹۷.

ب قی هه لکه فتی مه ب فەر دیت خو بگه هینینه نقیسه ری هیژا و خودان سه رور محمه د ئەمین ئوسمان یی کو ژ که سین ئیکتی بویه، د قی روزنامیدا کارگری و گه لهک مانندی بوون و وهستیان دیتی و خه م و ئازار سه خمه راتی په یفا ره سه نا کوردی و ب تایبهت زاری کرمانجی خوارین ب کورتی بو مه گۆت:

هه لبهت ب وی هه لکه فتی، مه گه لهک پین خو ش بوو کو مه روزنامهک یا کوردی هه بیت کو ب زمانی مه باخثیت، که ئەم حزبا پارت ژی بوین، به لئ قیججا ب زمانی هه می ملله تی و خه لکئی ره وشه نبیر و یی خه مخورین ئەدهبی و قه لهم هلگر که یفا وان پین هات، ئەقجاره هاته دانان و ئەز ئیک بوم ژ وان یین مه تیدا کار کری و من تیدا نقیسی.

دهمی ئەم چوین مه کار دکر، نه بو پارا بوو، نه بو معاشا بوو، ل سه ر حسیتا خوژی ئەم ل ترومیپتلا سوار دبووین، ژ مالین خو دچوینه باره گایی روزنامی و مه تیدا کار دکر و هه تا نیف شهف ژی، دیسا ل سه ر حسیتا خو ئەم دزقرینه قه و مه چ هه یقانه ژی نه بوون.

ل دور سه نتا (توجه) روزنامی کو پتر یا نه ته وهیی بوو، یان ژی یا حزبی بوو؟ سه یدایی د به رسقیدا گۆت:

- تیکه ل بوو، ئانکو یا د (سالحی) ملله تی دا بوو، وه سا بیرا من دهیت چیتدبیت ئەزی خه لهت بم، چنکو هژمارین وی ل نک من نه ماینه، بهس د سه روسیمایه کئی کورده واری دابوو.

هه ر چهنده ئەز گه لهک نه مام، چونکی روزنامه ب خوژی گه لهک نه ما هه تا ۱۹۷۰ی مابوو، چنکو سالا ۱۹۷۰ی بیرا من دهیت ئەم ژ

محمه د ئەمین ئوسمان:

پشتی سالا ۱۹۷۰ نقیسکاریین براییه تی زیده بوون و هژمارین وی جوانتر ده رکه تن

ب هه لکه فتا ده رکه فتنا روزناما (برایی) ل روزا ۶-۵-۱۹۶۷ی وهک پاشکۆیه ک ب زمانی کوردی دگه ل روزناما (التأخی) ل به غدا و پاشی ناقی وی کری یه (براییه تی) وهک گوشار ده رکه فتی ل روزا ۱-۶-۱۹۷۰ی.

دنفیسیت گهلهکی باشه و جوانه و فهلهکه دین ژی ئەز دبیتژم ئەوی سهریورهک یا هه ی دگهل مه ل (التأخی) ههر دنفیسسی و مخاین روژنامه گه ریا دی نینه، ئانکو (ارتزاق) هه ههر چیی بو دئ هیتته فلان گوڤاری.

ماددئ وان یی بی سهرویه ره و ب کیر نه هاتی یه، شاشی گه له کین تیدا. شاره زایی نینه، مه سه له نه ب هژمارئ یه، ب مادده یه، هینگی روژی کوردستان، براهه تی... تو نه شیی ئەڤرو هه ڤه ره ی ئیک بکه ی، دگهل یین ئەڤرو، ب هزرا من یا وه سایه و ئەز هوسا دبینم، دبیت ئەزی خه له ت بم.

نفیسین هینگی یا به لاش بوو چ پاره نه بوون، نه وهک نوکه گوتاره کن بنفیسین چاڤئ مه یی لئ، کا دئ چهند (مکافأ) دهنه مه، هه له به ت کاودانین ئابووری ژی د جودانه دگهل هندئ ژی خه لک هینگی یی زهنگین نه بوو، بهس ڤئ گاڤئ شیانین حزبی و حوکمه تی گه له کن و خه لکن فه قیره، ئەدیب و قه له م هلگر د خولی عه یشن، خازوکن و زهکات پی دچیت. ئەڤجا تشته کی باشه هه که ب دهنئ.

روژنامه ی (براهه تی) ژماره (۲۳۲۵) روژا ۶/۵/۱۹۹۷ئ.

دهڤه را (السنک) چووینه (مسیح) ل ویری ژی (التأخی و براهه تی) ژی ههر دووک چوونه ویری، پشتی ساللا ۱۹۷۰ئ نفیسکارین وئ زیده بوون و هژمارین وئ جوانتر دهر دکه تن و به راهیکئ وه کو روژنامه دهر دکه ت، به لئ ل ویری وه کو گوڤار دهر دکه ت ناڤئ وئ کره (براهه تی).

ژ وان که سین ل بیرا من ل گهل مه دا کار کری (ره مزی قه زاز و شیرکو بیکه س) بوون.

ل دور بیره اتنا (۹۹) سالی روژنامه گه ریا کوردی، مه ژئ پرسیار کر، کا نوکه روژنامه گه ریا کوردی یا نازاد هه ڤه ره بکه ین دگهل یا وی ده مئ وی کارتیدا کری؟ گۆت:

روژنامه گه ریا ڤئ گاڤئ دگهل یا به ری، ب هزرا من یا پاشکه تی یه، ئانکو خه بات نه بیت ده ولت سه ری فه له که دین کاکه یی، ئەو تشته ئەو

ره‌حمه‌تی
ئهمینه ئۆسمان
د دیداره‌کییدا

ئەدیب و قەلەم ھلگر خازوکن،
زەکات پێ دچیت .!!

گەلەک جاران دیدار دگەل نقیسەر و رەوشەنبیران دەپنە کرن و بەری ئەو دیدار بەپنە چاپکرن، ئەو نقیسەر دچیتە بەر دلۆقانییا خودی، ئەف دیداره ژێ ب وی رەنگی یە، بەلێ بەری پتر ژ شەش سالان ھاتیە ئەنجامدان و ل سەر وەسیەتا نقیسەری خودی ژێ رازی (ئەمینێ ئۆسمان) کومە ل روژا ۱۶/۴/۱۹۹۷ی دگەلدا کربوو، نەھاتە بەلاڤکرن، بەلێ ژبەر کو پشستی وەغەرکرن نقیسەری ل روژا ۳۱/۵/۲۰۰۳ی، وەک کارەکن ئەرشیفی ئەز دبینم یا رەوا یە نوکە بەپنە بەلاڤکرن، ھەکە چ باشی تیدا نەبیت ژێ، چ زبان ژێ تیدا نینە و باوەرناکەم کەسپن بەحسێ وان ژێ تیدا ھاتیە کرن، ژ سەیدایی توره بێن ھەرۆک وی بو خود دیدار تیدا گوتی «گوھێ خو نەدەنێ. چ دپتیت

بلا بیژیت...!!» .

ئەف دیداره نەبوو بەلاڤکرنی د گەلدا ھاتبوو کرن، ھەرۆک مە سۆز دایە سەیدایی، چنکو بەری بەرسقا من بدەت، گوتی «بۆ چ روژنامە و گوڤاران ئەز نا ئاخقم»، لێ ل دوماھیێ مە رازی کر، کە بەرسقا پرسیاران بدەت و تنێ ل جەم من وەک ئەرشیف بمینیت (۱) .

نوکە ژێ ھەرۆک سەیدایی خودی ژێ رازی، چەوان ئاخفتی یە، وەسان دی ڤەگوھێژم و دانمە بەر دەست، ژبلی گوھورینا چەند پەیشە کپن عەرەبی. تنێ دی بیژم، مەرەما ئەز پێ چویمە خزمەتا سەیدایی، بۆ بەرسقا پرسیارەکن بوویە، ل دۆر بیرھاتنا دەرکەتنا روژناما (برایەتی) ل روژا ۶/۵/۱۹۶۷ی وەک پاشکۆیەک ب زمانێ کوردی دگەل روژناما (التآخي) ل بەغدا.

کول وی دەمی ئەز پەيامنپیری وی بویمە، دی وی پرسیارێ ژێ دوپارەکەینە ڤە.

سەیدایی ئەمینێ ئۆسمان، ژبلی وی خزمەتا وی د قتی دیدار تیدا بەحس کری، د بیانی چاپکرن پرتوکان دا ژێ خزمەتەکا مەزنتەر ئەنجامدایە، چەندین کتیب داینە چاپکرن، ئەو ژێ:

- ۱- نان و ژیان / چیرۆکین تەمسیلی نە.
- ۲- دیوانا مەلان / کەلەپوری ملی یێ کوردی یە.
- ۳- ژیان و قیان / سترانین شاهی و گوڤەندانە.
- ۴- مەم و زین / یا ئەحمەدی خان یە، توێژاندن و شروڤەکرن.
- ۵- کوردی- ئوروپی / فەرھەنگو کەکا ھەڤبەرکری یە.
- ۶- حصاد الحنظل / ب زمانێ عەرەبی یە، ل دۆر دیروکا شەری سالا

١٩١٩-١٩٢٠ئى ل دهقرا به دینان.

٧- ستى و فرهخ / سهرهاتیهکا فولکلورى یه.

٨- سیر و پیشاز- کوند و ماش / چیرۆکتین زاروكانه.

٩- سیمفونیا سههمى/ ل دور رویدانین سهرهدانا سالا ١٩٩١ئى نه.

*** ب هه لکه فتا ده رکه فتا روژناما براهه تی، ته چ په یف هه نه بۆ**

مه بیژی؟

- مه گه له ک پێ خوش بوو، کو مه روژنامه ک هه بیته یا کوردی بیت، ب زمانێ مه باخقیته، نه کو حزبی پارتته، ئهم حزبی پارتی ژێ بۆین، به لێ قتیجا ب زمانێ هه می ملله تی و خه لکێ ره شه نبیر و خه مخورین ئه ده بی و قه له م هلگر، هه کو دبیژن که یفا وان پێ به یته، ئه قجاره هاته دانان و ئه ز ئیک ژ وان بووم بیته کو مه تیدا کار کری و من تیدا نه یسی و ئه قرو که ب

وئ بیرهاتنێ ئه ز دبیژم، ده رهق من و کاودانی ئه قرو ئه ز دبینم، ئه و روژا ب ره ش بیت ئه واکو مه قه له م هلگرتی و مه خو توشی نه یسینێ کری و هنده ک که سین کو قیمه ت و به ایی قی وه ستیانی و قوربانیکرنی.. قی عه زابن

ئه قرو نه زانن.

هه کو ئه م چوین مه کار دکر، نه بو پارا بوو، نه بو هاریکاریا بوو، ل سهر حسیبیا خو ژێ ژ مال دچوینه باره گیای روژنامی و مه تیدا کار دکر، هه تا نیف شه ف و ل سهر حسیبیا خو دزقرینه قه، مه چ معاش ژێ نه بوون (الحمد لله) منه تا که سی ژێ هه تا ئه قرو ل سه رمه نینه.

*** ربیازا وئ پتریا حزبی بوو، یان یا نه ته وه یی بو؟**

- تیکه ل بوو، د به رژه وه ندا ملله تی دا بوو، وه سا بیره من ده یته، دبیت ئه زی خه له ت بم، چنکو هژمارین وئ ل نک من نه ماینه، به س سه روسیمایه کتی کوردا به تی بوو.

*** ته چند تیدا کار کر؟**

- ئه ز گه له ک نه مام، چونکی روژنامه ب خو ژێ گه له ک نه ما، هه تا سالا ١٩٧٠ئى ئه ز دبیژم ما بوو، ل بیره من ده یته سالا ١٩٧٠ئى ئه م ژ ده قه را (السنک) دچوینه (المسیح)ئى، ل ویری ژێ هه ردووک (التاخ) ژێ ده رکه فته. پشتی سالا ١٩٧٠ئى نه یسکاریته وئ زی ده بوون و هژمارین وئ جوانتر ده رکه تن و به ری هنگی وه کو روژنامی ده رکه ته و پاشی بۆ کو قار.

*** سه یدا پیچه ک ل دۆر رو لێ خود نیزگی کور دیدا ل به غدا بۆ مه**

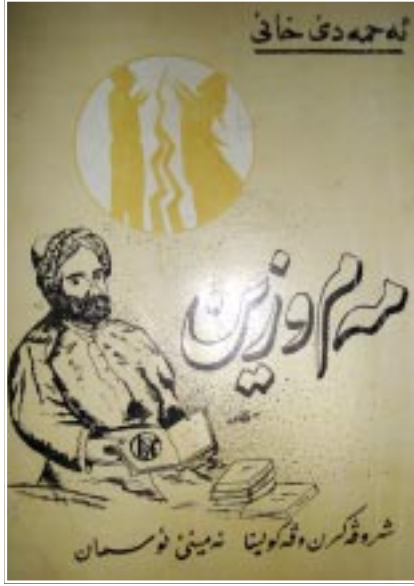
باخقه؟

- ئه قه بۆ چی یه؟

*** هنده ک پرسیارین دیترن، وه ک ئه رشیف بۆ من؟!**

- قتیجا ئه و سوچه ته کا درێژ بوو!!

*** هنده ک سهرهاتیان؟**

ئەو كور خالە تى كورئ منە، مە هينگى ئينا و ببوو بېژەر و بېژەرەكا دېتر ئى مە هەبوو، مە (داخل) نەدكر، (گولبهار) ئى مە فېر كر، ئەز ببوم من زارقه كرن د نقيسين و من د ئينان و من دەرھيتان و ھندەك جاران ئى زارقه كرن من دكر، (حافظ مایی) ئى ھندەك جاران دگەل دا زارقه كرن دكر، جارەكئ (تەحسین تەھا) مە يى كرىه تىدا، پېشكەفت و خەلكى ئىيا و پشستى ھینگى ھندەك ئين دى ھاتن و نقيسى و ب باوھربيا من نەكو ئەز مەدحيت خو دكەم، بەس ئەو نە ل شىانين مەدابوون، برادەر ئين سۆران مانە ب لىشا من قە، ديتن زارقه كرن مە ب سەر كەفتن ئىدى بەقە دمان ئىللا تو دئ بو مە بكارى دەرھيتانئ رابى.

- ئەو يا درېژە (ب كەنى قە)، رولئ مە ل ئېزگا بەغدا، ئەز گەلەك درېژ ناكەم، كارئ مە ل وئىرئ كرى، بابەتەكئ گەلەك درېژە، وەكى من كار كرى جارائ ئىكئ ئەز بېژەر ببوم، پاشى ئەز ببومە چاقدېرئ پشكئ (مراقب القسم)، ئانكو رېقە بەر، ل وئىدەر كئ ل دووئ زەوقا خو يا ئەدەبى و ھونەرى ب من گەلەك يا نەخوش بوو، كو مە تەمسىلى يان ھوزانا سترانكى نەبن، چونكى سۆران دگوتنە مە، (ما وە چ ھەيە؟ لۆ لۆ ھەجى ھەسە نۆ.. نزا چىيۆ!! ئەقە ھەوہ يىن ھەين، تەمسىلى ئى ھەوہ نين). ئەز رابووم.. ئ نە چارى ببومە شاعر ئى، شەر ئين سترانا من نقيسين، ئان ئى ژ گر.

سترانا (كورئ گوندى بەژن دارئ ھەبزەران، ماست فرۆش) و ئىك دوو كىتن دى، پاشى من ئەف كارە بەتال كر وەكى (حافظ مایی) ھاتىبە د بەر را ئەوى ئى جامىرى شەر د نقيسين، دبىت يى وى ئى يى من چىتر بوون، چنكى بابئ وى شاعر بوو، ئەو دناث جفاكەكئ شەرى دا مەزن ببوو، يا من ئ نە چارى بوو، پاشى من دەست پىكر، ئاواز ئى من دانە (ابراهيم الخليل).

* ئەز دېترم (احمد الخليل) ھ؟

- بەلئ (احمد الخليل) بوو، (ابراهيم الخليل) ھەر ل بىرا مە ژ بەر پارا، (احمد الخليل) ئاواز دانان و (گولبهار) ئى ژ نوئ ھات بوو، ببو كورس من پرسىيار ئى كر تو كوردىن دزانى گوت: بەلئ دەنگئ وئ ئى يى باش بوو و گەلەك خوش گوتن و ئەو ئى پىشكەت كە سترانېئ، قىجا ئەز رابووم من بزاڤ كر، تىپەكا زارقه كرنئ دانم، براستى ئەز شىام رەحمەتى (جەلال ئەترىشى كورئ قازى ئەترىشى)،

ئىك دانەف من و ئەز ھاتم بكارى دەرهينانى رابووم، ئەو رۆژ بو ئەوا (۸) شواتى ئەز و ئەو بچويك د ستوديزىي قە بوين، مە زارقه كرنەك د نقيسى، دەمژمير (۹.۱۰) دەقيقە دەنگى توپا ھات، من پرسيار كر، گوٺ: وەللا قەومى پشتى هينگى بەرنامين دى مە پيشكيشكرن، بەرنامەكى ساخلەمىي من دەستپيكر، هينگى گوند ھەبوون، كاغەز بو من دەھاتن و من دبرن نيشا دختورا ددان و بەرسف ل سەر ددان و ھندەكا راجيئە بو من دنقيسين، من بو وان ب بەرىدى دەھارتن و ب راديويي ژى من بەرسفا وان ددا.

بزاڤەكا باش ھەبوو، ژ لايبى زماني قە يا باش بوو. ژ لايبى پروگراما قە دباش بوين، مخابن ئەفرۆكە ھەكو دبيتژن چ بيتژم. نزا ھەما دەرھەقى قانە ئەفرۆ بيتن ل ئيزگە و تيلەفزيونى ھەتكا مە بر، زمانى مە تىك شىلا، نە پروگرامين وان پروگرامن، نە زمانى وان زمانە، نە شيانين (كەفائە) وان شيانن، نە سترانين وان سترانن، ھەما ئەز دبيتژم خوشترين دەم ئەو وەختى ئيزاعە دەيتە قەپاتكرن، وەختى تيلەفزيون ژى نەشيدا دوماھيكى لى ددەت، ئەو خوشترين بەرنامەيە (ب كەنى قە).

*** سەيدا ل دۆر رۆژنامەفانيى پشتى چەند رۆژەكيتن دى دى بيتە (۹۹) ساليا رۆژنامەگەريا كوردى، پشتى بورينا فان (۹۹) سالان تو رۆژنامەفانيا مە يا نازاد چەوا ديبينى؟**

– ب خودى رۆژنامەفانى، قى گاڤى و دەرھەقا هينگى چ بيتژم، ب باوھريا من يا پاشكەفتى يە، ئانكو (خەبات) نەبيت ئەو ژى دەولەت سەرى (فلک الدین كاكەبى) ئەو تشتى ئەو دنقيسيت، گەلەكى باشە

و جوانە و (فلک الدین) ژى ئەز دبيتژم ئەوى (سەوابق) بيتن ھەين دگەل مە ل (التاخى) دنقيسى، بەس مخابن رۆژنامەفانيا دى نينه، رۆژنامەفانيا دى (ارتزاق) ھەما ھندا!! ئانكو ھەچيى بو دى ھيتە ويى و ھەرە (فلان) رۆژنامى و گوڤارى، ماددى وان توراھاتە و كيتر نەھاتىيە، خەلەتى گەلەك بيتن ھەين، كەفائەت نينه، مەسەلە نە ب ھژمارى يە، مەسەلە ب ماددەيە، هينگى (رۆژى كوردستان) بۆ نمونە يان (براہيەتى) تو نەشى ئەفرۆكە ھەقبەركرنى بگەي، دگەل بيتن ئەفرۆ، ھزرا من وەسايە دبیت ئەز يى خەلەت بم، بەس ئەز وەسا يى دببم تى دئينمە دەرى، هينگى ژى كەسى پارە وەرنەدگرتن.

*** موکافەئە..**

– چ موکافەئە نەبوون، گوتار و ھەمى تشت مە دنقيسين و ب ھەروە بوو، نە وەكى ئەفرۆيە، گوتارەكى بنقيسين، چاڤى مە يى لى كا دى چەند موکافەئە دەنە مە، ھەلبەت كاودانين تابوورى ژى د جودانە، دگەل ھندى ژى كو خەلەك هينگى ژى يى زەنگين نەبوو، بەس قى گاڤى شيانين حزبى و بيتن حكومەتى گەلەكن و خەلەكى فەقيرە، ئەديب و قەلەم ھلگر د خولى عەيشن، خازۆكن، ئانكو زەكات پى دچيت، ئەقجارە تشتەكى باشە ھەكە بدەنى، بەس ماددى توراھات ژى دگەل ھندى، ماددى بى خيەر دەيتە بەلاقكرن و ھندەكيتن نە ھەژى بيتن بوينە بەرپرستين رۆژناما و گوڤارا.

*** نوکە تو يى ل دۆر بابەتەكى ديروكى دنقيسى و بەلگەنامە ل بەر دەستى تە ھەنە، بەلى پتركارى تە يى ئەدەبى يە، ژ بەرچ تە دەست دوى كارى دا قەدايە؟**

ئەف تشتە ھەمی یین تیدا، ئەفە کەسە نە گوتی نە، ئەز نزانم بەلکی ھەبن من نەخاندی نە، بەس ب رہیئا من ب بیته کتیبەک دی مفاہک تیدا ھەبیت، بو دیروکا مە کوردا و بوو دەقەرئ دا مللەت بو خو دەرسەکی ژئ وەر بگرت. (۳)

*** د پەرتوکخانەیا تە دا گەلەک کاسیت و شەلیتە ھەنە، ھندەک ژئ د کەفن، ئەفانە چ تیدا ھەیە، بابەتین وان فلکلوری نە یان ژئ دیروکی نە؟**

- تیکەلە، ئەفە (۳۰) سالە و پتر ھەر ژ ئیرگە ی و ھەتا نوکە، ئەفە (۳۶) سالە من ئەف شەریتە یین تومارکرین من بەکەرە یین ھەبن و ئەف کاسیتین بچویک خول بەر ناگرن ئەف مسەجلا ھە ئەفە ژ ھینگئ وەرە یا ل گەل من، ئەفە ھەمی دقتیت بکەفئە ل سەر کاغەزئ ئەو ژئ وەخت یئ دقتیت..

چاقتین من ژئ یین یئ سەر و بەر بوین، ئەز نەشیم ژ وان نیزیکی (۴) کتیبە بابەتین فلکلوری نە من یین کرینە کتیب، د فایلا دا د بەرھەفئ بو چاپئ من یین داناینە سەر ئیک، من گوت دی کەمە (ترشی) یان (شیلە ترشک) کا دی چ ژئ چیت!!

ئەف کتیبە دی ژئ یا د دەستئ من دا ھەتا دکەمە کتیب و ب دوماھیک د ئیم، ئەوئ ئەز دی دەمە چاپ کرن.

*** بەری چەند سالان تە بەحسئ کتیبەکی دکر. (سیر و پیشاز)**

ئیکا دی (سەرھلدان) یان (دەلنگ ھلدان)...؟

- (سیر و پیشاز) ئیک ژ وان کتیبە بو یا ل ویرئ (۴)، ئەف (سیر و پیشاز) ھەندەک تشتین تیدا ھەبن تو نەبیینە فلکلوری یە بەلئ

- چونکو ئەف تشتە کەسئ نە گوتیە، کەس نابیت ژئ، چونکو ل نک من ب تنئ یئ ھە ی ئەوین ککو پشکدار د قئ سەر و بەری دا بو نمونە شەرئ گەلئ مزویرکا ھەما ژ

ئەولی دەستپیکری و ھەتا بەتال بی، بو نمونە ئیکئ د ناف دا یئ بو من گوتی، چاوا بوو ژ وی لای ژ رەخئ نامیدی ژ رەخئ زاخو و گولیا ژئ ژ مپژە یئ دانایە سەر شەلیتا و ئەفە ژئ خیلافی ئەوئ کتیبە یە ئەوا (عبدالمنعم غلامی) گوتی، ئانکو ھندەک راستی یین تیدا ھەبن د جودانە. (۲)

ھەلبەت ئەز ھەز دکەم مەسەلا تیارییا و کوردا و دوژمناتییا وان بوچی و ئەگەر چ بو تیارییا ھاری ئنگلیزی دکر.

ئنگلیزی چەوا د سەردا دبرن و خاپاندن گوتئ دی بو ھەو ھەو ھەو حکمەتەکی دانین و پاشی فەرمانا وان راکر و ل دیرەیینی و ھندەک جھین دی غەدر لئ کر.

یا به رفرهه، گهلهکا به رفرههه، ئەو مادئ تپیدا و تشتئ نوکه ئەز دبیژم
کەسئ ئەو هزر نه کرهه، ئانکو ئەف فلکلورئ مه (سیر و پیشاز) دئ
بیژن چ یه..

چیرۆکهکه!!.. بەلئ شکسپیری یا کرهه چیرۆکهکا جیهانی، (ادب
المقارن) یان یا ههه، تو وهره (سیر و پیشاز) دگهل (تاجر البندقیه)
به رهه مبهه بکه، دئ بیئنی ههردو ئیکن. ههردو ئیک مهعنه نه، ئەفه
کوردی یه، ئەفه ئنگلیزی یه یا شکسپیری یه، ئەفه یا کرمانجه کئ
مهیه، بهس ئەفه عهینی.. ئەفه دبیژتئ: دئ گوشتئ ل سهه سینگی ته
راکهه، ئەفه دئ بیژتئ: دئ زولهکا گوشتئ ژ پشتا ته راکهه.

د فان بابهتان دا، کەس فئ هزرئ ناکهت، ئانکو (ادب المقارن) ل
سهه ئەدهه بی کوردی و ئەوروپی کەسئ نه نفیسی یه!! ئەز فئ گافئ
دبیژم، سو بههه دو زرتکه ل ویراهه دئ دهه کفن و دئ بیژن ئەفه
(ادب المقارن) ه و گوتارا ل سهه نفیسن.

بهس ههتا نوکه (ضغط) نه بیئن، کەس مهژ بی خو ناده ته کاری
مخاین ملله تی مه ئەفه یه، تو دئ ل جفاته کئ روینی یه خاری و دئ
تشته کی بیژی، ته هند دیت ل روژا پاشتر ئیکئ گوتاره کئ ل سهه
عهینی بابه تی نفیسی و خراب کر و (ژ بن بن کار بهن!!) خوزی
وه کی مروفا بنفیسیت، گهلهک جارا ئەفه من یئ دیتی و دئ که ته
ناقئ خو، نابیژیت فلان کەسئ هو گوت ژ خو ناگریت (ئەزم خوری و
بهزم).

* یا دهنگ هلدانئ ل سهه چ یه؟

- ئەو یا سهه هلدانئ یه، کا بوچی چئ بو کئ کر و کاغه ز کئ

هنارتن ژ قیادین ئەحزابا و بو کئ هنارتن و چ گوتنئ، چهوا دهست پی
کر و کیش جه گرتن و کی پی رابوو؟ چند کەس هاتنه کوشتن، کی
بون. چهوا باژیر گرت، فه ریژ یا چهوا بو، بوچی رهقین، هه کورهقین چ
کر، به رهنگاری کرن، یان نه کرن، هه که کرین، کی بون، بوچی
به رهنگاری نه شیا بهرده و امیئ بکهت، نه شیا ملی کار بیت؟

* ئەفه ب دو ماهی هاتی یه؟

- مه یا نفیسی و دانایه سهه کاغه زئ بهس هیش من (تنقیح)
نه کرهه، ئەو ژ یه می شه ریئن و من بیئن ژ وان وه گرتین ئەو یئ
پشکداری تپیدا کری. (۵)

* ل سهه شانویا کوردی ل باژیرئ دهوکی تو ژ کەسئ به راهیئ
بوی یئن کو د شانویئ دا کار کری، سالا چه ندئ ته دهست پی کر و چ
شانوگری بون و کاری وه یئ چهوا بوو؟

- شانۆل دهوکی بیئا من دهیئن پشتی من (نان و ژیان)
ده ریخستی، هه لههت ئەو کتیب درهنگ من ده ریخست، دلئ من ب
بچوکیئ مه فه بوو، کوردی نه دزانی بخوین، ئەز دشیا م تشته کئ
باشتر بو وان بکهه و بنفیس، ماده کئ زانستی بیت، چیرۆک بیت،
بهس ئەفه من نفیسن، چنکو ئەفه ب شهوق بوون.

هه که ئیکئ نه خوینده وار بیت، تشته کئ ب شهوق بو بنفیس دئ
ل دو یف چیت، دئ نه چار بیت فیتری خواندنئ بیت.

(د نان و ژیان) دا مه خسه دا من ئەو بوو، دا بچوکی بخوین و
فیتری کوردی یئ بئ، ئەو ئیک یا دوئ ئەو ته مسیلی دراما ئەو یئ من
ل ئیژگهه، هه می تپیدا نیئن، چنکو هندهک ب دهست من نه که فتن،

هندهک نه کوردی بوون، ئیک ژ وان (ههڤال و نیڤ) نقیسه ره کئی ئسپانی یی نقیسی، (رفعت ره جهب) ل ڤیره کره ته مسیلی د تیله فزیونی دا و گوتی من ژ مه لا مه محمود دیرشه وی وه رگرتی یه، مه لا مه محمود دیرشه وی یا ژ ئیکئی دی وه رگرتی، ئەز پشت راستم ئەوی هه ر گوهی خو یی دایه ته مسیلی یا من و یا ژ ویری وه رگرتی بهس چ گوهوری یه، ل شوبنا ته رمی بکه ته د بن کورکه کئی ڤه، ته رم یی کری یه د بن جووا ناشی ڤه، کهس ته رمی ناکه ته د بن جووا ناشی ڤه ئانکو که سهک نینه ل ناڤ کوردستانی یان جیهانی ته رمی بکه ته د بن جووا ناشی ڤه، چونکی ناڤ دئی هه ر خوت هه ر خوت، دئی دیار بیت دئی که ته د کورکه کئی دا، ئەڤ گوهورینه ئیخسته تیدا تشتی دوی ژی نه کوردی یه، ئانکو (ههڤال و نیڤ) نه کوردی یه، نقیسه ره کئی ئسپانی یه، لهو من نه کربه د (نان و ژیان) دا.

ئەم دئی هه یینه سه ر بابه تی شانوی ل ڤیری، ئەو چیرۆکی (نان و ژیان) ل ئاماده یی یا دهوکی د کره ته مسیلی، نوکه و یا ئەڤرو، ئەز چ ژئ نزانم.

من نه دیتی نه و چ جارا ژ خو نه گرتینه داخا زنامه کئی بو من هنیرن کو ئەز بچم سه حکمه می، یان (تقییم) که م.

به لی تشتی من دیتی، ئەو ژی وه کی (جماعه تا نو بخوازی) دڤین بی پایسک ب چنه سه ربانی، ب فرن، چ زهوق تیدا نینه، ملله ت تی ناگه هیت، تشتی ملله ت تی نه گه هیت، شعر بیت، شانو بیت، چیرۆک بیت، ره قاس بیت، یی ژ ملله تی دور که ت، ئەڤه چ مفا تیدا نینه، تو هه ر شانویه کا بی دهنگ بو بکه، یان ب دهستا، ئەڤه چ تی دگه هیت!!

شانو ره وشه نبیر کره، ره وشه نبیر کرنا ملله تی یه، دڤیت ب زمانه کئی وه سا دگه ل باخشی، ئەو تی بگه هن، دا بشیی ره وشه نبیر بکه ی، هه که د وی زمانی نه گه هیت دئی چهوا ره وشه نبیر بیت، وه ره سوبه هی ئیکئی گوندی بینه و هه ر بو وی ب زاری کرمانجی یا ژیری باخڤه هه تا دوسبه، تی ناگه هیت، ب زمانی وی باخڤه، فه لاهه تی بو بیژه، ساخله میا خو هوسا ب پارێزه، دئی تی گه هیت، مه سه له ئەڤه یه.

ل ڤیره (معهد الفنون الجميله) هه که دبیرن پشکا شانوی یا هه ی، شانوی دخوین، وه د گه ل هندئ مه جبورن، نه عیلاجن شانوی پیشکیش بکه ن، ماده نینه، که سی ژی ئەو شیان نین ژ زمانه کئی بیانی وه رگیریت بو سه ر زمانی کوردی، دئی هین ته مسیلی یین عه ره بی، دئی که نه کوردی ل سه ر شانوی، دئی خو هه لاقین و جلکین ره ش که نه بهر خو. نزا تامساری یه که ب ره ئیا من، من شول پی نینه بیژن ئەڤه هونه ره کئی نوی یه تو تیناگه هی، پیزانین ته دکه ڤن، وه دبیرن، پیزانین وی دکه ڤن، گوهی خو نه ده نی، چ دبیریت بلا بیژیت، بهس من باوه ریا ب هندئ هه ی، تشتی ملله ت تی نه گه هیت، هه ما خلاس!!

*** ل دور روزنامه فانیاهوکی، سه یدا ئەڤی کهنگی دهسپیکری یه**

و دهسپیک یا چهوا بوو؟

- روزنامه فانیاهوکی مامو، چ روزنامه فانی نه بوو، هینگی مه نه شاره زوک هه بون. (دبیت مه ره ما سه یدا ی پی به لاقوکی دیواری بن!!- ا. بادی).

*** به لاقوکی وه کی یا (هیڤی)، چ هه بون، جاره کا دی ته ره ئیه کا**

دی هه بو د سـمـینارهـکی دا و ته دگوت نهو دیروکا وان دهست
نیشانکری بهری هینگى هه بویه؟

- بهری هینگى مه دهست پى کر بوو، نه زب خو بووم ل دهمى نه ز
ل قوناغا ناخنجى ل سالا ۱۹۴۸ ئى بوو.

*** چ به لاڤووک بوو، ناڤى وى چ بوو؟**

- ب خودى نزا، ناڤى وى (به راهیک) بوو، چ دزانم...!! ئەڤه
چەند ساله نه مایه ل بیرا من، هه تا من نه مایه، هه رو دا هیم پولیس
دا مالین مه و گنجین مه تیکڤه دهه، دا قولوبینه سهر ئیک،
کاغه زین چ، کتیبین چ، هینگى نه دمان، ئانکو هه تا مختار ل
دهوکى ب رهحمهت بیت (مستى مختار) گوتى: بابو بیهنا مه تنگ
کر، هه رو دى مه ئین و دى پاشى بهردهن. ئى نى چ نینه، د هین
سه حدکه نه چ، نه خبری ل سهر مه د دهن، دا هین مالین مه ته حری
که ن، ئەڤه کى دا ویریت کتیبه کى، تشته کى ل دور خو هیلیت، ئەم
نه شین بیزینه ئى روزنامه قانى.

ئەڤه به لاڤووکین مه درهسى بوون، بزاقه کا قوتابیان بوو، مه دوو
هه بوون، ئیک یا زانستی بوو، ئیکا دی یا نه ده بی بوو، ل ناخنجی
ژى مه سى دانه ژى دنقیسین، عه لى حه جى حه سه نى بو مه ب
دهست نقیسین ئیک مه د دا قوتابخانا سه ره تایی، ئیک ژى بو مه
بوو، ئیک ژى مه دا مه کته با کچکا.

**زمانى مه خراب بوو،
یا من گازی ل دویف گورگی یه**

*** ل سهر زمانى کوردی و زارى مه یى کرمانجى، زمان روز بو
روژى پیش دکه ئیت، نوکه ئەڤ زاراڤ و په یڤین نوى یڤن هاتینه د
ناڤ زمانى دا، نه رى ئەڤ په یڤه خزمه تا زمانى مه دکه ن، یان شیانه
پیشقه چونه کى بیخنى؟.**

- بابو ئەڤ سحبه ته هزار جارا من یا کرى، پیش ناکه ئیت!! کا
پیش دکه ئیت؟ یا پاش دکه ئیت، ئەڤه که نگی پیشکه فتنه، هه که تو
بیى بیژى (بژیکار، پیشخه رى، ریکخراو، پیروزباهى، دهرفه ت،
نوزا قولقورت) ئەڤه ژ کیه په پیشکه فتنه.

مه په یڤ، مفره دات یڤن هه ین، بهس ئەز چ بکه م، چ خولى ب
سه رى دوژمنین خو وه رکه م، هندى دبیژمه فا هه واره، (گازی یا ل
دویف گورگی یه)، بابو دى مه جالى ب دهنه مه، دى وه رن روین دا
ئەڤان په یڤا دروست بکه ین، دانوستاندنا ل سهر بکه ین، نینه،
پاشکه فتنى یه، زمانى مه خراب بوو.

تو پرسبارا من نه که، ئەڤى پرسبارى ژ من نه که، تو هه ره سویکا،
ناڤ خه لکى، پرسبارى ژ وان بکه، بیژى ئەڤ زمانى ل رادیویى و
ته له فزیونى پى د ئاخڤن، ره ئیا ته پى چى یه؟ دى بو ته چ بیژن،
بوچى هوسا بیت، ئەڤین نه زان و (مرتزق) دانابنه شان ده زگایین
راگه هاندن، ئەزه نى سه رى ئەڤان کارا تیک د دهن، به رپرستین مه ژى
(د گوهین گای دا د نقستی نه) چەند جاران من یا گوتى یه وان

همه‌میا ژ مه‌زنی وان هه‌تا بچوبکی وان، بابو ئەفه زهره‌ره، خیانه‌ته، ئەفه زمانی مه یی تیک د‌دهن، هه‌وه د‌قیت زمانی مه تیک بچیت، ئە‌گەر چ یه ؟.

تو د‌زانی ئە‌گەر چ یه، نی هوبن نزانن؟ هه‌تا به‌رپرس ژی ته‌قدیرا هندئ ناکهن، نزانم د‌مه‌ژیی وان دا ناچیت، ئە‌گەر ده‌قه‌را مه یا بادینا، زمانی مه، زاری کرمانجیی و یی ل‌تورکیا ئیکه، هه‌که ل‌قیته ره‌وشه‌نبیریا مه پیشک‌فت ئانکو کارتیکرن ل‌تورکیا کر حکومه‌تا تورکی و یا عیراقی د‌ریکه‌فتی نه کو ئەف ده‌قه‌ره ره‌وشه‌نبیری یا وان پیش نه‌که‌فتیت. زمانی کوردی نه‌خوبن، کرمانجی یا ژیری بخوبن، عیراقی گوته حکومه‌تا تورکی، گوتی ئەفه هه‌ر چه‌نده کوردی یه، به‌س خه‌لکی ده‌قه‌ری تی ناگه‌هن، دی که‌رم که، ئەفه دی چه‌وا زمانی مه پیش که‌فتیت، به‌رپرسین مه ژی.. ئەم (وطنی) نه، مه نه‌قین کورد بن بر، کوری... (٦)، مه‌سه‌له گه‌له‌ک ژ وی مه‌زنتره. بلا ئەفه ژ وی هزری بکه‌ن زمانی به‌یتته بکار ئینان، تورکیا عاجز دبیت، عاجز نه‌بیت (د‌کانیکا قیری دا) ئەم دی خولی یی ب‌مالا خو‌داکه‌ین ژ به‌ر تورکی گه‌لی سوران، دی سوران مه‌نعا مه‌که‌ن، چونکی حکومه‌تا عیراقی و تورکی یی وه‌گوتی، نه‌ویرن ئەم بلا ب‌لاتینی بخوبن و نقیسین چونکی تورکی ب‌لاتینی دخوبن، بابی من ئەفه هه‌می ئە‌سبابن که‌س ژ هه‌وه نزانیت ته‌قدیرا وی شولج ناکه‌ت، که‌س هزرا فی کاری ناکه‌ت.

ئەفه خیانه‌ته، ژ به‌رپرسین مه، ژ ئە‌دیبیتن مه خیانه‌ته، ژ هه‌میا خیانه‌ته، ناهیلن ره‌وشه‌نبیریا مه یا کرمانجی پیش بکه‌فتیت.

ژبه‌ر چ؟ ژ به‌ر کلی چاخی تورکا، ئەفه‌یه ئە‌گه‌ر!! چونکی دا مه‌سه‌له نه‌گه‌هیتته ویری، کرمانجی یا ژیری بخوبن، بوچی کرمانجی یا ژیری بخوبن؟ چونکی تورک تی ناگه‌هن.

به‌ری خوب دی، به‌ری خوب ده‌چه‌پ و چیرا، فیگافی ژی هه‌ره وه‌زاره‌تا په‌روه‌دی یا کوردستانی، بیژی مه د‌قیت کرمانجی یا ژوری بخوبن، دی بیژن نه، ما ب‌زمانی کی بخوبن، بوچی ب‌زاری وه بیت، و ب‌زاری مه نابیت!! ما چ قوسیری ل‌زاری مه هه‌به!! نفوسی مه ژ هه‌وه پتسه، ئە‌ده‌بی مه ژ یی وه که‌فنتره، زاری مه ژ یی وه دروست تره، بوچی یی مه نابیت، مه نه‌قیت ژیکه‌ه‌بوونا کوردا، بوچی هه‌وه د‌قیت...!!

هه‌که پرسیارا ئیکن کرمانج بکه، مه نه‌قیت ملله‌ت ب‌بیته دوو، ما فه‌رق چ یه ئەفه ژی کوردی یه، ئەوی ئیدراکی ناده‌ت کو ئەفه یا (مه‌قسوده)!! نه‌که مه‌سه‌لا (شعورا قه‌ومی) یه، یان زمانه، ئەفه یا (مه‌قسوده) کو ئەف زمانه، ئە‌ده‌به ل‌قیته نه‌هیتته پیشک‌فتن، فلکلوری قیری نه‌هیتته نقیسین دا کارتیکرنی ل‌ویری نه‌که‌ت، ئانکو ئەف به‌رپرسین مه خیانه‌تی د‌که‌ن، هه‌که نه‌هیلن ب‌زمانی به‌هدینی بخوبن. و من بریار یا دای هه‌که ئەف ساله ب‌کرمانجی یا ژوری نه‌خوبن، ئەز نه‌قیتن خو نه‌هینر مه قوتابخانی، ب‌قورئان ژ قوتابخانی دی ئینمه دهر بلا دنیا هه‌می باخیت، بلا ئەز خائین بم، ئەز جوداکه‌رم، ئەز عه‌میلم، ئەز هه‌می تشتم، ئەز قه‌ت ناهیلن نه‌فی یین من ب‌چنه قوتابخانی، نه‌فی یین من ب‌فی زاری دخوبن و من حه‌ز نه‌بیت ئەز ب‌زاری خو بخوبنم.

هزرخان:

هۆزان دەربرینا فەلسەفەیا هەستایە، هەتا ئەز هەبم، دێ من تەشت هەبم

هۆزان وهك كارهكی ئەدەبی و ئافراندنی، هەردەم بەرهف پێشقه
دجیت و دەنگین نوی پهیدا دبن. ل دهقهرا بههیدیان چهند دهنگین
نیاس ههنه و جهی خوه دناف قادا هوزانا كوردی دا گرتیه، ئیک ژ وان
هوزانقان (هزرخان) ه كو خودان دهنگهكی رهسهنه و شیا به ب هوزانا خو
یا نویخواز، خو ب دهته نیاسین و ههتا نوکه دو دیوان چاپکری نه (١)
ئاگر و ئەز/ ١٩٨٩، (٢) د کافلانێ خهجه رێدا مرن دهپته
ژیبرکرن/ ١٩٩٦.

هوزانقان سالا ١٩٦١ هاتیه دنیایی، سالا ١٩٧٨ بیی بچیته
خواندنگهها، خو فیری خواندن و نقیسینی کریه، و پستی سالاکی هوزان
نقیسی به.

فەرۆز:

- ١- ئەز و پهيامنێری حەقتیناما (پهیمان) سهلیم نامیدی پینکفه چووبوین.
- ٢- مهههست ژ ئی پهرتوکا (ئورتنا فی شمال العراق ١٩١٩ - ١٩٢٠) عبد المنعم
الغلامی/بغداد- ١٩٦٦ / الجزء الاول
- ٣- ئەف بابته، نافهروکا پهرتوکا سهیدایی (حصاد الحنظل)ه ل سالا ١٩٩٨
چاپ بوویه.
- ٤- ئەفه ژ ی هاتی یه چاپ کرن.
- ٥- یا هاتی یه چاپ کرن ل ژیر ناقتی (سیمفونیا سههمن).
- ٦- سهیدایی ئەف ههقوکه ب دوماهی نه نینابوو.

کوفارا (پهپف) هژمار (٢٧) هافینا ٢٠٠٣ یدا هاتی به لاکرن.

د چند کور و سمینارا دا پشکدار بویه ژبلی خواندنې د قیسته‌فالا دا.
 نیک بویه ژ نندامین دهمته‌کا گوشارا (دهنګی مه، نوخازی)،
 نوکه ژی دیوانه‌کا دی یا وی ل ژیر چاپی به.*

* تو چهوا د هوزانې دگه‌هی، نانکو ب دیتنا ته هوزان چ به؟

- هوزان وهک گیانداره‌کی نه‌نتیکه گه‌له‌ک قوناغین دور و دریتژ
 برینه.

تو د کاری هوزانې ب نیکه‌مین به‌رهم ژ بیرکرنا مروقی ب
 هم‌ژمیری ژلایې هزری و نافراندنا نه‌زمانه‌کی کو پتربا خه‌لکی بده‌ته
 هه‌ف و ب تشته‌کی پیروژ دهاته هژمارتن، به‌لی هوزانې نه هه‌ر نه‌فه
 کره، به‌لی هوزانقانی ب ریکا فان په‌یقان کاری یه قیانا خه‌لکه‌کی
 به‌ره‌ف خوه‌فه بکیشیت و پشکداریی د هه‌ستپیکرنا وی ژی دا بکه‌ن،
 ژلایه‌کی دی هوزان نه‌و نه‌زمانه‌یی ژ هه‌ستا مروقی خه‌به‌ر بده‌ت و
 به‌ری هه‌ر تشته‌کی نازاندنې دکه‌ت و خوشیی ل نک مروقی په‌یدا
 دکه‌ت، ب باوه‌ریا من نه‌گه‌ر نه‌ده‌بیات ب مین، دوماهیک نفسی
 نه‌ده‌بی دی هوزان بیت.

ل دور پشکا دووی ژ پرسپاری، تیگه‌هشتنا من بو هوزانې دیتنا
 جیهانه‌کا جوانی و خوشیی به، دگه‌ل ناوردانا کوراتیا ده‌روونې مروقی،
 ژ وان هه‌ستپیکرنا نه‌وین ب رهنه‌کی ناسایی نه‌هینه دیارکرن، یانی
 هوزان ده‌رپرنا فه‌لسه‌فه‌یا هه‌ستایه.

* هوزانا سه‌رکه‌فتی ل نک ته ب چ رهنه‌گه؟

۱- دقیت هوزان ناکرنا که‌فاله‌کی هونه‌ری بیت و هندی وینه‌کی
 جوانتر دقې که‌فالی دا هه‌بیت (لی ب مه‌رجه‌کی ته‌مامکه‌ری هندری

چارچوخی فی که‌فالی بیت) دی هوزان یا سه‌رکه‌فتی تر بیت.
 ۲- دقیت هوزان دانانا نوتین سمفونیه‌کا روحی بیت، نانکو مروف
 بکاریت فان نوتا ب هه‌ستپیکرني وهرگیرته سه‌ر ناوازی.

نه وهک موسیقا نامیران دقیت توژ دهنګا وهرگیرینی
 هه‌ستپیکرني، ب باوه‌ریا من وهک ناکاهیی دهرقه یه هوزانې ژی
 دقیت ژ قالبین موسیقی یین به‌رته‌نگ و که‌فناز بینه رزگارکرن دا
 بکاریت نونه‌ریا هه‌ستپیکرنا مروقی فی سه‌رده‌می بکه‌ت.

۳- دقیت هوزان چیمه‌نه‌کا په‌یقین بارکری و ناسو بر بیت، چونکی
 نه‌ف په‌یقین د هوزانې دا دهینه دارشتن، گه‌ر نه‌هینه پرکرن، ژ
 ناکه‌روکی نکارن بو ده‌مه‌کی دریتژ یانی و مانا خوه ب پارینن،
 هه‌روه‌سا نه‌ف په‌یشه دی بنه ناویزی ده‌رپرنا مروقی نوی و زمان ب وان
 پیش دکه‌قیت و فه‌ژینا خوه دوم دکه‌ت.

۴- دقیت هوزان ده‌رپرنا که‌ساتیا هوزانقانی بکه‌ت، چونکی
 هه‌ست و بوچونین مروقی نافراندنه‌فان دگه‌له‌ک لایاندا د گه‌هیترن ژ
 جفاکا تیدا دژیت، ده‌رپرنا هه‌ستین وی ده‌رپرنا وی هه‌ستا فه‌شارتی
 یا جفاکی به، یان ب رهنه‌گه‌کی دی مروف دکاریت بیثیت، نه‌و داخوازا
 جفاکی به، نه‌وا نه‌و نکارن ده‌رپرینې ژی بکه‌ن، دگه‌ل فه‌هوینن و پیکفه
 گریدانا وی ب هه‌ستا کاری یا که‌سه‌کی شاره‌زا.

۵- هوزان وهک ناکه‌روک چه‌ند نیرین و پی هابیونین که‌سه‌کی
 هه‌ست نازک و هزرتیژن، له‌ورا دی بینین کو د پرانیا جاران دا هوزانې
 د به‌ر رویدانې را کره.

* نویکرن ل نک هزرقانی چ دگه‌هینیت؟

چه له نگیښی قی کاروانی
 دهینه هژمارتن و هه ر ئیک
 دلوک و په یسکا خوه دایه،
 گه ر مه خسه دا هه وه پشتی
 سه ره لدانی و ئه شان
 گه نجین نوو هاتی بیت،
 جارئ ئه م چو بریارا ل سه ر
 وان ناده یښ، چونکی پتربا
 وان خودانین سه ربوره کا
 کورت و به رته ننگن. (ئه فه
 هندئ ناگه هینیت کو وان
 چو به ره هم ژئ نینه).

*** له ده مه کی به رف**

**پوینته پیکرنا فولکلوری د چووی، لی نهو ئه ف ده رگه هه مایه ل تا ق و
 چ ده نگ ژئ ناهین؟**

- ب باوهریا من که لتورئ هه ر ملله ته کی پیناسا وی یه و مروث ل
 سه ر قی که لتوری د کاریت ئا قاهیه کی باش و بیره کا نه ته وه بی یا
 خورت په پیدا بکه ت و بکه ته بنکاری ب ده هان فه کولین و ئا قاکرنین
 سود به خش، لی مخابن و سه د جارن مخابن ژ هزاران ئیک ژ فولکلور
 و که لتورئ گه لی مه نه هاتییه پاراستن، ده رباره ی پوینته پیکرنا من بی
 ده نگ بوویه، دبیت من شیانا وی چاخی نه مابیت ل دویت بگه ږم،
 ئه فه ژ لایه کی و ژ لایه کی دیشه ئه و به ره هم من جفاندی، نه یښ کیمه

نویکرن ئا قاکرنه، به لی نه هه ر ئا قاکرنه ک، نه خیر، مروث پیشفه
 دچیت. روژ ب روژ ب ده هان خواسته کین مروثی ل سه ر قی گو با
 بچوک د گه ردونی دا دهینه بجه ئینان و ئه و داخوازیښ دوهی بو
 مروثی خه ون بوون، یان ژئ ب چیقانوک و ئه فسانه و داخوازیښ خوه
 فه د گیزان، کو ئه ف روکه بوونه ژیانه کا روژانه و مروث د نا ف دا دژیت،
 به لی ئه فه داخوازیښ مروثی بجه ناین.

ئانکو یا نویکرنی ل نک من، به رده و امیا ژیانئ یه و دکارم بیژم ل
 دویت به زین و ئه نجامدانا وان خوزیانه ئه وین مروث پیدقی و
 دخوازیت، هه ر وه سا ل نک من نویکرن ئه و هه سته یا ئه ز بو ژیانئ
 دکه م، نویکرن من د هوزانئ دا پینگافه که بو قیتره گه هشتنا کاروانئ
 هوزانا جیهانی.

*** هوزانا مه یا کرمانجی یا به رف پیشفه دچیت و ده نگیښ نوی ژئ
 په پیدا دبن، نه ری ئه ف ده نگه شیاینه بگه هه کاروانئ هوزانا کوردی؟**

- ل دویت باوهریا من کاروانئ هوزانا کوردی هه می لایه کی فه
 دگریت، گه ر مه به ستا مه ژیگرین کاروانئ هوزانا کوردی بن، دقئ ژ
 شان ده نگیښ نوو ژئ ژیگرینا و هریگرین، چونکی هه ر ژ ده سته پیکا
 کاروانئ هوزانا کوردی سه رکیش و هه فگور و دوو فکیش و دو فله لانک
 ژئ هه بوون، مه به ستا مه ژ قی پارقه کرنئ، ئه فه یه کو د هه می لوک و
 په یسکا دا هه بوون و ئه ف روکه ژئ ئه م دکارین کاروانئ هوزانئ ب قی
 رهنگی پارقه بکه یښ.

گه ر مه به ستا که کئ من ژ شان ئه وین به ری سه ره لدانی بیت ئه وین
 هه تا ئه ف رو د کاروانی دا به رده وام د هاژون و ئا فراندنی دکه ن ژ

سهلمان كۆقلی:

نویکرن نه رهتکرنا به رههمی خه لکی دی یه

پاریزگه ها دهوک، چهن دین هوزانقسانین چهلنگ ژئی رابوینه و زۆریه یا وان تخویبی دهقهری بریبه و خوب خه لکه کی دی دایه نیاسین، لی هندهک دی، به رههمی وان گه لکه جهی خوگرتی یه و خوهندهقان بی ژئی رازی یه، لی مایه دناف وی تخویبی بهرتنگ دا و رۆژ بو رۆژی بهژنا قهلهمی وی و شهنگ وشوخی یا شعرا وی جوانتر و ب هیتز تر لی دهیت.

ئیک ژقان هوزانقسانان، سهلمان کۆقلی یه، سالای ۱۹۵۳ ژ دایک بویه، ل بهراهیا سالین، حفتیان نهخاسمه ب دروستی سالای ۱۹۷۳ دهست ب نقیسینی کری یه، ههتا نوکه شیایه دو دیوانین خو چاپ بکته نهو ژئی:

(وهرنه نهقینتی) سالای ۱۹۸۸ ل ههولیر چاپ کری یه.

گهر بیته چاپکرن، ههر چهنده پشکهکا مهزن ژ وی به رههمی ب بهر تالانی کفت ل سه رهلدانا پیروزا سالای ۱۹۹۱ ئ.

* نهگهر تشتهکی دیتر ته هه بیته...؟

- نهز باوهر دکهم ههتا نهز هه بیم دی من تشته هه بین و خلاس نابین، به لی دا گه لکه دریتز نه که بین دقیت هندهک تشستان ژبیر بکه بین و بو دهلیقه کا دی ل بیرا خوه بینین، چونکی دقئی هه قدیتنی دا مه گه لکه بابته ته قلی هه ف کرن، دقیت ب کورتی بن، نهگهر دهلیقه هه بو دی جار هکا دی هندهک بابته تین دی شه کولین و دی چینه ناف گولستانا ههست و نازراندنیتن چهرخ و جفاکی.

تیبینی:

د به لاکرنی دا چهند ریزهک ژئی که تبوون، ژبه رکو ره شنقیسا وی ل نک مه نه مایه، داخوازا لی بورینی ژ نقیسه ری دکه بین کو نهو چهند تیدا نینه و وی ژقان دابو بهینیت، لی نهوژی نه هاته کرن.

- رۆژنامه یا (برایه تی پاشکۆی نه ده ب) / ژماره: (۲۳۲۶/۲۴)

.۱۹۹۷/۵/۸

ئەم پېدئى ب رەخنە گرېن خەمخورېن ھوزانا كوردى يا ئەئروېنە

بەردەوامىيا (مواكەبەيا) پېتشكەفتنى و ئە راوہستىيان، نە وەك ھندەك برادەر ھزر دكەن، كو خوە دانانا پېشىيا كاروانى يە، يان رەتكرنا بەرھەمى خەلكى دى يە، يان چىكرنا حزبەكئى يە! نوېكرن ئانكو پېتشقەبرنا ھوزانا كوردى و قەكرنا ئاسوېن نوئى و پېتشكەفتى ل بەر ھوزانا كوردى.

* لە دەمەكى سەلمان كۆڧلى ھندەك دەق ب ناڧى (بروئسى) بەلاڧ دكرن، بوچى نھو ئەڧ پروئسىسە بەلاڧ نابن؟

- ئەو بروئسى بېن توژئ دېئىڧى، ب ھزرا من دەستپېكا من بوون بو ھوزانا نوئى، ئەڧرو بېن دېنە ھوزان، ئانكو؛ ئەو زمانى نوئى بېن پېن دھاتنە ئڧىسېن، ئەھا ئەو زمانە ئەڧرو د ھوزانا من دا ل كار.

* د ڧان سالتېن دوماھىن دا چەندېن كۆمېن ھوزانا ھاتېنە چاپ كرن، ب دېتتا تە لڧىنەك ئېخستى يە ھوزانا مە يا كرمانجى يان نە؟

- بى گومان نە بەس لڧىنەك ئېخستېن، بەلكو سەرھلدانەك يا پەيداكرى، تنى بى كۆرە نابېنېت، نەخاسمە ل سەر ئاستى گەنجان، باوەر بكە ھوزانا ئەڧرو نەيا سالتېن ۷۰ و ۸۰ يانە، گۆھورېن سەرئسەرى يە، چ ل دھوكئى، چ ل زاخو، چ ل ئاكرئى ھوزانا كرمانجى مل ب مىلى ھوزانا كرمانجىا خوارئى يە. ئەو كەسېن چ ب ئڧىسېن چ ب گۆتن ژ ھوزانا ئەڧرو كېم دكەن، باوەر بكە ئەون بېن دور ژ ھوزانى

(جېھانا گوھا) ساللا
۱۹۹۶ ل دھوك چاپ كرى
يە.

نوكة ئېكە ژ كارمەندېن
گوشارا (مەتېن) ل دھوكئى،
ھەر وەسا ھوزانڧان (كوفلى)
ئېكە ژ ئەندامېن دەستەكا
(ھەر و ھەر نوېكرن) يا
ھوزانى، ژبو پتر نياسېن و
ڧى نوېكرنى و
پېتشقەچوونى، ئەڧ دېدارە

دگەل دا ھاتە سازكرن و ب كورتى بەرسڧ ل سەر پرسیارېن مە دان:

* شعر ل نك تە چ دگەھىنېت؟

- شعر تشتەكئى كەسايەتى (ذاتى) يە ژ دەروونا ھوزانڧانى خەبەر ددەت، ژبلى ڧى چ ناڧ لېكرنېن دى ئەز بو نابېنم، چونكە شعر شەرە.

* ئەڧرو ھوزانا نوئى ل دەڧرا مە يا بەرڧ پېتشقە دچېت، ھەر وەسا دەستەكا (ھەر و ھەر نوېكرن) كو تو ئېك ژ ئەندامېن وتى، ئەرى شپايە گۆھورېنەكى بېخېتە كاروانى ھوزانا مە يا ئەڧرو؟

- من باوەرى ب نوېكرنى ھەيە و بو د خەبتم، ئەو نوېكرنا مە ژ قالب و سېمايېن كەڧن رزگار دكەت.

نوېكرن ئانكو نە راوہستىيان، ئانكو ھەولدانەكا ھەر و ھەر يان كو مفا وەرگرتن ژ سەر بورېن خەلكئى، چ عەرەب، چ ئەورپى. ئانكو

محسن قوچان:

نیازا مه ژ (نویکرنی) لقاندنا مهژیی مروشی کوردی بهر هه هزر کرنی

هوزان نهو دهنگی چ جارا کب نه بییت و هوزانقمان هه ردهم یی ب
قهژهن و قهریژ بییت، پیدقی یه ل نک راوهستین و بینینه ئاخفتنی.
ئیک ژ فان هوزانقمانان (محسن قوچان) ه کو دهنگهکی نیاسه و
شیایه جهی خوه د ناف هوزانا کوردی دا ب گشتی بکهت.
هوزانقمان سالا ۱۹۵۴ ل بامه رنی ژ دایک بویه و خواندنی خول
کولیرا چاندنی سالا ۱۹۷۶ ل موسل ب دوماهی ئیناینه.

و بهر هه می که سی نه خوین، من دقیت ناقتین هندهک گه نجا ل قییری
بینم کو هوزانهکا نوی دنقیسن و پاشه روژهکا گهش ل بهره، وهک
(لوقمان ئاسهی، بلند محمهده، ناشتی گهرماقی، عه بدولستار تهها
ردینی) و گه له کین دی.

* نه گهر تشتهکتی دی مه ژ بیر کر بییت؟

- تشتی هه ره گرنگ یی ئەم ل سهر نه په یقین (رهخه) یه، تو
نابینی خه لکهکی ئەقرۆ مه ربیلین خوه بین هلگرتین و هه لی وی و
توهمهت و نه حه قبا پال ده ته هوزانا ئەقرۆ!
ئەم پیدقی رهخیتی نه، ئەم پیدقی ب رهخه گرین خه مخورین هوزانا
کوردی یا ئەقروینه، وی رهخا ئا قاکه ر یا ب (انصاف) و ئەقه ژ
گازییه که بو خه مخورین هوزانا کوردی کو خه می ژ فی لای گرنگ
بخۆن، دا هه ره مه میدان نه مین قالا بو وان که سین تنی دقتین ناقتی وان
ل ناف ناقا بییت و کانییا گوندی ب ته وزین.

- رۆژنامه یا (برایهتی ئه ده ب و هونه ر) ژماره (۲۴۳۵/۴۶) ۹/۱۰/۱۹۹۷.

مروشى ب فان تشستان دكه ښيت
بن بارى هه مان ياسا گوهوربنی
دا. نه گهر نم وهر بگرین کوژین
مروشى ل سهر رویی ناخی
نیزیکی حهفت ملیون سالانه،
دی بینین کود فان سى سهد
سالتین دوماهیى دا چهن داتی و
چاواتی یا شه هره زایا مروشى و
دیتین وی د هه می ئاستا دا ژ
هه می دیروکا وی یا حهفت
ملیون سالی ب له زتر و پتره،
نهو ژیاره کا بله ز پهیدا دبیت و

بله ز ئاڅا دبیت، زانین و ههستا مروشى یا څی گاڅی نه وهک یا بهری
سه عه ته کى یه و یا بهری سه عه ته کى نه وهک یا بهری روژه کى یه، نه ز
دشیم بیترم زانینا مروشى وهک دپه ریژه کا نه اندازیاری (متوالیه
هندسیه) وهرایى دکه ت.

نه څی شوره شا زانینا و ته کنه لوژیایی، جیهان کره گونده کى
بچویک. ژ نه گه را پیشفه چوونا گه هانندن و راگه هانندن، نه څی شوره شا
زانینا (انقلاب) هک د جیهانا تشتادا جیکر، نه وان تشین مروشى
سه ره ده ریى ل گه ل دکه ت، نه څی چهن دى گه ل هک ژ باوهران سه روبن کرن،
هه بوونا تشتین نوی، زانینین نوی و تیکه هلی دگه لدا بوونه نه گه را
نویکر نه کا ته ف ل هه ف بگره ژ ته کنه لوژیا مه یا نابوری، ره وشه نیبری.

هه تا نوکه نه ف دیوانه چاپ کرینه:

- ۱- به فرال څیرى، به غدا- ۱۹۸۶.
- ۲- وینه ژ فلمه کى پرچیاى / دهوک- ۱۹۹۲.
- ۳- وینه ژ فلمه کى پرچیاى / دهوک- ۱۹۹۴ / ب تپین لاتینی.
- ۴- چاڅین نه وى که چکا هه نى / دهوک- ۱۹۹۵ / ب تپین لاتینی.
- ۵- نهو رویبارى ژ خوینا خو تیر نه بیت / دهوک- ۱۹۹۷.

چهن دین به ره مه یین دی بین نه ده بی هه نه ل هیڅیا چاپکرنى نه، ژبو
پتر نیاسینا هوزانڅانی و سه روبه ری نه څرو هوزانا نوی تیدا دپوریت، ژ
نه نجامى چهن د پرسیاران، نه ف چهن ده به رسفا مه دا.

* بوی نویکرن؟

- مروشى یى ل سهر رویی ناخی پهیدا بوی وهک گیانه وه ره کى نه
شاره زا د دور هیله کى ب ترس و پر ناهینى دا، هه می تشت ل به رامبه ر
مامکین گرتی بوون، بروسی، څولکان، بیڅه له رز، باران، ناگر...
نه فان رویدانین خورستى گه ف ل هه بوونا وی دکرن.

سه ره ده ری یا مروشى د گه ل دور هیلې پینگاڅ پینگاڅ به ره ف
که هیکرنا خورستى دچوو و دهسته سه رکرنا رویدانا به ره به ره زانینا
مروشى ل سهر خورستى به رفره ه بوون و رهنځى سه ره ده ریى چه پدانین
ده لیڅه ی وه رگرتن.

دگه ل که هیکرنا خورستى و څه کرنا گریکین ئاسى، روهن دپوون و
ئاشکه رابوونا نه یینى یا به رفره ه بوو، شاره زایى یا مروشى رهنځى
ده ربړینى و نه زمانى ده ربړینى، ژ تشتین دهو روبه ر و هه سته پیکرنا

جفاکی و ره‌وشت، نه‌زمان و دیتن ژی ژی زه‌به‌هر نه‌بوون و ره‌وشه‌نبیری بوّ تشته‌کئی جفاکی، د فئی جیهانا نوبکهر و گوهورینا دا، هه‌لبه‌ت هه‌ستا مروقی و شیوی دهربرینی دئی د گوهورین و نوبکرنی دا بیت، له‌ورا هه‌ر تشتی د فئی گیله‌شوکا وهراری دا وهراری نه‌کعت، دئی بی مری بیت، ژبه‌ر فئی نه‌گه‌ری بوچوونا مه‌دگهل (نوبکرنا هه‌رو هه‌ره) وه‌ک به‌ره‌فانی ژمانی، دژاتی دگهل هه‌لوه‌شيانی... نه‌ئه‌فه ب تنی، به‌لکو داخازی نه‌هه‌ر نه‌وه، کو مروث پینگا‌قا فر بکعت دا هه‌کفیفیا کاروانی ژيانی بکعت، لی دقیت سه‌رکیشیا ژياری بکعت و دیتنه‌ک و به‌ره‌فیه‌کا ناینده‌بی هه‌بیت، دیسان وه‌ک جفاکا کوردی یا (استهلاکی) هه‌می تشت ل ده‌وروه‌را د (استهلاکی) نه، بی بزافه‌کا هزری یان به‌هر تی بوونا که‌سی کورد د به‌ره‌فکرنا فان تشتا دا نه‌ئه مه‌ترسیه‌که، کو مروقی کورد ده‌ستا ژ هزر کرنی به‌رده‌ت و ساخه‌تا مروقایه‌تی ل نک نه‌مینیت، له‌ورا نیازا مه‌ژ (نوبکرنی) ئیک ژی لغاندا مه‌ژی مروقی کورده به‌ره‌ف هزرکرنی.

*** نوکه د ناقبه‌را نوبکرنی و کلاسیکی دا، دانوستاندنه‌کا گهرم یا هه‌ی، نه‌ری نه‌ف چه‌نده د خزمه‌تا ره‌خه‌ یا کوردی دا یه، یان ژی ژ هنده‌ک پالپتفه‌نه‌رین دیتره‌اتی یه؟**

- ده‌می تشتی نوی په‌یدا دین، وه‌ک یاخیبون ل سه‌ر تشتی هه‌ی بی نزم به‌ره‌ف ناقه‌کرنه‌کا نوی یا پیشکه‌فتی تر، نه‌ف کریاره ره‌نگه‌کی هه‌رفاندن و ناقه‌کرنی یه، شه‌ره‌نیخ د به‌را هه‌بوونا دا په‌یدا دبیت، تشتی که‌فن به‌ره‌فانیی ژ هه‌بوونا خوه‌دکعت و که‌س و نه‌ندامین جفاکی بین پی‌تفه‌گریدای، وه‌ک باوهر و به‌رژه‌وه‌ندی نه‌فی که‌فنانی

راکرن و پیروزیی د دهنی دا ژ هه‌می ده‌ستفه‌دانا ب پارینن.

ل به‌رامبه‌ر وی تشتی نوی پیکولا ری شه‌وژارتنا خو دکعت، فئی که‌لا ناسی د دورین پیروزیی ب هه‌رفیت و دامه‌زراندنا بیر و بوچونین خو بکعت.

ب من نه‌ف شه‌ره‌نیخه، نه‌وه‌ک هه‌بوونا مرنا مروقانه، وه‌ک که‌سین ژیک جودا (س) بوو (ص) مر. نه‌وه‌ک هه‌بوونا تشتانه، نه‌ف ره‌نگی تشتا و بی دی هه‌لوه‌شیا. هه‌بوون و په‌یدا بوونا نه‌ده‌بی نه‌یا هوسایه، بوّ نمونه:

کلاسیکیه‌ت په‌یدا بوو، چه‌نده‌کا مه‌زنا به‌ره‌می چیکر هه‌یا گه‌هستی یه دان عه‌مری و بی زاری و رومانسیه‌ت ل سه‌ر ملین وی چیبوی، لی به‌ره‌می کلاسیکی بی هه‌ژی زنده‌بی یه، چونکه‌قه‌ریژا هیتزا هزرا مروقی یه و ریشالین کلاسیکی د رومانسیی دا ناهیتنه رامالین. ب من، نه‌و دانوستاندنه د به‌را کلاسیکیی و نوبکرنی دایه، چونکه‌ل ده‌قرا مه‌نه‌ف شه‌ره‌نیخه د سالیین هه‌فتیان دا روی دایه و نه‌و کلاسیکیه‌ت ل نک هنده‌کا ده‌ما ب ره‌نگه‌کی یان بی دی روی ده‌تن، لی کلاسیکیه‌ت یا دهل و کزبوی، نه‌و دانوستاندن د به‌را وی شیوی هوزانی دایه، یا گوتنی سه‌ره‌ست و نوبکرنه‌کا دی یا زیده‌گاف یا په‌یدا بوی و ده‌می نه‌م دبیرین نوبکرنا سالیین هه‌فتیان، نیازا مه‌نه‌وه‌کو هه‌ر به‌ره‌می هه‌ی نه‌هیتنه‌رویت کرن و دهم و دراف و هه‌می رویدان و مه‌رهما د دهم و درین وی دا بخوینن. ب دیتنا من مه‌گرفتاری یه‌کا مه‌زنا ره‌خه‌یی یا هه‌ی، کو ریخوشکه‌ریبت بو دانوستاندنه‌کا پوزه‌تیف د به‌را داهیتنه‌ر و وه‌رگری دا، د به‌را بوچونین

هه‌قدژ دا، د بهرا که‌فن و نوی دا، د بهرا دهق و خواندنې دا.

دهمې ئەز دبیژم (ره‌خنه)، ئانکو هونه‌رئ نقیسینا داهیتنه‌ر ل سهر ده‌قا راهیتنه‌ر دهیتنه‌ر کرن، به‌ر کافلکرنا تشتی نه به‌ر ئاقل نیتزیککرنا ده‌قی بو‌خوینده‌قای، ده‌ست نیشانکرنا قادیین ب هیز و لاواز و وه‌رار و پاش زفرینې، د ده‌قا هونه‌ری دا ژ سهری مه‌گرفتاری ره‌خنه‌گری یا هه‌ی وه‌ک شیان و شه‌ه‌زایی، ب راستی ئەف بو‌جوونه، نه د زکی جفاکا کوردی دا په‌یدا بوینه، ئانکو ژ ده‌ر‌قه‌ی جفاکا کوردی هاتینه و ئە‌فه نه تشته‌ک سه‌یره، چونکه د دریتزا دیروکی دا ره‌وشه‌نبیری یا د دیروکی دا جیهانی بوویه. (جزیری) وه‌ک که‌سئ توری کوردی پی نقیسی دامه‌زراندی، چاقلیکه‌ری کیتشا عه‌ره‌بی، فارسی بوویه، چاقلیکرنا شیرازی کری یه، هزرین وی هزرین سو‌فیا بوینه، کوژ ده‌ر‌قه‌ی جفاکا کوردی په‌یدا بوینه و دیسان هزرین نه‌غریق و یونانی و فه‌رمه‌سیونا (اعتزالی) روهن و ئاشکه‌را یه د به‌ره‌میتن وی دا.

ئە‌زمانئ پی نقیسی هه‌ف‌شکه‌ ژ کوردی، عه‌ره‌بی، فارسی، تورکی، ئانکو روخسار و نا‌فه‌روک ژ ره‌وشه‌نبیری یا کوردی یا ره‌سه‌ن نه بوو، کو ب من ره‌سه‌نی ب تینگه‌شتنا خو‌یا مه‌زن ل چ درا نینه د سهر ئە‌فئ چه‌ندی را ده‌ست‌پیکا توری کوردی دامه‌زراندن.

نوکه د فئ جیهانا گوند دا کو هزر ب گا‌فا ژ فئ دیلکی دنیایی بو دیلکی دی بی دنیایی د هیتنه‌ه‌گوه‌استن، ئایا ره‌وايه داخازی ژ که‌سئ کورد بکه‌ین، کو خو‌ژ جیهانی ب قه‌تینین ب هیجه‌تا خو‌ گری‌دانا ره‌سه‌ن بی کو ئە‌فه ره‌سه‌نی یه د راستی یا خودا نینه، یان که‌نگر په‌ره ل به‌ر هه‌بای؟

ژ لایه‌ک دی‌فه ئەم وه‌کو کوردین ژ وه‌رارا مرو‌فایی هاتینه قه‌تان‌دن، چونکه وار و مرو‌فین مه‌ د داگرتی بوینه و ده‌ست و پین مه‌ د گری‌دای بوینه، خه‌لکی وه‌رارا کری ب ره‌نگه‌کی کو مه‌ژی مرو‌فی ل به‌رامبه‌ر راه‌ستیت، پرسیار ل فی‌ری ئە‌فه یه: ئایا ئەم کوردین قه‌مای خو‌ به‌یتلینه ب هی‌فیا هندی‌ فه، کو د‌قی‌ت تشته‌کی کوردی په‌یدا که‌ین، یان ژ ی‌مین د قه‌مانا خودا یان ژ ی وه‌کو هه‌می ملله‌تین ساخ تیکه‌لی و سه‌ره‌ده‌ری یا ره‌وشه‌نبیری یا جیهانی بکه‌ین و بی گومانی ملله‌تین دیرین د ره‌وشه‌نبیری دا وه‌ک عه‌ره‌با نه‌شیاينه خو‌ژ فئ پیتلی ب پارین و خوب هندی‌ فه نه گری‌دایه، کو ئە‌ف هزره یا وانه یان یا که‌سه‌ک دی یه تنئ ئەو که‌س نه بن یین هزرا وان د به‌ندی‌خانا که‌فنا‌ری دا به‌ند کری به‌ره‌ف مرئ. خواندنا ره‌وشه‌نبیری و با‌ژیر‌فانیا ملله‌تان وه‌ خو‌یا دکه‌ت کو ره‌وشه‌نبیری یا ملله‌تان پیتش دکه‌فیت ده‌می فه‌دب‌نه فه ل سهر با‌ژیر‌فانیا ملله‌تین دی و د وه‌رب‌تین ده‌می ده‌ر‌گه‌ها ل سهر خو‌ د‌گرن.

مه‌ نه‌فیت هه‌ستا بی چاره‌یی ل نک مه‌ په‌یدا بییت، کو خه‌لکی ئەم گه‌له‌ک هی‌لاینه چونکه مرو‌فی شیانین بی دوماهی یین هه‌ین، ژ پیتش‌فه‌چونئ و ئە‌گه‌ر ئەم کار بکه‌ین، دی شین زیده‌گا‌فیا ل سهر هه‌می دامه‌زراندنا که‌ین.

*** ده‌سته‌که‌کا گه‌نجان به‌ره‌ف نوب‌خازین و نوب‌کرن د‌چن، ب دیتنا ته وه‌ک هوزان‌فانه‌ک خودان سه‌ری‌ۆر، تو چه‌وا پاشه‌روژا ئان گه‌نجان د‌بینی؟**

- که‌لتورین زانین و ره‌وشه‌نبیری بی نژیاره، مرو‌ف ژ وی خالی

دهستپيټکهت يا کهسځ دی لی بدوماهی هاتی، ټانکو نه بوویه ملله تهک دهستپيټ بکهت و بچیت د شکهفتا شه بژیت و څیتدا بهیت هتا بگه هیت ژیارا نوی ب هیجه تا هندی کو دی و هارا خورستی کهت.

ټه ف دهسته کا گه نجان ژي یین هوزانغان دی ل سهر ملین شاره زایا دوماهی هوزانی ټاهاهی خو نژینیت، نوی ټاهاکهت و زیده گاشی کهت، ټانکو دامه زاندا خول سهر ملین بهری خو کهت و پاش زیده گاشی کهت.

وهک دهستپيټکه ټه ز دبینم ژ گه له کین بهری خو موکوم ترن، لی کو هوزان ټيټکه له یه ژ شه هره زایی و داهینانی، له وما دڅیت ټه ف که سین کو د بنیات دا ههستا داهینانی یان مهرج داهینانی هه می شاره زایه کا بهر دهوام و نوی و بهر فره په پيدا بکهن ب خواندن و دویچچونج، ب گشتی ټه ز یی گه شبینم بهرام بهر بهر هه می څان گه نجان کو د ټاينده دا بشین ستونین هوزانه کا کوردی یا موکوم د ټاخه کا ساخلم دا بچین.

*** ټاخفتن هه بوو گوڅاره کا ټایبهت ب نویکرن ټی ټه درکه څیت چ**

راستی ژبو څی چهندی هه یه؟

- ده رټیخستنا گوڅارا ب من نه کاره کټی هژمارایه، ټانکو زیده کرنا هژماره کټی ل سهر هژماره کا دی یان کوڅاری نامه یه کا هه ی دڅیت بگه هی نیت و ټه گهر شیان و ده لیقه نه بن بو گه هاندن و دایینکرنا څی په یامی، مهرجی ده رټیخستنا گوڅاری دی کاره کټی خرش یا بهر هاقیتی بیت.

دیسان گوڅاری شیان بو دڅیت، یین ټابوری، رټقه بهری، نفیسینی، ته کنیکي...، کهنگی ټه ف مهرجه په پيدا ب بن پیدڅی یه گوڅاره کا

سهر به خو هه بیت، چونکه هه بوونا هزرین ژيټک جودا، بوچوونین ژيټک جودا، بهر هه میټن ژيټک جودا مهرجین سهره کی یین و هارای نه و ټه م هه می تشتا دکه یین ژبو باو هرا ټيټک خستنا جڅا کا کوردی ژ هه می لاقه یین ترسیان یان حسیبکرن بو چ تشتین دی ژ بلی ووجا جڅا کټی.

ټه ز چ سنوران بو ده رپرینا خو نادانم

*** ژبلی هوزانی، بزاقین نفیسینا چیرۆکی ته هه نه، وهک هوزانغانه ک تو هاتی یه نیاسین، ب دیتنا ته هه څبهندی د ټاينده را هه ردوکان دا (هوزان- چیرۆک) چ یه؟**

- من وهک کهس کومه کا چیرۆکا هه یه، دو ژي به لاف بوینه و چه ندین ده څین ټه ده بی. ب گشتی (هوزان و چیرۆک هه ردوو هونه رن کارین جوانکاری نه ب ټه زمانی ده رده څن، ب ټه زمانی نه ټيټکسه ری یی ل دور زڅرینی ټیدا دهیته بکار ټینان، لی هوزان پتر ټیترکرنه و بارکرنا په یقانه و هایدان ل شوینا ټيټک سهری یی و گوتنی (سردی) بکار دهیت.

د څان دوماهیان دا هه می رهنگین هونه ری و هونه ری نفیسینی ب ټایبهت ټيټکه له یه کا موکوم کری یه و هوزانی سهرهاتی و فلاش باک و مه نه لوج و دایه لوک و گه له ک ته کنیکین دی ژ چیرۆکی و هرگرتی نه و چیرۆکی ټیترکرن و هایدان و هیتم ژ هوزانی و هرگرتی نه، هه ر وهکو مونتاژ ژ هونه ری سینه مایی و هرگرتی.

هندهک جار ان مروڅ هزر دکهت، کو مروڅی تشته کټی هه ی و دڅیت

بیژیت و دهرکهفتنا ژ تشتی و شیوی دهربرینی ل سهر خۆ ل سهر مروقی دا دئینیت، ئەز ب خۆژ وانم یی چ سنورا بو دهربرینا خو نادانم، ئەز دنقیسم و چاوا دهرکهفت بلا دهرکهفتیت، چونکه نقیسین رەفتارەکا سەر بەستە و دقتیت سەر دەری دگەلدا یا سەر بەست بیت.

*** ل قی دوماهینی مە زانی دئ چی یە دانیمارک ل دیف داخوازنامەکی، ئەف گەریانە گەهسته چ قوناغ؟**

- مەکتەبا سیاسی (پ.د.ک) یا ریزدار، لقئ دھوک یی ئیکهتیا نقیسەری کورد ئاگەهدار کرن، کو ئاقەکی بژارەبی یی هوزانفانەکی ب دەینی ب مەبەستا هندی کو وەزارەتا رەوشەنبیری یا دانیمارکی دئ قیستەقالەکی بو هوزانین مللەتان دروست کەت و ژ کوردان سئ کەس دقتین پشکدار ب بن.

بەرەمەین وان ب چنە دانیمارک و ل ویریدا، وەرگێرنە ل سەر زمانئ دانیمارکی و بەلاڤ کەن، پاش ل هاقینا بهیت دا دئ داخوازا وی هوزانفانی کەن بو دانیمارک دا کور و قیستەقالین تاییەت بو بهیتە کرن و پاش دئ شاندهکی دانیمارکی ل گەل هیتە کوردستانی بو خواندنی و ل دویشچوونا هوزانا کوردی، ئەو بولقئ دھوک ب تەبایا هوزانفانانقە ئەز هەلبژارتم بو قی کاری.

ئەز شانازیی ب باوەریا برادەرا دکەم و هیقی یا من ئەو بەشییم دەنگی هوزانا کوردی بگەهینم وی وەلاتی، دیسان جهئ ریزی یە پوبتە پیکرنا مەکتەبا سیاسی یا پارتی ب توری کوردی و دەلیشە دانا دیموکراسی بو قی کاری.

*** بەرەمەین نوی... چ ل گوری هەنە؟**

- هوزان ب خو پروژی من یی بەردەوامی ژیانئ یە و روزانە خواندن و نقیسینا وی نازیا ل من دکەت.

ئەز دیوانا خو یا پینچی بەرەهەڤ دکەم بو چاپئ، دیسا ئەو کومەلا چیرۆکا یا من ژئ گوتی، ئەزئ لیک د دەم بو دەلیشەکا چاپئ، هەر وەسا نقیسینین من یین بەلاڤ و نەبەلاڤ ل ژیر ناقتی (جوانترین...) من یین کرینە پەرتوکەک ل چاقرتی روناھیی نە ژبلی مژویلی یا من یا روزانە ب (نوبکرن هەر وەهەر) قە.

(برایەتی ئەدەب و هونەر) ژمارە (۶۹) ۲۰/۳/۱۹۹۸.

خەلیل دەھۆکی:

بزائا رهوشهنبیری ل دهرفه‌ی وهلاتی

نه‌گه‌هشتی یه وی ئاستی بلندی ل کوردستانی هه‌ی

نقیسه‌ر و شاعر و لیکولینه‌فانی کورد خەلیل دەھۆکی، ئیکه ژ وان رهوشه‌نبیری د سالی‌ن هه‌شتی‌یان دا قه‌ستا ده‌رفه‌ی وهلاتی کری، نه‌و ل سویده. هه‌می شیان و هی‌ز و ژیاننا خوه‌ بو دۆز و رهوشه‌نبیری یا کوردی ته‌رخانکری نه‌. به‌ره‌مه‌کی گه‌له‌ک ژ دیوانی‌ن شعری و چیروک و فه‌کولیان چاپ کرینه و ه‌ژمارا په‌رتوکین وی گه‌هشتی یه (١٣) یان. ل ه‌ی دوماهی‌ی سه‌ره‌دانا کوردستانی کری یه و پشتی گه‌ریانه‌کا به‌رفره‌ه و ئەف سه‌روه‌ری ئافه‌دانکرنا حکومه‌تا هه‌ری‌م ب خوقه‌دی‌تی نه‌خاسمه‌ ره‌وشا ییشقه‌برنا باژیری ده‌وکی ب تاییه‌ت. ل دور ه‌ی چه‌ندی د سه‌ره‌دانا وی دا بو نقیسه‌نگه‌ها رۆژنامه‌یین براییه‌تی و خه‌بات، ئەم ب دریزی ژبو دیننا وی ل سه‌ر ه‌ی ییشقه‌چوونا شارسانی و رهوشه‌نبیری به‌یقین.

* خەلیل دەھۆکی کی یه؟

- نقیسه‌کاره‌کی کورده، ب دۆزا گه‌لی کورد شه‌ گرتدایه و هه‌می ژیاننا خو‌ بو دۆزا ه‌ی گه‌لی ته‌رخان کری یه.

* ده‌مه‌ک درێژه هوی‌ن ل ده‌رفه‌ی وهلاتی، وه‌ک نه‌دی‌ب و

نقیسه‌فانه‌کی کورد وه‌ چ بزاف نه‌نجام داینه؟

- هه‌تا نه‌و من (١٣) په‌رتوکین لیکولینه‌یین نه‌ده‌بی و دیوانی‌ن شعری چاپ کرینه، ئەز سه‌روکی کومه‌لا نقیسه‌کارین کوردم ل سویدی، سه‌رنقیسه‌کاری گوشارا (به‌ریانگ) ه‌ی بوم کو فیدراسیونا کومه‌لین کوردستانی ل سوید ده‌ردئێخست.

* نه‌گه‌ر هه‌قه‌به‌رکرنه‌کی د نا‌ف به‌را ییشکه‌فتنا رهوشه‌نبیری یا

کوردی ل کوردستانی و یا ل ده‌رفه‌ی وهلاتی دا بکه‌ین، چاوا د هه‌لسه‌نگینی؟

- ب باوه‌ریا من هه‌تا نه‌وژی بزافا نه‌ده‌بی و رهوشه‌نبیری ل ده‌رفه‌ی وهلاتی نه‌ گه‌هشتی یه ئاستی بلندی ل کوردستانی هه‌ی، خه‌بات و بزافا نه‌ده‌بی ل کوردستانی ب گشتی ییشکه‌فتی یه.

* خەلیل دەھۆکی چاوا خود نا‌قه‌را شعر و چیرۆک و فه‌کولیان دا

د بینیت؟

- هه‌لبه‌ت ل ده‌سپێکا ژیاننا خو، من ب هه‌لبه‌ستی ده‌سپێکری یه، لی ب تاییه‌تی ده‌ما ئەز ره‌وشا ئالوز و که‌مباخ یا ل کوردستانی و چوونا من بو ئەوروپا، گه‌له‌ک کاره‌کی نه‌گه‌تیی ل سه‌ر روحا من وه‌ک مروف، وه‌ک هه‌لبه‌ستشان، هی‌زین من یین نقیسه‌ینا هه‌لبه‌ستی کیم کرن.

ئەز وەك ھەلبەستفانەكى راستگو دگەل خو، ناخوازم دوبارهكرنا خو بگەمە ئە و تشتين بەرى ئەجويمە ئە

ئىدى ئەز وەك نھىسكار گەھشتەمە وئ باوهرى بى كودەست د نھىسىنا كورته چىروكى بگەم و ھەتا نھو من ژى چەندىن كورته چىروك بەلاڤ كرى نە، ھەر وەسا مەسەلا رەخنى و ئەكولينا سەرەنجا من راکىشا و ھەتا نھو من ب دەھان گوتارتىن ل سەر ھەلبەست و چىروك و رومان و بابەتتىن رەوشەنبىرى نھىسى نە و پرتوكا من يا دوماھىيى يا ب ناڤى (پەيف و تابلود ئاخش) يا ھاتى يە چاپ كرن، كوژ وان بابەتتىن رەخنە و ئەكولينا پىك ھاتى يە. ئەز باوهر دكەم كو نھو ئەز نەشىم ھەلبەستىن ب ھىزتر ژ بىن خوەبىن بەرى بنھىسم و ئەز وەك نھىسكارەكى راستگو ل گەل خو نا خوازم دوباره كرنا خو بگەمە ئە و ھەر تشتى بەرى ئەجىمە ئە، ژبەر ھندى ئەز گەلەك كىم ھەلبەستى دنھىسم و كىم ژى كورته چىروكى دنھىسم، لى گرانى من داىە رەخنە و لىكولىنىن ئەدەبى، ئە ئە ژى دەرگەھەكى گرنگە ژبو پىشخستنا ئەدەب و رەوشەنبىرى يا كوردى.

*** ژ سەرەدانىن تە بو كوردستانى، نەخاسمە ل باژىرى دھوكى
ھژمارەكا روژنامە و كوڤاران دەرەكەڤن، ل دەمەكى كوب تنى يەك
روژنامە يان گوڤار دەرەدكەڤت، ئى بزافا روژنامەگەرى ھوین چەوان ل
قەلم د دەن؟**

- ئەز خو گەلەك بەختىار دبىنم كو ئەف ھژمارا روژنامە و كوڤاران ل دەقەرا بەھدىنان دەرەكەڤن دبىنم و ب تايبەتى ئەف پىنگاڤا ژىھاتى ژبو كرمانجىكرنا خواندنا سەرەتايى ل ئى دەقەرى و ب كار ئىنانا زارى كرمانجى يا ژوورى ل دەزگەھىن مېرى بىن دەولەتى و ئە ئە بى گومان دى بىتە پىنگاڤەكا مەزن ژبو ئىكگرتنا زمانى ئەدەبى بى كوردى، لى ئەز ھىقىدارم ل ئى دەقەرى دەرەسەكا كرمانجى يا ژىرى ھەبىت و ھەر وەسا ل دەقەرىن كرمانجى يا ژىرى دەرەسەكا كرمانجى يا ژوورى ھەبىت، ژبو كو ئەم ھەردو لا باشتىر د ئىك و دو بگەھىن و زمانى كوردى پىش بىخىن.

*** بەرھەقى بى دەپنە كرن ژبو دانانا ئەكادىيى يا كوردى، (كورى
زانىارى كورد)، ئى پىنگاڤا پىروژ چەوا دبىنى؟**

- ژ خو گەلەك كورد گەلەك پىدقى ئەكادىيى و دەزگەھىن ئەدەبى و زانستى يە و د بەرى دا ژى كورى زانىارى يا كوردى ھەبوو، لى حكومەتى ژ ھىز ئىخست بوو و كر بوو پشكەك ژ ئەكادىيى يا عىراقى ئەو ژى ببوو ئەگەر كور ل گەلەك بەرھەمىن ئەدەبى و زانستى بەپتە گرتن، ژبەر ھندى دامەزراندنا كورى ئەكادىيى پىنگاڤەكا گەلەك پىروژە و دقى ب زوبىترىن دەم ئەو روناھىيى ب بىنىت و پىويستە شىانپىن ئابوورى بىن مەزن ژبو بەپتە تەرخانكرن، دا د دەمەكى كورت دا بشىت ئەوئ قالاتى يا فان چەند سالىن بورى پر بگەت و وئ ئەكادىيى بى ژى بگەھىنە لوكا ئەكادىيى يا جىھانى.

*** ئى دوماھىيى وەزارەتا رەوشەنبىرى ب تىپىن لاتىنى گوڤارەك ب
ناڤى (دىجلە) دەرەخستى يە تا نوکە (۳) ھژمار ژى بەلاڤسووينە،**

*** ل فان سالتن دوماهين هژمارهكا نافرەتان ل پاناڤا رهوشەنبيري يا كرمانجى پەيدا بووونە و ب زمانى كوردى و عەرەبى دنقيسن، بزافا نافرەتان ل ڤتيره و ل دەرڤه چەوان هەڤبەر دكەى و دهلەسنەنگينى؟**

- هەلبەت نافرەت نيڤا كومه لى يه و دڤيت ب رولى خۆ ب له يزيت، ژلايه كى دى ڤه دڤيت بسپور و نڤيسكار و روناكبيرين (مير) هاريكاريا ژنا كورد بكنە و رى لى نه گرن، نه مازە نهو ئەڤ بزافا ئەدەبى و رهوشەنبيري يا مەزن ل ڤى دەرڤه رى هەيه و دەما رۆژنامەك يان گوڤارەك ژ بهرهمين ژنا كورد قالا دبیت، ئەو كيماسى يەكا مەزن يا جڤاكي يه.

ئەڤ كيماسى يه نه هەر ل كوردستانى هەيه، ل دەرڤه وهلاتى ژى رولى ژنا كورد كيمه و نڤيسكارين ژن مينا تلين دەستانه، ئەز باوهر دكەم ئەگەر دەليڤه بو ژنا كورد هەبیت، ئەو ژى دى وهك ميري كورد هيتە مەيدانى.

هوين وهك كوردهك ل دەرڤه وهلاتى ڤى پينگاڤا ب كار ئيخستنا (الفابيا لاتينى) ب چ رەنگ د هەلسەنگين؟

ئەز گەلەك خۆ دلگەش دبينم كو پويته ب ئەلف بيتا لاتينى دهيتە كرن، چونكى پرانيا كوردان ب كرمانجى يا ژوورى و ب تىپين لاتينى د نڤيسن دخوبن و ئەڤه ژى دبیتە پرەك د ناڤهرا ئەڤين كو هەتا نهو ب تىپين عەرەبى دنقيسن و بين ب تىپين لاتينى دنقيسن.

ب باوهر يا من ژبەر گەلەك ئەگەر ان ژى تىپين لاتينى باشتەرل زمانى كوردى تين و مه پتر نيزيكى دونيا دەرڤه دكەن و ژبو رينڤيسا كوردى ژى تىپين لاتينى باشتەر جهى خۆ د هەڤوكسازى يى دا دگرن.

*** ب هەلكه فتا رۆژا رۆژنامەڤانيا كوردى، ئەڤ ساله سەنديكا رۆژنامەنڤيسان ل كوردستانى هاته دانان، ل فان هەڤڤين بهيت دى كونگرى وى هيتە گرتدان...؟**

- ل هەمى وهلاتين دونيا يى سەنديكا يين رۆژنامەڤانا و نڤيسكار و قانون و زانا هەنه و پتوبستيه كا گرنگه ژى هەبن، ب تايبه تى يا رۆژنامەڤانان داکوب كاريت ياسا و پرەنسيپي يين زانستى ژبو پاراستنا مافين رۆژنامەڤانا ب جه بين و رى ل سانسورى بگرن و تازادى يا رۆژنامەڤانى يى ب پاريزن، داکو رۆژنامەڤانين كورد ژى بشين رولى خو يى پيرۆز ب بين، چنكو رۆژنامەڤان دشين كارين گەلەك گرنگ ژبو پيشخستنا گەلە كورد ئەنجام بدن و هن گرنگى يا رۆژنامەڤانى يا ل دونيا يى ب بين، چونكى رۆژنامەڤانەك دكاريت گەلەك نهينى و راستى يين گەلەك ئالى يين ژيانا سياسى و جڤاكي و ئابوورى و رهوشتى (ئەخلاق) دەستنيشان بكنە.

هەر په‌یکه‌ره‌ک داستان‌ه‌که

*** ل باژیری دهوکی، نه‌خاسمه پشتی سهرلدانی، مشه جفات و کوم و گرویتن هونه‌ری په‌یدا بوینه و هژماره‌کا مه‌زن یا په‌یکه‌ران ل سهرانسهری پارټزگه‌هی هاتینه دانان، دیتنا وه بو‌قی بزاقی چی یه؟**

- هه‌می گه‌لین دونیای شانا‌زی ب نقیسه‌کار و زانا و بسپور و هونه‌رمه‌ندین خو‌ دکهن، ئەم ژێ ریزی ژبو‌یتن خو‌ دگرین و ده‌ما ئەزل سهر چوار ری و جادین باژیرین کوردستان په‌یکه‌رین وان دبینم، ئەز خو‌ سهر‌فراز دبینم و باوهر دکهم، کو ئەف گه‌له دی سهر‌که‌فیت و گه‌هیته ئارمانجین خو، د‌شان روزان دا سترانبیژین نه‌مر (محهمه‌د عارفی جزیری) د‌دلێ خه‌لکی دهوکی دا دژیت و ئەف په‌یکه‌رین (دای شربین) و (کار و به‌ره‌م) و (بیری یا دوباتی) کو ههر ئیک ژ وان داستان‌ه‌که، جهی سهر‌بلندی و شانا‌زی یا مه‌نه، کو ئەم وان کاره‌سات و شه‌وتاندین هاتینه کرن ژبیر نه‌که‌ین و هه‌تا دنیا هه‌یه ل پيش چا‌قین زاروکین مه‌ بن. هه‌تا په‌یکه‌رین دیتر ژ بن وه‌ک یی شه‌هید عزه‌ت عه‌بدولعه‌زیز ل ئامیدی، میرحاج ئەحمه‌د ل ئاکری و خانیی نه‌مر و شه‌هید صالح یوسفی ل زاخو و ل دهوکی ژ بارزانی نه‌مر و روزنامه‌نقیسه‌ ئەلمانی لیس شمیث ئەفا ژبو‌ری یا گه‌لی کورد هاتی یه شه‌هید کرن، ئەقی وی چه‌ندی دگه‌هینیت کو بزاقه‌کا هونه‌ری یا نوی یا په‌یدا دبیت و هونه‌ری مه‌ دگه‌هینته په‌ل‌بین بلندین جیهانی، ده‌ستین وان د‌ساخ بن ئەقین ئەف په‌یکه‌رین زیرین خه‌ملاندین.

*** فه‌کرنا گه‌له‌ری یا دهوک و دانانا موزه‌خانا فولکلوری کول نیتزیک دی هیته فه‌کرن، هه‌بونا وان و چون به‌ره‌ف شارستانییه‌تی چ دگه‌هینیت؟**

- دامه‌زراندنا شان موزه‌خانه‌یا و گه‌له‌ریان کاره‌کی جیهانی یی پیشکه‌فتی یه، ئەف بریاره‌ خوبا دکهن کو خه‌لکی مه‌ د‌شارستانییه‌تی دگه‌هن و دخوا‌زن ئەقی گه‌لی زوی ب گه‌هیننه لوکین بلندتر و ئەف ده‌زگه‌هه گه‌لان پيش دئ‌یخن.

کوردستانا مه‌ ب درټیا سه‌دان سالان کو ب ده‌ست و پیلانین دوژمنان ده‌ینه ویران کرن و سوتن، ژبه‌ر هندی کاری ئا‌فکاری کاره‌کی گرانه، لی هندی بیژی پیتویست و پیروزه ژبو‌کو ئەم ب‌کارین ئەشان سالین بوری قه‌ره‌بوو (ته‌عویض) بکه‌ین و خو‌ب گه‌لین جیهانی رابگه‌هینین و د‌قی هه‌ر که‌سی ژ تالیی خو‌پشکداریی د‌قی کاری پیروژ دا بکه‌ت.

گریا من ژبو دهوکا ره‌نگین هات!!

*** خه‌لیل دهوکی وه‌ک دهوکی یه‌ک دویر ژ باه‌تین ره‌وشه‌نبیری چاوا به‌ری خود ده‌ته سهر‌وبه‌ری ئەقرۆ یی فی باژیری ناشتی و تناهی یی؟**

- نه‌و هه‌له‌ت ئەف باژیره ژ گه‌له‌ک تالییان یی پیشکه‌فتی و یی گومان هژمارا خه‌لکی فی باژیری ژ نیف ملیونی پتره، هه‌ر چه‌نده

ب هه لکه فتا چاپکرنا به رهه می

مهلا نه حمه دی نالبه ند

هه ٲه ٲهینه ک دگه ل تاها ماڻی

رؤژا ۸/۳۱ ل دهوکی لیژنا سه ره رشتا چاپکرنا دیوانا نه حمه دی نالبه ند ب دیدارا سه روک بارزانی شاد بوون، ب هه لکه فتا ب دوماهی ئینانا هه ر (۵) ٲینچ به رگین وئ، ته سلیمی سه روکی کر، کو ب بریارا وی و ل سه ر کیستی ٲارتی هاتیه چاپکرن.

ب قئ هه لکه فتی مه، نه ف دیداره ل گه ل هیترا (تهها مایی) کر بی کو نه فه چه ندین ساله نه ف دیوانه، ل نک خو ٲاراستی و گه هاندی به چاپی.

* چهوان هزرا کومکرنا سه رجه می دیوانا نه حمه دی نالبه ند ل نک

ته ٲه ٲیدا بوو؟

- ساللا ۱۹۶۱-۱۹۶۷ ئی نه ز ل خواری بووم، نالبه ند ساللا

۱۹۶۲ ٲشتی بی هیقی بوی ژ چاپکرنا شعرین خو و مرن لی نیتریک

مروث تالی ٲین باژیرفانی بی- شارستانی بی- دبینیت وه کو جاده و ئافاهی یا و ٲروژین مه زن و ٲیکرنا ٲهیکه ران، لی ب باوه ری یا من نه ف گرفتاری یا نه بونا کاره بی، برینه کا مه زن د دلی من دا فه کری به، چونکی ب راستی گه رما نه ف ساله مروقی ژ هیژی دئخیت، دهما نه ز ٲویه هه ولیری و هنده ک باژیرین دی کول هه می یان ب به رده وامی کاره ب و ئاف هه یه، ئیدی گریا من بو دهوکا ره نگین هات، کو خه لکی مه شهوتین د بن قئ گه رمی فه، له ورا نه ز باوه ر دکه م ٲه ٲیدا کرنا کاره بی چ ب رتیا گشتی بیت یان ژی ب ٲه ٲیدا کرنا محه ویلا ئاسته نگه کا مه زن نینه، ژبو حکومه تا هه ریمی و نه ز هیثیدارم نه ف گرفتاری به ژ نه قرو ٲیتفه به ٲیتفه چاره سه رکرن، نه فه ژ لایه کی فه، ژ لایه کی دی فه نه ز باوه ر دکه م کو ده رگه هئ ته ناهی و خوشی یا خه لکی قئ باژیری گه لیبی دهوکی بوویه، لی مخابن نه و ژی کری به ب ٲاره، هه ر که سئ شیانین ئابووری نین کو بچنه وی جهی، ژبه ر هندئ ٲیویسته نه و گه لی ب بیته ملکی خه لکی قئ باژیری!!

رؤژنامه یا (برایه تی نه دهب و هونه ر) ژماره (۸۸) ۸/۷/۱۹۹۸ ئی.

- نیزیکی (۶۰۰) ههلبهستانه و زیده‌ترن و هه‌می دبنه (۴۱) چل و ئیک هزار بهیت و چهند سه‌د مالک، هه‌می باب‌ه‌تین شعری تیدا هه‌نه و هه‌ر که‌سێ بقیت ل دور باب‌ه‌ته‌کی بنفیسیت، یێ تیدا هه‌ی.

*** ئەڤه سه‌رجه‌می به‌ره‌می وی یه، یان ژێ هنده‌ک مایه نه هاتیه چاپکرن؟**

- یێ حه‌سیانا من (۶) شه‌ش هه‌لبه‌ستین ماین، نه‌که‌فتینه دناڤ دیوانی دا، ئەو ژێ ب ده‌ست من نه‌که‌فتن، به‌لێ نیزیکی نیڤا ڤی دیوانی ژێ ژ به‌ر سه‌روه‌ری کوردستانی یین ژناڤچه‌ویین، ژبلی ئەوین نیشتمانی کو ب ده‌ستین خول گوندی مایێ سۆت بوون، چونکی عه‌قلی وی تیکچوو بوو و هزر کر ئەو کاره‌سات و رویدانین ب سه‌ری خه‌لکی ده‌ین، هه‌می ژ ئە‌گه‌ری هه‌لبه‌ستین وی نه‌.

بووی، ڤیای جهه‌کی ئەمین بو خوب بینیت، چنکی نالبه‌ند فه‌قیی مامی من بوو، دگه‌ل بنه‌مالا مه‌ گه‌له‌ک ژیی خو بر بوو، دیاره‌ دیتی یه ئەز جهی باوه‌ریی بویه بو پاراستنا شعرین خو، شعرین خو دانه‌ڤ زاقایی خو سه‌ید مه‌جیدی خشخاشی و گوتی ئەڤا ته‌سلیمی برایی وی بکه هه‌تا ئەولێ دبسته خودان. کاغه‌زه‌ک بو من ژێ وه‌ک فه‌رۆزل گه‌ل شعره‌کی نفیسی (ئەڤه د به‌رگی ئیکێ دا ژ دیوانی به‌لاف بوینه) و تیدا گوتیه (ئەڤه من ته‌سلیمی ته‌ کرن چ لێ دکه‌ی، لێ بکه). ئەز زقریمه ڤه مال سالای ۱۹۶۷ی و برایی من شعرین وی دانه‌ڤ من و من وه‌ک ئەمانه‌ت پاراستن.

ژبه‌ر کاودانی کوردستان تیرا د بووری، من ژێ ڤیا جهه‌کی مه‌زنتر بو ب بینم. چونکی ئەم ره‌ڤین ژبه‌ر توپ و ته‌یارا، من دیت باشترین جه‌ ته‌سلیمی (بارزانیی نه‌مر) بکه‌م، چیرۆکا ڤی ژێ یا درێژه و دیسان هه‌می د به‌رگی ئیکێ دا مه‌ دایه‌ خویاکرن کا (بارزانیی نه‌مر) چهند ڤیایه هیتستا ئەو یێ ساخ ئەڤ دیوانه به‌یتنه چاپکرن و هه‌می به‌ره‌ڤی بو دکرن، لێ ل وی ده‌می ژبه‌ر نه‌بوونا چاپخانا ئەو ڤیان گیروکر.

*** ته و نالبه‌ندی چ هه‌ڤه‌ندی یان هه‌ڤالینی ل گه‌لیک هه‌بوویه؟**

- من و نالبه‌ندی د هه‌می ژیا نا خودا، نالبه‌ندی هاتیه نک من سالای ۵۴ - ۱۹۵۵ی و ده‌ه‌ ره‌ڤه‌کا یێ مایه ل نک مه‌ و پشتی هینگی من نه دیتی یه ڤه هه‌تا خو کوشتی.

*** هه‌ر (۵) پینچ به‌رگین دیوانا وی، چهند هه‌لبه‌ستا ب خوڤه**

ڤه‌دگرن و دبنه چهند مالک و ئەڤ دیوانه چ باب‌ه‌تان ب خوڤه دگرت؟

گوری هوزانغان ئهحمه دئی نالبه ند

گوندى، ههتا كچين خو داينه شوى، پشتى هينگى دهر به دهرى كولانا بو، ب دونيايى كهفت و گوند بهر گوند گهريا، ده مئ مه لايين مه ل ناڤ كوردا گه لهك ب قه در بوون، پشتى ب كولانا كهفتى رۆژ بو رۆژى بئ قه در بوو، ديت خه لك بئ نهفه قه تا خو ژئ دكه ن و هه تا گه هشتى به وى رادهى كو خو بكوژيت.

* ئه رى وى ب خو د ژيانا خودا حمز دكر ديوانا وى بيته چاپكرن؟

- ئه فه ژ ديوان و شعرين وى ديار دببت، ئاره زو يا وى بوو شعرين وى بينه چاپكرن و دهر گه هئ هممى دۆست و هه فاللا بئ قوتايى، ئه قين په يمان و سۆز داينئ بو چاپ بكه ن، دوماهى بئ هيشى بوويه و بو خول زكاتا گه ربا به شعرين خو پئ چاپ بكه ت.

د ديوانئ دا باشتتر دياره كا وى چهند ئاره زو هه بوويه بو چاپكرنا شعرين خو.

* ل دور خو كوشتنا نالبه ندى، نه گه رچ بوون؟

- نه گه رين خو كوشتنا وى پتر ديناتى بوون، هه رده م مه لايين كورد ئه قين خودان ئيمان وه سوه سه كا هه ي، نالبه ندى ژى وه ختئ مه لا هه ر هينگى ئه و وه سوه سه هه بوو، هه تا جار كه ئ بئ چوويه زاخو مزگه فتئ و شه لئ خو بئ ئبخستى داكو بچينه ده ست ئاڤئ و شه لئ خو بئ دانايه سه ر فه رشئ نڤيژا، هه تا زڤرى به فه ئيكي شه لئ وى بر بوو، ئه وى هه لبه سه ته كا پئ چيكرى و تييدا دانوستاندنئ ل گه ل خودئ دكه ت و دبئژتئ تو بئ زهنگينى و ئه زئ فه قيرم ، بوچى ته ژ كييسئ خورازى نه دكر و ته حه قئ وى ژ كييسئ من دا بئ و رازى كر، ئه فه هه ر ل قيرئ، هينگى وى وه سوه سه هه بوو، هه ر زيده بوو نه شيا شعرين خو چاپ بكه ت و ما بئ خودان و كه فته كولانا و هه تا رۆژ بو رۆژئ وه سوه سا وى زيده تر لئ هاتى و گه هشتى به وى رادهى كو خو كوشتى.

* ژيانا خو چه وا و ل كيرئ دبره سه رى؟

- ئه وى ژيانا خول به راهيئ ب فه قاتيئ برى به سه ر، ل گوندين بامه رنى و ل دهوكئ، ئاميدىئ، زاخو، مايئ، پشتى سه يدا بئ وى شيخ محمه د پارسايى بئ مامئ من مرى، بو مه لايين بيدوه ئ ل ناڤ به روارى يا ل سالا 1335 مشه ختى، هه تا سالا 1924 ئه م مشه خت بوين و ئينگليزى گوندين مه سۆتن و به ره فڤ چهلئ ب رئ كه فت.

ساله كئ مال مشه ختئ و زڤرى فه بو عيراقئ و بو مه لا ل ناڤ گوندين گولى يا، هه تا ژنين وى مريئ و بچوبكيئ وى د له پادا مايينه سئوى برنه گوندى خشخاشا ل نك خه زويرئ خو، ل وئيرئ بو مه لايين

*** بهری نوکه چوار بهرگیتن دیوانا وی ژ لایتی هندهک نقیسه‌رین دیشه هاتبوونه چاپکرن، نهری نه‌فه شیا بوون ب دروستی شعرین وی به‌لاف بکه‌ن؟**

- نه‌خیر هه‌می خه‌له‌تین فه‌گوه‌استین و هه‌قبه‌رکرنه وان دگه‌ل دیوانی‌ ئاشکرا دبیت چهنه‌د شاشی تیدا هه‌نه، هه‌ر چه‌نده چاپا (قه‌فته‌ک ژ هوزانین نالبه‌ندی) یا (سه‌عید دیره‌شی) پیچه‌ک یا دروسته، به‌لی چاپین دیتر گه‌له‌ک چه‌وتی تیدا هه‌نه، ل دور هه‌ر دوو به‌رگیتن به‌راهییت بین سه‌یدا (خالد حسین) من د گوشارا (روژی کوردستان) دال به‌راهیا سالیین هه‌فتیادا هه‌می شاشیین وی، راسته‌کرینه.

*** ب هه‌لکه‌فتا ده‌رکه‌فتنا دیوانا نه‌حمه‌دی نالبه‌ند، دی ج بو‌هیتته کرن وه‌ک بیره‌وه‌ری کو هه‌ر د فئی هه‌بئی دا خو‌کوشتی به؟**

- باوه‌رناکه‌م چ بیتته کرن، به‌لی نه‌ز چه‌ز دکه‌م وه‌زاره‌تا ره‌وشه‌نبیری یان ئیکه‌تیا نقیسه‌رین کورد ل ده‌وکئ بزاقه‌کا ژ هه‌ژی، خزمه‌ته‌کی بکه‌تن و دی گه‌له‌کی پی دلخوش بم هه‌ر نقیسه‌ره‌کی فه‌کولینه‌کی د دیوانا وی دا بکه‌ت، چونکی شاعری مه، یی کرمانجه و یی پر به‌رهمه و پیدفی به‌ مروف گه‌له‌ک فه‌کولینا ل سه‌ر بکه‌تن.

*** نهری دی شتین ب دروستی زانین ل کیش روژی نالبه‌ندی خو‌کوشتی به، چونکی هه‌تا نوکه چه‌ندین را و بوچوون هه‌نه؟**

- ل دور فئی چه‌ندی من پرسیارا زافایی وی سه‌ید مه‌جید و کچا وی نه‌سمايین کر، ل گه‌ل خه‌لکی گوندی، من گه‌له‌ک بزاقا کری روژا خو‌کوشتنا وی بزانه‌م، تشتی نه‌ز شیایم کوژ ۹/۱۵ وئقه بوویه.

*** ژبو چاپکرنه دیوانی کئی هاریکاریا ته‌کر؟**

- چاپکرنه وی هه‌ر وه‌ک یا ئاشکرا و مه‌ل سه‌ر نقیسی به، کو (پارتی دیموکراتی کوردستان) ب نهرکی چاپکرنی رابوویه و پاری فرۆتتا وی ژی دی بو‌شه‌هیدین لقی ئیک بن.

هه‌روه‌سا ل ده‌می سه‌روک بارزانی بریاردایه من به‌ره‌ه‌ف بکه‌م، هه‌لبه‌ت نه‌زی بی چاره‌بووم و ب تنی نه‌د شیام بکه‌م، من سی براده‌ر ده‌ستینشانکرن نه‌و ژی (ره‌شید فندی، ئیسماعیل بادی و محمه‌د عه‌بدوللا) کو سه‌یدا عزه‌دین به‌رواری هه‌قپه‌ندی پی بکه‌ت، هه‌که د شیان دا بیت هاریکاریا من بکه‌ن، نه‌وان ژی ب سینگه‌کی به‌رفره‌ه و مه‌ردینی ده‌ستی هاریکاری پی بو من دریتز کر و پیکه‌مه مه‌کار د فئی دیوانی دا کر هه‌ر ژ روژا ۱۹۹۶/۱۲/۱ هه‌تا روژا ۱۹۹۸/۸/۳۱ ی کو مه‌ دیوان ته‌سلیمی سه‌روکی کری.

کاری مه‌ ژی هه‌می ل باره‌گایی (حه‌فتیناما په‌یمان) د هاته کرن نه‌فه ژی جهی سوپاسی پی به‌ براده‌ران.

روژنامه‌یا (برایه‌تی نه‌ده‌ب و هونه‌ر) ژماره (۹۴) ۱۸/۹/۱۹۹۸ ی.

عبدولعهزیز خهیات:

ب دیتنا من ههفت جورین سترانا کوردی هه نه

د قادا فولکلورۆ کوردی دا بیئن شارهزا و پتر پیزانین ل دهف ههین، جبههکی تابیهت د ناف توری کوردی دا نهخاسمه توری زارگوئنۆ دا ههیه، ههروهسا بهردهوامی دان ب نقیسین و بهلافکرنی ل دور فی توری کو سامانی هه می مللهتی یه، ژ کارین فهر و پیدفی یه، عهبدولعهزیز خهیات فولکلورفان و شاعری پهیقین نازک، ئیکه ژ فان کهس و شارهزایان، ژبو پتر پیزانینان ل دور فی بابتهتی و هندهکین دیتیر، مه ئهف ههقیههینه دگه لدا بهرههف کر:

* ژ دهستیکی و ههتا نوکه چ د تویرکی تهدا ههیه؟

- ب راستی ل ژبی (۱۴-۱۵) سالی دهمی ئهزل زاخو، من تیکه لیا هونهرمه ندا کرهه و ل وی دهمی من خوه فیری ته مبورۆ د کر و د بهرپا مه هندهک جارا سترانین وی سهردهمی شه دلوراندن. ئه شه ل دهستیکی سالتین هفتیا، ئه فا هه بو ئه گه را هندۆ کو ئه ز ئی هندهک قهسا وه کو هوزان لیک ب دهه و من ل نک خوه دگوت ئه شه هوزانن.

ل دور بهرهه مین چاپکری، ههتا نوکه من ئهف بهرهه مه هه نه: دیوانا ئیکی ل سالا ۱۹۸۸ ئ ب ناچی (ئه گه ر دنیا هه می گول بیت) ژ (۴۰) پارچه هوزانا پیک دهات، سالا ۱۹۸۹ ئ دیوانا دووی ب ناچی (دی گه هینه ئیک) ئه و ئی ژ (۱۳) هوزانا پیک دهات.

د هه مان سال دا پروژهک فولکلوری من هه بوو دگه ل پشکداریا خودی ژ ئی رازی (عهبدولعهزیز هاجانی)، لی مخابن نه هاته چاپکرن و ما هه تا ل سهردهمی کابینا سیی یا حکومه تا هه رتیمی ژ لایه وه زارته رهوشه نبیری شه ل ژیر ناچی (دهراقهک ژ ده ریا فولکلوری) هاته چاپکرن.

ههروه سا شه کولینهک فولکلوری ل سهه هه ر چار وه رزین سالی ل ژیر ناچی (گوتن و دهه ناسی) هاته چاپکرن، نهو ئی پروژهک (حهیرانوکا) من هه یه، و وی ژ نوبا ل وه زارته رهوشه نبیری گرتی یه به رهف بو چاپی، ژبلی کومه کا دی یا هوزانا یا به رهه شه.

* تو ئیک ژ وان شاعرین په یئین سترانا د نقیسی، ئه ئرو چهوا ئی

بزاقا پیشه چوونا سترانی دبینی؟

- بزاقا هونهری ل فان سالتین دوماهیی زؤرا به رفرهه بوی و زور

مه ئه وه کو پوخته کئی باش ب
 قئی چه ندئی بیته دان دا ئه ف
 سامانه بهرزه نه بیت.

*** ب شه کرنا که نالی**
 سه ته لایته کوردستان، وه نه ل
 بهره بهرنامه کی ل دور
 فولکلور و که لوپوری بو
 بهره ف بکه ن و پیشکیش
 بکه ن؟

- شه کرنا که نالی
 سه ته لایته کوردستان خه ونا

هه ره که سه کئی خوه د دانیت دلسوزی دوزا ملله تی خوه بوویه، چنکو
 وه کو سه روک بارزانی گوتی «شه کرنا سه ته لایته کوردستان ره نگه کن
 دی بی شورده شی یه» یان ئه فه شورده شا سیی یه پشتی ئیلون و گولانی،
 پر ژ دل پیروز باهیی ل خوه و ته قایا ملله تی کورد دکهم و هیقی دکهم
 سهرکه فتنه کا مه زن ب بینیت.

دهر باره ی بهرنامه کئی فولکلوری، ب راستی ئه ف با به ته بی هاتی یه
 به حسکرن، لی کاری من بی نهو و کاودانین من نه هاریکارن بو قئی
 چه ندئی.

*** کاسیته ک ل تومارگه ها د هیته فرۆتن ب نا قی سترانیژ**
 (سه عید ناغای) لی وه ک یا زانایه هنده ک سترانین (تا هری سه عیدی
 عه بۆی د گه لدا هه نه، هه تا نوکه خه لکی مه نه شیاینه ژیک جودا

گه نجا داسکا خوه د بهر به رو کئی هونه ری رابریه، لی ئه ف بهر فره هیا هه
 و ئه ف ریدانا بهر فره ه و نه بوونا ده زگه هه ک تاییه ت بو چا قدی ریا
 بهر هه مین هونه رمه ندا و قاقی رتنا بهر هه مین باش و نه باش، یا بویه
 ئه گه را په یدابوونا لاوازیی د بهر هه مین هونه ری دا، ب دیتنا من هه که ر
 ب ریکا چا قدی ریی چاره سه ریه ک بیته کرن، دی ره وش و بزاقا هونه ری
 ب هیتر لی هیته.

*** وه ک فولکلور فانه ک، نوکه ب تاییه ت ل دهه را مه نه بوونا**
چا په مه نیه کا تاییه تمه ند ب قی بواری فه، وه چ په یف هیه بو پاراستنا
قی سامانی بهر فره ه؟

- ب هزا منم شه کرن و په یدابوونا (موزه خانا فولکلوری) ل
 پاریزگه ها دهوکی با شترین ریکه بو پاراستنا سامانی ملله تی کورد، که
 ئه و ژی فولکلوره، ئه و ژی ب ریکا پشته قانیه ک موکم ژلایی حکومتا
 هه ریمی فه و پالدا نا خه مخورین فولکلوری بو کومکرن و فه جه ماندا نا
 هه می جورین فولکلوری و چاپکرنا بهر هه مین وان، ئه فه ژلایی
 فولکلوری زار گوتنی فه، هه ره چه نده ژماره کا باش ژ پرتو کین
 فولکلوری زار گوتنی هاتینه چاپکرن مینا (گوتنن مه زنا، چه یرانو ک،
 سترانین داوه ت و شه هیانا، بین کوچک و دیوانا، سه ره هاتی بین باب
 و با پییرا... هتد) لی هه که ئه م خوه بهر ده یه بنی ده ریایا مه زنا
 فولکلوری کوردی، دی بینین کو سیکا قئی گه نجینی نه هاتیه کومکرن و
 نهو بهر ب وندا بوونه، چنکو ئه ف سامانه بی دسینگی هنده ک که سا دا
 و ئه و که س ژی بو مه هه ره ساخ نامینن و هه ره که سی ژ وان خاترا خوه
 ژ جیهانی دخوازیت، هه ره وه کو په رتوکه ک بن ناخ بووی، ئه قجا هیقی

بکهن، تاییه‌مه‌ندیا ده‌نگی هونه‌رمه‌ندی تاهری سه‌عیدی عه‌بۆی د ج دایه؟

- ئەو کاسییتا د هیتته فروتن، کومه‌کا سترانبیژا پشکداری تیدا کری یه، ژ وان (سه‌عید ئاغا، تاهر سه‌عیدی عه‌بۆ، هه‌سه‌ن جزیری) و هه‌که ئەز شاش نه‌بم سترانه‌کا محهمه‌د عارفی جزیری ژی ب ده‌نگی جیحیلینی تیدا هه‌یه.

ده‌باره‌ی (تاهری سه‌عیدی عه‌بۆ) ی سێ مه‌قام و په‌سته‌ک بۆ ئیژگی کوردی ل به‌غدا تومارکرینه (شه‌ری ته‌نگا بانکی، شه‌مسی خانێ، چه‌تۆ، هه‌ی نی‌ری نی‌ری)، ل سالا ۱۹۹۴ی، من خه‌له‌که‌ک ب درێژیا (۵۷) ده‌قیقا ب ناخی (سترانبیژه‌ک و رویدانه‌کا میژوویی) ل سه‌ر به‌ره‌ه‌فکری یه و ل K.tv/ ده‌وک پیشکیش کری یه.

جوداهیا د ناخه‌را ده‌نگی سه‌عید ئاغای و تاهری سه‌عیدی عه‌بۆی دا، هه‌لبه‌ت دوو جوړین ده‌نگا ل ده‌ف سترانبیژا هه‌نه، ده‌نگی گه‌وریی و ده‌نگی سه‌ری، ئەشجا ده‌نگی تاهری سه‌عیدی عه‌بۆیی گه‌وریی یه (الحنجره) ئانکو ده‌می سترانا دیبێژیت زه‌حمه‌ت ل گه‌وریا وی دکه‌فیت، بو زانیی سه‌عید ئاغا ب نه‌خوشیا گه‌وریی چوو به‌ر دلۆقانی خودی. لێ ده‌نگی تاهری یی سه‌ری یه، ستران گوتبان چو زه‌حمه‌ت ب گه‌وریا وی نه‌دکه‌فت.

*** سترانا فولکلوری هه‌تا نوکه‌ چه‌ندین فه‌کولین ل سه‌ر هاتینه نقیسین، نه‌خاسه‌ جوړین وئ، ب دیتنا وه ل دویف وان فه‌کولینین وه ل سه‌ر کرین چه‌ند جوړن؟**

- وه‌ک جه‌نابی وه‌ گوتی گه‌له‌ک ل سه‌ر جوړین سترانی هاتیه نقیسین، لێ ب هه‌زا من جوړین سترانی ب دروستی نه‌هاتینه دیارکرن،

ب دیتنا من ستران هه‌فت جوړن:

۱- لاوک:

ئه‌ف جوړه سترانه د قادا سترانا کوردی دا به‌ریه‌لاقه و هه‌می ب می‌ر خاسیی و شه‌ر و شورا و زیره‌کیی د هیتنه‌ گوتن. بابه‌تین ئان سترانا د درێژن و هه‌می گاڤا قاره‌مان د سترانی دا سه‌رکه‌فتی یه و سه‌ریلنده، به‌هرا پتر ژ ئان سترانا ل کوچک و دیوانا د هاتنه‌ گوتن و ئه‌ف سترانه د بوونه‌ پالده‌ر بو‌گه‌نج و تولازا کو‌خوه د ریا شه‌ره‌ف و سه‌ره‌رازیی ب ده‌نه‌ کوشتن و ناخی ل پشت خوه‌ به‌یلن.

۲- هه‌یرانوک:

ئه‌ف جوړه سترانه زاری ئه‌فیندارانه و گه‌له‌ک به‌ریه‌لاقن د ناف جفاکی کودی دا، هه‌می په‌یفین نازک و شرین، ئه‌فیندارا که‌لا دلێ خوه‌ پی د فه‌مراند، گه‌له‌ک جارا گل و گازندین خوه‌ ب ئان په‌یفا د گه‌هاندنه‌ ئیک، به‌هرا پتر ژ هه‌یرانوکا، کچکا گوتینه.

۳- دیلۆک:

ئه‌ف جوړه سترانه ب سه‌لیقه‌ک سڤک د هیتنه‌ گوتن و دیلان و گوڤه‌ند ل به‌ر ده‌یتنه‌ کرن، به‌هرا پتر ب جوانیا تولاز و زه‌ری ئه‌سمه‌را ده‌یتنه‌ گوتن، هه‌ده‌ک ژ ئان سترانا ب سه‌لیقه‌کا گران ده‌یتنه‌ گوتن و دورینا ده‌خالا ل به‌ر دکهن.

۴- ٺٺلورين:

ٺٺف سترانه دايکين دلوقان د بهرلاندکي و نغاندا زاروکا را دبيتڙن و د ٺٺلورين، يان ٺي بوهاویشکرنا وان دهينه گوتن، په يقين وان نازک و شرين و تيدا داخوآزا ٺيانهک سهرهراز و بهخته وهر بو زاروکي د هينه داخوآزکرن.

۵- په ييزوک:

ٺٺف جوړه ٺي دناف جفاکي مه دا به لاقه، هه که ٺم هوپر گوهي خو ب دهينه په يقين قان سترانا، دي بين هه مي گل و گازنده نه، هه مي گاڤا نافي په ييزي د نافي ستراني دا ل کاره، جار به حسي ٺه قينا کور و کچا دکه ت، جار ٺي به حسي کاودانين دنيا و باران و بهرني ٺه ورا دکه ت.

۶- نارينک:

ب راستي ٺف جوړه سترانه دناف جفاکي مه يي بهرني دا گه لهک مشه بوو ٺو ٺي دو خالا ٺه دگريت:
 ا- ده مي بهر بوبکا، بوبک ناماده دکر، بو ٺه گوهاستنني و کاري وئ دهاته کرن.

نارينک ب سه ليقه کا گران و ته خليت مقام دهاته گوتن، ههروه سا ده مي د گاهاندنه دبن په ردني ٺه، هه مان سه ليقه دهاته گوتن.

ب- لي ده مي بوبک را دکسرن و ب ده وارا د چوون، نارينکهک سٺک و ب چه پله قوتان د هاته گوتن و دبو قورپه قورپا ٺه نغا،

ههروه سا سه باره ت زاقاي ٺي ب قان هه روو رهنگا نارينک هه سٺک و گران دهاتنه گوتن.

۷- لاقه:

هه وه کو کورد ناسي هيٺا (توما بوا) دبيتڙيت: ٺف جوړه سترانه لايه ني ٺاييني ٺه دگريت، ٺف جوړه ٺي سترانين دريٺن و تيدا به حسي شه رين پيغه مبهري (س) و هه قالين وي دکهن، مينا (به يتا سبسه باني و چيروکا ٺه يوب پيغه مبهري و به يتا بوړي رهش... هتد) ٺه ٺه ٺي ب دهنگي دهرويشا دهاتنه گوتن و ل بهر را عه ره بانه و دهف ليددان، هه ر چه نده هندهک ٺقان چيروکا ب خودانن لي دناف جفاکي مه دا وهک فولکلور لي هاتينه.

گوتنين پيشينان د نافي جفاکي مه دا،

وهک ياسايه کي جهني خوه کرينه

* گوتنين پيشينان، گرنگيه کا تايه ت هه يه، ب ديتنا هه وه چ

کارتيتکرن ل سهر جفاکي مه هه يه؟

- بهرني دا بيتڙن (مه زنا چو بو بچوبکا نه هيلايه) رامانا ٺي گوتني ٺه وه کو پيشيا بو مه هه مي لايه نين ٺيانني ب گوتن رون و ناشکرا کرينه، ب شيوه کي کورت و پر مه عنا، هه ر چه نده سال و مه ه و چاخ و دم د سهر قان گوتنا را بوينه، لي هه تا نهوژ کار نه که تينه و نهوژي کار دکه نه سهر ٺيانا مه يا روژانه، لهوا دبيتڙن: «گوتنين مه زنا نه خشي

پروفیسور د. جھیلی جھیلی

کوردستان شیروھو جھیلہ ئەم خزمەتی ژیرا بکن

پاش هاتنا پروفیسور د. جھیلی جھیل و دەمەکی مسایە ل کوردستان، نیفریو رۆژا ٦/١٤ ئەف دیدارە مە د گەلدا کر، کو رۆژا ٦/١٥ ب رێ کەفت و خانرا خو ژ هەفال و رەوشەنبیرین کوردستان خواست، ب قی هەلکەفتی ئەف هەقەیقینە ل سەر کارێ وی و دیتنا وی بو قیبرە و درێیا رۆژناما (برایەتی ئەدەب و هونەر) دا، سوپاسی یین خو ئاراستە ی هەمی رەوشەنبیران و بەرپرسین هەرێما کوردستان کر، ئەفە زی دەقی وی هەقەیقینی یە.

ل بەری نه» .

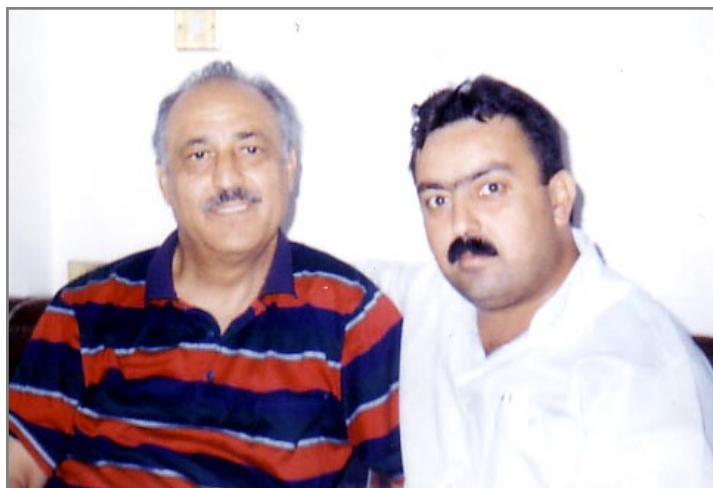
قەکولەر دشتین قەکولینین جورا و جور ل سەر فان گوتنا بکن، مینا «کومەلایەتی، ئابوری، دەرونی، ئەدەبی، رەوشت و تیتالین کوردەواری، هونەری... هتد» ئەف جورە گوتنە ب پەیقین لیکدای و پرمەعنا هاتینە دروست کرن ب هوستاییەکا ب هیز هاتینە لیکدان و هەندەک ژ وان ئیکسەر مەعنا خوە نادەن و ب شپۆهکی فەلسەفی هاتینە گوتن.

هەندەک ژ ئیکسەر مەعنا خوە دەن، بیی کو مروث هزرا خوە تیدا بکن، راستە پەیقین فان گوتنا سادە و سقن، لی هەر گوتنەک ل بەر دوپ و مەرجانا ناھیتە کیشان، لەوا ژی دناف جقاک مەدا وەکی یاسایەکی جھلی خوە کرینە.

* ل دوماھیتی تە ج هەیه بیژی؟

ل دوماھیتی ژی سوپاس بوو وە و قی هەقەیقینی.

رۆژنامەیا (برایەتی ئەدەب و هونەر) ژمارە (١٢٢) ١٦/٤/١٩٩٩.ج.

من خوهست پئی بيم ناس، کا چ قاس ئيرۆ ئەو زهنگيني هاتيه پاراستن و چ ئەز ژۆ دكارم بگرم و خزمهتا خوه بوونا ژيانداريا فولكلورۆ دناف دهفتهر و پرتوكادا ژيانداريا وئ زئیده بکه م.

سهبا وئ ژۆ كاري من ل دهوكۆ ژۆ ئاليی دهم فه گهلهك دريژ بوو و من نيزيكي (۲۵) رۆژان لقره دهرياس كر.

*** قى دهمى تو لقيرى، دقان بوارين ته دهستيشان كرين ته چ**

كاركر؟

- ل پيشيى ئەز بيژم كول ههولپيرى، دهوكۆ، سليمانى، من ناسيا خوه دا كا چ دهستخهتین كوردی هه نه، لئ ژبه ر كو وهخت گهلهك د خوهستن، ئەزل سهر وان دهستخهتا روونم، ههر تهنى ناڤ و نيشانى وانا و ل كونه، من ژ خوههلدا وهكى ئەو ببه بنكه ديسا بيم، لئ تشتى گران من كر، ئەو جهماندنا زار گوتنى به، من گهلهك حهيرانوك

*** پشتى تو دهمهكى مايه ل كوردستانى، ته چهوان ديت و نارمانج**

ژ هاتنا ته چ بوو؟

- ئەز گهلهك ژ وه سوپاس دكم، كو ئەڤ شيانه وه دانه من، بهرى ههرم، ئەز سوپاسدارى و داخوازا خوه بيژم، د فكارا من دا هه بوو، لئ باش بوو، هون پيشيا من هاتن، راستى كو بهرى ئەز ههرم، من دخواست ديتنى خوه و نارمانجا هاتنا خوه و فهريژا هاتنا خوه ژ و هرا فهكم، ب راستى ئەز ديژم ئەز هاتم، من باوهر نه دكر، ئەز ئەو قاس تشت ببينم، ئەو قاس ئەزى بيمه گريدانى ب وهلات و گهلى خوه فه.

تشتى كو من ديت، حوكم كر ل سهر من كو ئەز په رچهكى دلئ خوه ژۆ لقره بهيلم، پاشى فه گهرم. وهختا ئەز هاتم، من گوڤ ئەز تيم ناڤ گه ل و وهلاتئ خوه، راسته ئەز هاتم مالا خوه، ناڤا گهلى خوه، ئەڤ دلدارى و دلوقانى و شريناهى كو من ديت ل كوردستانى، من باوهر نه دكر، ل بهر چاڤئ خوه نه دكاربوو بانیهكا وئ چ قاس ل سهر من حوكم و كارتيتكرنا خوه بهيلن.

ئەز دخوازم بيژم كو ئاليى دلداريى و دلوقانيى ههر دوو لايى كوردستانا عيراقئ چ ل سليمانى، ههولپيرى، دهوكۆ وهكه ههقبوون و هه موو پيشوازي ب من وهك برايى خوه بيى خهريب دهركهتن، لئ ژ دهما خويا دريژ، من ل دهوك دهرياس كر، ئەفه پروگراما من بوو، ژبه ر كو گرانى من دخوهست پرسين كو نارمانجا من بوو، بهرسڤ ژ وان را بستينم، ژ ئەڤا وئ ژۆ ئەز مام لقر، يهك ژ وانا ديتنا لالش بوو و هندهك زانينا خوه زئیدهكم ل سهر ديانه تا ئيزديا، قهول و بهيتين ئيزديا، يا د دوودا من زانى بوو، كول قره د فولكلور دا زهنگين هه به و

جه ماندن، سترانين ته ڦيښي، يې که چکا، يې دن، ستران گه لهک دهوله مه نندن، دڅي مه يداني دا خزمه تا من موزه خانا دهوکی گه لهک ټالیکاريا من کر، ب زیده ته ز څه دنگيښ (خه له ڦي سنگالي) رازی مه، ههروه سا (محمه د جهرجيس) ژ من را ستران و کلامه گوتن وانا وهک دهنگيښ، لي ته ز دبيترم کوره وشه نبيريښ لڅره، هه ڦال و دوستي من هه موو حازر بوون، ټالیکاريا من بکن، هه بوون دوو هه ڦال (ټيسماعيل بادي) * و (عه بدولعزیز خه يات) * کو هندهک به ره مه يښ خو يښ حه يرانوکا ديارى من کرن، کو ته ز ل سه ر وان بخره بتم، به لکو ريک ل بهر من ڦه به ته زي وانا چاپ بکم.

ته ز سوپاسداريا خوه دخوازم ژ هه موو برادر و ره وشه نبيريښ کوردستانا عيراقی، ژ هه ميا سوپاسيا خوه مه زن، ته ز وه ختا دبيترم چه تنه ژ من را حسا کو د دلي من دا هه يه، ب په يڅا بدم خوياکرني. يه عني گه لهک تشتي مهرف لالومه د به، زارو وي تي گرتني گاڅا گه لهک تشت ل نک کو د خوازه بيژه، ژ دل بيژه، زمان نکاره وهک دل په سني وي بده و حسا دل بده خوياکرني، ب راستي ته ز دخوازم هه موو بزبان بن کوچ کوردی سليمانی، هه لوپري، دهوکی، هه موو بري من، هه موو ژ من را ناماده بوون خزمه تي بکن، يانی ته و ووسا ببا ته ز ژي ووسا فه رقی دا نائينم نابه ينا وا دا. هه موو ره وشه نبير هيزه کن، ل بهر خزمه ته کی نه.

د روپه لي (برايه تي) يې ڦه، ته ز دخوازم سپاسداريا خوه بيترم، ووسا ژي برايښ مه يښ کورد ل سليمانی يې زانا و ره وشه نبير د خزمه تا من بوون، هه لبه ت من باوهر نه دکر ته و قاس (ټنترسيس) هه بوو

بهر زانياربي و ژ شه خسي من، ته و قاس سمينار بهاته خاستني، به لکی ته ز هه کی ژي ديتنا من به ري ته و بوو کو وهلات ويرانه، پرويلمين سوسيال ټابووري هه نه، لي من نزانن بوو وهکی هه موو ل ڦان مه يدانا وهک هه ڦ ته ڦي ره وشه نبيريښ ژي ته ڦانا گاڦين مه زن د تاڦيښن.

ل دهرښه، وهک من ديتي، ب وي حه لالی

ته زي بدم شروڦه کرني

* ل (۵/۱۵) تو دي بښه گه ري، ل ويده ري تو دي چه وان به حسي

ڦيره بکی، وهک ته ديتي؟

- وهک حه لاليا منه، وهک من ديتي ب وي حه لالی ژي ته زي بدم شروڦه کرني، ديتني من مه زن، گه رمه يا دلي من ل سه ر کوردستاني مه زنه، ټانکو ژ بهر وي ژي مه زن بوو کيم نه بوويه، ته ز هاتم ڦره من ملله تي خوه ديت، ته ز ل سياسه تي نه گه ريام، لو ما ژي ته ز ل سه ر ملله تي خو، ل سه ر وهلاتي خو، ته ز ب راستي چ کو من ديتي يه، گه لهک تشتي مه زن من ديت و ب راستي کو (امکانيات) هه يه، ري ڦه به، ملله تي مه ته دکارين گه لهک پيشڦه هرن، ته دکارن گه لهک ريبا شارستاني دا جهي خو بگرن، ټيرو ژي ته و مه شامه ل کوردستاني خورت د به، باوهر يا من هه يه ژ بهر کو من ته و قاس پاش پيشڦه چووني ديت، ته ز گه رم بوومه وهکی ديسا بيم، گه لهک جارا بيم و خزمه تا خو د مه يدانا ره وشه نبيريښ، زانياربي، د بوونا وهلاتي خودا

د. عارف حیټو:

**نویکرن کریارهکا نه زهلی و هه تمی یا بهردهوامه و شه کړنا
پردهکی یه ژ بو گه هاندنا بهرهمی نویکهر بو جفاکی**

د. عارف حیټو نیکه ژ نفیسه و شاعرین پر بزاف و رولهکی بهرچاف
هه یه د پانافا توری کرمانجی دا، نه خاسمه وهک شاعرهکی نویکهر خو
دایه نیاسین و بهرهمی وی هه ردهم د نویکرنی دایه.
سالا ۱۹۶۷ی ل گوندی بالهته هانی یه سهر دونیایین، قوناعین
خواندنن (سهره تایی، نافنجی، نامادهیی) ل دهوکی ته مام کری نه،
دهرچویی کولبیژا نوشداری یی یه ل زانکویا موسل ۱۹۹۱-۱۹۹۲،
پشکداری د کونگری قورنالبویین ژ نه شکهنجی و دهرونزانی یا زاروکان
دا کری یه ل سالا ۱۹۹۶ ل کوینهاگن ل دانیمارک.
نوکه نه ندای دهستهکا ریقه بهرا نیکه تیا نفیسه رین کورده / تاین
دهوکی و هه تا نهو شیا به فان بهرهمه ب دته چاپ کرن:

بکه م، نه ز جاردن دخوازم ژ هه موو رهوشه نبیران، زانایان، سوپاسداریا
خوه و هه قالیتن کو بهرپرسیارین هه ریتما بوون، کو بهر خزمه تا مه
رابوون، سوپاسداریا خو ژ وان بدم خوباکرنی.

*** ل دو ماهیتی ته په یقه کا دیتر هه به؟**

- چ بیژم.. ئیرۆ نهو رهوش کو هات بهردهوام بکه، چ کو هه یه، و
ری ژی قه به ل بهر مه، چوین.. هاتین، پروبلیمین مه تو نه بن، کو نه م
ب ته نی ب هه ریتما کوردستانی قه بین گرتدانی، نه یهک بهیله، یهک
نه هیله، یهک پیرسه کو دا دچی، یهک بنیره جهنتی من دا چ هه یه،
وهکو نهف تشتانه تو نه به نه ز باوهر دکم نه ب ته نی نه ز، ب هه زارا وی
بیتن، کوردستان ئیرۆ هه وچه یه نه م خزمه تی ژتیرا بکن و بیرون کن، کو
کوردستان ژ چوار پارچانه، پارچهک کو ئیرۆ هه وچه تیا تالیکارییی و
رهوشه نبیری و خزمه تی یه، نه م گهره کی خزمه تا خو بکن، چاقتی مه ل
دوورا روژی به، نهو نازادی و پیششقه چوون ل هه موو پارچین
کوردستانی هه به.

نهف بهرهمه ل کوردستانی ژلایین وان نفیسه ران قه هاتنه چاپکرن

- ۱- اسماعیل بادی / ههیرانوک- قه کولین و دهف / ده زگه ها موکریانی دهوک- ۲۰۰۱
- ۲- عهبدالعزیز خیاط / ههیرانوک / ده زگه ها سپی ریژ- هه ولیر.

روژنامه یا (برایه تی نه دهب و هونه ر) ژماره (۱۳۲) ۱۹۹۹/۶/۲۵

۱- نان و برین و بشکورین / هوزان، ۱۹۹۵.

۲- قورتال بویین ژ نه شکه نجی / وەرگێران و بەرەهەفکرن

(فەکولین) / ۱۹۹۶.

۳- ئاوازیڤ سەمفونی یەکا گرچن / هوزان، ۱۹۹۷.

۴- بۆچی شێرڤین یی خەمگینه / وەرگێران، ۱۹۹۸.

۵- مەرەهبا / هوزان، ۱۹۹۸.

۶- روستەمی زالی / داستانەکا فولکلوری، ۱۹۹۹.

*** شعرا کوردی نهخاسمه ب زاری کرمانجی د چەندین قوناغین داهینانی دا بوری یه و نوکه پتر ل ریبازا نویکرنی دجیت.. بوجی ئەف نویکرنه؟ ما نقیسینا هەر دهقهکتی نوی، نه نویکرنهکه بۆ دهقتی بەری وی هاتی یه نقیسین؟**

- جارێ ل دەستپێکی مه دقیت ب دەینه خویاکرن، کو هەر رهوشتهک ل جه و دەمی خوه یی دیارکری دا و ب ریکین خوه یین تاییهت سەرهدەری یی دگەل جفاکی دکەن، ئەفجا ئەو سەرهدەری یا د رابردوی دا دگەل جفاکی دهاته کرن، دگەل یا ئەفرو یا جودایه و یی گومانه کو سەرهدەری یا سوبههی ژی دگەل جفاکی سوبههی دی یا جودا بیت ژ ئەفرو، ب قی چەندی ئەم دکارین بیژین کو ژیان هەردهم یا د دوخی گوهورین و نویکرنی دا. ل دویش یاسایا (هەمی تشت بەر ئاتافی گوهورینه، ب تنی یاسایا گوهورینی نه بیت) ئەفجا ل دویش قی پیفکی مه لایج جزیری نویکەرە، چونکی هوزان ب زمانی کوردی نقیسی یه، ل وی دەمی رهوشه نسیران دنقیسین و هوزانیتن خوه ب

ئەزمانین بیانی نقیسین، ئەحمەدی خانی نویکەرە، چونکی هزرا نه تهوهیی و وه لاتینی یا کوردی کیشایه د ناڤ هوزانا وی سەردهمی دا، ئەحمەدی نالبەند نویکەرە، چونکی شیا یه ئەزمانی کولانکی یی خەلکی ب که ته که رهسته یین ئافا کرنا خوه، و قەدریجان ژی نویکەرە، چونکی شیا ب ته قافی خوژ کیش و سەر وایین هوزانا بیانی قورتال کهت و ههروهسا هوزاننانین سالیڤ حەفتی یان ژی نویکەرن، چونکی ب ئاویهکی هەفچه رخ و ل سەر کیشا برگه یین کوردی هوزانا بەرگری نقیسی یه و ههتا د گههته ئەفرو، هەر گروپهک نویکەرە ب نسیهت گروپا بەری خوه ئەگەر شیا بیت تشتهکی نویتر دارتیت، چونکی ژیانان وان یا هاتی یه گوهورین و یا نویتر لی هاتی، ب قی چەندی ئەم دکارین بیژین کو نویکرن یا بەردهوامه و دی یا بەردهوام بیت، هندی بەرهمی رەنگدانە قەیا هەقبەندی جفاکی بیت (و ب هزرا من ئەفه یه په یاما ئەدهی) یی گومانه د گوهورینهکا بەردهوام دا بیت، چونکی هەقبەندی یین جفاکی ل سەر شهنگستی هەقبەندی یین بەرهمهینانی دهینه ئافا کرن، ئەف هەقبەندی یین بەرهمهینانی د گوهورینهکا ب لەز دانه و قەریژا قی وەرارا بەردهوام یا هزرا مروشایه تیج د گەل هەر نویکرنه قە و قوناغهکا دی هزر و بیرو بوجوون و ئامیرین نوی یین سەرهدەری یی د که قنه کاری، لهوا ئەم دشیڤ ب کورتی بیژین کو نویکرن کریارهکا ئەزەلی و حەمی یا بەردهوامه.

*** هندەک دەپژن نویکرن ره تکرنا که له توری یه، تو وهک هوزاننانهکتی نویکەر و دگەل دا پویتهی د دهیه که لتوری کوردی و بەرهمی ته یی دوماهیڤ (روستهمی زالی) باشترین گروقه یه بو قی**

(ئهوئ هه‌ی) پشکه‌که ژ فه‌رێژا تی‌هه‌زیرینا که‌سه‌ی کورد د بار‌دوخه‌کی دیار‌کری دا و ئەف بار‌دوخه‌ یێ هاتی یه‌ گوهورین، ئەق‌جا سه‌ره‌رای خو‌نه‌چه‌ماندنێ و خو‌ه‌ دو‌یر‌کرن ژ بن په‌ستا قئێ فه‌رێژا که‌فن، د‌قی‌ت ریز لئ به‌یته‌ گرتن، وه‌کو یه‌که‌یه‌کا تی‌هه‌زیرین و سه‌ره‌ده‌ری یا کوردی یا بوری، ئەز با‌وه‌رم کو‌گوهورین و نو‌یر‌کرن ژ بو‌شای یێ نا‌هین، به‌ل‌کو ئە‌نجامێ سه‌ره‌به‌ره‌کا خاس‌تا ل سه‌ری‌ک کوم‌بو‌ونا پی‌زان‌بین بوری یه‌ و پاشی هه‌ول‌دانه‌که ژبو‌به‌زاندنا سنو‌رین دا‌ویی و فه‌کرنا په‌ر‌ه‌کی یه‌ ژبو‌گه‌هاندنا به‌ره‌مه‌ی نو‌یر‌که‌ر بو‌جفاکی پش‌تی ژ جفاکی وه‌ر‌گرتی و د‌هن ئاکاما جفاکی فه‌ هاتی یه‌ په‌روه‌رده‌ کرن، ئان‌کو ده‌سه‌تی‌کرنه‌ فه‌ ژ خالا سف‌رئ هین‌گی د‌بیت، ده‌می د‌گه‌ه‌یته‌ گو‌پی‌ت‌کا خالا بوری ود‌که‌فته‌ د‌بازنێ گو‌مانی و نه‌ره‌ه‌یی دا و ئەز وه‌سا د‌بینم، پش‌تی ره‌ه‌ایی ستان‌د‌ارت د‌ به‌ره‌مه‌ین وێ‌ژه‌یی دا نینه‌.

*** د‌ واری وهر‌گیرانی دا، ته‌ چند بزافین به‌ر‌چا‌ هه‌نه، نه‌ف‌رو چا‌وا به‌ری خود ده‌یه بزافا وهر‌گیرانی و ب‌ دیتنا ته‌، نو‌که‌ چ با‌هت د‌فه‌رن بو‌ وهر‌گیرانی؟**

- ده‌ر‌که‌فتن ژ قو‌ی‌چ‌ک و قو‌لا‌چ‌ین تاری یێن ده‌قه‌روکی و به‌ری خودانا ژیانێ ژ لایه‌ن‌ین جودا- جودا فه‌ و ب‌ سه‌ره‌له‌بو‌ونا سه‌ره‌و‌رین ره‌وشه‌نبیری یا گه‌لان، شه‌نگ‌سته‌یه‌کی کار‌ی‌گه‌ره‌ ژ پید‌قی‌بین گوهورین و نو‌یر‌کرن، ئەق‌جا ئەز وه‌سا د‌بینم، کو‌ وهر‌گیرانی روله‌کی گ‌رنگ یێ هه‌ی د‌ پید‌قی‌بین ره‌وشه‌نبیری یا مه‌ دا، چون‌کی ژبلی زه‌نگ‌ین‌کرنا زمانێ کوردی د‌ واری جودا جودا یێن ره‌وشه‌نبیری یێ دا، هه‌روه‌سا چه‌ندایه‌تی یه‌کا باش یا ه‌ز‌کی و زان‌ستی ژێ د‌ ئینته‌ د‌نا‌ف ده‌سه‌تی‌کا ره‌وشه‌نبیری یا کوردی دا، چون‌کی ب‌ ه‌زرا من تی‌هه‌زیرین و زمان مینا

چەندێ، چاوان تو قئ هه‌فسه‌نگی‌ په‌یدا ده‌کی، یان ته‌ بو‌چو‌نه‌کا تاییه‌ت ل سه‌ر قئ چەندئ هه‌یه‌؟

- ب‌ ه‌زرا من نو‌یر‌کرن: به‌ری خودانه‌کا زان‌ستی یا ره‌خنه‌گر و گو‌مان‌کی یه‌، بو‌ه‌می به‌ره‌مه‌ین هه‌یی یێن وێ‌ژه‌یی و تو‌ی‌ژاندن و هه‌لسه‌نگاندنا شان به‌ره‌مه‌ییه‌، ل سه‌ر شه‌نگ‌ستی جه‌ و ده‌م و هه‌قه‌ندی یێن جفاکی یێن سه‌ره‌مه‌کی دیار‌کری، ژبو‌بازدانه‌کا داه‌ینه‌ر ژ وان سنو‌رین نق‌یسه‌ر‌ین پش‌ین گه‌ه‌شت‌ینی و ل سه‌ر راوه‌ستاین، کو‌ د‌گه‌ل سه‌روه‌ری نو‌که‌ یێ جفاک تید‌ا د‌بو‌ریت، ب‌گو‌نج‌یت و ب‌کار‌یت سه‌ره‌ده‌ری یه‌کا بال‌به‌ر د‌گه‌لدا ب‌که‌ت، ئان‌کو ب‌ ه‌زرا من چ‌ فه‌ر‌ی‌ژین ه‌زرا مرو‌فایه‌تی هه‌ر ژ قونا‌غ‌ین لاهو‌تی و ئەفسانه‌یی و هه‌تا د‌گه‌ه‌یته‌ قونا‌غ‌ین ته‌کنه‌لوژی ب‌ ئا‌وا‌یه‌کی ره‌ه‌ایی نا‌هینه‌ ره‌ت‌کرن، به‌ل‌کو هه‌لسه‌نگاندن و تو‌ی‌ژاندنا شان فه‌ر‌ی‌ژین مرو‌فایه‌تی ژبو‌زه‌نگ‌ین‌کرنا سه‌ره‌ورا ئە‌به‌ستم‌ولوژی که‌سی یه‌، ب‌ قئ چەندئ ژێ که‌له‌تورئ کوردی

ته‌رازی یه‌کا هه‌فسه‌نگه، چونکی هندی هزر یا به‌رفره‌تر و کویرتر بیت، دئی پیددئی ب هندهک په‌یفتین نویرتر و زمانه‌کی نویرتر هه‌بیت ژبو ده‌رپرینی، هه‌روه‌سا چه‌ند نه‌زمان ژبی زه‌نگین تر و پر په‌یفت تر بیت، دئی بیاشئی هزرکرنئی و بیر لئی کرنئی فره‌ه تر بیت، نه‌فج‌ا ل گوره‌ی فئی پیاشکی نه‌م پیددئی وه‌رگیرانئ یینه و ب تایبه‌تی وه‌رگیرانا بابه‌تین ره‌خنه‌گری و زانستی و دیروکی د‌گه‌ل وه‌رگیرانا ده‌قین داهینه‌ر د ره‌وشه‌نبیری یا جیهانی دا و هه‌تا نه‌م فئی سه‌ره‌ده‌ری یئ د‌گه‌ل ره‌وشه‌نبیری یا جیهانی نه‌که‌ین، نه‌م نکارین ژ سنورین خوه‌ ده‌ریاز بین و هزرا خوه‌ ب‌گه‌ه‌ینینه خه‌ل‌که‌کی دی یئ خودان هزرها کی، نه‌مازه پشتی فئی شوره‌شا پیزانین و راگه‌هاندن و جیهانی کرنئی کو جیهان یا کری یه‌گونه‌کی مه‌زنتی بچویک و هه‌ر جفاکه‌کی ژ بازنئی دانوستاندن و سه‌ره‌ده‌ری یئ شه‌ده‌ر بیت، دئی مینته د‌کومه‌کا راه‌وستیای دا هه‌تا گه‌نی دبیت و بی‌مفا دبیت.

*** پشتی ده‌سته‌کا نوی یا ئیکه‌تیا نفیسه‌ران هاتی یه‌ه‌لبزارتن، هورین ئیک بون ژ هه‌لبزارتیا و چ بار که‌فتی یه‌سه‌ر ملی وه‌ و د‌ فئی قوناغا نوی دا وه‌ ل به‌ره‌ چ گوه‌ورینا د‌ واری ره‌وشه‌نبیری دا په‌یدا بکه‌ن؟**

- چونکو هه‌فپیکا جفاکی مه‌ یئ ده‌قرا به‌هدینان هه‌فپیکه‌کا موزایکی یا هه‌فبه‌نده، ب هه‌فبه‌ندی بین کولتورئ نه‌ته‌وه‌یی و کی‌مه‌ نه‌ته‌وه‌یین دی و ئایین و بیر و باوه‌رین هه‌مه‌لایه‌نی یئین جودا جودا د‌ کولتوره‌کی گرتدایی پیکه‌ ژبان و هه‌فچاره‌نقیس دا، نه‌فج‌ا باری ل سه‌ر ملین ده‌سته‌کا نوی یا رتفه‌به‌ریا ئیکه‌تیا نفیسه‌ران (کو نه‌ز ژئ ئیکم ژ وان) لئاندا باری گشتی یئ ره‌وشه‌نبیری ده‌قهرئ یه‌ و شه‌کرنا ده‌رگه‌هئ ئیکه‌تیی یه‌، بو هه‌می ئایین و بیروباوه‌رین جودا جودا و

چه‌سپاندن و پاراستنا گیانئ دیموکراسیی و ئازادی یا هزر کرنئی و ده‌رپرینی و پیکه‌ ژبانئ د‌ ناڤ مالا مه‌زنا کوردینی دا. هه‌روه‌سا مه‌ ل به‌ره‌ پره‌کی د‌ناڤ به‌را خوه‌ و ره‌وشه‌نبیری کورد بین ده‌رقه‌ی وه‌لاتی و وه‌لاتین ده‌وره‌ر دا ئافاکه‌ین و هه‌فبه‌ندی بین مه‌ د‌ به‌رده‌وام بن.

هه‌روه‌سا گوڤارا (په‌یفت) کو زمانه‌حالی ئیکه‌تیا مه‌یه، مه‌ ل به‌ره‌ به‌رده‌وامیی ب ده‌ینه‌ ده‌رکه‌فتنا وئ و هه‌می خامه‌ و به‌ره‌مه‌یین داهینه‌رین و یژده‌یی ب کیشینه‌ د‌ناڤ فئی قادی دا بی چیتراندا هه‌یچ گروه‌کی ل سه‌ر ئیکا دی.

هه‌لبه‌ت نه‌فه‌ باره‌کی دیروکی یئ گرانه، لئ نه‌م ژئ ل دویش شیانان دئی هه‌ولا نه‌نجامدانئ که‌ین.

*** وه‌ک دختوره‌ک، تو شیای مفای ژ تایبه‌تمندی یا کاری خوه‌ د‌ به‌ره‌می خوه‌ یئ توره‌یی دا وه‌ریگری؟**

- کاری ره‌وشه‌نبیری ب گشتی و ویزه‌یی ب تایبه‌تی کاره‌کی مروڤایه‌تی یه‌ و هه‌روه‌سا کاری نوشداری یئ ژئ کاره‌کی مروڤایه‌تیی یه‌، نه‌فج‌ا نه‌ز دبیم کو نه‌ف هه‌ردو کریارین نه‌ز روژانه نه‌نجام د‌ ده‌م، ته‌مامکه‌رین ئیکن و د‌ پرانیا جارن دا هه‌لوپستی من یئ نوشداری پالپستی یا هه‌لوپستی من یئ ویزه‌یی دکه‌ت و هه‌روه‌سا یئ ویزه‌یی ژئ پالپستی یا یئین نوشداری دکه‌ت و نه‌ز وه‌ک که‌سه‌ک چ جوداهی یئین گه‌لک فره‌ د‌ ناقبه‌را فان هه‌ردو کریارین مروڤایه‌تی دا نابینم و بی وه‌ستیان د‌گه‌ل هه‌ردویان دا د‌ژیم.

رۆژنامه‌یا (برایه‌تی نه‌ده‌ب و هونه‌ر) ژماره (۱۳۷) ۱۹۹۹/۷/۳۰ ئی

نزار محمەد سەعید:

شیۆین نقیسینی، گەلەک تیکەلی د گەل کاودان و

ئاریشه یین ل کوردستانی ههین ههیه

چیرۆکنفیس نزار محمەد سەعید ئیکە ژ ناڤین بهرچاف د سالیڤن
حهفتیان دا هاتیه ناف مهیدانا نقیسینی و ههتا نوکه کومهله چیرۆکهک
ل ژیر ناڤی (ئاش) دسالیڤن ههشتیاندا چاپکری یه ، ئەو ب خو سالا
١٩٥٢ ئ ل دهوکی هاتیه سهر دونیایی، دهرچووینی پهیمانگهها
مامۆستایانه سالا ١٩٧٣ ئ ل موسل، سالا ١٩٧٨ ئ دەست دایه نقیسینا
کوردی کو بهری هنگی ب عه ره بی د نقیسی، دهستیپیکا سالیڤن (٩٠) ئ
چوویه ژ دهرقهی وهلاتی و نوکه ل وهلاتی هولهندا ئاکنجی یه، د
سهرهدانا وی دا بو کوردستانی، مه ئەف ههقهه یقینه دگەل دا کر.

* هەر نقیسه رهکی چند نه گهر ژ ترا پهیدا بوینه ، دهست بهاڤیته قهله می و د بواره کن نقیسینی دا ئا فراندنی بگهت، دهسپیکا چیرۆکنفیس نزار محمەد سەعید چهوا بوو؟

- هەر ل بچویکاتی ئەز ل ماله کا وەسا رابووم دناڤ کتیبین کوردی
و لاتینی دا، بابی من ئیک ژ وان بوو یین ئەز هان د دام سه ز ژ
ئه زمانی خو بکه م، هەر د کهفن دا من ب زمانی کوردی د خواند ژبلی
ب زمانی عه ره بی. سالا ١٩٧٣ ئ من پی خو هاڤیتی یه دهرازینکا
نقیسینی و ژوی روژی شه ئەزی دنقیسم، سالا ١٩٧٨ ئ چند
ئاریشه یه ک کهفتنه د ریکا من دا، بهری هینگی من ب زمانی
عه ره بی دنقیسی، ژ هینگ و هره و ب زمانی کوردی من نقیسی، سالا
١٩٧٩ ئ ئیکه مین چیرۆکا خو من نقیسی و ژ ویری و یقه و هکو
بسپۆره ک من ئەف دهرگه هین دی یین نقیسینی به ربه ره هیلان و من
سه نگا خو هه می هاڤیته لایه نی چیرۆکی و ئەز ب خوژی خاندەڤایه کی
زوری تینی بوم بو خواندنا چیرۆکی، نه خاسمه چیرۆکین ناڤدارین
چیحۆف و هه مه نگوایی. سه ربۆر و گه نجینه یا خو هیدی هیدی من
پیش ئیخست، من د خورا دیت پینگاڤا ئیکتی من هاڤیتی ئەو
چیرۆکین بو جارا ئیکتی من نقیسی، دهنگه دان و کارتیکر نه کا هه ی ل
دهف براده رین مه . ئەو ژ ی بو من بو هاندان و هک پالدانه کی به رده وام
بم، ل سهر ئەڤی ریکتی و پتر خوب و هس تینم و پتر لایه نین ره خنهی و
هونه ری ل سهر چیرۆکی دهینه نقیسین بخوینم، و هکو ره خنه ژبلی ده قین
چیرۆکی، دیسا ئەڤه ژ ی پتر و به ربه ره مه ژ ی و ئاشۆپا من به رفه ره تر
لی هاتن و چاره سه ری و هه لبژارتنا بابه تی و دهست کاری د زمانی

چیرۆکی دا، ئەف تشته هه می ل
نک من پینگه هشتان. پشتی هینگی
من کومه لا خویا ئیکئی (ئاش)
چاپکر.

کومه لا (ئاش) ئەز دبیتزم هه تا
پادهکی دهنگفه دانا خو هه بوو، ئەز
گه هه شتمه وئ باوهرئ کو من
پینگاهه کا هاقیتی و ئەز پتر هان
دام کو یئ بهردهوام بم ل سه
چیرۆکی و خوب لایه نین دیشه
مژویل نه کهم، هه ره سا ژ سالین

(۹۰) و هیتشه من سهنگا خو هه می یا هاقیتی یه سه چیرۆکی و
پیتشئیکه ستنا وئ، ئەز دبیتزم ئەف چیرۆکین من نقیسن، کتهک من
بین ژئ به لاکهرین.

* ناستی چیرۆکا کوردی یا نوو له هه فبهر سالین هه فتیان چ ل کوردستانی و چ ل دهرفه چهوا د هه لسهنگینی؟

- نه بهس چیرۆک، هه ره شپوهکی نقیسنی، گه لهک تیکه لی یا هه
د گه ل کاودان و ئاریشه بین ل کوردستانی دا هه ی، و داهیتان نه
شه رته وهخت کارتیکنی ل داهیتانی بکهت، نوکه و سال ۱۹۷۰ئ
نیزیکی (۳۰) سالانه.

نوکه ده م پئ پیشکهفتی، چیرۆکا مه ژئ چیتره ژ یا هینگی، هه که
ئهم بزقرینه کاودان و سهروهه ری ملله تی کورد یئ ئابووری و جفاکی و

سیاسی یئ نوکه، ئەز دبیتزم داهیتان یا گرتدای نینه ب ده می فه.
چیرۆکین سال (۷۰) یان تاما خو هه بوو، د هندهک لایاندا
داهیتان تیدا هه بوو، دیسان یئین نوکه ژئ د هندهک لایاندا د
پیشکهفتی نه و مفا ژ سه ره بور و خواندنا نوی هاتیه دیتن، مروف
نه شیت بیژیت ئەفه ژ فی چیتره، چنکو هه ره قوناغه کی تایبه ته ندی یئین
خو هه نه، لی هه که مروف نه چار بیت کو دقیت رایا خو بیژیت، ئەز
دبیتزم نوکه پیشکهفتی و سه رکهفتی تره ژ وی ده می ژ لایئ نا فه روکی
و زمانی فه.

* نهو رۆمانا کوردی یا به رهف پیتشه دچیت و پتر ل دهرفه ئەف پیتشه چوونه دیتی یه، ئەری ئەم دشتین بیژین مه رۆمانا کوردی یا هه ی، تو وهک چیرۆکنقیسهک چ دبیتزی؟

- تشتی کوردی خول سه ر بانئ هه یقی ژئ ده رکه فیت؛ کوردی یه،
ماده م کورد دنقیسن و ب زاری کوردی و ب ئەزمانی کوردی دنقیسن،
ئاریشه یا ملله تی کورد پیشکیش دکهن، رۆمانا کوردی یه.

مروقی کورد هه ره جهی لی، ده ست و داری وی یئ دهرونی، نه شیت
هه ره حاله کی هه ی بیت وی ژ کوردستانی ملله تی کورد و ئاف و بایئ
کوردستانی دویر بیخیت، ژبلی ئەو ب خو کورده و ب هه ست و
گیانه کی کوردهواری دنقیسیت، قاره مان و که سین رومانای وی کوردن،
چاره سه ربیا وی هه می د خزمه تا دۆزا ملله تی کورد دایه. ب چ رهنگا
نه شین خو ژئ بدنه پاش. ئانکو هه که ل دهرفه نقیسه ری کورد یئ
رۆمانقیس کوردی یا خو ژبیر کریت، به لی دی بیژی گه نجینه یا وی،
بچوکیاتیا وی ل کوردستانی بوویه، به سه کو گه لهک تشتا ژ گه نجینه یا

خو بکه ته دوی رومانی دا، ئەفه نه بهس بۆ کوردا، بۆ نقیسخانه کی هەر ملله ته کی بیت.

*** نقیسه رین کورد نه خاسمه ئەفین خو ب نوبخاز د دانن، پشتی دچنه ژ دەرڤه، داهیتانا وان وهک ل کوردستانی نامینیت و ژ ناستی خو یی ئافراندنی دهینه خوارئ، ب دیتنا وه کو د ههردو حالادا هوبن ژباینه، نه گهر چ نه؟**

- ئە گهر دزقرنه کاودانی ئەو ل ڤیره تیدا و ئەو کاودانی ل ویری ئەو تیدا، گه لهک براده رین مه خو ب نوبخازی ل قه لهم د دهن و پیکولی دکهن کو دهقه کی نوبخاز بنقیسن، هه کو دچته ویری وهکو ئەنجام بۆ خواندنین وی و فیتری زمانا دبیت و نوبخازین وان ملله تا دبینیت. بهری خود دهتی ئەو نوبخازیا وی پتی دنقیسی، ئەو نوبخازیه کا دی یه، ئەفه گه هشتینی. وهک (صدمه) کی بۆ چیدبیت، دیوارهک دکه ڤسته درتیا وی دا، خواندن و تیگه هشتتا وی بۆ نوبخازی، وهکو تهوژمه کی داهیتانی دی بیته ناستهنگ د ریکتی دا، هینگی دی ل خو زقریته ڤه و ب شیوهیه کی دی دی نقیسیت.

هه که بڤیت ژی خو پتر نیزیکی ملله تی خو بکهت، وی گاقی ئەو دبسته نوبخازی، چنکو نوبخازیا هه لکه کی وهکو ئەنجام ژ خواندنین من، نقیسه بهیت ب شیوهیه کی نوی، چاره سه ریا ئاریشه کی بکهت، خه لک هه می تیگه هیت و نقیسه ر تشته کی نوی پاڤیته مهیدانی، یا ژ من ڤه ئە گهر ئەفه، ئەو داهیتان و نوبخازیا ئەم ل ڤیره تیگه هین. ل ئەوروپا وهسا نینه، نه بهس ژ ڤه ریژا خواندنین مه، ژ ڤه ژیرا فیروونا زمانی ژی.

*** وهرگیران بۆ زمانی کوردی ژ کارین پیدای یه نه خاسمه ژ زمانی بیانی، دڤی واری دا ل دەرڤه وه چ پیتگاڤ هاڤیتی نه، هه ر چهنده ده می هوبن ل ڤیره، جار جار ل دور چیرۆکی وه باهت وهرگیرانه؟**

- نوکه کومه له کا چیرۆکا من یا وهرگیرای ویا بهردهسته بۆ چاپکرنی، ل ویری ژی من چیرۆکین خو بین وهرگیراینه سه ر زمانی ئینگلیزی، هندهک شعر و چیرۆکین بچوبکا ژ زمانی هولهندی من بین وهرگیراینه زمانی کوردی، بهس ویری وهکی ڤیره نینه، چاپکرن یا ب زه حمه ته.

*** پشتی ڤه بونا سه ته لایتا کوردستانی، چ گوهورین کهفتینه د سه روهیری ره ڤه ندین کوردی و دهنگ ڤه دانا دۆزا کوردان؟!**

- ره ڤه ندا کوردی ل هه می ئەوروپا د تاربه کی دا د ژبان، دپوسیده و دامایی بوون، خه لکی هه میا سه ته لایتین خو هه بوون، تنی مه نه بیت، ئاخفتنا کوردا دهات، خه لکه کی دیتر پرسیار دکرن کا تیله فزیون و ئالا و پاره بین وه، گه له کان پیل (پول) ژ مه دخواستن و د گوته مه هوبن ژ کوردستانی دهین.

پشتی سه ته لایتا کوردستانی ڤه بووی، سه ری مه یی بلند بوی، چاقین مه بین ڤه بوین ل پیتش خه لکی ڤه. ل ویری ژی خه لکی مه یی که یف خوشه، خه لکی خو، ملله تی خو تیدا ل ڤیره دبین، چ گورانکاری و نه خوشی ل ڤیره دبن پتی ئاگه هدار دبن، گه لهک براده رین مه گه هشتینه وی هزری و دبیزن (هه ر وهکو ئەم ل کوردستانی و خه ربیا مه گه لهک یا کیم کری).

محەمەد تاهەر گوهرەرزى:

**هۆزان يا بوويه تشتهكى خاف و لاواز، ديتن و هزيرين
خەلكى پتر بەرهف كاريكاتورى و كومپيوتەرى دچن**

محەمەد تاهەر گوهرەرزى، ئىكە ژ نقيسەريين دەفەرا بەھدينان و د
سالىين هەفتيان دا ل دھوكن ئەندامى دەستەكا دامەزرينهرا ئىكەتيا
نقيسەريين كورد بوويه و نوکە نقيسەره ل گوڤارا مەتین، ل دور بزاقين
وى يين تورەيى و ديتنا وى ل سەر هوزانى و رهوشا ئەدەبى، مە ئەف
هەڤەيقينا كورت د گەل دا كر.

*** هەبونا هژمارەکا زۆر يا رۆژنامە و گوڤاران و دەزگەهين
راگەھاندنن ل باژيرى دھوكن، هوين چەوا قن بزاقن ل قەلەم ددەن و
دەلسەنگين؟**

- ئەوہى راستى بيت، ئەف دامودەزگەهە، ئەز دبينم وەكو
خواندنگەھ، جارا ديتريى دەمى ئەز هاتيم ئەف پرسيارە ژ من هاتە
كرن، بوچى؟ مە كوردان چ دانىشتگايين راگەھاندنن نين، هندی مە ل
بيره كورد ئەو ب خو يى بويه رۆژنامەڤان و چيرۆكنقيس و ب شيانين
خو و كەسى دەستى وى نەگرتى يە، ژبلى قن، رۆژنامەگەريا پارتين
مە، ئەز دبينم ئەف دامودەزگەهە، دى رولى خو بين وەك پشكەك ژ
كوليژا راگەھاندنن هەر دەزگەهەكى دو كەس ژى بينە رۆژنامەنقيس دى
مللەتتى كورد مفای ژى وەرگريت، بلا هەڤرکيهكا عاديلانە و راستگو
ژى هەبيت و هەر ئىكى چ د سەرى دا هەيه، بلا بەھاڤيژتە مەيدانى،
ئەفە وەكو ديموكراسيەت و رهوشەنبيرى مە پيش دئىخيت، وەكو پيشە
(حرفە) رۆژنامەگەريا مە ژى دى پيش كەڤيت.

رۆژنامەيا (برايەتى ئەدەب و هونەر) ژمارە (١٤٧) ٨ / ١٠ / ١٩٩٩

*** ب کورتی سه ریژا ژیا نا گوهرزی چهوا بوویه؟**

- سال ۱۹۳۸، ل گوندی گوهرزی ل دهقرا نامیدی من چاقین خو قه کرینه، هر ل ویری من دست ب خواندی کری یه، پاشی ل دهرقه من خواندنا خو ب دوماهی ئینایه هه تا قوناغا نامادهیی. پشتی تاقیکر نه کی نهز چوومه خوله کا په روردی بو ماوی ساله کی و بوومه ماموستا ل گوندی دیرگژنیک ل دوماهی سال ۱۹۶۰. ژ نه گهرین سیاسی هاتمه شه گوهاستن بو کاره کی دی وهک (رئیس الملاحظین) ل پاریزگه ها سه لاهه دین بو ماوهیی نه ه سالان، پاشی نهز خانه نشین بووم و زقریمه شه بو دهوکی.

*** جه نای ته ئیک بوویه، ژ نه نامین دهسته کا دامه زینره یا ئیکه تیا نفیسه رین کورد تاین دهوکی، بزافا نوکه یا ئیکه تین ل هه قبه ری یا هینگن چهوا د هه لسه نگینی؟**

- ل روژا ۱۲/۸/۱۹۷۱ ئی بو جارا ئیکتی ئیکه تیا نفیسه رین کورد هاته دامه زانندن ل ژیر ناقتی (ئیکه تیا توره قانین کورد- تاین دهوکی) ب سه روکاتیا خودی ژئی رازی (شیخ مه مدوحی بریفکانی) و ب نه دامه تیا محمه مد حویز، عه لاهه دین سه عید،، عه بدولکه ریم کروری، رهشید فندی و من. هه لبهت بزافا ئیکه تین دوی ده می دا د هه موو بیاقاندا گه له کا لواز بوو، چونکی که سین دست دگه ل توره یی

هه یین زور دکیم بوون، خواندن و نقیسن ب زمانن کوردی هیشتا یا کیم بوو، دارایی بومه زاختن نه بوو، گو قار و روژنامه و سمینار گه له ک دکیم بوون، ژبلی به لاقوکه ک دهاته ده رئیخستن ب ناقتی (هیقی)، نهو ژئی (۷) هژمار ژئی ده رکه فتن، هه لبهت جوداهیه کا مه زن د ناقتیه را کارئ ئیکه تین دا یا نوکه و دوی ده می دا هه یه، چونکه نوکه زور نقیسه ر و هوزانقان و هه قال و دۆست هه نه ب هه موو ئالان شه، چند نه نامین ئیکه تین نه بهس ب ناقتی ئیکه تین کار دکن، ب زور بیاقان دا د بزاینه و کار دکن، به لئ د بیاقتی ئیکه تین دا ژئی چالاکئی بین به رفره ه هه نه وهک ده رئیخستن گو قارا (په یف) و زور سمینارین رهوشه نسیری و رامیاری و نابووری و کومه لایه تی دهینه گیران. نهو هاریکار بین هندهک هه یقان دهینه کرن دقتی ده می دا، پتره ژ هاریکار بین ساله کی دوی ده می دا.

*** هوزان ل دهف ته ج دگه هینیت و د ج قوناغ دایه؟**

- ب هزرا من هندی هوزانه، ده ریخستن و ئاشکرا کرنا ههسته کی یه، کو پهیدا دبیت ژ هزر و بیرین کویر و دویر ب هندهک په یف و رستین جوان و ریک و پیک و رهوان کو مه ره ما خو پی دگه هینیت. هه لبهت چند رییا ئازادیی یا زمانی ژ نه زمانی بهیته گرتن، گفاشتنا هه ستا هوزانقانی پتر بلند دبیت، داخا وی پتر زیده دبیت. ژبه ر هندی دئی وان مه ره ما دارژیت ب هندهک په یقین پر رمان دا

بهیته پاراستن ژ کیلب و پهنجین دړندهیان، بهلج نه گهر رییا نه زمانه
هاته شه کرن، هوزانقانی نازادی یا خو هه بیت، هند هه ست و گفاشتن
بوو په پیدانابن و هایا هوزی (هوزانی) - احساس الشعر - هند بلند
نابیت، ژ بهر هندئ نه ز دبیژم هوزان دقئ ده می دا ب رهنه گه کئ گشتی
یا بوویه تشته کئ خاف و لاواز، هند گرنگیا خو نه مایه، دیتن و هزرین
خه لکه کی پتر بو کاریکاتیری و کومپیوته ری دچن، کومره ما خو پی
ناشکرا بکه ن.

*** پهرتوکا ته یا قئ دوماهیته (ریزمانا کوردی / زاری کرمانجی)،**

ته فیایه توج تیدا ب بیژمی؟

- ده می من بو جارا ئیکئ ده ست ب نقیسینا هزر و بیژین خو کری،
هایا هوزانی ل ده ف من په پیدا بوو، من گه له ک هوزان شه هاندن، به لئ
من چ دیوان چاپ نه کرینه ژبلی چه نده ک هاتبنه به لافکرن ل روژنامه و
گوڤاران. به لئ پشتی من چند سالان (قواعد اللغه العربیه) و
ریزمانا کوردی ب زاری کرمانجیا ژیری ل قوتابخانا گوتین، من های ب
کیماسیه کئ کر، کو بوچی ریزمانا کوردی ب زاری کرمانجی نینه، یان
ژی یا کیسه، ل دوفرا من بریار دا ل باتی هه تشته کی بنقیسم بلا
ریزمان بیت. من ده ست پیکر و هه تشته کئ ریزمانی هاتبا هزرا من دا
نقیسم و زیده تر ژ (۱۰) سالان من نه ف کاره دکر، هه تا پار من
هه می لیکدان و ل قئ دوماهیته گوڤارا (مه تین) ژ من را چاپکر،

له ورا سوپاسداری به پرسی و کارگیری وئ مه . هیثیدارم من تشته کئ
وه سا کریت مفا تیدا هه بیت.

*** نومییدا ته چ په؟**

- نومییدا من نه وه کو نه م کورد ژئ وه کو هه ر ملله ته کی ل سه ر
رویج جیهانی بیینه خودان ئاخ و ئاف و بایج خو، بیینه خودان په یف
و زاری خو، بیینه خودانی ئیکه تی و نازادی یا خو، بژین ب
دیوکراتیه کا ئیک سه روه ر دین سیبه را ئالایج که سک و سوور و زه ر
دا.

حهسه ن ئبیراهیم:

مه كوردان د توری مشهختیی دا شیانی باش هه نه

چیرۆکنفیس حهسه ن ئبیراهیم، گه نجه کۆ خودان شیانه و پتره ژ پاژده سالان کورته چیرۆکی دنقبیسیت و نوکه پشتی مشهخت بوویه ئەمانیا، پیکول کرینه و خول بیافۆ کورته پۆمانۆ دایه و ئافراندن تیدا کریه، سالا ۱۹۶۶ ل گوندۆ کینفلا سه ر ب قهزا سیمیلۆ فه ژ دایک بوویه، ده رچووینی په یمانگه ها په یوه ندیین تیل و بۆ تیل (معهد الاتصالات السلیکه و الالسلیکه) یه ل به غدا، ژ سالی ن هه شتیان ده ست ب نقیسینی کری یه و ل ۱۹۸۵ ئی ئیکه مین به ره مه مۆ وی هاتی به لافکرن د رۆژناما (هاوکاری) دا ل به غدا، نوکه ب سه ره دان هاتی به کوردستانی و ل دور هزر و دیتتین وی یین ره وشه نبیری و پیشقه چوونا کوردستانی و به ره مه مۆ وی ئەف هه قبه یقینه دگه ل دا هاته کرن.

* قوناغین چیرۆکنفیسیتی تو تیدا بووری...؟

- پشتی سه ره لدانی، من پویته کۆ باش دایه چیرۆک نقیسینی و دگه ل هندک هه قبالان ل قهزا سیمیلۆ ژ سالا ۱۹۹۱-۱۹۹۲ ئی ئیکه مین گۆقارا سه ریخوه ل قهزا سیمیلۆ هاتی به وه شاندن و هه ر دوی ده میدا دگه ل وان هه قبالان، بنگه هه ره وشه نبیری و گه له ک بزاقین دی مه کرینه، ل سالا ۱۹۹۲ ئی بویمه ئەندامی ئیکه تیا نقیسه رتین کورد/ تاین دهوک.

ل سالا ۱۹۹۵ ئی من بریارا خوه دا و به ره ف ئەمانیا مشهخت بووم و نهول باژیری (نورنبیرگ) نیشه جی مه و نهو دوو کومه لیتن کورته چیرۆکان د چاپی دانه دگه ل کورته پومانه کۆ و هیقی خوازم کوهه تا هه تایی هه ر بنقبیس.

* د بیافی نقیسینیدا خو پتر د ج بیافدا دینی؟

- هه رده م من چیرۆکا کورت قیایه و نقیسینییه و ئەز دۆ به رده وام ژۆ نقیسیم، لی هه که مرۆف هنده ک هه ول و پیکولا بکه ت ژبو په نگه کۆ دی یی ئەده بی، ئەو ژۆ باشه، لی سه رکه فتن پیدقی یه و نهو من کورته رومانه ک یا ئاماده کری و ب هزرا من و یا هنده ک هه قبالا، باشتر ئەوه ب ده مه چاپکرن و ژیلی جاره کۆ من کورته شانۆگه ری یه ک ژۆ نقیسی یه، لی چیرۆکا کورت هه ر دۆ مینیت هیقی و ئارمانجا من یا دوماهیی.

* ملله تی مه، نه خاسمه پشتی سه ره لدانی، گه له ک مشهختی دیتینه و ب تایهت جوینا ئەدیپ و نقیسه ران، تو وه ک چیرۆکنفیسه ک

سیناران.

*** دهممه که توژ کوردستانی دویر
کهفتی و ل ئەلمانیا مشهخت
بووی، د فغان سه‌ره‌دانین خودا ته
کوردستان چه‌وا دیت؟**

- کوردستان هه‌رده‌م د دلێ من
دا دژیت و چ جـارا ئەز ژ
کوردستانی دویر نه‌بویمه، لێ
کوردستان هه‌ر یا به‌ره‌ف پێشقه
دچیت ژ هه‌می لایاڤه و ئەڤه دبیته

جهێ ته‌ناهی و دلخو‌ه‌شیا مه‌ و سه‌رێ مه‌ یێ ب کوردستانی بلنده و ئەو
خه‌ریبیا ئەم تیدا ب فغان پێشکه‌فتنان دمريت و ئەم ته‌نا دبین.

د هه‌می وارا دا کوردستان یا بوویه ئەو کوردستانا مه‌ دڤیا،
ئاڤه‌دانکرن، سه‌روه‌رێ یاسایێ و ئاسایشی و ده‌ست و دارێ ئابووری،
یا ژ لایێ من ڤه‌ گه‌له‌ک گرنگ نه‌و د شوره‌شه‌کا ره‌وشه‌نبیری دا به‌ و
ئەف شوره‌شه‌ دێ بیته‌ بنه‌ستره‌کا موکم ژ بو شوره‌شه‌کا مه‌زتر، ئەو ژێ
شوره‌شا ئابووری یه‌ و هیڤیا مه‌ هه‌میا ئەوه ئەف ملله‌ته‌ توشی چ
رویدانین نه‌خو‌ه‌ش نه‌بیت و هه‌می پێکڤه‌ ده‌ست ب ده‌ست ژبو ئاڤاکرنا
کوردستانا ویران کری د خزمه‌تی دابن.

*** شوره‌شا ره‌وشه‌نبیریا نوکه‌ ل کوردستانی هه‌یی، ب دیتنا ته‌ ل چ
ئاسته‌ و ئەگه‌ر نه‌ ل ئاستی پیدڤی بت، چ به‌یته‌ کرن دا پێشقه‌ بچت؟**

- ئەز ب باوه‌رم شوره‌شا ره‌وشه‌نبیری نه‌یا خرابه‌، لێ ژبه‌ر وی

ئه‌رێ مه‌ (تورێ مشه‌ختی) هه‌یه‌؟

- ئەز دبیتژم ل ده‌می مشه‌ختبوون هه‌بیت و ب تاییه‌ت هه‌که یا
به‌ره‌ره‌ه‌ بیت، وه‌کی مشه‌ختبوونا کوردا یا نه‌و، هه‌لبه‌ت دێ (تورێ
مشه‌ختی) ژێ هه‌بت! ژبه‌ر کو د ناڤ وان مشه‌ختیا دا ئەدی ب و
نقیسکار ژێ هه‌نه‌، ئەو د کارێ خو‌ه‌ یێ ئەده‌بیدا دێ وان رودان و
خه‌ریبی و نه‌خو‌ه‌شی یێن خو‌ه‌ تو‌مارکه‌ن و هه‌ر نقیسکاره‌ک دبیاڤی
په‌نگی نقیسینا خو‌ه‌دا. هۆسا دێ بیته‌ (تورێ مشه‌ختی)، ڤیجا چ
یێ پێشکه‌فتی بیت یان نه‌، ئەڤه‌ دمینه‌ ل سه‌ر شیا‌نا وان که‌سا و ئەز
دبیتژم مه‌ کوردان شیا‌نین باش د ڤی واریدا هه‌نه‌ و رۆژ بو رۆژی به‌ره‌ف
باشتر دچیت.

*** ل ده‌رڤه‌ هه‌وه‌ وه‌ک جالیا کوردی چ بژاڤ هه‌نه‌؟**

- ئەم وه‌ک جالیا کوردی پتر ب پارتین سیاسی ڤه‌ د گرتداینه‌ و
بژاڤین مه‌ د پتیا وان دا د هینه‌ کرن، لێ نه‌و هنده‌ک پیکول و بژاڤین
جودا هه‌نه‌ و ئەم جارن خو‌ه‌ کوم دکه‌ین و هنده‌ک بژاڤین ره‌وشه‌نبیری
دکه‌ین، لێ نه‌ د ئاستی مه‌ بقیت دانن، ب تاییه‌ت هنده‌ک هه‌ڤال نه‌و
هنده‌ک گوڤارا ده‌ردئێخن، گه‌له‌ک د باشن و ئەڤه‌ تشته‌کی زۆری باشه‌،
لێ دڤیت ئەم هه‌می هاریکاریا وان بکه‌ین ژبو هه‌نارتنا به‌ره‌مان و
هاریکاریا دراڤی.

هه‌روه‌سا کومبوونین مه‌ یێن خیزانی د به‌رده‌وامن و تاییه‌ت د
هه‌له‌که‌فتادا وه‌ک نه‌وروز و جه‌ژنا و... نه‌ول باژیری ئەم لێ د
ئاکنجی، (یا‌نا کوردی) هه‌یه‌ و دوێ یانی دا گه‌له‌ک کار د هینه‌ کرن،
وه‌ک ڤیرکرن زمانی کوردی بو زارۆیان و دانانا فیسته‌ڤالا و کوپ و

دهست و دارى ئەم تېدا باشتر نابيت ژبهه گه له ك نه گهران، وهك:

۱- نه بوونا كاودانهك ئارام و تنانا.

۲- نه بوونا په يوه ندييه كا راسته و خو دگهل بزاقا رهوشه نبيريا جيهانې.

۳- نه بوونا ده زگه هين به لافكرنې و گوهورينې بۆ زمانين بياني، ژبهه كو ههه بيانينه و بهرهمې دهه لسه نكين و بهايې دهه نې، ههتا بهرهمين مه نه هينه گوهورين بۆ زمانين بياني ئەم ناگه هينه ريزا وان.

۴- دهست تهنگيا رهوشه نبيري مه ديبته ناستهنگ و گري، ژبهه كو دقيت ئەو رهوشه نبيره بهري بنقيست، نانې خوه دابين بكهت.

د سهه شان هه مې نه گهران را، هزاره ها نه گهرين دي، بزاقا رهوشه نبيري ل كوردستاني يا گه هشتيه ناسته كې گه له ك باش كو من باوره نه ذكر و ههه يا بهرهه پيشقه دجيت.

*** بۆچې ههتا بهري قن سهههري چ پهرتوك ژ بهرهمې ته**

نههاتبوونه چاپكرن؟

- نه گهرې سهههكي نه بوونا پاره بيه!! نه گهرې دي من نه دقيا نه زب رتيا چ كهس و لايه نين سياسي بدهمه چاپكرن، ژبهه سههه خويا خوه يا كه سايه تي، هندهك لايه نين سياسي ههول دا كو هاريكاريا من بكهه، لې من دقيا نه زب خوه ب قن تشتي راييم دا داويي ژ كارتيكرنا وان لايه نا دويريم، چونكي نه ز بو گه لې خوه و بو ملله تي خوه و بۆ مروفايه تيي كار دكم و من ئەف كار هيتلا ههتا من ب خوه پتچيبوي و نهول كوردستانا نازاد و خوه شتقې نه ز بې وئ هيشيې دچنم و بجهه دئيم.

*** ههه چيروكنفيسهك ههبت، بزاقې دكهت رومانې بنقيست د قن**

واريدا بزاقين ته چ نه؟

- هه لههت دهه مې مروث د ههه كارهكي دا بې سههه كهفتي بت، دي ههول و بزاقا بو كارهكي دي كهت و ب ديتنا هه فالالا چيروكا من يا باشه، له ورا من دقيا نه ز تشتهك مه زنتره بكهه، ئەو ژي نفيسيئا كورته رومانه كي بوو، من يا ب دوماهي ئيناي و ب ناقې (دوزه خا سپي) يه و نهو يا نامادهيه بۆ چاپې و ئەف كاره دي بته نه گهه رهندي كو نه ز هيشتا ب شان كارا راييم، ههكه بې سههه كهفتي بت و نه ز ديبتر رومان پتكهاتي يه ژ چهند كورته چيروكان و له ورا چيروكنفيسهكي ههول دايه رومانې ژي بنقيست.

*** رهخنه و فهكولين نه خاسمه ل دور چيروكي، نهري مه ههيه و كي**

شيايه ههتا نوكه رولتي خود قن بياقي نفيسيني دا بينيت؟

- ب راستي نه فه پرسه كا گه له ك گرنگه و ههردهم دقيت ئەم بكههين و ل دويث بچن؟، ب ديتنا من ههتا مه رهخنه و فهكولين نه بيتن، مه چيروكين پيشكهفتي ژي نابن!!

ههكه تشتهك هوسا ههبت ژي، لې گه له ك بې لاوازه و پيدقې پينگافه كا مه زنتره ژ خوه، وهستاندنه كا پتره دا ئەم بشيېن بترين مه رهخنه يا ههه، ههه چهنده هندهك بزاق ههنه، لې نه ز ژي نه رازمه و ههتا نهو پتر ژ پازده سالا دنقيسم و من نه ديتييه كابراهه كي گوتهيه من ئەف چيروكا ته خراهه يان باشه، يان چيروكن يان ژي نه چيروكن، قيجان نه ز دي چهوا زانم كا ئەو چيروكنفيسن يان نه؟

ئەم پيدقې فهكولين و رهخنې ينه، دا نفيسكار بزنان، كا د چ قوناغ

حەسەن نىبراھىم:

زەنگىنیا رىستا و دارشتنى د كورته چىرۆكى دا گرنگيا خۆ ھەيە

د قادا نقيسينا چىرۆكى دا، مشە نقيسەر ھەنە و بەردەوامى داىيە
نقيسينى، لى جەند زى شياينه قى بەردەوامىن، ۋەك ھونەرئى نقيسينا
چىرۆكى پىش بىخن، ئەقە پرسىيارەكە و پىدقى شرۆقەكرن و ل
دوقچوونى يە ز لايى رەخنەگرين وئقە.

دانه و رتياا خوه باشترب بينيت، ھندەك بزاف ھەنە، لى ئەز نەشپىم
بىترم فلان ناف رەخنەگرەكى باشى كورته چىرۆكىيە .

* پەيشا دوماھين ..؟

- سوپاس يو برايه تى ئەدەب و ھونەر، داخوازا سەرکەفتنى بو
مللەتئى خو دخوازم و ھەر يى دوير بيت ژ قىرکرنى، ئەف ئازادى و
ئاڤاكرنە يا بەردەوام بيت و ھەر بەرەف پيشقەچوونى بچيت.

رۆژنامەيا (براىه تى ئەدەب و ھونەر) ژمارە (۱۸۳) ۲۰۰۰/۶/۳۰ ئ

* ژ بلی دوو کۆمهله چیرۆکان، نوکه وه چ ل بهر دهسته بۆ

چاپکرني؟

- نهو مژوئیلی چاپکرنا دوو پهرتوکین دی بووم، ئەو ژێ رۆمانهک بوو ب ناڤی (دۆزه خا سپی)، یادی ژێ کۆمهلهکا چیرۆکان بوو، ب ناڤی (ههلوو ئەوروپا)، کو تازه ئەوژێ ژ چاپخانێ دهركهفتن.

* ناههروکا وان ب چ هه یا گرتدایه؟

- ناههروکا وان ژێ گرتدایی غه ربیی و دوورکهتن ژ وهلاتی یه و ئەو ئاتاف و ئاستهنگ و کارهسات یین مشهخت تووش دبنی، کو ئەز ژێ ئیک ژ وان کهسانم و ژبانان من ژێ چیرۆکهکا درێژه کو چهن دین سال د ناڤ گیله شوکا ئەوروپادا بوراندین.

* ته دڤیت تیدا چ بیژی؟

- پتر من قیایه، د شان ههردوو بهرهه مان دا، حهلیانا مرۆڤی مشهخت نیشا بدهم، کا چهوان ژ دورهیلهکی کو ئەو تیدا مهزن بووی و عادات و رهوشتهکی تایبهت ب خوڤه گرتی و چوو یه د دورهیلهکی دیدا، کو ب هه می رهوش و تیکه لیین خوژ دورهیلێ وی یین دووره.

* چیرۆکین ته پتر د کورتن و تیر بابهتن، ئەهه ژ چ هاتیه، یان ل

دوڤ چ ریبازا ئەدهبی دنقیسی و بۆچی؟

- چیرۆکا کورت، شیانیین مهزن یین دڤین، هیقیدارم کو ئەز شیابم وئ چیرۆکا کورت بنقیسم، کو خواندهفانی رازی کهت، ههلبهت هه ر بهک ژ مه دواړی ئەدهبی دا دشیت، ب رهنگهکی دهپرینی ژ رهوشا خوه یا دهروونی و هه لچوونین خوه بکهت. لهورا دبیترم ل دوڤ چ ریبازین ئەدهبی ناچم. من دڤیت وهکو خوه بنقیسم، ئەز وهکو حهسهن ئیبراهیم،

شیواژێ خوه یین تایبهت ههبت، من نهڤیت چاپلیکرنی بکم، بی شک ژێ چاپلیکرن خوه کوشتنه.

نهو کهس خوه ب ریبازان هه گری نادهدت، بهلکول قابلیین نویتر و نویتر دگهړن. ژبان بهلزه دبوورت، دهم خوه ل چ ناگرت، جیهانگه ربیی کاروانی خوه ل بهر دهري هه ر مالهکی راوهستاندیه. دهم یین کیمه و ژبان یا ب زهحمهت کهتی، لهورا مرۆڤی ژێ گیلوی خواندین گران و درێژ نه مایه. هه ر ژ بهر قی چهن دئ ژێ من کۆرته چیرۆک هه لپژارتیه، لی دڤیت کورتی، چ ژ ناههروکی نه گۆهورت و ناههروک دڤیت یا تهمام بیت و رامانا خوه بگه هینت. هه لپژارتنا بابهتی، زهنگینییا رستا و دارشتن و زمان د کورته چیرۆکی دا گرنگییا خوه هه یه، ئەگه ر نه، کورته چیرۆک چ خوشیی ناگه هینیت، چونکو کورتیا رستا و بارگرانیان وان ژ لایین ریمان و هیمایی هه، تنی ئەوه خوشیهکی ددهته خواندهفای.

* پیشکهفتنا چیرۆکا کوردی، چ جوداهی ژ لاین فورم و روخساری

هه لی هه نه، هه که هه قبه ر بکهین نهوین ل کوردستانی دهینه نقیسن بهرامبه ر یین ل ئەوروپا دنقیسن؟

- کوردستان، به هشتا سه ر گویا زه مین، ژ هه می لایانقه چ کیمتر نینه ژ وهلاتین دهروبه ر، به لکوژ هندهک وهلاتین خودان ئالا و سنور پیشکهفتیتره، ئەهه ژێ دبته ئەگه را پیشکهفتنا رهوشه نبیری، ئەدهب ژێ لایه که د چارچووڤی پیشکهفتن و پیشداچوونا د کوردستانی دا وهراړی دکهت و پیشکهفتنی دبینیت.

چیرۆک یانژی ئەدهب ب گشتی د هوندری کوردستانی دا،

پیشکەفتنه‌کا مەزن ب خوە قە دیتی یە، چ ژ لایێ ناخەرۆک و روخساری قە بیت، چ ژ لایێ زمانی قە بیت، کول هوندردا پیشکەفتنه‌کا گەلەک مەزن ب خوە قە دیتی یە، قالبین نوی بین چیرۆکی دیار بووینە، دیوارین کلاسیکین ئەدەبی ژ گەلەک لایانقە هاتینە شکاندن، ئەقەژی جەهێ دلخوەشیی یە. زیدەباری قی چەندی ناڤین نوی و خودان شیان د واری چیرۆکی دا دیار بووینە و بەرھەمی باش هاتینە پیش، ب تاییەت ئیکەتیا نڤیسەرین کورد تایی دەوکی کارەکی گەلەک پیروژ دکەت، کو زنجیرا وەشانین خوە دەرگەھ بۆ قە کرێ و کۆمەکا بەرھەمین باش دیاربووینە، داخووا بەردەوامیی بۆ دکەم. کو ئەف پینگاقە ژێ پالدەرکە کۆ نڤیسەر بەینە پیش و قەدری قە لەمی وان ژێ بەیتە زانین. هەر ئەف پینگاقە پالدەرکە بۆ دیاربوون و هەبوونا قە لەمین نوی ژێ. کو چاپکرن و پرپوونا پەرتووکان ب زمانی کوردی، هاریکارە بۆ پیشکەفتن و وەرارا زمانی ل جەم نڤیسەران.

ژ لایێ قی وەرارا زمانی قە، کورته چیرۆکا ل هوندری کوردستانی دەیت نڤیسین، جۆداهیه‌ک دگەل یا ژ دەر قە هەیه، ژ بەرکو ژێدەرین کوردی دکیمن و ئەو وەختی بەرفرەھ ژێ مە نینە کو مژویل بین و ل ژێدەرا بگەرین. دیسان کیم نڤیسەرین مشەخت ماینە بەردەوامی ل سەر نڤیسینی کری، دبیت ژێ ئەگەر ئەو بن کو مژویلی باری ژبانی بن، ئەگەر نە، ل هەر جەهەکی مژوف لی بیت، ب دیتنا من دی شیت بەردەوامیی ب بەرھەمی خوە بدەت و داهینان و ئافراندنی ژێ بکەت.

هەرچەندە، دبت هەقەدژیه‌ک ژێ بیت دگەل گۆتینین من، لی نەو ئەنترنیتی جیهان یا کرێ گوندەکی بچوبک و هەر تشتەکی مژوقی بقیت و ژێ حەز بکەت، ب ساناهی دی کەقته بەردەست. لەورا دبیتژم ئەو هیتجەتا نڤیسەر دگرت، کول دەر قە دژیت یی دوبرە ژ رویدان و بووبەرین د هین پیش، هیتجەتەکا گەلەک لاوازه.

* رویدان و کارساتین ب سەری گەلی کورد دا هاتین، ئەری

نڤیسەری مە شیاپە بۆ نڤیسینا چیرۆکی منای ژێ وەرگرت؟

- بەرامبەر وان کارسات و ئەنفال و دەر بەدەری و رەفا ملیونی و سەرهلدانین گەلی کورد و کوردستان بەرھنگار بووی، یا ژ من قە هیتستا ب دروستی رەنگقەدانا وان د ئەدەب و هونەری کوردی دا نە هاتینە دان. چونکو ئەف کارساتین مللەتی کورد توشبووین، کاروانی ژبانا وی گوھۆریە و بەر ب قوناغین دی بوربە. سەرهلدان کو گوھۆرینەکا مەزن و دیروکی بوو، رویدانەکا دیروکیا مەزنبوو د ژبانا گەلی کورد دا، لی هەتا نەو ئەف رویدانا هەندە مەزن، یا ژ من قە ب دروستی حەقی وی نەهاتینە دان. ئەز نابیتژم ژێ نڤیسەران ئیکجار چ نەکرێ، بەلکو ب دەهان بەرھەم هاتینە پیش. بەلی ئەقا هاتینە کرن، تنی چیکەکە ژ دەریایەکا مەزن. یا دیژی دقیت بەیتە گوتن، کونە مەرجه دگەل رویدانی و د دەمی پەیدا بوونا وی دا تشت بەیتە نڤیسین، بەلکو ل پاشەرۆژی بەرھەمین باش و تیرل سەر بەیتە نڤیسین. هەر

چهنده د قان (۱۰-۱۲) سالان دا تهخسیری نه هاتیه کرن، لی برامبهر رویدانین په یدابوین کیسه، چونکو وان رویدانان مهژیی کسی کورد ههژاندی یه و بهر ب قوناغه کا پیشکه فتیتر بری یه.

*** سه ربورا ژيانا نفیسه ری و رهنگه دانا وی د ناڅ بهرهمی ویدا، هتا چ راده یا ب مفايه و نهڅ تشته گرنکه د ناڅ بهرهمی نفیسی دا هه بیت؟**

- ژ خواندنا بهرهمی هه ر نفیسه ره کی دیار دبت، کو وی ب دهان بیرهاتن و یادگارین زاروکی نییا خو دناڅ دهقی نه ده بی دا بکارئینا یه. نه و سه رهاتی و رویدانین دگهل دا ژیا ی، بووینه که رهسته بو ئاڅا کرنا دهقه کی نه ده بی. چونکو من باوه ری یا هه ی، هه ر رویدانه ک یان رهوشه کا د دهقی نه ده بی دا دهیته به حس کرن و نفیسه ر ب خوه دگهل دا نه ژیا بیت، یا ژ من قه نه شیت ب دروستی ده ربړینی ژئی بکه ت. گه له ک جارن یا هاتیه گو تن کو نفیسه ره کی خواستیه، ده مه کی دگهل زیندانی د زیندانی قه ببورینت، دگهل هه ژارا بژیت، د سه ربوره ری ژیا نا که سانین مافیا شاره زا بیت.. و هتد، نه قه هه می ژ بو نا وی به کی یه کو گاڅا ده ربړینی ژ رهوشه کی بکه ت، شاره زا بی و تیکه لی دگهل دا هه بیت و ژ وان رویدان و بوو به رین چیدبن یی دویر نه بیت، دا بشیت ب دروستی ده ربړینی ژئی بکه ت. له ورا دبیتم سه ربورا نفیسه ری و رهنگه دانا ژیا نا وی د ناڅ بهرهمی وی دا، تشته کی گرنکه، لی دقتیت ب شپوازه کی جوان و نه ده بی بهیته نفیسه رین و خه یاله کا دی بده تی، داکو وه ک

دهقه کی نه ده بی بهیته نیاسین و ب سه رهاتی نیی که سایه تی قه نه هیته گریدان. چونکو مه بیره وه ری و سه رهاتی ژئی هه نه و گه له ک نفیسه ران ب جوانی ژئی نفیسه رینه، لی بیره اتن وه کو وی دارشستینه و چ خه یالا نه ده بی نه بهر دایه سه ر، له ورا دبیتم ده می سه ربورا نفیسه ری دبتنه دهقه کی نه ده بی، دقتیت وه ک بهرهمه کی نه ده بی یی خودان خه یال و نه ندیشه بهیته دارپتن، داکو ژ بیره اتن و سه رهاتی نیی که سایه تی بهیته جودا کرن.

ژ بهرهمین وی یین چاپکری:

- ۱- چاقتین من... چاقتین وی...، چیرۆک، ۲۰۰۰.
- ۲- توخییی مرنی، چیرۆک، ۲۰۰۰.
- ۳- هه لوو نه وروپا، چیرۆک، ۲۰۰۴.
- ۴- دۆزه خا سپی، رۆمان، ۲۰۰۴.

کوژارا (پامان) ژماره (۹۱) کانوونا یه کی ۲۰۰۴.

*** دهسپیک دگهل ئهدهبی کوردی چهوا بوویه و کتی تو پالدایی بیی
یه نفیسەر، یان چ ئهگەر ههبوینه؟**

- دهمی ئهزل قوناغا ناخنچی، من گهلهک چهز ژ نفیسینی ذکر و جار جار هندهک پهیف دداریتنه سهر لاپهرا، لی ژبهه نهبوونا کهسهکتی نیزیک کو شارهبایی د بیافتی ئهدهبیدا ههبيت، من ئه و نفیسین ددراندن.

گهلهک کهسان ئهز هاندایه، بهلی یخ ژ ههمیان پتر ئهز پالدایم ماموستا و ههقالی هههه نیزیک (بلند محمد) بوو، کوچ جارن خهساری د پیشکیشکرنا پیزانین و سهربورا خوه یا ئهدهبی دا بو من نهکریه و ههتا مابم قهردارا وی مه.

*** نفیسینین ته پتر دوارئ هوزانی و پهخشانی دانه، بوچی
ههردوو؟**

- من بزاقا چیرۆکنفیسینی کره، لی نفیسینا هوزانی و پهخشانی من پتر خوه نیزیک وان دیتیه و پتر دشیم ههستین خوه بریکا وان دهربیرم.

• تو دهروجیا کولیرا ئادابن - پشکا زمانئ کوردی، وهک زمانخانهک، یان ماموستا، چهوا ههقبهاندیا نفیسینا ئهدهبی و ریزمانا کوردی لی دنیری؟

- ئهدهب نفیسینه، یاریکره ب پهیشان و ئه و نفیسینا ب شتوبهکتی ریزمانی، ریک و پیک نههیتته نفیسین، دی ههفۆکتین وی و پیتکفه گرتدانا وان یا لاواز بیت. گهلهک جارن ژبو مهبهستهکتی، یان جوانکاربهکتی یاسایا ریزمانی دهیتته ژ دهستدان.

جوله حاجی:

پیدئای یه نفیسەر دگهل خوه یا راستگو بیت !

(جوله حاجی) وهک کهچهکا نفیسەر دقان سالیئ دوماهیئ دا هاتیه مهیدانا نفیسینا ئهدهبی و کارئ روژنامهفانیئ، ژلایی ئهدهبی فه، دهستی نفیسینی دوارئ شعر و پهخشانی دا ههیه و فهریژهکا جوان و بهردهوام یا نفیسینی ههیه. د کارئ روژنامهفانیئ دا ژئ وهک پهيامنبییر ل حهفتیناما (پهیمان) ل فهرا سیملی د کاری دایه.

جوله ئه و ب خو ئهناداما ناقهندا دویان یا رهوشهنبیری یه ل سیملی، مشه بهرههمین بهلافکری د (برایهتی ئهدهب و هونه) دا ههنه و پویتهکتی زیده پی دایه، ژبهه زیرهکی و چهلهنگی یا وی دنفیسینی دا. نوکه ژئ دگهل فان کارا ماموستایا زمان و ئهدهبی کوردی یه.

• هەر نقیسه‌ره‌کی حه‌ز و قیانیین خوه هه‌نه، چ ناییه‌ت، یان ل سه‌ر

ئاستی ئه‌ده‌بی، حه‌ز و قیانیین جوله حاجی چ نه؟

- حه‌ز و قیانیین من ناهینه هژمارتن، چنکو دگهل وه‌رارا مروقی وه‌راری دکه‌ن، حه‌زین نویترا داخوازا ژ دایک بوونی دکه‌ن، لی حه‌زا ژ هه‌میان مه‌زنتر ئه‌وه کو روژه‌کی ئه‌ز بشییم ب ره‌نگه‌کی ئه‌کادیی بسپوریی د بیاقی روژنامه‌قانیی دا وه‌ریگرم.

• نوکه چهن‌دین ئافره‌تین نقیسه‌ر مه هه‌نه، لی هنده‌ک ژ وان به‌ره‌می وان نه به‌ره‌مه‌کی خومالی یی وانه و هنده‌ک شوین تیل تیدا د ئاشکرانه، شیره‌تین نه وه‌ک نقیسه‌ره‌کا ئافره‌ت بو فان نقیسه‌ران چنه؟

- ئیکه‌م جار پیدقی به نقیسه‌ر دگهل خوه یا راستگو بیت. هه‌ست بکه‌ت ئه‌و تشتی وی نقیسی، هیتینی هزرتین وی یه. چونکو ئه‌و هزرا ده‌یته داریتن و ل ژیر ناچی مروقی به‌لاف دبیت و نه‌یا مروقی بیت، ئه‌و هینگی مروقی خوه ژی دخاپینیت خه‌لکه‌کی ژی دخاپینیت. ئه‌ف چهنده ژی گوننه‌هه‌کا مه‌زنه. دقت به‌ری هه‌ر تشته‌کی، مروقی باوه‌ری ب خوه و ب شیانیین خوه هه‌بیت و هنگی هه‌ر بیاشه‌کی ل دویت شیانیین مروقی بیت، تیدا کار بکه‌ت دی ب سه‌رکه‌فیت. ئه‌فه ژی ئاریشه یه و تنی باوه‌ری ب خوه هه‌بوون دی قی ئاریشه‌ی چاره‌که‌ت.

• ئه‌ری ئه‌م دشپین بیژین ئه‌ده‌بی ئافره‌تی، یان ئه‌ده‌بی می (وه‌ک ره‌گه‌ز)؟ تو پتر دگهل کیش هزرو بوچوونی یی؟

- من ب خوه باوه‌ری ب وی چهن‌دی نینه، کو ئه‌ده‌ب به‌یتته جوره‌کرن، دیسان نزانم کی به وی مافی ده‌ته خوه ئه‌ده‌بی دنایه‌را ژن و

زه‌لامی دا پشک بکه‌ت! ئه‌ده‌ب په‌یامه‌کا مروقیایه‌تی یه، ئه‌قجا هه‌لگری وی په‌یامی ژن بیت یان زه‌لام بیت. یا گرنه‌گ ئه‌وه خزمه‌ته‌که بو مروقیایه‌تی ده‌یتته کرن.

• ژیلی نقیسینا ئه‌ده‌بی، وه‌ک روژنامه‌فان کاری ته یی به‌رده‌وامه.

قی چهن‌دی چ کارتی‌کرن خول سه‌ر نقیسینا ته یا ئه‌ده‌بی کریه؟

- ژبو خرغه‌کرن هه‌ر جوره خه‌به‌ره‌کی ژبو روژنامی، دیقچوونه‌کا به‌رده‌وام دقت و پتر روژنامه‌فان ل راستیان دگه‌ریین، ئه‌ف دویتچوونا به‌رده‌وام ژبو هه‌ر جوره بابته‌کی، هزرا مروقی ل کار دده‌ت و گه‌له‌ک تشتیین هویر دنای جفاکی دا بو مروقی رون و ئاشکرا دین، ل قییره ئه‌ری نقیسه‌ر دشپین مافی ژ بو کاری خوه یی ئه‌ده‌بی، ژقان رویدان و تشتیین هویرین دنای چفاکی دا دبین وه‌رگرت و د کاری خوه یی ئه‌ده‌بی دا (توظیف) که‌ت.

هه‌ر چهنده روژنامه‌فانی پیشه‌یه‌کا ب وه‌ستیانه و نه‌خوشی و ئاسته‌نگ گه‌له‌ک ل دیقرا هه‌نه، لی لایه‌نی باش ژبو جفاکی مروقی و ژبو که‌سایه‌تیا مروقی تیدا پتره.

ئەلمانیا بنەجھ بوویە.

د سەرەدانا وی دا بو نافع دوست و هەفال و کەسێن خودا و دیتنا وی بو سەرۆبەرێ رەوشەنبیری، مە ئەف هەقیەبەشێنە ل سەر چەند بابەتێن دیارکری و بزاقێن وان ل وێرێ سازکر.

*** پستی تول ئەلمانیا بنەجھ بووی، وەک چیرۆکنقیسەک، کەریی بیانی ئەو کاروانی نقیسینی گەهانندییە کێفە؟**

- وەک چیرۆکنقیسەک ئەز بەردەوامم ل سەر نقیسینا چیرۆکی. لێ هەر وەکی بەرێ ئەز کێم بە لاف دکەم، من نەو کومە لا چاری یا بەرهەفە، من نەقیایە وان چیرۆکا کت کتە بەری هینگی بە لاف کەم .

*** جقاتا رەشەند یا رەوشەنبیری، تو وەک بەرپرستی وێ، کاری ئی جقاتی چییە؟ یان دێ چەوا شتی دەیه نیاسین؟**

- هزرا پروژەیه کێ هونەری و ئەدەبی ل وێرێ هاتە کرن، کو کاری وێ ب تنێ رەوشەنبیری بیت و خوژ لایەنێن سیاسی ب پارێزیت، کو هاریکاری دگەل دا بکەت، پەییوەندی دگەل دا هەبن، بە لێ نە کەفەتە دبن کارتێکرنا وان یا سیاسی و هزری فە و نەهیتە ب کار ئینان وەک پرۆیاگندە بۆقی لایەنی، یان وێهە. ئەم دشتین د قی چارچۆفەیدا بەحسێ دەستپێکا دامەزراندنا رەشەندی بکەین وەک جقاتەکا رەوشەنبیری یا کوردی ل بەرلین.

*** کینە ئەندام و دەستەکا رێفەبەرا جقاتی؟**

- ئەو برادەرێن نەو ئەندام د جقاتیدا، نە ب جقاتی گەهشتینە ئیک، بە لکی ئەوان جقات یا پیک ئینای، و ئەفە ژێ جوداھیەکا دی

کەریی بیانی:

ئارمانجا جقاتی ئەو

خزمەتا ئەدەب و هونەری کوردی بکەت

کەریی جەمیالی بیانی، چیرۆکنقیس و رەوشەنبیره کێ چەلەنگە د بیانی نقیسینی دا و هژمارەکا بەرهەمێن چاپکری هەنە وەک (دەرافق تەنگ / رۆمان) و (خەریی/کومەله چیرۆک) و کومەکا دی یا چیرۆکان بەرهەفە بو چاپ، ژبلی چەند کارێن دی د بیانی رومانێ و شانۆگەرێن دا، هەر وەسا دەستی نقیسینی د بیانی ئەدەبی و رەوشەنبیری دا هەیه و نوکە ل ئەلمانیا بەرپرستی جقاتا رەشەند یا رەوشەنبیری یە و رێفەبەرێ نقیسینی یە ل گوفارا (هافیبون)، ژ سالا ۱۹۹۵ی فە ل

به‌رلین، ل پیشیپ ئەم شیاپین ب هاریکاریا ده‌زگه‌ها خوانده‌فانین زانکویی ل هاقبنا ۱۹۹۳ئ و بو دەمی سڤ هه‌یفا، دوازده بسپورین میژوویی، جفاکی، سیاسی، مافناس و زمانزانا ژ هه‌می ئەوروپا و کوردستانی میه‌شان کهین و سمیناران پیشکیش بکهین. دقیا بو سه‌روکی زانکویی بده‌نه خویاکرن کو کوردۆلۆگی زانسته‌کی سه‌ریخۆیه و چ په‌یوه‌ندی ب عه‌ره‌بی و فارسی و تورکی فه‌نینه و جه‌ئ هندی یه کوژ هه‌می لایین زانستی فه، فه‌کولین ل سه‌ر ب هینه چیکرن. نوکه ژێ کاری به‌رده‌وامه کو ئەف پرۆژه ب بیته پرۆژه‌کی سه‌ریه‌خول زانکویی، چنکو هه‌تا نوکه سه‌ر ب (ئیرانستییک) فه‌یه و خوسه‌ر نه‌بوویه.

* هه‌تا نوکه چهند هژمار ژ گوفاړی ده‌رکه‌فتینه؟

- هه‌شت هژمار ژێ ده‌رکه‌فتی نه، به‌لێ هژمارین (۳،۲) و (۸،۷) پیکشه د ئیک به‌رگ دا ده‌رکه‌فتی نه. ل نیزیك هژمارال دویف دا دی ده‌رکه‌فتیت.

یه د ناڤه‌را جفاتی و ریکخراوین دی دا.

ب ره‌نگه‌کی ریکخستی جفا‌تا ره‌فه‌ند ل روژا ۱۹۹۷/۶/۲۷ئ هاتیه دامه‌زراندن، وه‌کی د بریارا دامه‌زراندنی دا و هه‌روه‌سا د په‌یره‌و و پروگرامی ویدا هاتی، کوژ ئەنجامین وئ بین گرنگ خزمه‌تا ئەده‌ب و هونه‌ری کوردی بکه‌ت، فی ئەده‌ب و هونه‌ری ب خه‌لکی بیانی و ئەلمانیا را ب ده‌ته نیاسین و تیکه‌لیا موکوم بکه‌ت، دگه‌ل گشت کومه‌ل و ریکخراوین کوردی و ئەلمانی دقئ واریدا ژبه‌ر لی‌کگوه‌ورینا زانیارییا.

هه‌روه‌سا پرسیارا ته ژبیر نه‌کهین، ده‌سته‌کا ریشه‌به‌ریا جفاتی ب فی ره‌نگییه: که‌رمی بیانی / به‌رپرس، سالمی جاسم / جیگر، محسن ئوسمان / دارایی، ئیحسان ئوسمان / هونه‌ری، گوهدار به‌زاز / تیکه‌لی، د. عه‌ونی که‌رومی / شیره‌تکاری هونه‌ری، ئەندامین وئ بین دی ژێ ئەفه‌نه (عومه‌ر توفی، مووه‌فه‌ق روشدی، عه‌بدوللا هروری، شیلان عه‌لی، هه‌لات یاسین، عارف سه‌دیق، حازم جاسم).

*** ل دۆر گوفاړا (هاقیبون) تو وه‌ک ریشه‌به‌ری نغیسینی، ل سه‌ر هاتیه نغیسن (گوفاړا پرۆژی کوردۆلۆگیه) ل زانکۆیا نازاد یا به‌رلین.**

ئه‌ری ئەفه‌ چ پرۆژه‌یه؟

پشتی سه‌ره‌لدانا به‌ارا سالا ۱۹۹۱ئ و رویدانین وئ بین دراماتیکی و ره‌فا مه‌لیونی بو تورکیا و ئیرانی، هه‌روه‌سا ئالوزبوونا پرسگریکا کوردی ل تورکیا، فی ره‌وشی کارکه سه‌ر رایا گشتی یا ملله‌تی ئەلمان و هه‌ر شان ئەگه‌را چهند خویندکاریین کورد و ئەلمان پالدان پینگا‌فا ئیکی پا‌قیژن ژبه‌ر چیکرنا کوردۆلۆگیی ل زانکۆیا نازاد ل

*** ژبلی گوٹارا (هاڤیبون) ئی، هژماره کا چاپه مه نیا هدییه و ههکه**

بشتی کورتیه کئی ل سهر بدهی؟

- ههتا نوکه مه (۱۰) وهشان چاپکرینه، بابه تین وان تهدهبی، دیروکی و بهلگه نامه نه، ئەم د بهرده و امین ل سهر چاپکرنی و ده رگه هنی قه کرییه بو ههر نفیسه ره کی بقیته پشکداریی دگهل مه دا بکهت، چ ب چاپکرنی، چ په یوهندی یین موکوم دگهل نفیسه رین وهلاتی نه بوینه ههر چهنده مه بو قی مه رمه می گه لهک ههول و بزاف کرینه، ب رتیا نامه و فاکس و داخوازییا و هه می گاڤا مه دیارکری یه، کو ده رگه هنی هاڤیبوونی بو هه می قه له ما یین ل تاچه، ئەو تشتی ژ وهلاتی گه هشتی یه مه، چ گوٹارا یان پرتوک، بی ی جیاوازی ئیکسه ر یین هاتیه به لافکرن .

*** وهک جقاتا وه چ بزاف ته نجامداینه؟**

- هژماره کا زۆرا بزافا هاتینه ته نجامدان و پترژی د هونه رینه، وهک پشکداری د روزانین که لتورئ کوردی دا ل هانوشر، ب شانوگه ریا (هاوارا بی دهنگییا لال). پشکداری دوه رزی که لتوری یین ریکخراوا ئەلمانی دا ل باژیری (لویتک) ئەف ریکخراوه تاییه تمه نده ب کاروبارین بیانی ل قی باژیری. رونیشتنه کا (دانوستاندنه کا ره خه بی) ل سهر شانوگه ریا (المصباح) بو نفیسه ری شانوی بی (اکرم صالح) ژ قه تهر، ههژی گوتنی یه کو هونه رمه ند (مووه فق روشدی) ئەندامی جقاتی پشکداری د قی شانوگه رین دا کر بوو، ژ ده رهینانا د. عهونی ل بهرلین هاته پیشکیشکرن، پیشکیشکرنا شانوگه ریا (دهوات) ب

زمانی ئەلمانی ژ نفیسینا (چیخوف) ی و ده رهینانا (ئیحسان عوسمان) و ژ زارقه کرنا ههفت ته کته رین ئەلمان. پشکداری د فیسته قالا شانویا ملله تین بیانی ل بهرلین ل ۱۹۹۹ یی ب شانوگه ریا (هاوارا بی دهنگییا لال).

*** نهری دانپیدانه کا فه رمی ب جقاتا ره فهند ژ لایین حکومه تا**

ئەلمان قه پی هاتیه دان؟

- به لی ل مه ها (۶) سالا (۲۰۰۰) ی دانپیدان پی هاتیه کرن، وهک جقاته کا فه رمی ل ئەلمانییا و ب قی دانپیدانی پتر دی ده رگه هین هاریکاری ل بهر جقاتی قه بن.

*** که ریمی بیانی وهک نفیسه ر و ئەدیبه ک چ به ره مه می دیتر هدییه؟**

- ژبلی چیرۆک و رومانی، قی داویین من دگهل هیژا د. جه لیلی جه لیل داستانا (سه یفولملوک) یا هوزانغانی کوردی کلاسیکی (سیاهوش) ب تیپین عه ره بی چاپکری یه، دیسان چه ند ده قین شانوی ژ عه ره بی من وه رگیراینه و من ل بهر ب ده مه چاپکرن.

* رۆژناما (برایه تی ئەدهب و هونه ر) هژمار: ۲۳۱ رۆژا ۱۵/۶/۲۰۰۱.

تیبینی:

کوٹارا (هاڤیبون) ههتا نوکه یا بهرده و امه و که ریمی بیانی ئی هه قبه ندی دگهل جقاتی نه مایه .

عبدالره قیب یوسف:

عبدالره قیب یوسف بو مه ناخفت و گۆت:

گه لهک ژ میژوونقیسان و نقیسکار و قیکۆلهر و شوینه وار ناسان سهره دانا لالشی کرنه ژ کورد و بیگانه یان ههتا تشتهک ژ بنیاتی دینی ئیزیدیان بو وان ئاشکرا بیت، لی هیچ به لگه یهک نه که ته دهستی وان د پیش چاخی (شیخ عادی) نه ژ نقیسیان و نه به لگه یهکی شوینه واری (اثری) هه ر چی دبارا ئیزیدیان د پیش چاخی (شیخ عادی) دا د هاته، گوتن هه ر پیزانیین سهرده فی بوون.

*** د فنی سهره دانی دا کاری ته چ بوویه ته چ دیت؟**

- چهند سالهک بو من هه ز دکر بچم لالشی، ههتا که فرتین وی و بیتن ده وره رتین وی پیشکنم بو دیتنا شوینه وارین دینی ل سهر که فرتان و ب تاییه تی په رستگه ها که فن. د رۆژا دووی فنی هه یقی دا (۲/۱۰) چوم و شهف ل وی مام ههتا ئیبقارا رۆژا پاشتر و د رۆژا پینچی ژی دا دیسان چوم، ههتا سه ری چیا یی عه ره فاتنی به رتین چیا یی من پیشکنی ل بناری چیا ل ده وره رتین ئاقاهیان گه لهک شوینه وارین دینی بیتن که فن من دیتن.

ژ کورک و چالکین دینی کو بو زهیت و بخور و ئاگر د په رستگه هین که فن دا د هاتنه بکار ئینان، هه ره ها وینه یین تاوسان ل سهر به ران و ل سهر وان که فرتان و ل سهر پارچه به ری چیا یی بیتن کو دنیتف چله خانه دا هه نه.

د ئودا دویتیا ته نشتا گۆرا شیخ عادی دا (محراب) هک ل که فرتی به رزیدیا ل ره خی باکور من دیت ب عه کسه محرابا مسلمانان، ژ وی ب دوو مه تران و یقه تر دکه یهک د که فرتی د چیا ییدا هاتیه دروست کرن،

لالش په رستگه ها که فنا ئیزیدیان

یا به ری موسلمانه تی یی

د سه ره دانه کی دا بو شینوارین ده فه را پاریزگه ها دهوکی، شینوارناسی جه له نگ عبدالره قیب یوسف سه را جه ندین جه یین که فن و دیروکی دا و ژ نیزیک فه کولین ل سهر وان هیما و نقیسن و نه خشه یین ل سهر وان به رو دیوارا دکرن.

ژ جه یین سه ره دانا وان کری، کورا سی ریجی ل ئامیدی و شکه فتا چارستون ل دهوکی و په رستگه ها لالش. د داخویا کرنه کییدا بو رۆژناما (برایه تی) ل دور سه ره دانا وی بو په رستگه ها لالش و دیتنا په رستگه هه کا که فنا ئیزیدیان ل ویری به ری یا نهو کو دکه قیته به ری په ییدا بوونا موسلمانه تی یی ل وی ده فه ری.

ئەو (بەرزە) يە ھەمى پەرستگەھ بوو، ھەتا كانىيا زمزم قەبرى
شېخ عادى (شېخادى- شېخ ئادى) دقنى پەرستگەھ كەفن دا يە.

*** ئەف پەرستگەھ بۆچ چاخ و سەردەم دزقرىت؟**

- ئەف دىتنە كا شوئىنە وارى (اكشاف اثرى) يا مەزنە د بارا
مىژووا دىنى ئىزىدىاندا كو ئەف پەرستگەھ وان ژ دەورى (۲۰۰۰)
سالان نە كەمترە يانى دوو ھەزار سال ئەفە ژ دىتنىن شوئىنە وار ناسىي
بىن مەزنىن مەن وە ل شكەفتا چارستون و دەھان پەرستگەھىن دىتر.

*** ل دۆر دىتنا قى پەرستگەھى تە چ پىزانىن كومكرىنە و تە ل بەرە بكە يە پرتوكەك؟**

- قى دىتنا شوئىنە وار ناسى دى كەمە پرتوكەك سەرىخو، دەھ
فلمى فوتوگرافى و پتر ژ (۳) دەمژمىر ب كامىرا قىدىويى و وئىن
كەفن بىن شوئىنە وارتن لالشى من گرتن و (۱۱) شرىتتىن توماركرى ژى
من تژى كرن ژ پىزانىنان.

پەرستگەھ شەفتا چار ستون

ل رۆژا ۱۳/۱۰ ب ھەفرا دگەل شوئىنە وارناس عەبدولرەقىب يوسف
و چىرۆكنفيس صالح غازى، مە پىكفە سەرەدانا شكەفتا چار ستون
ل گەلىي دەوكى كر، داکو سەيدايى مە پتر ل دۆر شوئىنە وارتن وئ وەك
پەرستگەھەك فەكۆلىت و ھندەك تشتىن نوى دبارا ویدا بە لاف ب
كەت.

دو كون ل سەر وئ ھەيە (قولا خىر و شەران)، ھەر وەسا كورسىبەك،
ئەفە محراب و دكا پەرستگەھى يە و ئەو دو كونە بىن كو دنىف ھەفدا
كونن (ھەلقە) يە، ئانكو ھەلقا پەيمان دگەل خودى و خوە گرىدان ب
خودى و دىنى قە، كو گەلەك ژ فان ھەلقا من د پەرستگەھىن چىايى
ئاكرى دا و قەبرىن بەردىنى دا دىتى يە.

*** ئەف ھەلقە يە ل چ جەتىن دىتر وەك پەرستگەھ شەفتا چار**

ستونى ھەنە يان نە؟

- د پەرستگەھىن (مىترا- مەرا) دا ئەف ھەلقە ھەنە، ھەر وەسا د
پەرستگەھ دەوك دا ژى (شەفتا چار ستونى) چەند محرابەك يا
(مەر) ل كەلھا ئاكرى ھەنە و يەك ژى ل شكەفتا چار ستون دا.
بەرى ئاگردانا پەرستگەھى د جەتى خودا نەھىلانە و برنە بۆ
ھودەيەكى د باشورا كانىيا زمزم دا ل لالش.

پشتی ل ههمی جهین په‌رستگه‌هی نهم گه‌ریاین و جه ب جه بۆ مه شروقه دکر و چند پیزانین و جهین نوی د دیتن، بهری ب زقرینه شه، ل بهر ده‌رگه‌هی په‌رستگه‌ها شکه‌فتا چار ستوون، مه چند پرسیار ناراسته‌ی وی کرن و په‌رسف ل سهر دان.

*** نه‌ف په‌رستگه‌هه که‌نگی ژلاین ته‌فه هاته دیتن؟**

- ل هه‌یفا پینچ سالاً ۱۹۹۵ی پشتی من زانی شکه‌فته‌ک ل گه‌لیی دهوکئی هه‌یه، هاتم بۆ دیتنا وی، ده‌می من نه‌ف شوینه‌واری هۆ گرنگ و میژوویی دیتن، نه‌ز ژ که‌یفا مهنده‌هوش مام، پشتی دو جارن و دگه‌ل چند هه‌قالین نفیسهر و روژنامه‌شان و دگه‌ل کامیرا KTV دهوک نهم هاتین، گه‌له‌ک تشت د بارا ویدا مه‌ ئاشکراکرن و ههر هینگی مه‌ گوژت کو نه‌فه په‌رستگه‌هه‌کا زهرده‌دشتی یه.

لی نوکه پشتی کو نه‌فه چندین جارین دیتر نه‌ز هاتم و توب خوه ژمی نه‌فه چند جار هه‌دگه‌ل من دهیتی ی، جار بو جارئ نه‌ز هنده‌ک تشتین نوی لی دبینم و که‌شف دکهم.

- فی جارئ ته‌ج لی دیتییه؟

- هه‌بوونا بالندی تاوسی ل سهر چند که‌فران کولایه و دناف شکه‌فتی داژی تاوسه‌ک مه‌زن هه‌یه، نه‌ف تاوسه‌ ل ههمی په‌رستگه‌هین من دیتن هه‌نه.

*** ریقه‌به‌ریا شوینه‌وارین دهوکئی دایه‌ خویاکرن. پشتی کو فه‌کولین**

ل سهرکرن، کو نه‌فه یا سهرده‌می (حجری) یه؟

- نه‌خیرج بنیات ژ بو فی یه‌کئی نینه و هیج هه‌قبه‌ندی دگه‌ل چاخئی (عصر الحجری) دانیییه و ب هزرا من دبیت یا سهرده‌می

ساسانیاں بیت.

*** ته‌ج په‌یف هه‌نه بۆ جهین شوله‌ژی و په‌یوه‌ندی‌دار بۆل دویفچوونا فان په‌رستگه‌هان؟**

- پیدقی یه ههر چ زوی یه خه‌می ژئی ب خون و نه‌هیلن ژ ناف ب چن و ده‌ستکاری لی ب هیتته کرن، چنکو پشتی مه‌ نه‌ف په‌رستگه‌هه دیتی، ل سهر دیوارین وی ده‌ستکاری هاتینه کرن و خه‌لکی وینه چیکرینه.

*** فه‌کولین ل سهر فی په‌رستگه‌هی ب دوماهی هاتیه یان هیشتا کارئ ته‌ل سهر مایه؟**

- نه‌ز پیدقی ماوه‌یی هه‌یقه‌کئی مه، بیم ل فییره بمینم و پیتر فه‌کولینی ل سهر بکه‌م و ب باوهرم دی تشتی نویتر په‌یدا که‌م و بینم. ههر وه‌سا پیدقی یه بیته زانین. به‌ری نافی فی جهی چ بوویه و کی لی ژباینه، چونکه ل پشتا په‌رستگه‌هی باژار بوویه و شوینه‌وارین وی ماینه و چندین رزده بین دیوار لی هه‌نه. ب ئانه‌هییا خودئ جار هه‌کا دیتر نه‌ز به‌یم و ب کارئ خو رابم.

روستهم حەمزە:

**تیکەلی د نائەبەرا رهوشەنبیران و هەر دو زارین زمانی
کوردی دا، گانا یەکه مە ل سەر ریا زمانی ستاندارد**

نقیسەر و رهوشەنبیرین کورد ژ رۆژنایین کوردستانی بەردەوام
سەرەدانا کوردستانا ئازادکری دکەن، ئەو ژی ب قی سەرفەرازی و
بیشقەچوونئ د هەمی بوارین ژیانئ دا خوشحال دبن، بەری دەمەکی
نقیسەر (روستهم حەمزە) ب سەرەدان هات و مە ب دەلیقە دیت، چەند
پرسان پشتی زقربیه قە ئاراستە ی وی بکەین و ب ریا ئەتەرنیتتی
بەرسف ژ مەرا شانندن. روستەم حەمزە سالا (١٩٧٧) ئ ل باژیری قامشلو
ژ دایک بوویه، خواندنا خو یا سەرەتایی هەتا ئامادەیی هەر ل وی دەری
ب داوی ئینایە. سالا ١٩٩٦ ئ وێقە ل باژیری شامی دژیت و وی ل کولێرا
چاندنئ سالا ٢٠٠٢ باوەرنامە وەرگرتی یە، ل دەمی زانینگەهئ

**چەند پیزانینە ک ل دۆر پەرستگەها
کەفنا ئیزیدیان:**

- هودا دکە (سەکو) و میحرابا پەرستگەهئ تیدایە
(١٣,٥٠ × ٣,٨٠ م).
- درێزاهیا پەرستگەهئ دبنیاتدا ژ قەبری شیخ بوەکرە
هەتا کانیا زمزم.
- درێزی دکە (سەکو) (٣,٢٠ م).
- بلنداهیا پشتا سەکو- ئالیی رۆژنایا (١,٤٥ م).
- ئالیی رۆژەلات (١,٧٠ م).
- پەحناییا سەکو (٩٠سم) دگەل پشتا وی دەوری
(١,٣٠ م).
- درێزیا حەلقە یا پەرستگەهئ (٢٦سم).
- کورسی ل سەر سەکو (٤٠×٥٠سم).
- محراب دەوری (٢م) درێزە و فرەهیا وی ٩٠سم ناف بەینا
محراب و سەکو (٢٣٠م).

رۆژنامەیا (برایەتی) ژمارە (٣٥٢١) رۆژا ٢٤/١٠/٢٠٠١.

دگهل هه‌فالین خو شیایه گوڤارا (خوونده‌شان) ب زمانێ عه‌ره‌بی ده‌ریخیت و هه‌تا سالا ۱۹۹۷ی هژمارا وێ یا (۱۶) ده‌رکه‌فت.

*** وه‌شاندا گوڤارا (خوونده‌شان) که‌نگی ده‌ستپیکر و چه‌ند هژمار**

ژێ به‌لاقبوینه؟

- هژمارا (۰) ژ گوڤارا (خوونده‌شان) د چریا پیشی ژ سالا (۱۹۹۷) یان ده‌رکه‌ت و هینگێ گوڤارا مه ژ (۸) روپه‌لیین (A4) ده‌رکه‌ت و ب‌ته‌نی ب زمانێ عه‌ره‌بی بوو،، پشتی هژمارا (۲) یان مه به‌شه‌ک ژ گوڤارێ ب زمانێ کوردی ده‌ریخست، هه‌یانی کو گوڤارا مه ب زمانێ کوردی ژ

هژمارا (۶) یان و ژده‌ ده‌رکه‌فت، ژبه‌ر قێ به‌کێ مه‌ ناغێ گوڤارا خوه کر (خوونده‌شان نوو).

*** تو د چ وارێن ره‌وشه‌نپیرییدا کار دکی؟**

- ده‌ست پێکا تیکلی یین من ب جیهانا رۆژنامه‌فانیی ره‌ د سالا ۱۹۹۳ یان ده‌بوو، هینگێ من هن کورته‌ نقییس یین خوه د گوڤارا (المواسم- مه‌واسم) یا عه‌ره‌بی ده‌ وه‌شاندن، ئەف گوڤارا ب زمانێ

عه‌ره‌بی ل باژیری قامشلو ده‌رکه‌فت و هیتژ ده‌رکه‌فه، لی تیکلی یین مه‌ پتر خورت بوون ده‌ما من ده‌ست ب وه‌شانا گوڤارا خوه (خوونده‌شان) کر دگهل دوو هه‌فالان (رووگه‌ش به‌درخان و خه‌لیل ئەحمه‌د). (خوونده‌شان) ژ مه‌ره ئومپه‌ده‌ک بوو، مه‌ خوه‌ست گوڤارا مه‌ ب به‌ ده‌نگی که‌چ و خورتین کوردان ل زانینگه‌هان، ولۆ (خوونده‌شان) به‌ره‌م‌یین خورتین نووهاتی وه‌شاند و ئارمانجا مه‌ به‌لاکیرنا چاند و ویتزه‌یا کوردی د ناغ خوونده‌کارین کورد ده‌ بوو.

*** تو وه‌ک نقییسکاره‌کی کورد، د واری زمانێ کوردییدا کار دکی، ب دیتنا ته‌ ئابه‌یا (ئه‌لف بی) یا کوردی ب تیپین عه‌ره‌بی یان لاتینی دروست ده‌ینه نقییسین؟**

- دانا به‌رسفا قێ پرسێ ب (ئه‌رێ) یان (نا) دروسته‌! ب گوتنن دیتر؛ ده‌ما ئەم دیپتین ئابه‌یا لاتینی پتر ب کبیر زمانێ کوردی تی، ئەف زمانێ ئیندو- ئه‌وروپی یی ده‌نگدار، هینگێ ئاخفتنا مه‌ دروسته‌، لی ژ ئاوره‌کی دن شه‌ که‌له‌پوره‌ک کوردی ب ئابه‌یا عه‌ره‌بی هه‌یه.

ئەف که‌لوپور ژ (۴۰۰) سالی و ژده‌ هاتییه‌ نقییسین و هه‌ر وه‌سا دگهل جه‌ین کوردستانێ ده‌ ئابه‌یا عه‌ره‌بی هیتژ تیبه‌ بکار ئانین و ل گۆری نه‌رینا من هه‌بوونا دوو ئابه‌یا بۆ زمانێ کوردی ژ نه‌بوونا زمانه‌کی نقییسکێ ستاندارو زمانێ کوردی ره‌ ده‌رتی، په‌یدا کرنا قی زمانێ نقییسکی یی ستاندارد کاره‌کی پیویستی ده‌مه‌کی درتیه‌، ئانکو کاره‌کی دیروکی یه‌، ل گۆر دیتنا من، ئابه‌یا لاتینی وئ ئابه‌یا قی زمانێ ستاندار به‌، ژبه‌ر کو ئەف ئابه‌یا نقییساندنێ و راستنقییس زمان

مینا سپی ریژ، ئاراس، موکریانى و سەردەم، ئەز دكارم بېژم تەقى ئان دەزگەهان و سەردانىن برادەرىن مە، رەوشەنبىرىن كورد ژ باشوورى وەلپت تەفدە، رەوشەكە نوو پەيداكر، پر جودايە ژ رەوشا مە بەربا ساللا ١٩٩١ى ھەروەھا ئەنجامىن ئى رەوشى ب پيششەچوونا دەمى پرە وى پتر كفش ببە.

لى ئەز دكارم بېژم ھەفناسىن پتر دناقبەرا رەوشەنبىرىن كورد دەچىبوو، ھەروەسا تىكلى دناقبەرا نقيسكارىن ژ ھەردوو زارىين سەرەكى د زمانى كوردى چىبوو، د ديتنا من دە ئەف گاڤا يەكەمە ل سەر رىيا زمانى كوردى يى نقيسكى يى ستاندارد.

* بەرى دەمەكى ھاتنا وە بو كوردستانا ئازاد، وە چەوا دیت؟

- ل من ب بورە براىى من يى عەزىز، بەرسقدا نا ئى پرسى نە سەناھى يە، ئەز نكارم پەسنى ھەستا خوە بكەم، دەما من پى ل خاكا كوردستانا پىروژ كر، ھىنگى ھەستەك ب من نەناس گىاننى من ھەژاند و دەما چاڤىن من ب ئالا رەنگىن كەت، خوەشپەك بى ھەمپا سەرى من گران كر و من دوئ كىلىكى دە خوە بەختەوارترىن خەلكىن ئى جىھاننى دیت، ژبەر كو من چاڤىن خوە ب ديتنا كوردستانا ئازاد خەملاند، پشتى يازدە سالان ژ بەندەوارىى... ل من ب بوورن!

روژنامەيا (براىەتى) ژمارە (٣٨٨٠) روژا ٢٠٠٢/١٢/٣٠.

ساناتر دكە و ھەروەھا پتر دكارە ژ ئايا عەرەبى دەنگىن زمانى كوردى ببىنە.

* تەفگەرا رەوشەنبىرى يا كوردى و ھەبوونا ھژمارەكا زۆر ژ مەدىايىن راگەھاندنى چ رادىو، گوڤار، روژنامە و (TV) چاوان نووچەيىن وان دگھىژن و ھوون چاوا دەلسەنگىن؟

- ئەف ھژمارا مەزن ژ دەزگەھىن رەوشەنبىر و راگەھاندنى يىن ل كوردستانا ئازاد، رەوشەك نوو ل دەرڤەيى كوردستان پەيدا كر و بى گومان د ھوندورى كوردستانى دە ئى، سەربەستيا ئان دەزگەهان بوو، سەدەما پيششەچوونا كوردى ل ھەر دەرا پەخشى (رادىو TV) ئان دەزگەهان دگھىژە يان ئى د ربا گوڤار و روژنامەيان و دقى پاشىي دە، مالپەرىن ئەنترنەيتى و نەخاسم ئەو مالپەرىن وەشانخانەيىن كوردى

تییخم ناڤ ده، من هه می زارین زمانێ کوردی خواندینه ب ریزمان ڤه، ئەز گه لکی تێده شارهزا بوومه. ل با من تو جودایی د ناڤهرا وان ده نینه. داستان نه ب زاری مه بی کوردی سوریی یه، وهلی ب زاری بووتانی و ههکاری و ههورامی و بادینی و سوورانی یه.

* چما ههتا نهۆ نه هاتیه چاپکرن؟

- ئەز مامۆستامه و خزانم، من پێ چێ نا به بدم چاپکرن، پارچهیا ئێکی ژێ هاتیه تیپلیدان، من ژ سهروک مهسعود بارزانی ره شانیدییه و من خوهستییه ئەو بدی چاپکرنی.

* چما ئەو بدهت چاپکرن؟

- ناڤێ داستانی (بارزاننامه) یه، ئەز مهزنتی و گهورهییا رحمهتی (مهلا مستهفا بارزانی) تێده ئاشکرا دکهم، ههکه سهروک نه به، ئەز نهشیم (۸) بهرگان بدم چاپکرن.

* دهستپێکا وی چهوانه؟

دیلبهر هلات

دهشت و کهلات

دهریا خهبات

بارزان بههشتا ههشت دهری

دیلبهر نه تهو

هل بوو ژ خهو

شۆرهش به دهو

بارزان فریشته یێ سوور په ری.

روژنامهیا (ئهفرۆ)، ژماره (۸۹) ۱۱/۵/۲۰۰۵ ئ.

ئۆلۆخان:

داستانا من، ب هه می زارین زمانێ کوردی یه

ل روژئاڤایی کوردستانی هژمارهکا ژۆرا ههلبهستانان هه نه، ئۆلۆخان ئیکه ژ وان ههلبهستانا و هاتیه نیاسین ب خودانی داستانهکا مهزن یا ههلبهستی، بو پتر پیزانیان، مه ئینا ناخفتنی و گۆت:

- ژ سالای ۱۹۹۵ ئه زێ داستانهک ب (۶۲۵۰) مالک یێن رهسهن کوردی، ل سه ر شۆیا کلاسیکی دنشیسینم، ئەڤه دهه ساله ئەز کار تیدا دکهم، نهها ئەز گه هشتم (۳۰۰۰) مالک و ئانا من دو په رچه ژ ههشت په رچانه ب دو ماهی ئینانه، ئانکو (۸) بهرگه و هه ر بهرگهک (۶۰۰) روپهل مه زنه.

* ب چ زاری زمانێ کوردی هاتیه نڤيساندن؟

- من ههول دایه ژ هه ر زارهکی زمانێ کوردی په یشان وهرگرم و

شیخ عه‌دنان حه‌قی:

ژ هزارا شه‌ختی و شه‌یره، زانا به‌رده‌وام د بنه‌مالا مه‌ دا شه‌نه

ژ بنه‌مالا (شیخ عه‌دنان حه‌قی)، هژماره‌یه‌کا زۆر یا زانا ژێ رابووینه، د بنیات ده‌ ئه‌و خه‌لکێ ده‌قه‌را زیبارئ نه‌ و بابیرین وان چووینه جزیرا بۆتان و نوکه‌ ژێ ئه‌و ل باژیری قامیشلۆنه‌ و کارئ خوه‌ دکهن. شیخ عه‌دنان یه‌ک بوو ژ کارمه‌ندی نێزگی کوردی ل قاهیره، چه‌ند په‌رتووک داینه‌ چاپکرن و هه‌نکه‌ ژێ چاقه‌رینه، بۆ پتر پیزانیان مه‌ دیداره‌ک دگهل دا کریه و ئه‌فه‌ هه‌نکه‌ ژ وئ دیداری.

* شیخ، بۆ خوانده‌فانی مه‌ خۆ بده‌ نیاسین.

- ئه‌م بۆهتی نه‌، ژ گوندی باسره‌تن. ناخی بابی من ئیبراهیمه‌ کورئ شیخ حه‌قی، بابی من شیخی ریکا نه‌قشه‌به‌ندییه، د بنیات ده‌ بنه‌مالا مه‌ ژ زیبارئ هاتن جزیرا بۆتان و مانه‌ ل ویری ب زانیی قه‌ مژوولبوون.

* چما هوون ژ جزیرا بۆتان هاتن ل قامیشلۆ بنه‌جه‌ بوون؟

- بابی من و مامی من ره‌حما خودئ ل هه‌ردوکا بی، ل شوهره‌شا که‌مال ئه‌تاتورک، ده‌ما رابی و ئنقلابا خۆ کری، توهمال وان هه‌ردویان کرین، گۆت هوین ژێ ب شوهره‌شا شیخ سه‌عید پیران رابوونه، راگه‌هاندنا سیداره‌دانا وان کر، ب شه‌ف بار و باده‌کێن خوه‌ ب ژن و زارۆکێن خوه‌ و د ناڤ به‌رف و بارانان ده‌ بارکرن، خوه‌ خلاس کرن هه‌تا کو ژ زۆلما وان ده‌رکه‌فتن.

* تیتکه‌لیتین وه‌ دگهل کرمانجا (کوردان) د چه‌وانه‌؟

- ئه‌م نه‌ دژی کرمانجانه‌، مه‌ د قی کرمانج ژێ مافی خوه‌ بستین، هه‌تا نه‌و بی ناڤ و بی ده‌نگ، نه‌ تشته‌کی سروشتی یه‌، کاودانین جیهانی بال وئ یه‌کی دا دچن وئ بگه‌هن مرادا خوه‌، ل قیتره‌ مه‌ حورمه‌تا خوه‌ هه‌یه‌ و تشتی کو خرابیا کرمانجا تیده‌ هه‌یه‌، مه‌ نه‌کریه‌ و ئه‌م ناکن.

* ژ هه‌لوستین ره‌حه‌تی بابی ته‌، چ ل بیرا ته‌یه‌؟

- تی بیرا من ره‌حه‌تا خودئ لی بی (مه‌لا مسته‌فا) ده‌ما ب شوهره‌شی رابووی، هه‌نکه‌ حوکمه‌تا سوری هاته‌ جه‌م بابی من، گۆتن:

پیددئی یه تو بیژی
مهلا مستهفا کافره.
وی گۆت: ئەو تشتی
کوفر تپیده من
نهدیتی یه، ئەز پتی
پا نه روونشتیمه،
ئەز نکارم بیژم؛
چونکی سوحبه تین
وی من نه
بهیستینه. یا کو ئەز
دزانم ئەو زانایه،
نقیژکره،
موسلمانه.

*** دەمال مسرئ ته دخواند، کارئ بیژهرین ل ئیزگن کوردی ته کرییه، ئەفه کهنگی بوو؟**

- ساللا ۱۹۵۸ - ۱۹۶۰ئ ئەزل مسرئ بییم و من ل ئەزهه ری د
خواند، هینگن مه د ئیزگن کرمانجی دا کار دکر، من کولیزا شه ربه تی
و قانون ب داوی ئانی، بهریا هینگن من ل شامئ باوه رناما نامادهیی
ستاند.

*** ژ ناقدار و کهستین کورد کی ل وی ده ری بوو؟**

- بهرپر سیاری کرمانجا ل ویری هه بوو د گۆتئی شیخ عومه ر

وهجدی، هاته جه م من و گۆت ئەم ریککه فتنه تو بهییه ئیزگهی بو بجه
ئینانا بهرنامئ کوردی و نقیساره ک ره سمی دا من.

*** هه لوستی ته چ بوو؟**

- من گۆت ئەزئ تپیده کار بکم و بیمه بیژهر، به لی ب شهرت،
تشتی کو ستران تپیده به، ئەز تپیده کار ناکم، چ جو ره بهرنامه بیین دیتر
هه بن ئەز به ره قم.

*** کی دگهل ته دابوو؟**

- ژ دۆست و هه قالین من بیین عیراقئ، فوناد مه عسووم، مروقه ک
ژیتھاتی یه، تیرا خوه هه یه، د. محمه د ره مه زان مامۆستایه ل زانکویا
به غدا، پشکا شه ربه تی، عومه ر شیخان ئەو ژئ ب مه ره بی، بیو رن
ئەفه (۳۰) سال تی هه یه، من ناقتی وان ژ بیر کرییه.

*** چ بهرنامه ته پیشکیش دکر؟**

- من دهنگویاس و پۆستی گوهدارا دگۆتن، هه می ب زمانئ کوردی
بوون.

*** ئەف ئیزگه یه ل کیشه بوو و چه ند کار دکر؟**

- ئیزگه ل قاهیره - جاده یا شه ریفیی بوو، بو ماوه یی ده مژمیره کی
کار دکر، ئەو ب خوه نه یی مسرئ بوو، هینگن د گۆتئی (ئیزگن)
کۆماری عه ره بی یه کگرتوو ل قاهیره).

*** چه وان دهنگویاس ب ده ست وه دکه فتن؟**

- ته راستی دقتی، ئیزگه چ په یفا ئاشکرا نه دا کرمانجا، ئانکو ژ
وان ره بی.

ڦيڄا راين دادگه ها وى
 بکين. هر ل سهر ڦي،
 ده مئى سه لاهه ددين
 چوويه مسرى،
 پيشوازيا وى کرن،
 شپخه کئى مسرى گوت:
 فليحيا سادتنا الاكراڊ
 ان لهم اهدو
 لنا سيد الابطال
 والنجوم
 وهكى عه رب بينا،
 نه دگوت (سادتنا
 الاكراڊ).

پهرتووکهک ديترد وارى ته سه وڦى دا من دايه چاپکرن. پشت ږه
 من مهوليدا کرمانجى يا مهلايى با ته يى و عه قيدا ئيماني يا نه حمه دئ
 خانى و (نهج الانام) يا مهلا خه ليلئى سيترئى، ڦه و ژارتينه، ههروه سا
 (نوبهار) ژئى، ڦان بهرهمان، گوتنن ب زه حمه من ديارکرنه و
 شروڦه کرنه و د بهرهمان يو چاپئ.

ديسان من فه رهنگا کوردئى ژئى چيکربى د زه ماني جه مال
 عه بدولناسر ده بئى، من نه و ڦه شارت و من نه زاني ب کيدهرئى ده چوو.
 من ناڦئى تشتنئى نوئى ژئى چيکربنه و دانينه.

*** چما؟**

- سياسه تا خوه پي ده رباز دکرن، بزانه دژئى مه لکان بوون، تنئى
 شپخ عومهر وهجدئى ب رحمه ت بي، نه وى بهرنامه يه کئى ميژوويى هه ر
 ئينئى ده ردئى خست، کا کرمانج کينه، ژ کيدهرئى هاتنه، سه روبه رئى وان
 چه وانه. لئى مه بهرنامه عه ره بئى يئى ده نگواسا ژ (فه تئى مسته فا)
 وهردگرت و ڦه دگوهاسه زه ماني کوردئى و د دا (شپخ عومهر) دا
 بخوينيت و رازئى بيت يو خواندنئى.

*** وه بهرنامه رى کارئى خوه، چ وهردگرت؟**

- به لئى ل دژئى ۲۰ - ۴۰ پارئى هينگئى ددا مه يئى هه يڦئى و
 هينگئى هاريکاريهک گه لهک باش بئى.

*** تو چه ند مايه ل نيزگه و ژ سورين کئى دگه ل ته دابوو؟**

- نه زه ساله کئى مام، ب من را ژئى هه ڦال هه بوون وهک (مه لا
 عه بدولوه هاب) ژ عاموودئى، (عسمه ت ئوسمان ئوغرائئى) ژ جه م وهيه،
 (عه بدولوه هاب مه عرف) .. پشتئى من خوه ندنا خو ب داوى ئانى، نه زه
 ڦه گه ر هام مال و پاشئى چوومه سعوديئى من دهرس دان و هه تا نه و ژئى
 ل ڦيږه (قاميشلو) نه زئى بهر ده و امم.

*** تو وهک که سهک کورد و زانايهک ئاينئى، چ نفيسين و پهرتووک**

ته هه نه؟

- نفيسين ل سهر کوردا من هه نه، يهک ژئى بهرئى (۲۰) سالى من
 نفيسئى يه، هينگئى دهات گوتن سه لاهه ددين زولم ل کرمانجا کره، ژ چ
 را هينگئى ده ولت ژ وان را چئ نه کر، من ل سهر ڦئى نفيسئى يه، د
 زه ماني سه لاهه ددين دا، کرمانج و عه رب نه بين، هه مئى موسلمان بين،

مژوولی زانین و زانستی بووین، هینگئی مالا مه د نیقی بۆتان ده خۆرت بی، ههتا ل وی ده می، شیخین ژ مالا مه باوه ری ددا میری تی ب ناکرن ژ میریتی، ههتا وی باوه ری نه دابای، نه دبیی، پاشی دبوو میر، شیخ وی بی ب دهستی خوه شاشکی دانه سه ری وی، عه بای وی ژی ددا ملی وی. ئەف شاشکا جه لادته به درخان ژی، یا بنه مالا مه یه نیشانا نه قشه به ندیی یه و بنیاتی وی مه ولانا خالد ژ هندی ثانی یه. ههروه سا ل دۆر بنه مالا مه، کونی رهش د کۆقارا (گولان العری) دا ژماره (۲۹) گۆتارهک باش نقیسی یه ل دۆر قی هه قبه ندیی.

*** نامیلکه یهک ل دۆر ژنی ته دایه چاپکرن، بۆچی بابه تی ژنی ته وه رگرتی یه؟**

- ئەقین کو خوه د هه ژمیرن مرۆقین شارستانی و پیشکه قتی دبیتن ئیسلامی زۆلم ل ژنا کریه، چ را؟ د بههرا ژنی دا، من به بیان کر ئەگه ر چی یه، بۆچی بههرا رایا دو خوها (خویشک) ب ره ئیا برابه کی یه، دو ژنا ب یا زه لامه کی یه، ئەف بی گرنگ تیده یه، کی بخوینه وی رازی ببه ئەف پرسا هه نی شاشه.

*** ته نقیسن د ناڤ رۆپه لین رۆژنامه و کۆقاران دا هه نه؟**

- نوو.. به لی ئەز پتیریا وان دخوینم، به لی من چ تیده نه نقیسی نه.

*** هه قبه ندیی وه دگه ل خه لکی ل چ ناستن؟**

- ئەم د ناڤ جفاکی خوه ده، د ناسیارین کونه ئەو مرۆقن خوه مه زن بکن، لی جارنا هه نک هه نه ب قی خۆشمرو قیا مه گه له ک

*** چما ئەف په رتووکین هه، ههتا نوکه چاپ نه بووینه؟**

- ده لیقه نه چیبوو یه، هه ر که سی چاپ بکه ت ئەزی بده می، ژ وان په من پیشگۆتته ک سپه هی، زانستی چیکریه، ئەز ب

هه می باوه ری دبیتم گۆتته ک عه ره بی تیده نیه.

*** زانینا ته بۆ زارین زمانی کوردی و خواندن ب عه ره بی بوو یه؟**

- سو رانی، ئەز خو پێ رزگار دکم، هینگئی ل قاهیره ئەز ژ وان فیربووم، زارین کرمانجی ئەز تیده شاره زامه. د زمانی عه ره بی ده ژی، نه مه دحی خوه دکم، ئەز بی وه ک خوه نابینم.

*** د بنیات ده هون خه لکی زیتاری نه، ژ زیتاری گه له ک زانا ژی**

رابووینه، د مالا وه دا ژی زانا هه بووینه؟

- به لی جار هکی عه بدوله قیب یوسف ل سه ر باپی ری من د کۆقارا (مه تین) ده نقیسی بوو، پشتی کو ئەم ژ زیتار هاتن قیری، ئەم

محەمەد جەمیل سەیدا

بەری وەغەرکرنی بۆ ئەفرۆ:

رەوشەنبیرییا من یا کوردی

ژ جەلادەت بەدرخان بوویە

محەمەد جەمیل سەیدا (بووی ۱۹۱۸)، ژ بنەمالەکا کورد پەرەریبوویە، د بیاقی رەوشەنبیرییدا خزمەتا پەیفە کوردی کرییە. د واری زمانی و دیرۆک و تورەیی دا بەرھەم داینە چاپکرن وەک:

۱- فەرھەنگا ژین / ۱۹۸۵.

۲- ئەلفابەیا نوژەنا کوردی / ۱۹۹۵.

۳- تیکۆشینا جەمیل سەیدا / ۲۰۰۰.

دەما مە قەستە مالا وی کری (۲۴/ ۴) ئەو یی نەخوش بوو ژ نەخوشخانێ دئینا مال، ل دەرقلە ی مال ئەم گەهشتینە یەک و ییکشە چوینە ژوور، ژبەرکو سەرۆبەری ژیاننا وی تیکچوو بوو، کەسەکی دا ملی

تەعدایی ل مە دکن، ژ حەددی خوە زیدە دکن، چو جاراً ئەم خۆژ خەلکی مەزنتەر و چیتەر نابینن، دەولەمەند و هەژار ل جەم مە وەک هەقدونە، گەلەک جاراً ئەز دبیژم خۆزی هەنەک قورەتی ژ مە را هەبا، نە هەتا ئی رادی خۆشمرۆقی، ژ بەر خەلکی تەعدایی دکن، بەلی (الحمد لله).

* نوکە کاری شیخی مە چی یە، ب چ ئە مژوولە؟

- نوکە ئەز ریتقەبەری خواندنگەهەک دینی مە ل قامیشلو سەر ب وەزارەتا ئەوقافە ئاقاھیەک باش هەییە و مە قەکرەبە شەهادەتناما وی بەکالۆریۆسە، ئەوی خلاس دکن ۶- ۷ کۆلیژ ژ وان رە هەنە ئەف قوتاییە بکەفن تیدە.

* بنەمالا وە و عیلم و زانین...؟

- بەلی، مالا مە دکرمانجیتیی دە، ب عیلم و زانینی هاتیە ناسکرن و هاتیە ناسکرن کو ئەم ل پە ی دەولەمەندی و پارا نا گەرن، ژ هزارا مشەختی و هیتقە، زانا ژ مالا مە دو، سی و چوار خلاس نە بوویە، هەر و هەر زانا هەنە.

* ل دوماهیێ سوپاسیا تە دکەین ول مە ببۆرە مە تو وەستاندی.

- مالا وە ئاقا و سوپاسیا وە دکەم.

رۆژنامەیا (ئەفرۆ)، ژمارە (۹۰) رۆژا ۱۸/۵/۲۰۰۵.ئ.

یه، ۳۰۰۰ مال تیدا هه نه، ئیجار پشتی شیخ سه عید شهست، لهشکرێ که مال، تهقلی عهلیی بارۆت هه بوو، مستهفا که مال نهو شانده لجی.

گۆت چی کهسی ههقالتی شیخ سه عید به، بکوژن. یی نه ههقالتی وی ژێ با د کوشتن، قیججا تیرورهک که ته لجی، ههر مروفتی دگرتن، سه ری وی ژێدکرن و دهاقبتنه بن پرێ، ئەفه ب شهف دهات خهونا من، ئەفه راستیا ترکانه.

* چما گوهری ته کهر بوینه؟

- سالای ۱۹۶۳ ئی ئەز گرتم، گوهری من کهرکرن، پاشی دادگهه چیبوو، حاکم عهسکه ری بوو، (نائب العام) مهدهنی بوو، حاکم دگۆل سه ر حدودی کوردستانی و عه ره بستانی، ئەفه ته قوت کرهیه، دقیت ته بزقین سه رخابوو، ههون حالێ خو بده برین. ئەز نه فی کرم.

* تیکه لیا ته دگهل جه لادته به درخان چهوان بوویه؟

- بابی من هاته سوربی، ئەز برم جهم جه لادته به درخان، کارتیکرنا وی ل سه ر من ههیه، رهوشه نبیریا من یا کوردی ژ وی یه، هینگێ من ل شامی د خواند و ئەز دچوممه جهم وی. پاشی من فه رهنگه کا کوردی چیکر، لدویقدا ئەلفابه یا کوردی چاپکر. ههروه سا درۆناهی و هاواریدا من گه لهک جارن هاریکاریا میر ذکر.

* نوره دین زازا، هینگێ ته ناس ذکر؟

- ئەو ل شامی بوو، ئەم ل مالا جه لادته د جشبان، قونسۆلی ترک هه بوو، دهاتن جشینی، دگۆت ئەمی هه رن قونسۆل بکوژن. خولامی میر دهنگی مه چوویی، میر ژێ نه حازره، وی چاخێ کومه لا خۆبیوون ل

خو و هاگرت.

هیشتا ئەم نه روینشتین وی دهست ب سوچهتی کر، د خانیهکی (شهرفی فه) ژوو را وی وهک پێشانگه ههکی هه ر چوار دیوار د پری وینه یین سه رکرده و زانا و شاعرین کورد بوو.

دناف به رسفا پرسین مه دا، چهند هه لبه ستین خو یین درێژ د خواندن کو نافه روکا وان چیرۆک و سه رهانی بوون ل دۆر ستهم و زولما ترکان ل سه ر کوردان. ئی جهی داخی یه پشتی ژیی ۸۷ سالی، ل روژا ۲۰۰۵/۸/۹ هه لبه ستقان و نقیسه ری ناقدار. ب بیدهنگی وهغه را دو ماهیی کر.

* تو چهوان تهقلی بزافا رزگاریخوازا کوردی بوویی؟

- سالای ۱۹۲۵ ئی، شوره شا شیخ سه عید ئەفه ندی، ئەز ل سه ساری بووم، شیخ سه عید و بابی من ل لجی بوون، لجی ژ قائمقامیین نامهدی

ته‌مام ژ مېر فېر بوو کورمانجی،
 بێن دېتر ژى هه‌بوون، عه‌مه‌ر ئاغابى
 شه‌مدین، عه‌لى ئاغابى زۆلفۆ، ئه‌وان
 په‌ره د دان، ژبۆ (هاوار)، ئه‌ز (٩)
 سالان ل جه‌م جه‌لادته‌ به‌درخان مام.

*** شیره‌تا جه‌لادته‌ بۆ ته‌ چ
 بوویه؟**

- ئه‌و سته‌ما تورکا هه‌رده‌م ده‌ات
 پېش چاقتى من، لى ده‌ما ئه‌م ل
 شامى، جه‌لادته‌ هه‌رده‌م هاى ل مه‌

هه‌بوو، دگۆ، قه‌د هه‌وون نه‌چن ناڤ حزبا، هه‌وون ژ ملله‌تې خورا بخه‌بتن.

*** پانى هه‌قالین ته‌ گه‌له‌ک ژى چوونه ناڤ حزبان؟**

- مه‌لا هه‌سه‌نێ کورد خارزايی مه‌لا ره‌شید، عه‌بدى تیلۆ، ئه‌فه‌نه
 بوون شىوعى، جه‌گه‌رخوین، ره‌شید کورد و ئۆسمان سه‌برى، ئۆسمانى
 برۆ، هه‌ر چوار هاتن مالا من. دوو شه‌فا مه‌کر گه‌نگه‌شه، رابوون گۆت:
 مه‌ که‌س ژ ته‌ سه‌ره‌شک تر نه‌دیتى یه‌.

من گۆت: نه‌ ب خېرا وه‌به، نه‌ ب سه‌حه‌تا وه‌به، وه‌ سێ چوار
 مېشکى من ژى خوارن. وان دڤیا من ژى بکه‌نه شىوعى.

*** کۆمکرنا ئان وێنه‌یان بۆچى یه‌؟**

- ئه‌فه‌ هه‌ز و ڤيانا من بوو هېشتا ئه‌ز بې بچووک، دڤیت هه‌رده‌م
 ئه‌و ل پېش چاقتى مه‌ بن.

روژنامه‌يا (نه‌فرۆ) ژماره (١٠٤) رۆژا ٢٨/٨/٢٠٠٥ئى.

شامى چيکريوون، مېر زانى کوئه‌مى هه‌رن قونسۆل بکوژن، گۆت لاوو
 هه‌وون نکارن، ئه‌فه‌ شاشيه‌که هه‌وون دکن، من گۆت ئه‌ز شاشم و من
 ده‌ستى مېر ماچ کر.

*** چه‌وا هه‌زا چيکرنه‌ فه‌ره‌نگه‌ کوردی لجه‌م ته‌ په‌يدا بوو؟**

- ئه‌ز خورت بووم د خواندنگه‌هێ دا، قاموسى عه‌ره‌بى و فره‌نسى
 هه‌بوون، من په‌يف کومدکرن و من پرسين خوه‌ ب جه‌لادته‌ و کامېران
 و جه‌گه‌رخوین و ئه‌حمه‌د نامى وان دکرن، په‌يف د ده‌فته‌ره‌کا خوه‌دا د
 نقيسين، دى و دى و دى... هه‌تا ١٩٨٥ من چاپ کر.

- چه‌ند په‌يفن و ب چ زمانه‌؟

- ١٧٠٠٠ هه‌تا ١٨٠٠٠ هزار په‌يفانه، ب کورمانجى - عه‌ره‌بى یه‌.*

هينگى ل شامى دگه‌ل جه‌لادته‌ به‌درخان کى هه‌بوون؟

- ل (هاوار)، ئه‌ز و نوره‌دين زازا، قه‌دريجان، جه‌گه‌رخوین،
 ئۆسمان سه‌برى، نامى د نقيسانده‌. هه‌روه‌سا روژى لېسکو هه‌بوو، ئه‌و

چیرۆکا گهلهك كورت

د ناقههرا ههبوونی و نهبوونی دا

تۆرۆ كوردی د ههر بوارهکی دا، رۆژ بو رۆژی یی پیش دكهفیت و چهندی نقیسه ر ژیرا پهیدا دین، نهخاسمه د بوارین داهینانی دا ههر چهنده هندهك وهسا بو دچن كو داهینان و نهفراندن گهلهك ب ساناھی یه، لی نهف چهنده ب نهوهیی دهردكهفیت، ل دهمی ل شهنگسته و ریبارین ههر نقشهکی تورهیی دچین.

بو قی جاری، مه ب فه ر دیت ل دور چیرۆکا گهلهك كورت یان (كورتیله چیرۆك)ی هزر و بۆجوونین چهند نقیسه ران بزانی و ههر ئیکی دو پرسیاران دانینه بهر سینگی، ئه و ژی:

۱- تو چیرۆکا گهلهك كورت چهوا دبینی؟

۲- بۆچی ل دهقهرا مه یا كیمه؟

چیرۆك نقیسین مه پرسیار ژی کرین جودا جودا، ههر ئیکی ب فی رهنگی بهرسف دان:

تهوه رین ئه دهبی

د. سه گخان خه لیل هیدایهت:

یا خوبایه کود نقیسینا کورته
چیرۆکی دا (هه ماما زاتی) پتر دهیته
هه مبیژ کرن و فه کولین و ناشکرا کرن
وه کو نقیسین، به لکو هندهک بیژن کو
هوزان ژێ ههر وه سایه و چ جوداهی د
گهل کورته چیرۆکی ژ فی لایی فه نین.
به لکو ههر ئه وه کو بییاشی کورته

چیرۆکی مهزنتره ژ یا هوزانی و زمانی وی ژێ جودایه ژ زمانی
هوزانی، ئانکو د کورته چیرۆکی دا نقیسه خو پتر ئازاد د بینیت و
ئه وه درگه هین ب کورته چیرۆکی دهینه قوتان، به لکو ب هوزانی ناهینه
قوتان...!

چیرۆک نقیسین ئه وه درگه هین مهزنه ئه وی ئه ز تیرا به رهف جیهانهکا
دی وه غهر دکهم، بو دریاژ دیم، جیهانهکا نیف که توار (واقع) و نیف
خه یال یی د هوزانی دا ئه ز ب تنی خول جیهانا خه یالی دا دبینم.

ل وی جیهانا رهنگین، جیهانا کورته چیرۆکی ئه ز ل سه ر بنستری
که توارهکی دیواران ژ خه یالی ئافا دکهم، ئه وه ئاهاهیی دو ماهیی ئارمانج
و ئافراندنا من بجه دهینیت و په یاما من قیای د گه هینیت.

چیرۆک نقیسین خوشیهکی د دهته من، دهمی ئه ز ئه وی ئه نجام د ده
و خوشیهکا دی د خه یالا من دایه، چاخێ ئه ز بزانه کو خویندهواری
خوشیهک د خواندنا ئه وی کورته چیرۆکا من دا یا دیتی، د بیت من
حه ز ژ کورته چیرۆکی کرپه و خه م ژێ خواری یه و پویته پی کری یه،

ئه نوه ر محهمه د تاهر:

ل دو ماهیكا سالین ههفتی و
دهستپیکا سالین ههشتی، چیرۆکا
گه لهك كورت هاته ناڤ ئه ده بی کوردی،
ئه و ژێ ل بن کارتیکرنا (شعری) بوو،
دهمی مودیتلا (پوسته ره شیعر) په یدا
بووی ل دویف دا ل ناڤ چیرۆکی، ههر

چهنده ل چیرۆکی بیانی ژێ هه یه، به لی ل ناڤ وان ل سالا حه فتی یی
و هه شتی پیش كه فت.

ئه ز دبینم ژ بهر كاودانی سیاسی بوو، چیرۆکنقیسی د قیا تشتهکی
مه زن بیژیت د چهنه ریزه كا دا كو یا فه شارتی و تیقلدار بیت ژ ترسا
سانسوران.

د. فازل عومهر:

كورتیله چیرۆك یان چیرۆكا گه لهك كورت، تیركرن و گفاشتنا
بویه ری و دهمی یه، كو پتر وه كو ناڤه روکی یه ب زمانهك چامه بی
(شعری)، و نه دووره نقیسینا وی ژ كورته چیرۆکی و چامه بی ههر
دوو ان زه حمه تتر بیت، چونکی ههر كه سی ئه و شیان و ناشوپ نین، كو
ژ فی گفاشتنی جوانکاری یی په یدا كه ت.

دیسان نقیسی یه و خواندی یه، چونکی بیافتی کورته چیرۆکی وهکو (هونه) گهلهک بهرفرههه، جارن ب ریکا کورته چیرۆکی تو دکاری مه بهستهکا تاییهت دهرياز بکهی، یان ب هه مان ریکتی تو دشیی خه مه کا تاییهت دارپژی یه سه رووی کاغزی.

هه ب ریکا وئ کو دکاری تشتهکی ب نقیسی گهلهک نیزیکی هوزانی بکهت، هوسان، چیرۆک نقیسی نه ئەزمانهک ب تنی یه، به لکو چه ندين ئەزمان و گهلهک ئامیرهتن!! لهوا ئە خو تیدا سه بهست دببیم و من ژ دل قیا یه.

ئه نوه محمد تاهر:

چیرۆکا گهلهک کورت من نه نقیسی یه و ئەزل بهر نینم چارهکی بنقیسم، هه که د پرسى بوو؟
من ژى ئەف پرسیاره ژ خو کر، پشتی ته داخوازا بهرسفا من کری، کا ئە گهرا دوبرکه تننا من ژ فی توخمی چیرۆکی چ یه؟ بۆچی ئەز نانقیسم؟

دبیت ئە گه رهکا دهروونی بیت، دهستپیکا وئ د زفریته ته مه نی زارۆکی... کو من گهلهک هه ژ چیرۆکا دکرده می ل دهو رانین چیرۆک بیژی خردبووم و بهرسینگین وی من دگرتن، کو چیرۆکا ژ هه میا دریتزر بو من بیژیت:

دهمی چیرۆک بیژی چیرۆکه کا کورت د گوت و دوماهیکا چیرۆکا کورت دا بیژیت: ئەز هاته قه و چ نه دا من و رهحمهت ل دای و بابین گۆهدارا.

ئەز گهلهک نه رازی دبووم، بۆچی ته چیرۆکا کورت گوت، چیرۆکا روسته می زالی و میرزا محه مه دی ژ هه میا ل جه م من خوشتتر بوون، چونکی گهلهک د دریتزر بوون، ئەفجا هه تا نهوژی ئەز ئەقینداری چیرۆکا پر دراما و سه رهاتی تیدا مه، چیرۆکا بی دراما - مه بهستا رویدان و سه رهاتی د چیرۆکا دا - ئەز ناحه وینم، هه تا ئەفرو ئەز بهردهوام بزافتی دکهم، کو زیده تر دراما تیدا هه بیت، یا دوبر بیت ژ پر بیژی.

د. فازل عومەر:

ئەز نابینم ل دهفرا مه یا کیم بیت، نه خاسمه د. سه گشان خه لیل هیدایهت کۆمهک ل بهر چاپی هه به و ب دههان به لاف کرینه، کاک بابیژی عه مه ری ژى چه ندهک به لاف کرینه، هه ره سا کۆقلی و گهلهک براده رین دی خو ه لی جه رباندى یه، ئانکو هه کهر ئەم نه خشه یه ک ئەده بی ل دهفرا مه دروست کهین، ئەفی ته رزی ئەده بی ژى، دی جههک دیار هه بیت.

د. سه گشان خه لیل هیدایهت:

براندهر ماتبوس ژ زارده فی ئەدگار ئەلن بو د بیژیت:
«پیدفی یه چیرۆکنقیسی سه رکهفتی خودان ره سه ناتى (الاصاله) و

چهله‌نگی (البراعة) بیت، و شیانا تیرکرنا بابه‌تی خو (الترکیز) هه‌بیت، ئەوا ژ هه‌میان گرنگتر ئەوه کو خودان خه‌یال بیت.

به‌لکو ئەف مه‌رجین ناڤیری ل جه‌م هه‌ر نقیسه‌ره‌کی چیرۆکا کورت نه‌بن، ئەگه‌ر یه‌ک یان پتر ژ ئەوان مه‌رجان هه‌بیت، دبیت ئەوین دی نه‌بن... چونکی چیرۆکنقیسین، نه‌ ب تنی نقیسینا بابه‌ته‌کی یه‌ و هند، به‌لکو پیدقی یه‌ ئەو نقیسین کاره‌کی ره‌سه‌ن بیت و نه‌ زارقه‌کرنه‌ک بیت و ه‌زرا وی بابه‌تی ژ ی پیش وی ده‌می نه‌هاتبیته‌ نقیسین و دارشتن.

دیسان زیره‌کی د دارشتنا رستاندا و هه‌فگریدان د چیرۆکی دا پیدقی یه، د هه‌ما ده‌م دا پیدقی یه‌ چیرۆک نه‌ یا داگرتی بیت، ب چهن‌دین بوچوون و په‌سنان، به‌لکو باشتر ئەوه‌ یا تیر و کورت (مرکز) بیت.

ل داوین ئەم دگه‌هینه‌ بابه‌تی خه‌یالی، ئەوا ب به‌رده‌وامی رۆلی خو یی مه‌زن د کورته‌ چیرۆک نقیسینی دا ه‌ی، پتوبسته‌ د چیرۆکا نوژنی دا چهن‌د راستی (الحقیقه) تیدا هه‌بیت، هه‌ر خه‌یالی ئانکو خه‌یالا نقیسه‌ری، پشکداری هه‌بیت، د دارشتن و چاوانیا ئەوی چیرۆکی دا، هوسانی چیرۆک نقیسین دبیته‌ پروژه‌کی هه‌تا راده‌ک باش، ئالوز، لیچ راجاندی و کوک... و نه‌ وه‌کو هنده‌ک ه‌زر دکه‌ن، کو چیرۆک نقیسین ب تنی نقیسینا بابه‌ته‌کی یان رویدانه‌کی یه‌ و به‌س.

ژبه‌ر چهن‌دین مه‌رجین گرنگ ئانکو ب ده‌ست فه‌ ئینان و هه‌بوونا چهن‌دین ئامیره‌تین ئافراندن، چیرۆکنقیس ب ساناهی په‌یدا نابن، دیسان ب ساناهی سه‌رناگرن و سه‌رناکه‌فن!

هه‌لبه‌ت ل ڤیری، پیدقی یه‌ رولی ئاشکرا یی هه‌بوونا ره‌وشه‌نبیری یه‌کا کویر و ره‌سه‌ن و ره‌هدار ژ بیه‌ر نه‌چیت، چونکی بابه‌تین ساده‌ و سه‌ریلکی (سطحی) و بی واته‌، نابن جه‌ی رازه‌مندی و دل خوشی و خه‌مخوریا خوینده‌واری، ب راستی ژ، خوینده‌واری نه‌ڤیت وه‌ختی خو ب بابه‌ته‌کی ساده‌ و لاواز و نه‌ هه‌ژی فه‌ بکوژیت.

به‌لکو ئەو مه‌رجین ناڤیری ئەگه‌رین تاییه‌تی بن ژبو هه‌بوونا چیرۆکا سه‌رکه‌فتی و چیرۆکنقیسی سه‌رکه‌فتی، لی هنده‌ک ئەگه‌رین گشتی ژ ی هه‌نه‌، ئەو ژ ی باری ملله‌تی یی سیاسی و جشاک و ئابووری نه‌، د گه‌ل چهن‌دین چه‌ق و سه‌رئه‌نجامان هه‌ر وه‌کو بن ده‌ستی یا درێژ و ده‌سه‌لاتا کولونیالی و نه‌بوونا ره‌وشه‌نبیری یه‌کا مللی یا ئیک گرتی و ره‌سه‌ن! ئابووری لاواز و بی هیت... و هتند.

ب دبیتنا من ئەف شروقه‌کرنه‌ تیروژکه‌کی د هاقیته‌ سه‌ر ئەگه‌را کیم بوونا نقیسینا کورته‌ چیرۆکی ب تاییه‌تی و هه‌می ئەده‌بی ب گشتی.

رۆژنامه‌یا (برایه‌تی ئەده‌ب و هونه‌ر) ژماره (٢٤٤٠/٤٧) رۆژا

١٩٩٧/١٠/١٦

* هوزانقانی گهنج ل دويف ژين هوزانقانی يه ، يان ژي ل دويف
دهستپيكا نقيسينا بهرهمي يه ؟

بلند محمهد:

هوزان ل دويف ژين هوزانقانی ناهينه
هژمارتن، نانکو مروقه کي (٤٠) سالی
چيدبيت ژ نوی دهست پاقيته نقيسينا
هوزانی، هينگی ب هزرا من نه و دي ب
بهرهمي خوه يی گهنج بيت و ناقي وی
دي كهفته د ناف ليستا گهنجادا، نهفه ب

بهرهمي خوه، لي پيچه وانهی قي چندی ژي هوزانقانه کي هي ب ژي
يی خوه يی گهنجه و ب بهرهمي خوه ژ هوزانقانی ناقي خو هي
دهيته هژمارتن.

ستار تهها رديني:

بهري هر تشته کي من دقيت بيژم کو هر که سي دهست ب نقيسينا
هوزانی بکته، ئيکسه ناسناقی «هوزانقان» ل سهر ناهينه دانان،
بهلکو پشتی شاره زای و تیکهه لی و بهرده و اميا وی د نقيساندنا
هوزانی دا، کو دبيتته خودان سه ريوژر، هينگی نه و که س دبيتته
(هوزانقان).

ب هزرا من ژين مروقي بربارا دانانا ناسناقی (هوزانقانی گهنج)

هوزانقانی گهنج د قي قوناغا

داهينانی دا چ ديژن ؟!

دانوستاندن دگهل هوزانقانی گهنج، پينگافه که بو نياسينا وان
هوزانقان و پي بچينه دناف جيهانا وان يا تاييهت دا، ب هزرا مه ههر
قوناغه ک ژ ژين هوزانقانی جيهانه که، نهفجا ژبه ر قي چندی، مه سي
هوزانقانی گهنج ب ژين خو قي جاري مي هفان کرن، داکو گوهي خو
بدهينه را و بوچوونين وان ل سهر بهرهمي وان ل دويف پرسيارين مه
دانوستاندن ل سهر کري.

ل سهر هوزانقانی د ده ته ئافراندن، چونکی که سهک کو ژیی وی بیست یان بیست و پینچ سال بیت، چندی د هوزانی دا خودان داهیتان و بهرهم بیت هر دهینه نیاسین و ناقدارکرن ب (هوزانقانی گهنج).
 بهروفاژی فی چندی که سهکی (۴۰) چل سالی چندی نوی بیت، د نقیسینا هوزانی دا مروف د شیت بیژیستی خودانی بهرهمهکی گهنج، لی مروف نه شیت ناف لی دانیت هوزانقانی گهنج، لهوما نه ز دبینم ناسناقی (هوزانقانی گهنج) ل دویف ژی یی هوزانقانی جهی خو دگریت، سهره رای هندی کو گلهک جارا بهرهمی هوزانقانی ژ وی پیر تره، ئانکو خودان ژبهکی کیم و داهیتانک مهزنه.

ناستی گهرمائی:

هوزان وهک پیشه و ئاره زوویا مروفی گهنج د قوناغا سهره تایی دا دهیته ناسنامه کرن، چنکو پتر ژ هر کارهکی دی یی ئه دهبی، بیاف و دهرگه ژی د تاغن و خه لک قهست دکه تی، نه ئه وه کارهکی ب ساناهی یه و بی گری و ئاسته نگه کو هر که سی دهست بده تی و سهریگریت، لی مروف د شیت ب خواندنگه هه کا مه زن یا سهره تایی ژ نوی بو خوه هزر کرن و بهرپر ساریی دانیت.

وه رارا هزری د قالب دانا هوزانی دا نه، ژ ری پیشانا (ژی) یه، به لکو (ژی) ئه و ژی سهره پور و فیترگه هه، لی ره نجکیشان و وه رگرتنا

سهر پورا د نقیسنه کا دلخواز، فه دگه ریته سهر داهیتان و دارشتنا وی، ئه گهر هوزانقانی بهرده و امیی دگهل بوبه را و خونوی کرنی دا بگونجینیت، بی گومان دی هوزانه کا نه مر بهرهمی وی بیت، ئانکو (ژی) یی هوزانقانی په رچیم کری نینه ب بهرهمی ویقه. نهک ژی دهستپینکا وی به لکو گلهک هوزانقانی هه نه ب ته من گهنج، لی هوزانه کا (پیر) نقیسی یه و گلهک ب ته من پیرن، به لی هوزانه کا گهنج نقیسی یه.

پ/ د فی قوناغا داهیتانی دا هون چوان بهرهمی خود هه لسه نگین؟

بلند محهمه د:

سه باره ت هه لسه نگاندا بهرهمی خوه ب تاییه ت د فی قوناغی دا کو د شان سالی بوردن چه ندین گوهورین که فتینه باری نقیسینی کو ئیک ژ وان هوزانه.

بی گومان کو شیوی نقیسینی گلهک یی هاتیه گوهورین و پتر بهر هف بکار ئینانا هیما و مژه ویی دچیت، هه تا نه و ژی چ که سین خوه ب ره خنه گر دزانن، دهست نه دابنه خامی خوه و هوزانا گهنجان ب هه لسه نگین، ره خنه دقیت سهره لده ت و ره خنه گر پیدقی یه بهر خودانا ره نگین ئه ده بی بکه ن و ژلایی ته کنیکی فه هوزانی ب هه لسه نگین.

پویته پینه کرنا ره خنه گرا ب بهرهمی ئه ده بی ب گشتی و بهرهمی گهنجا ب تاییه تی، ئه ده بی گلهک لایین ته کنیکی ژ دهست دابنه، هه لبه ست هر ره خنه یه شیانین داهیتانی ل دهف نقیسه ری دیار دکه ت،

هينگي نقيسه د شين بزنان، تا چ راده هوزان شان شيايه هيمما و
چه هنگا د كاري ته ده بي دا بكار بينيت و چهوا د گهل بهرهمي خواه
هه قير كرينه.

لي د سهر هندی را و د قی قوناغا نوی یا بهرهمی ته ده بی
گه هشتی، کویا خوبایه بوهر که سه کی باری تابوری و رامیاری و
جفاکی تا کاما خواه ل سهر هه یه، لی نقيسینی د ناڅ ته خا گه نجان دا،
روشا خواه ژ ده ست نه دایه و قوریانی کاودانین بهرته نگین ملله تی
کورد نه بوویه، بهلکی دگهل دژیت و پتر مفای ژ سهر پورین قی دور
هیلې داکه تی دکه ت.

ستار ته ها ردیني:

هه لبه ت که س نابیتیت ده وی من یی
ترشه، ژ بهر قی چندی من نه قیت ته ز ب
خو بهرهمی خو ب هه لسه نگینم و باشتره
ره خه گر و که سانین شاره زا د قی ته رکی
دا، ب ستوبی خوځه بگرن داکو ته م ژی

مفای ژ تبیني و بوچوونین وان وهرگرین، تنی ته ز دشیم بو هه وه ب
دهمه خویاکرن، کو من هیقی یین مه زن هه نه و ل دویف وی باوهریا من
په یادگری هه که ته ز بهر ده و امی بدهم، دی شیم زوی ب سهر په یسکین
پیشکه فتنی بکه قم.

ژ ته نجامی هه ول و بزاقان، خه بتین و چه ز و قیانا ده رپینا هه ست
و پیژنین کول ژیر سیبه را کارتیکرین ده ورو بهر و مروقی ب خوژی

په یاد دبن و ب هیزا دهروونی یا گفاشتی و میسکه کی جه میای، دی
بهرهمی من د قوناغین نوی یین داهیتانی دا بوریت.

ناشتی گهرمافي:

ب دیتنا من کیم که س هه نه تاقیکرنی ل گهل خوب خوب بکه ن،
چنکو یا ب زه حمه ته، لی ته م ژی وهک نه ندامین قی کومه لگه هی ژ
خوشی و گبروگرفتاری یین وی دبی بار نینین، چاقی مه ژی یی قه کری
یه بو تومارکرن رویدان و گور انکاریبان، داهیتان و دارشتنا مه
ته نجامی لیکدانا شان هوزکارانه. مفا وهرگرتن ژ گه نجینا هوزانا نوی،
مه هه ول دایه ب هوشه کی نوی، ب خوینه کا نوی لیکدان و کراسه کی
نوی بکه ینه بهر هوزانا خو داکو ته م ژی ب بینه ریقینگ دگهل کاروانی
پیشکه فتنی و شارستانیه تی، نه قجا ب دیتنا من هه لسه نگاندنا
بهرهمی مه د مینیت کو خوانده شان و که سین شاره زا دشین بینه
خودانین بریارا دو ماهی بی.

روژنامه یا (برایه تی ته ده ب و هونه ر) ژماره (۵۲) روژا ۲۶/۱۱/۱۹۹۷.

ئەنوەر محەمەد تاهەر:

بۆچی قەيران.. دوهی ههکه ده رگه ه ل
پيش چيروکنقیسی د گرتی بوون، ئەقرو
به ره کهت ژ خودی چ زۆره روژنامه د
مشه نه.

دوهی هه که سانسور هه بوون پيش
به لاقکرنی و پشتی به لاقکرنی، ئەقرو

دهولت سه ری ملله تی ئەوژی نه مان، بنقیسه و به لاف بکه.

ئەز ب حساب چيروکنقیسم هه تا نهو که سی نه گوتی به من بۆچی
ته هۆ گوت، یان هۆ نه گوت. هه که تو بیژی ژمارا چيروکنقیسیا پيش
سه ره لدانی شه ش یان حه فت بوون، ئەقرو بۆچی نه بوینه پینچی!!

ل سه ر ده می رژیمی به رپرستین وان خه لکه ک ژ کولانا قیداو دکرنه
روژنامه نقیسی، ئەف کاره به رده وام مال سه ر دهستی حزبین کوردی،
به لی نه شین چ چيروکنقیسیا دروست بکه ن، هه که ژمارا وان ژی دا
هندی روژنامه نقیسیا بیت.

راسته چهند ساله دور پینچیا دهوله تی و یا عیراقی ل سه ر
کوردستانی کار کریه ل سه ر هه می ده رگه هین ژیانج ئیک ژ وان
نقیسین، ئەو ژی به ره ف نه مانی دچیت، ئەگه ره کا دی ژی هه یه، ئەو ژی
دزقریت بۆ داشکه ستنا ملله تی دیتی ل سه ر دهستی ئەحزابین کوردی،
ئەو خه ونین پیتقه دیتین به روفاژی بوون.

هه که ل بیرا مه بیت ل سالی ۷۶ - ۸۶ی، وان سالا دا بینین

قهیرانا چیرۆکا هونەری یا کوردی

د ناقهرا

چیرۆکنقیسی و خواندهقای و رهخهگری دا

ژیو قهژاندنا رهوشا ئەدهبی و پتر خه م ژۆ خوارنا روژنامه گه ری یا
کوردی بۆ قی چهندی و به ره ف پيش شه برنا ئەدهبی، ئەف ته وه ری
ره وشه نبیری ل دور (چیرۆکا هونەری یا کوردی) مه فه کر، کو ب دیتنا
مه د قهیرانه کی (ئەزمه) را دبوریتا، ژ بۆ پتر پینانینا ل سه ر قی
قهیرانی ئەف پرسیارین ل خواری مه به ره فه کورن و دانه به ر سینگی
چهند چیرۆکنقیسین کورد و وان ژی ل دویت بوچوونین خو به رسف ل
سه ر دان، پرسیار ژی ئەفه بوون:

- ئەری ئەفه قهیرانا نه بوونا چیرۆکنقیسی کورده؟

- یان قهیرانا نه بوونا خوانده قایه؟

- یان ژی قهیرانا نه بوونا رهخهگری یه؟

په‌ی‌شا (نه‌بوون) د پرس‌یاران دا هاتی
 یه، ب راستی نه‌ز چ جارا د‌گه‌ل په‌ی‌شا
 (نه‌بوون) نینم و مه‌ چیرۆ‌کن‌قیسی هه‌ی و
 مه‌ هنده‌ک خوینده‌شان ژى یی هه‌ی و
 چیرۆ‌کین باش ژى ل سه‌ر ئاستی هه‌ر‌ی‌ما
 کوردستانى هاتینه‌ نقیسین.

هه‌ر چه‌نده ئه‌شه هه‌می نه د ئاستی
 پید‌قیسیا تیا نه‌فرو دایه. چیرۆ‌کا باش،

یان هه‌ر بابه‌ته‌کى ئه‌ده‌بی بیت، بو‌خوه جه‌ماوه‌ری و خوینده‌فانی په‌یدا
 دکه‌ت، هه‌روه‌سا جه‌ماوه‌ره‌کى باش و خوینده‌فانه‌کى رژد، ل به‌ره‌مه‌ین
 باش د‌گه‌ریبیت و به‌ره‌مه‌ین چاک د‌قی‌ت. ژ هه‌ردو لاقه‌ سستی‌ه‌ک که‌تیه
 چیرۆ‌کا کوردی، نه‌ جه‌ماوه‌ری به‌رفره‌ه هه‌به و نه‌ ل دو‌یف پید‌قی یین
 قى سه‌رده‌می چیرۆ‌کین باش هاتینه‌ مه‌یدانى داکو جه‌ماوه‌ره‌کى باش ل
 دور خوه‌ کوم بکه‌ت. د قى شیلاتیى دا چیرۆ‌کن‌قیسی ژى نه‌ شیا‌یه
 داهینانه‌کا پید‌قی بکه‌ت.

دبیت ئه‌شه هنده‌ک نه‌گه‌ر بن، ژبو‌قى سستی یا که‌تیه چیرۆ‌کا
 کوردی و ب ره‌نگه‌کى پید‌قی به‌ره‌ف پيش‌شه نه‌ چوبیت، ب هه‌زا من
 بارى ژ هه‌میا گرانتر ل سه‌ر ملین چیرۆ‌کن‌قیسی ئه‌وه‌ کو نه‌قی‌ت نوکه
 چیرۆ‌که‌کا چاقلینکه‌ر یا وه‌کو سالین به‌ری سه‌ره‌لدانى بن‌قیسی‌ت، چ ژ
 لایى نافه‌روکى شه، یان ژلایى روخسارى شه، هه‌روه‌سا هه‌تا نه‌وه‌ نه‌ د
 گه‌ل دوره‌یلێ نه‌وه‌ د‌گونجیت ب دروستی نه‌شیت ب بیته‌ دژ، د‌قی‌ت
 مرو‌قى نه‌دیب هه‌لو‌یستی خوه‌ یی تاییه‌ت هه‌بیت نه‌ د‌گه‌ل گو‌ه‌ورنا

لاوین کورد وه‌ک هه‌نگا ل دور کتیبان د‌زقرین، کتیب‌ا کوردی بازارا وى
 یا گه‌رم بوو، ئه‌و حاله‌ت ژى نه‌ یا سروشتی بوو.
 فه‌زه‌نا ژۆرداربا رژی‌می ل سه‌ر مه‌ بوو سه‌خمه‌راتی نه‌هیتلانا ناسنامه
 و دیروکا مه‌.

ئه‌ف حاله‌تی ئه‌فرو ژى نه‌ یی به‌رده‌وامه، چه‌ند ئه‌م به‌ره‌ف هیمنی و
 ئاستی و حکومه‌تیی د‌چین، ئاستی ره‌وشه‌نبیری یا کوردی دى بلند تر
 لى هیت و کتیب‌ا کوردی دى ژ قى قه‌یرانى ده‌رکه‌فیت. ره‌خنا مه‌ یا
 ئه‌فرو ده‌رده، به‌لێ ئه‌م نه‌ ره‌شبینین دى ره‌خنه‌گر په‌یدا بیت.

جاره‌کى من ل سمیناره‌کى گوت، نه‌و ژى دبیت‌م: ره‌خنا مه‌ ژى ئیک
 ژ ره‌نگ دانا کاودانى مه‌ یی سیاسی و جشاکى یه، هه‌لبه‌ت وه‌ک
 (نه‌زار قه‌بانى) گوتی (په‌یوه‌ندیین داهیتنه‌ر و ره‌خنه‌گرا وه‌ک
 په‌یوه‌ندیین زرکیتکا د‌گه‌ل ستینگانه). هه‌تا نه‌وه‌ هنده‌ک هوسا د
 ره‌خنى گه‌هشتی نه‌ کو بیاقه‌کا باشه‌ دا تول و جشین و ئاخفتنین
 که‌شه‌فریت بیژنه‌ خودان به‌هرا، نوزانن کو کارى وان ئه‌وه‌ ئه‌فراندنه‌کى ل
 سه‌ر ئه‌فراندنى ئیزافه‌ بکه‌ن. یان ده‌ورى ئامرازى په‌یوه‌ندی یی ب
 بینیت ل ناڤ به‌ینا داهیتنه‌ری و خوینده‌وارى.

تیلی صالح موسی:

راسته‌ نه‌وه‌ راوه‌ستانه‌ک که‌تیه ئه‌ده‌بی کوردی ب ره‌نگه‌کى گشتی و
 هونه‌ری کورته‌ چیرۆ‌کى ب تاییه‌تی. یا دیاره‌ ئه‌قى چه‌ندی ژى،
 چه‌ندین نه‌گه‌رین خوه‌ یین جودا جودا هه‌نه‌.

زوی بهیته گوهورین.

ههروهسا ژلایه روخساری شه چیرۆکنقیسی دقیت تهقرو ب رهنگهکی دی چیرۆکا خوه بنقیسیت، بهلی چهوا؟ یان چ بابهتا ههلبیتریت؟ ههتا نهوب دروستی نه گههستی یه بهرسقا پرسیارا، نهز دببیم ژ قی راههستانی دی پینگاقتین گهلهک باش هیته هاقیتن و چیرۆکا کوردی یا هونهری دی ل ههریما کوردستانی بهرهف ئاستهکی گهلهک باش چیت.

دهربارهی رهخنه، ب راستی نهگهر مه چیرۆکهکا باش و یا مشه نهبیت و دگهل هندئ تهو جهماوهری چیرۆکی دخوازیت یی کیم بیت، رهخنه دی یا لاواز و دقوناغین نهبوونی دا بیت.

عسمهت محهمهدهدل:

ئافراندنکاری دهقی نهدهبی و وهرگر و رهخنهگر پیکفه سی

گوشهکی پیک دگههینن، لاوازا ههر ئالیهکی کارهکی خراب دکهته سهه ههر دو ئالیین دی، ههر سی ئالی ژی ب دهوروبهری خوه یی سیاسی، ئابوری جفاکی داخبار دبب.

چیرۆکنقیسی کورد وهکو ههر ئافراندنکارهکی دی یی نهدهبی ل ههمبهه قان پیشداچونین بلهزین دکهقن رهوشا

ناخو و یا جیهانی گوهشی و بهرزه مایه، دببیت ههتا نوکه نهشیابه د گهل قان کاودانان ریک بکهقت، ژ بیرا مه نهچیت دورهیلی نهوی یی جیهانی گههستی یه پلهکا ئالوزی یی کو نهدهب و هونهه پیدقی ئالاقین نویه دا بکارت دهربرینی ژی بکهت، دهربارهی خواندهقایی کورد ب دیتنا من، ههتا نهو نهو خواندهقاییه پیدئا نهبوویه، نهوی پشکداریی د ئافاکرنا دهقی نهدهبی دا دکهت، بهلکو ههتا نهو خواندهقاییهک تهمهله، دقیت بیی زهحمهت تشتی وهرگرت و خوشیی ژی ب بببیت.

ئهف چهنده کاری دکهته سهه ئفراندکاری ژ وان ژی چیرۆکنقیسی کو نکارت خوه گهلهک ژ ئاستی رهوشهنبیری یا خواندهقانی دوبر بیخیت. قی چهندی ژی پهیهندی ب رهوشا گشتی یا رهوشهنبیری ههیه، کو ئاریشه بیی خوه بیی بهرچا هه نه.

ل دور بابهتی رهخنه و رهخنهگری، دببیزم چیرۆکنقیسی پیدقی ب رهخنه ههیه، جار جار وی هشیار بکهت، لی مخابن ههتا نهو رهخنا نهدهبی یا کوردی ژ چار چوقی ریبازین کهقن رزگار نهبویه. هیشتا ب دروستی و ل دویف شهنگستی زانستانه نهچوویه د نا ف دهقی نهدهبی دا.

چیرۆکنقیسی و رهخنهگر وهکو دو کهسین ئافرانکار پیدقی قیراگههشتی نه د گهل وی پیشقهچونا نهو دکهقت رهوشهنبیری جیهانی، لی مخابن د قان کاودانان دا، نهو نهچار دبب بارا پتر ژ دهمی خوه ب پهیداکرنا نانی و پیدقی بیی ژبانی تهرخان بکهن، ل سهه حسیی دهمی خواندنی و نقیسینی.

د. سه گفان خه لیل هیدایهت:

ب راستی، په یفا نفیسی - ب تاییه تی دبواری ئه ده بی دا - یا کفتی یه د بهر یکانه کا توند دا دگه ل ده زگه هین راگه هاندنی ژ رادیو و تیله فزیونی... به لکو، ئه فقه دیارده ک جیهانی بیت.. نه خاسمه پشتی فقه بوونا ده زگه هین سه ته لایتی ل سه رانسه ری جیهانی، ئه و شیای همه می جورین هونه ر و مژول کرن و خوشیی بگه هینته چاڅ و گو و هه ستین بینه ری.. له و ا ژی، بینه ر به رف خو کیشاینه و سه ر ئه نجام دور ئیخستینه ژ په یفا نفیسی، ب تاییه تی په رتوکی.. به لکو، بارودوخ ئالوزی جیهانی - چ ژ لایین ئابوری یان سیاسی فقه بیت - پتر هزرا مروقی مه به رف خو فقه کیشایه، و ئه گه ر مروقی مه یله ک هه بیت ژبو ته عاملی ل گه ل په یفا نفیسی، به لکو هه ر ئه و مه یله ژی هاتی یه راکیشان به رف گوتارا سیاسی و لیکولین و لدیشچوونان... هه لبه ت، ئه م کورد ژی پشکه کین ژ جیهانی، و ئه م ژی دکه فینه ژیر کارتیکرن و گفاشتنا بارودوخین نه و، و کاودانین جیهانی، له و ا ئه م دشیین بیژین راسته، ئه ده بی کوردی ب گشتی به لکو چیرۆک ب تاییه تی یا د قهیرانه کی دا دژیت و ئه گه ر هنده ک بیژن بوچی چیرۆک

ب تاییه ت دهیته ده ستنیشان کرن و نه چ جورین دی ژ ئه ده بی؟

ب راستی، هوزان جوړه کی که فنه د ئه ده بی کوردی دا، و شیایه ب بیته ستونکا سه ره کی د وی ئه ده بی دا، لی چیرۆک و هه تا رومان ژی رهنگه جورین نوی نه د ئه ده بی مه دا، و به لکو هیشتا پیدقی دمه کی نه هه تا کو جهگیر ب بن و پی بگه هن..!

دیسان چیرۆک وه کو جوړه هونه ر پیدقی چه ندین مه رجین سه خته، مینا: ره وشه نبیره کا ره سه ن، چه لنگی د شه ره زاییه کا چاک و سه روره کا هه ژی د ژیانن دا، سه ره رای هه بون به ره مه ندیه کا راسته قینه... له و ا، قهیرانا چیرۆکا کوردی ژ لایه کی فقه د فقه گه ریته فقه بو چیرۆکنفیسی مه ب خو ئه و چیرۆکنفیسی خو ده دی شیان و به ره و به ره مه.

ژ لایه کی دغه، خوانده قانی ئه ده بی ب گشتی دکیمن د جفاکی مه دا، سه باره ت ئه وان به ره مه مین ئه ده بی ئه وین ل ده قه را مه هاتینه چاپکرن، ل وان سالتین داویی دا هه ر یه ک ژی ب چه ند سه د نوسخا ب تنی، لی هه تا نوکه بارا پتر ژ وان یین ل سه ر ته ختین په رتوک فروشان.

له و ا خوینده واری مه ژی گونه هباره د کیمبوون و کزیوونا ره و ا جا ئه ده بییا کوردی دا، به لکو چیرۆکا کوردی ب تاییه تی ژی.

ل داویی ژی دقتیت ژ بیرا مه نه چیت کو گه شه پیدانا ئه ده بی و هونه ری ل هه ر جهه کی لی بیت، پیدقی ره خنی و ره خنه گرانه. و ئه گه ر ره خنه گر نه بن کیماسیه کا مه زنه ژ بو ئه ده ب و هونه ری کوردی، و ئه گه ر هه بن لی بی بزاف و وه رار بن، ئه فقه کیماسیه کا هه ره مه زنه به لکو ویرانی یه.

دقتیت بیژم ژی کوچ گاڅا ره خنه هاته ئه وی ئاستی پیدقی و هه ژی، هینگی ئه م دی پشتراست بین کو ئه ده بی کوردی یی به رف ئاسوین گه شتر دچیت.

ب هه ر حال، ئه رکی ل سه ر دانه رین مه ئافراندن و نفیسینه، ب

ئومېدا ئەوئ روژئ ئەوا رەخنەگر تېدا رولئ خوھ يئ ديروكي رادبن.

خالد صالح حسەن:

ب كورتئ سالتئ هەشتيا سالتئ دەستپيكا چيروكا هونەري يا كوردئ بوو ل دەقەرا بەھدينا و سالتئ زيرينا وئ بوون، نە ھەر ل دەقەرا بەھدينا، بەلكول سەرانسەري كوردستانا باشور و رەواجەكا باش ھەبوو، خواندەقانی خوھەبو و ب تايبەت ل ناف جحيتلا دا كو دەمئ وئ چيروكەك دخواند (يان شعر)، ھەست ب

شورەشئ دكر، بېھنا پيشمەرگەي و چيای و بەرگريئ ژئ دەھات، پتربا چيروكئقيسا هونەري خول دور رەوشا سياسي يا كوردستانئ دنقيسين و بابەتئ وئ ھەمئ ل دور وئ چەندئ بوو، وەرارا چيروكئ ژئ ھەر ژ وئ چەندئ دەستپيكدەر، چ چيروكئقيس (يان ھوزانقان ژئ) نە دشيان ئيک پينگاف ژئ خو دویر بيخن، ژ وئ چەندئ و ھەستا نەتەوايەتي بەھافيزنە لايەكي و بيژن مە چ ژبيە، رویدان ل رەخ و رويا بون، ئەديب نە دشيان چاڤين خو ب نوقينيت و مللەتي وئ يئ توشي قەبراندين دبيت و ھەمئ دەما بېھنا گوندین سۆتي دەيتە دفتئ و روژ ناچيت، ئەگەر نەبينيت كو ئاگريئ ب كوز و بەيار و چيابين وەلاتئ را دچيت و خەملا واری ھەميا رەش دکەت و ب شەف ژئ ب دەھان ديمەنين

کريت... کريت... ل پيش چاڤا.

ئەقرو ئەو رویدان بوونە ھزر و خەون، بونە کەڤال، لئ ھندی ھزري دکەت و ئاشويئ خو دلڤينيت زکئ قالايە و ب دەھان گرفتاري بين د سەري دا، ئيئدي چيروک (يان ئەدەب ب رەنگەکئ گشتئ) نە ژ بابەتئ ھەرە و نە زکئ وئ تيئر دکەت و نە ژورا وئ يا سار گەرم دکەت (ئەو ژئ نەبيت زاروک خيژان و کەس و کارئ وئ).

ئەگەر خو ھەستاند و بابەتەک ژئ نقيسي ژئ، دویر نەبينە کو ھەر چيروکەکا کەڤن بيت، ھەر ب تئئ يا رەتوش کري، يان ھزرەکا کەڤنە داريتئ وەک چيروک و دا بيژن: ھيشتا يئ دنقيسيت، يان دبيت دەمئ دنقيسيت يئ خورتبيەکا خورتئ ل خو دکەت و ژ نوي يئ دنقيسيت، ئەقە ب رەنگەکئ گشتئ.

يا ژ من قە ئەقرو دڤيت چيروک پتريا رەخنەيي بيت، کەس ژئ خو توشي وئ چەندئ ناکەت و ھەر کەس ئەقرو (دونيا ھەمئ ب بيتە خوین، بوھستەکئ يا دویر بيت). ئەو روژ بونە روژين کەڤن دەمئ ئەديبي خو مل ب ملئ پيشمەرگەي قە د ديت، کاودانئ پشتئ سەرھلدانا سالا ۱۹۹۱ئ ھەمئ تشت سەروبن کرن، ھەمئ کەسا (ھەر چنە بيت ئەديبا) وەسا ھزر دکر، کو ئەگەر مللەتي کورد چەندەکئ بېھنا ئازادئ ھەلکيتسا، ئيئدي ژ ھەمئ لايافە دئ پيش کەڤيت، لئ ئەو ھزر بونە خەون و چ ئەديب نەشپن دو رتزا ل دويف ئيک ب رتز کەت، بي چەندين ھزر نەکەڤنە د سەري دا و نەشپت ئيک ژ وان ھزرا داريتتە سەر وئ کاغەزا سپي يا ل بەر سينگي و قەلەمئ د دەستا دا و بايي

تازادیی یی لی د دت. ب دهان، ب سدهان بابه تیین نقیسیینی یین ههین، لی نه شیت بیژیت ئەڤه چه په وئ هه راسته، راست و چه ب یین تیک هه ل کرین و دهوات بو کیش لایڤه دچیت ملی وی یی ب ملی دهواتیا ڤه باب چ ره ڤه بهیت، بیدهری بو وی رهخی د دهته بای و ئەو رستا دبیتیت (انما الادیب بالمواقف) هاقیتته بهر پییا و چاقین خو ب تمامی نقاندن.

ژبه ری ڤه ندی گرفتاری ل ڤیره هه ری یا نقیسه ری ب خو به، نه یا وی ڤه ندی یه کوره خنه گریان خاندەڤان نیین، ئەڤرو خاندەڤان ژبه ری کاودانی تایهت نینه سویاهی دی په یدا بیت و دی به ری خو ده تی پیتشیا وی یا ڤالا بو وه کی چه وا چیرۆکنقیسیین به هدینا ئەو چه ند دیتین و به ری وان یا ڤالا بو و وان ژ سه ری ده ست دانه نقیسینا ڤی هونه ری، راسته ئەڤرو خوانده ڤان نه مایه، نه هوزانڤان شعری دخونیت و نه چیرۆکنقیس چیرۆکی دخونیت و ل دیڤ دچیت.

چونکی ئەڤرو مه یدان هه ری یا سیاسه تی یه و چ به رامبه ر نیین کو هه ڤرکانیا وی بکه ن و مه یدانه ک هه ر بو وی یا ڤالایه و خو ئەدییا ژی ب رهنه گه کی گشتی خو هاقیتته د ناڤ دا و ڤه له مین خو بو سیاسه تی تیژ کرن و نانی وان که ته د ناڤ وان په یقین بو سیاسه تی دنقیسیت وه کی نانی پولیس هات و چوبی که تی یه د ناڤ وی فیت فیتا هه ر ل سه ر جادا لی د دت، پویته پیکرن ب ئەده بی ب رهنه گه کی گشتی نینه، و ئەگه ر چه ند هه ک هه بیت ژی گه له ک یا کیمه و مروڤ د شیت بیژیت هه ر بو دیه نی یه و ئەڤرو ب ده ها کومه له شعر و چیرۆک و رومان و بابه تیین جورا و جور یین هه یین (بلا د که ڤن ژی بن)، لی نه

خودان د شیت چاپ بکه ت و نه که س بو چاپ دکه ت!!

ئەڤه ژی دبیته پشتگرانیه ک بو نقیسه ری کو بابه تی وی رونا هیی ب بینیت و ئەڤ گرفتاری یه هه ر گه له ک یا که ڤنه د ناڤ نقیسه ری ن کورد دا و گه له ک نقیسه را کتیبین خو یین ل سه ر کیسی خو یی چاپ کرین، لی ل سه ر وی ڤه ندی یی توشی ده رده سه ری بوبین و پاربییه کی نانی یی ژ ده ڤی زارو کین خو ڤه کرین.

دبیت د ده مه کی دا ئەڤ چه ند ه ب وی گه له ک یا خوش بو، چونکی خو د دیت یی ب ڤه له می هه ڤرکمانی یا داگیرکه ر و دوژمنا دکه ت، لی ئەڤرو ئەو ژی نه مایه، تیک بو چاپ بکه ت باشه و چاپ نه که ت بلا هندی دی توژ بکه ڤیتته سه ر، ده ستی پتری یا نقیسه را ئەڤرو یی کورته و وی ده ست کورته یی به ری گه له ک ژ وان دا وی چه ندی کو هنده ک پینگاڤا ب هاقیتن کو ئەو ب خو ژی د نه رازی نه و د زانن ئەو هه لوبیستی هه لگرتی نه ژ باوه ری یه و ئەڤه شاشی یه که گه له ک نقیسه ر و ئەدیب که تینه تیدا و کارتیکر نه کا ده رونی ل وان دکه ت کو ئیدی وه سا هزر دکه ن یی ده وا دگه ل خو و دگه ل خه لکی دکه ت، ڤیجا شعر و چیرۆک بو ڤنه ؟ ئەو هه لوبیستی و ده ردرگرن نه ژ باوه ری، نابیژیتته ره شی- ره ش و ، سپی- سپی، به لکی ره نگا به روڤاژی دکه ت و دزانیته ده وه.

قوناغا پشتی سه ره لدانی ب راست قوناغا به ست گرتنا چیرۆکا هونه ری یا کوردی یه و سر و سه رمایا سیبیریا یا لی دای و پلین گه رمایی سال بو سال هه ر به ره ڤ نزمیته نه، د قوناغا ڤان هه شت سالا دا ب تنی ده ه کومه له چیرۆک ل ده ڤه را به هدینا یین هاتینه چاپ کرن،

واته ب ریژا ۱.۲۵ کومه له چیرۆک بو ههر ساله کچ، ههروهسا هژمارا وان چیرۆکین د ناڤ روژنامه و گوڤارا دا ناگه هه ۲۰۰ (دوو سهه) چیرۆکا واته ب ریژا ۲.۵ چیرۆک بو ههر هه یشه کچ.

ئه شه ژێ گه له ک د کیمن و پتیریا وان چیرۆکین د ناڤ وان کومه له چیرۆکا دا، ههر ئه و چیرۆکن یین بهری هینگێ د ناڤ روژنامه و گوڤارا دا هاتینه به لاقه کرن... ئیدی ب هیقیا و ئی روژی کو چیرۆکا هونهری یا کوردی ب رهنگه کچ گشتی یا ده شه را به هدینا ب تایبه تی به رهف و هه رار و پیشقه چونا بچیت.

شاعرین چیرۆکنفیس..

یان چیرۆکنفیسین شاعر..!

بۆچی ههر دو دهق

(شعر و چیرۆک) هاتنه هه لبژارتن؟

د بیافی ئه ده بی دا، چه ندین ده رگه هین نقیسینی هه نه، دقان ده رگه هان را نقیسه ر و ئه دیبین کورد دا هینانی دکهن و چ ئیک ده رگه ه یان ژێ دوو و سێ گرتین و خو تیدا دابیته نیاسین و دا هینانه کا مه زن کر بیت، ژ وان ده رگه هین مه دفیت فی جاری ل دور ب په یقین و بکهینه ته وه ری فی جاری، (شعر و چیرۆک) ه، بۆچی هنده ک نقیسه ران دوو ده رگه ه فه کرینه، له ورا مه سێ پرسیار دانانه به رسینگێ چه ند نقیسه را ئه و ژێ ئه فه نه:

۱- بۆچی چیرۆک دگه ل شعری هاته هه لبژارتن وه ک ده فه کچ

ئه ده بی بۆ نقیسینی؟

روژنامه یا (برایه تی ئه ده ب و هونه ر) ژماره (۹۲) روژا ۱۹۹۸/۹/۴ ئ.

۲- د پاشهروژي دا هوين دسين دهقهكي دپتر د نافهرا فان هەر دوو دهقا دا (شعر و چيروك) بنفيسن و نافهكي لي دانن؟

۳- ههروهسا د چيروكي دا بوچي هوين نهشيابينه خو ژ زمانئ شعري رزگار بکهن؟

نفيسهريڼ مه پرسيار داينه قئ و ب سينگهكي بهرفرهه بهرسقين مه دان نهقين ل خوراي بوون، لهورا يا باستر نهوه نيک نيکه بهرسقين وان دانين و بي ي کو هزروبيريڼ وان ژيک بپرين و پرسيار پرسيار بيبينه خوراي. نفيسهريڼ مه زي (د. عارف حيتو، تهحسين نافشكي، د. سهگمان خهليل هيدايت، سلمان کوفلي) کو پتر هاتينه نياسين وهک شاعر.

د. عارف حيتو:

پ۱/ چيروک پانافهكي بهرفرهه هويرو کويري دهرپريني ب خوځه دگريت، هوزان زي دبنهکوکا خوهدا ههستين فيريايي و سهبرورهکا کوير و ناقشه د کهقالهكي چارچوځهکري دا.

هوزان ب مهزيقه و سهنگ و دهرپرينين ههستهکا فيرياي و گهرمقه

ههڅبهند بوو، چيروک زي ب څهگيرانا بويه ريک ريک و پيکڅه يا ههڅبهند بوو، نانکو هم دکارين بيترين کو هوزان بهردهواميا تهرتيلين تاييني بويه و ههروهسا چيروک زي بهردهواميا حکايت و نهفسانهيان

بويه، لي نهو پشتي پهرين چيروكي څه بوين و چهندايه تيبهکا پوخت و ناقش ژ سهبروي بخوځهگرتي، هوزان زي ژ گهلهک زنجيران قورتال بويه و بياځهكي بهرفرهتر ژبو داهينان و دهرپريني ب خوځه گرتي، شيان د خالهکا ههڅبهنديڼ دا بگههنه نيک و ههر هوزانقاني پهيقين ههڅوکان تيرا دهرپينا ههستا وي نهکن، دي پهنايي بهته بهر پهخشاني (چيروكي)، نهمازه پشتي پهرهسندن و گهشهسندن هونهري پهخشانه هوزاني دناق جفاكي كوردهواري دا، نهججا خالين ههڅگرتني دناقبهرا چيروک و هوزانا نوي دا پتر ناشکهرانه و هوزانقان دکاريت كهرهسته يين چيروكي بكار بينيت ژبو دهرپينا هوزانهکا نهزاي.

ههروهسا چيروکنفيسن داهينهر زي شيايه كهرهسته يين هوزاني د چيروكي دا تهوزيف كهت و دهقهكي هونهري يي جوان پيشكيتش كهت. نانکول څيره من دقيت بيژم کو ههر چهنده چيروک و هوزان دوو بياقين جودا يين توره يينه، لي د نيزيكي ههڅن و جارنا تيكههل دبن، نهججا من و گهلهک ههڅالين دي يين هوزانقان نهڅ ريکه گرتي به و نهگه هم چيروکا نوي يا كوردي بخوينين، دي بينين کو نه گهلهک يا دويره ژ هوزاني، ههر دوو جوين سهردههريي دگهل نهزمانی دکهن و ب پهيقان وينه يين سهرنجراکيتش و ووروژينه دنهخشين و څهريژا پهيقان دکهنه كهرهسته يهكي داهيناني بو دهقي نهدهبي.

پ۲/ پهخشانه هوزان دهستپيكا تيكههليي يه د ناقبهرا چيروكي و هوزاني دا، نهججا نهگه دهقهكي نوي ژ ناويتنه يا شان ههر دوو جورين نهدهبي بهينه نافراندن، دي ل سهر ديوراي پهخشانه هوزاني بيت، خويندهقايي شان ههر دوو جوران زي بهرهبره يين تيكههل دبن و

خوینده‌فایبی هۆزانی وهک سه‌رده‌ریکرن دگهل په‌یفتی و به‌رادا وی هه‌مان سه‌رده‌ریی دگهل چیرۆکا نوی ژی دکه‌ت.

هه‌ژێ گوتنی یه‌ کو وه‌زیفه‌یا نازراندنی د هه‌ر دوو جوینا دا و د جوینی تیکه‌هل ژی دا (ئه‌گه‌ر ب بیت) لیکه‌ریانه‌ک ژبو دیتنه‌فه‌یا راستی یین دی یین پشتی هه‌می راستی یین هه‌یی که‌فتینه‌ به‌رگومانئ. ده‌ستنیشانکرن و نازراندنا برینان و پینگافه‌کا تیگه‌هشتیبانه‌یا ده‌ستپیکئی یه‌، ژبو دیتنا چاره‌ یین نویتیر بو کیشین نوی.

نه‌و ئه‌ز نکارم چ گوتنن دی بیژم، ژیلی یا من گوتی. دگهل گوهورینن ب سه‌ر ده‌می دا ده‌یین، ئالاقین به‌ره‌مه‌یتانی ژی ده‌ینه گوهورین و جفاکه‌کی نوی به‌رپا دبیت، هه‌لبه‌ت ل گوره‌ی قان گوهورینن ناقتیری ئالاقین ده‌ریین و سه‌رده‌ریکرنی ژی دی هه‌ینه گوهورین و تشتین نویتیر دی په‌یدا بن.

ب هه‌زا من پاراستنا تشتی که‌فن و هه‌یی خوه‌ حساردانه‌ د بازنه‌کی دائیخستی دا و به‌ریخودانه‌کا ئایینه‌یی یه‌ ب چاقین گرتی.

پ/هه‌روه‌ک مه‌ د به‌رسفا پرسیارا ئیکئی دا گوتی کو سه‌روه‌ریا هۆزانی دگهل په‌یفتی و به‌رادا وی یه‌، ژلایه‌کی دیفه‌ هۆزان چیرۆکا هنده‌ک هه‌ستین نازک و فیریایه‌ د چوار چوئی سه‌روه‌کا ئاقرادا. له‌وا ده‌می هۆزان چیرۆکی دنقیسیت دی هه‌مان سه‌رده‌ریی دگهل په‌یفتی که‌ت، ئه‌گه‌ر ئه‌م ژبیر نه‌که‌ین کو ده‌قی هونه‌ری ده‌ریپنا هه‌ستین که‌سه‌کی یه‌ پشتی دبیته‌ خودیکا راستگوبا جفاکی.

هه‌روه‌سا ده‌می چیرۆکنقیس ژی هۆزانی دنقیسن نه‌شین خوه‌ ژ

په‌هله‌وانان رزگار که‌ن.

ئه‌ف کرباره‌ ژی ریکه‌کا دی یا نازراندن و سه‌ره‌نج راکیشانا خوینده‌فانایه‌ کو ب ئارییت و جاره‌کا دی هه‌ر که‌ته‌ فه‌، ژبو چیرۆکا پرسیارین نوی ل بن سببه‌را ئه‌نجامین هه‌یی.

ماده‌م ئارمانجا هه‌ر دوو جوینان د ئیک بازنه‌دا ده‌یته‌ حساردان، له‌وا تیکه‌هلکرن په‌یفتین هه‌ر دوو جوینان بزافه‌کا ره‌وا و داهه‌ینه‌ره‌ ژبو په‌یداکرن تشتین نویتیر.

ته‌حسین ناقتی:

پ/وه‌ک هه‌ر سیسته‌مه‌کی دی دقئ دونیایئ دا، ده‌قین توره‌یی ژی هنده‌ک هیلین بنیاتی یین سه‌ره‌کی هه‌نه‌، تیدا پشکدارن وه‌ک سه‌ره‌اتیایه‌ ده‌قی، بوهرین ده‌قی و پیقه‌ری کارتیکن و کاردانه‌فه‌یا وانا ل سه‌ر چارچوئی ده‌رغه‌ و ژناقتا، رستن و ئاقتارنا ئاقتایی ده‌قی زیده‌باری زمانئ ده‌قی توره‌یی و ناسناما

درۆستی یا ده‌قی ده‌یته‌ دارشتن. وه‌ک پیشه‌کیه‌کا کورت بو پرسیارا مه‌ نه‌قییت پتر بناقتسه‌ بچین، ئه‌ز دبینم ئه‌ف هیلین سه‌ره‌کی یین پشکدار د ده‌قین توره‌یی دا ژ هه‌میا پتر د چیرۆکی و شعری دا د نیریکی ئیک و دو نه‌ ژ ده‌قین دی یین توره‌یی، ل قیره‌ ئه‌ز دی شیم ب ساناهی وان سنورا ب که‌مه‌ ده‌لیفه‌ و بناقتیک ئیخه‌م ئه‌وین ل ناقته‌را

دهقې شعري و دهقې چيرۆكې، نانكو روهنتر تو دشپي بيژي، نهو چيرۆكا نهز جار جار دنقيسم د جهوهري خوهدايت هه شعر بيت، بهلي پا سهرهستههكا بهرفرهتر تيدا ههيه، ل فتره من دقيت خالهكا دي دياريكهم، دبیت گهلهك بابت هه نه، راسته تورهقان قارهمانی وئ یه و گهلهك كارتیكرن ل سهر كری یه، بهلي نهشپن وئ جوانی ب دهته ئافاهیي وئ دهقې دهمی دكهته شعر، ههلهت دهمی دكهته چيرۆكا هونهري چ یا كورت بیت یان یا دريژ بیت، دي پتر بياقې نهفراندني ههبيت، نهغه ژي مافې هوزانقانی يي رهوايي یه، چونكه نهغه دياروكهكا نوي یه ل ناڅ مه سهرهداي، بهلكو نه نه بهراهينه و نه دوماهي نه، دياروكا توري جيهانی یا پره ژ نموني قې ديارۆكې.

نهگهري سهرهكي بيتن قې ديارۆكې ژي نهز دبينم دارشتنا دهقهكي هوزانی يي هونهري ب زهحمهتره ژ دارشتنا دهقهكي چيرۆكې يي هونهري، چونكه پيدقي ههستهكا نازكتره، زمانهكي نازكتره، ژبلي سهربروي و ئالاقين دي بيتن پيدقي ئافاهیي هوزانی وهك كيش و سهروا مهزيقهكا گونجاي و گوه وهرگر، نهغال ل سلال مه گوتي دكهفته سهر ميژا رهخهگرئ سرت، نهو دي ژ رهه و ريشالا دياركهت كانی شعر و چيرۆكين مه ئيك رهگهزن یان ژيك جودانه، یان چيرۆكا مه گوهورانكاريا شعرا مه یا كهقنه، ههلهت نهز دگهل نهڅ ديتنا دوماهيي نينم چونكه گهلهك برادر هه نه ژ ميژه هه دووكا پيڅقه دنقيسن و دبیت چيرۆكا هونهري بهري شعري نقيسبييت.

پ۲/ گومان تيدا نينه چونكي هه می تشت د فهلهكا گورانكاربي د پيشكهفتني دا دزقريت، ههكه چربسكين بهرهزيقين نياندرتالا ب بنه

بلاجكتور و نزانم چ؟! بوچی دهقهكي دي پهيدا نابيت و وهكي نوکه پهيدا بووی، بهلي ههتا نوکه گهلهكا ژ مه هيشتا نهو ويرهكي نينه ناغهكي دانيته سهر، نهڅ ناقي نوي دي هيت ژي چ نهڅرو یان دوسبه.

پ۳/ ل پرسيارا ئيكي مه بهرسفا وه دا و مه گوت دبیت، چيرۆكا نهڅ دادريژين هه شعر بيت، فينجا مادهم شعره دياربوننا شوبن تلين زمانې شعري د دهقې مه يي چيروكي دا تشتهكي ههچكو ههيه، قهت دياروكهكا پيژوك نينه، نهز قې چهندي ب چاڅهكي هونهري دبينم ههكه نه چاڅليكرن و وكربارهكا ب توپزي بيت.

د سهگنان خلیل هيدايهت:

پ۱/ یا راست نهوه كو نقيسهه ر نه نازاده د ههلبژارتنا جوري دهقې نهدهبي دا، نانكو: كا كيژان جوري بنقيسيت، هوزانی كورته چيرۆكې... هتد بهلكو، نهگه ژي چهندين هوکارتين خوی نه، مينا بههرهمنديا نقيسهري و شارهزایا وی د وی جوري نهدهبي يي تاييهت دا، بهلكو ههتا هنده هوکارتين دهروني ژي د پشكار بن...

دوير نينه، یا راستتر، نهو بيت كو بيژين جوري نهدهبي ب خو (شعر، چيرۆك) نقيسهري د ههلبژيريت ل گور چهندين مهرجين نهدهبي!

ژلا به کئی ديشه، په يوه نديا شعر و چيرۆکي دگه لیکدا يا ناسيار و نه شه شارتی يه، ژبه سر و شتی چيرۆکي و بهر فره هيا بابه تين وئ، چونکي چيرۆک د هندک ده ليقان دا زور نيزيکي شعري ديبت، به لکو هه تا ديبت هوزانا په خشان! نه شه ل گور ديتن و بوچونا چندين شه کوله و شاره زايين کورته چيرۆکي...

پ ۲ يا خوبايه کو جوړه نفيسينه ک يا هه ي نه و شعر و چيرۆکي هه مييز دکهت، شعر وه کو روخسار به لکو هه تا راده کي ژي وه کو گيانی شعري و ديسان چيرۆک ژي وه کو ده ستپيک و دوماهيک و دم و جه کهس و رويدان...

هه وه کو نه و تشتی نه د دينين د چيرۆکين فولکلوري دا، مينا مهي تالان... يان که لا دم دم... هتد.

ل قيره فره نه م بيژين، کو تافراندن د نه ده بي دا، ناهيته دا پو شين و لادان و روپي وئ يي گهش و ناشکه را خوبايه... نه قجا چ شعر بيت يان چيرۆک بيت، نه ز ديترم بلا روزا ژ دايکي و نا نه وي جوړي نه ده بي نه وي ته ژي گوتي خورستي بيت و ل گور مه رجين خو يين ديروکي بيت.

هه وه کو ئيشاره ته کا سټک ژبو قی بابه تی د بهر سفا ئيکي دا هاتيه کرن، شعر و چيرۆک دوو جوړين نه ده بي يين گه له ک نيزيک هه فن و هه لبرارتنا شيو ازي نفيسيني و چيرۆکي دا: نه قجا، چ (تقريري) په کا هسک بيت يان سه ردی يان هه تا شعري بيت، نه هه لبرارتنا نفيسه ري ب خويه، به لکو هندک نه قی ب بين و ه کو کيماسی د ريبازا هندک نفيسه ري چيرۆکي دا!.

لي نه ژ رونکر نه نه گه ري خوه نه، نه هه لبرارتنه، به لکو ئيک ژ نه گه ران نه وه کو نفيسه ر، وي چاخي، سو دي ژ بيا قفا شعري و شيانين زمانی شعري دکهت، ژبو ده بري ني ژ هزر و بوچون و ديتن خو يين تايبت...

ديسان بهر هه مه نديا وي د بواري شعري دا ده رفه ته کي دينيت، ژبو پتر گه هان دن و کار تي کړ ني.

سه مان کو فلي:

ژبه کو پساري (۳،۱) د قيا ئيک بانه، نه ز دي ژ به ري پسارا

(۲) بهر سفا پسارا (۳) دم.

پ ۱ / چيرۆکا کورت، هند هاتي يه تي کړن، هه روه سا تالافين شعري تي دا ده يته بکار ئينان، يا بوويه ده قسه کي نيزيک ده قی شعري، به لکو نيزيک ترين ده قی شعري و چونکه نه ز شاعر م، بي گومان دي چيرۆکا کورت هه لبرترم.

پ ۲ / مه گوت چيرۆکا کورت يا بوويه نيزيک ترين ده قی شعري،

له وانه کي زمانی شعري پتر دي بکيره يت، نه ژ چنده ژي د چيرۆکين من ب تنی دا دبار نابيت، به لکو پتر ل نک (د. فاضل عومهر) و (جهلال مسته فا) کو هه ر دوو چيرۆک نفيسين ده قه را به هدينان ديار و ناشکه را ديبت.

ره‌خنه یا ئه‌دهبی ل ده‌ق‌هرا مه

ل چ ئاسته ؟

د ته‌وه‌ره‌کسی دا ل دؤر قی بابه‌تی ژلاییی (په‌یماننا ئه‌دهب و هونه‌ری)‌فه، نه‌ف پرس‌یاریین ل خواری ژ چهند ره‌خنه‌گران (ن‌آزاد دارتاش، ته‌حسین نافشکی) هات‌بوونه کرن، ئیک ژ وان نه‌ز بووم (اسماعیل بادی) کو بابه‌ت گریدایی بابه‌تین په‌رتوکی یه، چ وه‌ک دیدار و چ وه‌ک ته‌وه‌ر، ژبه‌ر هندئ تنی من به‌رس‌قین خو ژئ وه‌رگرتن و یین دی د جودا هیلان چنکو به‌ره‌ه‌فکرنا ته‌وه‌ری نه‌یی مه‌یه.

پ۳ / به‌ل‌کول بیرا هه‌وه بیت، من و هی‌ثایی پاییزی عومه‌ر پرؤژه‌کئی وه‌سا هه‌بوو، من نا‌قئ وان ده‌قان کربوو (برویسی)، به‌لئ پتر جهی‌ خو‌ه دنا‌ف شعرا من دا کر، له‌وانه‌کئی نه‌دویره ئه‌و ده‌ق چ ل نک من ، یان هه‌ر براده‌ره‌کئی دی به‌یته مه‌یدانی، ئه‌گه‌ر نه‌بیتم یئ هاتی یه مه‌یدانی به‌لئ نه ب وی چ‌ندا پیدئی.

ل دو‌ماهیئ دی بیتم، نه‌ز خو‌ه وه‌ک شاعر دنیا‌سم، نه چیرۆکنفیس، و نه‌ز ب هه‌می شیانین خو‌ه فه هه‌ولدده‌م نوییاتی یئ د شعری دا بکه‌م، چونکو نه‌ز خو‌ه دوی دا دبینم، دگه‌ل ریزگرتنی.

روژنامه‌یا (برایه‌تی ئه‌دهب و هونه‌ر) ژماره (۱۳۰) روژا ۱۱/۶/۱۹۹۹ئ.

- ههلبهت هه ریبازهک ژ ریباژین
 نهدهبی سیما و شهنگستین خویین
 تایهت د شهکولینن دا خوه یین ههین،
 ههروهسا پیدقی یه رهخنن رولهکن دیار و
 بهرچاڤ هه بیت د شهکولینا نهدهبی دا،
 هه چهنده شهکولینا نهدهبی ب تنن رهخنه

نینه، به لکو هندهک جارن پیکهاتی یه ژ دیار کرن و ههلسهنگاندنا
 ریباژ و کیشه و هونه رهکنن ژ نالی یی چهقهنگ و رامان و قوناغان شه،
 نه دم دشین بیزین هه بونا کیم و زوریا رهخنن د شهکولینا نهدهبی دا هه تا
 رادهیهکنن په یوهندی ژی ب سروشتنن بابه تی شه هه یه، نه ری مه رهخنه،
 یا نهدهبی هه به یان نه؟ و ل دهقرا مه ل چ ناسته؟ نه ری دگهل پیلین
 دی یین نهدهبی بهر ب پیشقه دچیت؟ ب ریکا رهخنه یا نهدهبی، نه دم
 چوان دشین نهدهبی خوه پیش بیخین؟ نه رکن رهخنه گری د قن نهدهبی
 چ یه؟

پ. نه. ه: رهخنه نهدهبی دقیت یا چهوا بیت و مههم ژئی چ یه؟

- دقیت رهخنه یه کا ئاڤاکه ر بیت و رهخنه گر ب هویری به ری خوب
 ده ته دهقن نهدهبی، داڤ داڤ شروهه ب بیت و گریک و نهیینی یین
 تیدا، بو خواندهقانی و نقیسه ری وی دهقی بهینه ئاشکه را کرن.
 ههروهسا کیماسی و شاشی ژئی بهینه دهست نیشان کرن و پیدقی

یه رهخنه گری راست گو بیت و سه رهده ری یی د گهل دهقن نقیسی
 بکهت و هزر بکهت نقیسه ری نا نیاسیت، هه چهنده هندهک دهق
 هه نه د گری داینه ب ژیا نا که سایه تی یا نقیسه ری شه و پیدقی یه
 رهخنه گر ژ نیزیک ئاگه هدری هه می لایین ژیا نا نقیسه ری بیت دا
 بشیت ده رهق وی دهقن نهدهبی ده رکه قیت و بشیت شروهه بکهت.

پ. نه. ه: رهخنه گریا نهدهبی ل دهقرا مه ل چ ناسته؟ نه ری دگهل

پیلین دی یین نهدهبی ب ریقه دچیت یان نه؟

- رهخنه یا نهدهبی هیشتا نه گه هشتی یه وی ناستن پیدقی، ژبه ر
 کو نقیسه ری مه نه ل وی ناستی یه رهخنه ل به رهه می وی بهیته گرتن،
 ئانکو رهخنه یا نقیسه ری دقیت ل سه ر به رهه مین وی بهیته گرتن، پتر
 بهر بلا یی په سه نن و مه دحنن شه بچیت و شاشی و کیماسی د به رهه می
 وی دا نه هیته دهست نیشان کرن، له ورا دبیزین نه ف جورن رهخنه یی،
 خزمه تا نهدهبی مه ناکهت و ب هه رهنه گه کنن هه بیت، بو نقیسه ری و
 خواندهقانی و رهخنه گری ب خوژی خرابه و ب کارهک نه باش ل سه ر
 هه رسن یان دزقریت. له ورا دقیت رهخنه یا ئاڤاکه ر بیت و دویر بیت ژ
 هه ر قیان و نه قیان کنن دا کو بشیت رهخنه یه کا دروست یا شروهه که ر ل
 دویت مه رجین شه کولینین زانستی و نه کادیمی بنقیسیت.

رهخنه یا نهدهبی ل دهقن مه هیشتا گه لهک یا شه مایه ل پیش چاڤ
 جوینین دی یین نهدهبی و نه شیا یه د گهل وان پیلا بهر ب پیشقه
 بچیت. نه شه ژئی دزقریت شه بو چه ندین نه گه را د گری داینه د ناڤه را

ره‌خنه‌گری و که‌سایه‌تی یا نقیسه‌ری ده‌قی نه‌ده‌بی دا نه‌خاسمه ژلایین ده‌رونی فه، لی ل سهر قی چه‌ندی را، هیدی هیدی یا خوه ژ قی گرفتاری بی رزگار دکته.

پ. نه. ه: ب ریکا ره‌خنه یا نه‌ده‌بی نم چاوان دشتین نه‌ده‌بی خوه

پیش بیخین؟

- پیشکه‌فتنا ههر نه‌ده‌به‌کی یا گری‌دایه ب خواندنه‌کا به‌رفره‌ه و همه‌لایه‌ن فه، داکو بشیین ره‌خنه‌یه‌کا نه‌ده‌بی یا ل ناست بنقیسین و بشیین د وی ده‌قی نقیسی بگه‌هین.

ههر ده‌قه‌کی نه‌هیته خواند، دی د جهدا مینیت و نقیسه‌ری وی ژ ویری ویشه نه‌شیت ئافرانندی بکته، هه‌روه‌سا ههر ده‌قه‌کی ل سهر نه‌هیته نقیسین و ئاشکه‌راییی و نه‌په‌نی یین وی ده‌قی نه‌هیته خوبا‌کرن، نه‌و نقیسه‌ر ههر دی ل سهر وی ئاستی چیت و زیده‌تر نه‌شیت ئافرانندی بکته، له‌ورا پیدقی یه د ههر بیافه‌کی دا مه ره‌خنه‌گر هه‌بن و بینه پالده‌ر بو نقیسه‌ر و خوانده‌فانان و هه‌ردویان پیکشه، نقیسه‌ر پتر ئافرانندی بکهن و به‌ر ب پیشقه بچیت و خوانده‌فان ژی زیده‌تر و باشر د وی به‌ره‌مه‌ی نقیسی بگه‌هیت و تامه‌کی ژی وەر‌گرت.

پ. نه. ه: نه‌رکی ره‌خنه‌گری به‌رامبه‌ری ده‌قی نه‌ده‌بی چ یه؟ و چ

ناسته‌نگ دکه‌فنه د ریکا ره‌خنه‌گری مه‌دا؟

- ره‌خنه‌گر به‌ری ههر تشته‌کی دقت بی راستگو بیت ل گهل خوه و ده‌قی نه‌ده‌بی، ههر تشته‌کی که‌سایه‌تی د ناقبه‌را ره‌خنه‌گری و نقیسه‌ری

ده‌قی دا دقت ب ده‌ته لایه‌کی و تنی خوه دل ده‌قی نقیسی بکته‌ته خودان و ره‌خنه‌به‌کا ئافاکه‌ر بنقیسیت.

لی دقت نقیسینی دا مشه ئاسته‌نگ په‌یدا دبن و ده‌ینه پیشوازی یا ره‌خنه‌گری، یان گه‌له‌ک جاران ره‌خنه‌گری دقت تشته‌کی ل سهر به‌ره‌مه‌کی نه‌ده‌بی بنقیسیت، به‌لی ژ فه‌ریژا دو‌ماهییی دزانییت دی چ په‌یدا بیت و خوه ژی د ده‌ته پاش، له‌ورا دبیرم ره‌خنه‌گه‌له‌ک پیدقی یه، ره‌خنه‌گر نقیسه‌ری دووی یه بی ده‌قی و ههر ده‌قه‌کی نه‌ده‌بی ل سهر نه‌هیته نقیسین هه‌را من نه‌هاتی یه خواندن و شروفه‌کرن، چونکی ب تاییه‌ت نوکه هه‌می خوانده‌فان د نقیسین و ئافرانندیین نوکه ده‌ینه نقیسین ناگه‌هن و کته‌کا کیم نه‌بیت کو بیژین (نوخبه‌یه).

(فونادی ته مۆ) دهست پی کرهه. ل سه ره تایتین سالا سهی دا گوڤارا
 (هاوار) به رهف پیشفه چوو... به لن راستیهک ههیه چیروک ل
 ده رفه ی بادینا گه لهک باش بوو هه تا راپهرینه، هین دشین وان هوکارا
 ده سنیشان بکهن، نوکه چیروکا کوردی چاوا دبین؟

نیسماعیل بادی

به رسفا پرسیارا (۱):

راسته بهری سه رهلدانی مه پتر
 به ره مه می ئیک و دوو دخواند، نه و ئی
 ژبه ر چهند نه گهران و نوکه وه کو پیدقی
 نه و به ره مه ناهینه خواندن:

* وی ده می هژمارا گوڤار و روژنامه
 یان گه لهک یا کیم بوو نقیسه ر و
 چیروکنقیس و ره وشه نبیر ب گشتی نه
 چار دبوون هه میان بخوین.

* هه ره وه سا به لاقکرنی روله کی گرنگی د خواندن دا ههیه، نوکه
 زۆریه ی روژنامه و گوڤاران ب دروستی ناگه هه دهستی هه می نقیسه را
 و هه میان ئی شیانین کرینا وان نین، چنکو نوکه گه لهک زیده
 ده رده کفن و نقیسه ر دناف دا بی به رزه بووی.

* به ره مه می نقیسه ران وهک په رتووک، ل دویت پیدقیاتی بی ناهینه
 به لاقکرن و گه لهک کیم دهینه چاپکرن.

ژبه ر فان نه گه را، هنده کین دیتر دبیت پیچه کی ژیک دویر که قین،

دوو پرسیار

له باره ی چیروکی کوردیه وه

له روژانه ی قیسه ته فاله که ی جزیریدا «ئه ده ب و هونه» له گه ل
 ژمارهیه ک له چیروکنووسان و ره خنه گرانه ی ده رفه ی بادیناندا چهند
 دیمانهیه کی ساز دا و دوو پرسیار رو به رووکردنه وه، به گویره ی
 ده رفه ت هه ر جاره ی وه لایمی دوانیان بلاو ده کهینه وه.

ئه مه ش پرسیاره کانه:

پ ۱: بهری راپهرینه مه به ره مه می ئیک و دوو فه د خویند و
 ناگه هداریا به ره مه می خۆ بووین، نوکه مه گازندهیه وه خته نه م لیک
 فه بین و ناگه هداریا ئیک و دوو نه بین، هین چ دبیتن، نه گه ر راسته
 چاره چیه؟

پ ۲: نه گه ر ته راستی دقت چیروکا کوردی ل سه ره دهستی

نه کولیک شه بین، هه وهسا نه گه ره کت دی یی گرنه پورته پینه کرن
ب هه می نقیسه رین کرمانج و کیم به لاکرنا به ره هه می وان ژلای و وان
روژنامه و گوشارین ل هه ولیری و سلیمان بی و کهرکوکئی دهرده کفن.

باشترین چاره بوژیک نیزی که کرنا ره وشه نبیرین کرمانج بین
(ژووری و ژیری) پیدقی یه هه روژنامه و گوشاره کا دهرده کفیت،
نقیسه رین هه دوو زارا ل خو کوم بکه ن، وهک دهسته کا نقیسه رین و ل
به ره هه می باش و سه رکه فتی بگه رین و به لاک کهن و زیده تر ده لیقه بو
کرمانجین ژووری بیتته خوش کرن، هه وهسا به ره هه مین چاپکری نقیسه ر
بو ئیک و دوو فری بکه ن و پینه خواندن و ل سه ر نقیسه رین.

به رسفا پرسیارا (۲):

هوکارین نه باشبوونا یان بیژین پیش نه که فتنا چیرۆکی ل ده فه را
به هدینان د سالتین سیهادا و هه تا بهری سه ره لدانی، راسته نه ل وی
تاستی پیدقی بوویه، به لی هنده ک ناقتین باش هاتینه مهیدانی و
تافراندن کری یه و به ره هه مین خو به لاکرینه و دابنه چاپکرن، لی
دیسان دشیین وان خالین ل به رسفا بووری دووباره بکه یه و ده لیقه
نه خوش کرن و رینه دان بوویه نه گه ری بهرچاڤ نه کرنا به ره هه می نقیسه ر
چیرۆکنقیسه رین مه، هه که نه و بخو گه له ک پیشقه چوو یه ب دیتنا من نه ز
وهک نقیسه ره ک و ده مه کئی مشه شه کولین ل دور چیرۆکی من
به لاکرینه.

* نوکه چیرۆکا هونه ری یا کوردی ب گشتی و ب تاییه ت یا
کرمانجی یا ژووری چ ل کوردستانی و چ ل دهرقه د تاسته کئی گه له ک
باش و بهرز دایه و نقیسه رین زیره ک و شارهزا پهیدا بووینه و

به ره هه مین وان هه که ل سه ر بهیته نقیسه رین و شه کولین چ ژ به ره هه مین
نقیسه رین بیانی کیم تر نینه و دبیت هه فرکیا وان د هه ر بیاقه کئی دا
بکه ن.

سه بیح محمه د حه سه ن

وهلامی پرسیارا (۱):

ب چ رنگا نه نه شیین هه قبه رکرئی
بکه یان د ناچه را ره وشا نه فو و یا بهری
سه ره لدانی دا، دقتی نه حیه تی
نه مین به رامبه ر ره وشا نقیسه ر
ره وشه نبیرین نه فو، نقیسه ری بهری
سه ره لدانی نقیسه ره کئی خودان هیقی بوو
کو روژه کا گه ش یا مای و هه ری دئی هیق،

له ورا نقیسه رین وی بوقی سه نته دچوون، هه وهسا ره وشا تابووری
ژی یا باش بوو، نقیسه ری ناگه ه ژ هندئی نه بوو تنی گوهی وی ل
خاندن و نقیسه رین بوو و ب ره نگه کئی کاربگه ر پشکداری کور و
سمینارا د بوو، له ورا بیاقی چاپیکه تنی دگه ل هه قالا یی مه زن بوو،
دیساییک ژ نه گه رین دویرکه تنی نه وه کو نقیسه رین نه فو به روفاژی
بین بهری سه ره لدانی بین هاتینه شه پشک کرن ناچه را دهرگه هین
راگه هاندنا حزین کوردی، نه فه خاله کا مه زنا فه فه تیانی یه دناچه را
ره وشه نبیراندا، نه ف نه گه ره یی هه فپشکه د ناچه را فاکته ری تابووری
و فاکته ری سیاسی دا.

سۆپاسی بۆ.

* ئىكەتيا نقيسەرىن كورد/دهوك ژبو چاپكرنا قى پرتوكى.

* دەستەيا رۆژنامەيا براپەتى ئەدەب و ھونەر يا وى دەمى ژبو بەلاڤكرنا قان ديداران.

* ئەرشىقى رۆژنامەيا ئەڤرۆ ژبو ھندەك وئىنەيان.

* پەرتوكخانەيا دەزگەھى خانى.

چارەكرنا قى سەروپەرى ژى وەسا ب ساناهى نىنە وەكى ئەم ھزر دكەين، بەلكى گرىداپە ب چارەكرنا رەوشا سىياسى و ئابوورى قە، درىژكرنا دەستى ھارىكارىيى بۆ رەوشەنبىرى كورد دا خەمىن خوژ كىبارا نقيسىنى و دىتتا ھەڤالا دویر نە ئىخىت.

بەرسا پرسىارا (۲)

ژ ئەگەرى پەيدا بونا چىرۆكى ل دەڤ نقيسەرى رەوشەنبىرى يا عەرەبى بوو و پاشى بەرھەمىن ژ زمانىن بىانى بو زمانى عەرەبى، چىرۆك بەرى سەرھلدانى ل ئاستەكى دەسپىك دگەل ھندى يا دویر نەبو ژ چىرۆكا ھونەرى كومەلە چىروكىن خودان ئاستەكى ھونەرى يى بازارى رەوشەنبىرى، بەلى پىشتى راپەرىنى چىرۆك نقيسى بلند تر لى ھات ژبەر بەرفرەھ بۆوارى يا رەوشەنبىرى و پىتر دەستەسەركرنا نقيسىنا وى و ب سەرھەلبونا نوبترىن خال قەگىرانى ھەروەسا شەھەزا بوونا وى د ئەزمونا چىرۆكى دا، لەورا ب دەھا كومەلە چىرۆك بازارى، بەلى ئەڤ چەندە نەبوو پالدرەك ئىخستنا پروسىسا رەوشەنبىرى يا نقيسىنا پىششەھاتنا مەزنا شورەشا زانىارى و راگەھاندنا ئەسمانى، ئانكو مە دڤىت بىژىن كو بزاڤا نقيسىنا ئەڤرو يا كوردى ژى كەتى يە ژبەر ھەمان سەردەم بازارى نقيسىنى و پەرتوكا د رەوشەكا خرا ئەڤە دياردەكا خوړستى يا جىھانى بونىيە.

رۆژنامەيا (براپەتى ئەدەب و ھونەر) ژمارە (۱۹۹) رۆژا ۲۰/۱۰/۲۰۰۰-ئى.

ناقەرۆك

۱۳۰	- محەمەد تاهر گوھەرزی	۵	- دیاری
۱۳۵	- حەسەن ئیبراھیم	۶	- پېشەکی
۱۴۲	- حەسەن ئیبراھیم		
۱۴۹	- جۆلە حاجی	۹	* دیداین ئەدەبی..
۱۵۳	- کەرمی بیانی	۱۰	- محەمەد ئەمین دۆسکی
۱۵۹	- عەبدولرەقیب یوسف	۱۳	- محەمەد ئەمین دۆسکی
۱۶۶	- روستەم حەمزە	۱۶	- رەشیدفندی
۱۷۱	- لۆلۆخان	۲۴	- تەحسین نافشکی
۱۷۳	- شیخ عەدنان حەقی	۲۷	- تەحسین نافشکی
۱۸۲	- محەمەد جەمیل سەیدا	۳۵	- عەبدولعەزیز کوریمەیی
		۳۸	- د. سەگشان خەلیل ھیدایەت
۱۸۷	* تەوہرین ئەدەبی..	۴۱	- محەمەد ئەمین ئۆسمان
۱۸۸	- چیرۆکا گەلەك كورت دناقبەرا ھەبوونی و نەبوونی دا	۴۵	- رەحمەتی ئەمینی ئۆسمان
۱۹۵	- ھۆزانقانی گەنج دقئ قوناغا داھینانی دا چ دبیژت؟	۶۴	- ھەرزقان
	- قەیرانا چیرۆکا ھونەری یا کوردی دناقبەرا	۷۰	- سەلمان کوڤلی
۲۰۱	- چیرۆکنقیسی و خواندەقاي و رەخنەگری دا	۷۴	- محسن قوچان
۲۱۴	- شاعرین چیرۆکنقیس.. یان چیرۆکنقیسین شاعر..!	۸۵	- خەلیل دھۆکی
۲۲۴	- رەخنەیا ئەدەبی ل دەقەرا مە ل چ ئاستە؟	۹۴	- ب ھەلکەفتا چاپکرنا مەلا ئەحمەدی نالبەند تاھا مایی
۲۲۹	- دوو پرسیار لەبارە ی چیرۆکی کوردییەو	۱۰۱	- عەبدولعزیز خەیات
		۱۱۰	- پروفیسور د. جەلیل جەلیل
		۱۱۶	- د. عارف حیتۆ
		۱۲۳	- نزار محەمەد سەعید

ناقەرۆك

- ۱- نقيژەک مەستانە ل دۆر گونبەدا جزيری/فەكۆلين، د. فازل عومەر ۲۰۰۴
- ۲- خەونين تازی/ هەلبەست، رۆخوشی زيفار، ۲۰۰۴
- ۳- وەغەرەك د نهيئينيئین دەقی دا/ ره‌خنه و فەكۆلين، ياسرئ حەسەنی ۲۰۰۴.
- ۴- بيافتی خواندنئ/فەكۆلين، جەلال مستەفا ۲۰۰۴.
- ۵- لبه‌ر دەرزينکا تیکستان/خواندين و تيزه‌یی، سەلام بالایی ۲۰۰۴.
- ۶- خواندنگەها برسیکرنئ/چیرۆک، صدیق حامد ۲۰۰۴.
- ۷- هزر و دیتن/هزر و ره‌وشەنبیریا گشتی، د. عارف حیئتو ۲۰۰۴.
- ۸- چەند ريبه‌ک بو دەقی/ فەكۆلين، صبیح محمد حسن ۲۰۰۴.
- ۹- بەرپەرەکی وندا ژ ژياناناما سەلیمئ ئەسمەرئ/چیرۆک، انور محمد طاهر ۲۰۰۴.
- ۱۰- چەند خواندنگە شيوەکاری/ فەكۆلين، ستار علی ۲۰۰۵.
- ۱۱- ژانين سیناهیئ/رۆمان، تحسین نافشکی ۲۰۰۵.
- ۱۲- قصص من بلاد النرجس، حسن سلیفانئ ۲۰۰۵، الطبعة الثانية.
- ۱۳- گوتارین ره‌خنه‌یی- کومەلە و تار، هوشەنگ شیخ محمد، ۲۰۰۵.
- ۱۴- گەریانەك د ناڤ باغئ ئەدەبی کوردی دا، ره‌شید فندی ۲۰۰۵.
- ۱۵- سۆتنگەه/ رۆمان، بلند محمد ۲۰۰۵.
- ۱۶- سیاپۆشی زیماری/ چیرۆک، د. فاضل عمر، ۲۰۰۵.
- ۱۷- شانۆیا هەڤچەرخ و چەند دیتن، سیارقر، ۲۰۰۵.
- ۱۸- قبان د دەمەکی ژاندار دا، رۆمان، محسن عبدالرحمن، ۲۰۰۵.
- ۱۹- تەکنیکا فەگێرئانی د کورته چیرۆکین (فاضل عومەری دا) / فەكۆلين، نەفیسە

ئیسماعیل ۲۰۰۵.

- ۲۰- میری و کەفۆک، چیرۆکین زارۆکان، د. عبدی حاجی، ۲۰۰۵.
- ۲۱- هەژدە چیفانۆکین گورگا، چیرۆک، ب. محمد عبدالله، ۲۰۰۵.
- ۲۲- روستەمی زالی، فلکلور، د. عارف حیئتو، چاپا دووی، ۲۰۰۵.
- ۲۳- شەینا چیاپی سپی، چیرۆک، نزار محمد سعید، ۲۰۰۵.
- ۲۴- جەمسەرئ سبیح، کورته چیرۆک، خالد صالح، ۲۰۰۵.
- ۲۵- ئەی رۆژ نەچە ئاڤا، پەخشان، سلام بالایی، ۲۰۰۵.
- ۲۶- ژ ره‌وشەنبیریا کوردی، فەكۆلين/گوتار، ناجی طه‌ بەرواری، ۲۰۰۵.
- ۲۷- زارۆکین جیہانا ناشتی و ناشویی، هزرخان، ۲۰۰۵.
- ۲۸- دەوک د سەرپوران دا، صدیق حامد، ۲۰۰۵.
- ۲۹- جاک درێدا و هلەشاندن، د. فاضل عمر، ۲۰۰۵.
- ۳۰- داویا شەرڤانەکی، رۆمان، عصمت محمد بدل، ۲۰۰۵.
- ۳۱- پیلین ره‌خنه‌یی، ره‌خنه و فەكۆلين، نعمه الله حامد نهییلی، ۲۰۰۵.
- ۳۲- دەما هیتستا گیانەوهر دشیان باختن، چیرۆک، حجی جعفر ۲۰۰۵.
- ۳۳- بەر ب دەقی خۆمالی، دەق، ئیبراهیم احمد سمۆ، ۲۰۰۵.
- ۲۴- ميميتيکس، ژ هزرکرنئ تاكو ئایدیۆلۆجیاپی، د. فازل عمر، ۲۰۰۵.
- ۳۵- کەلتور.. ناسیونالیزم و عەرەبکرن، فەكۆلين، عەبدال نوری، ۲۰۰۵.
- ۳۶- پەیقین بی پەردە، چەند فەكۆلینین ره‌خنا ئەدەبی نە، عبدالحالق سلطان، ۲۰۰۵.
- ۳۷- نغستان د چاقین نیرگزی دا، هەلبەست، بەشیر مزویری، ۲۰۰۵.
- ۳۸- ژ فەلسەفا بەرخودانئ، هەلبەست، رەمەزان عیسی، ۲۰۰۵.
- ۳۹- ئەوی دژی هەمیا، کورته چیرۆک، صبیح محمد حسن، ۲۰۰۵.
- ۴۰- نژیارگەری، د. فاضل عمر، ۲۰۰۵.

- ٤١- بیست سال و ئیشاره‌ک، صبری سلیمانیه، رۆمان، ٢٠٠٥.
- ٤٢- نقیسین د ناقبه‌را نفیسه‌رین خوداوه‌ند و لینگه‌ریان ل نازادیی، فه‌کولین، هوشه‌نگ شیخ محمه‌د، ٢٠٠٥.
- ٤٣- ژ چیرۆکین مللی بین فلکلوری، جمیل محمد شیلازی، ٢٠٠٥.
- ٤٤- جواهر المبدعین، مناقشات ادبیه، اسماعیل بادی، ٢٠٠٥.
- ٤٥- دیمه‌نین په‌چنی، چیرۆک، کیفی عارف، ٢٠٠٥.
- ٤٦- تیر ژ کفانا دوه‌شیتین و به‌ر تینه‌ من، هه‌لبه‌ست، سه‌لمان کوئلی، ٢٠٠٥.
- ٤٧- که‌فاله‌کی رویس، هه‌لبه‌ست، شگری شه‌هباز، ٢٠٠٥.
- ٤٨- ده‌وله‌ت و عه‌شقه‌کا که‌فنا، هه‌لبه‌ست، دایکا دالبایع، ٢٠٠٥.
- ٤٩- شه‌فین بی‌ خه‌و، هه‌لبه‌ست، به‌یار باقی، ٢٠٠٥.
- ٥٠- نازاندما به‌نده‌مانی، هه‌لبه‌ست، هزرخان، ٢٠٠٥.
- ٥١- چاخنی رۆژ د په‌یقیت، هه‌لبه‌ست، شه‌مال ئاکره‌یی، ٢٠٠٥.
- ٥٢- دوو چه‌مکین هاقیبوون یاخیبوون، ئەمین عبدالقادر، ٢٠٠٥.
- ٥٣- ژین و قین، هه‌لبه‌ست، صبحی مه‌لکایزی، ٢٠٠٥.
- ٥٤- ده‌فته‌را بی‌گه‌نه‌هی، هه‌لبه‌ست، عبدالرحمن بامه‌رنی، ٢٠٠٥.
- ٥٥- چند فه‌کولینه‌کین زمانه‌وانی، عبدالوهاب خالد، ٢٠٠٥.
- ٥٦- هیقی، خه‌م و مرن - طیب ده‌شتانی، هه‌لبه‌ست، ٢٠٠٥.
- ٥٧- زبندانا بچوک - عزیز غه‌مجفین، هه‌لبه‌ست، ٢٠٠٥.
- ٥٨- عشق د به‌هه‌شته‌کا یوتویایی دا، هه‌لبه‌ست، مصطفی سلیم، ٢٠٠٥.
- ٥٩- ئەزێ د هه‌مبێزا هه‌ناسین ته‌دا، چیرۆک، اسماعیل مصطفی، ٢٠٠٥.
- ٦٠- رومان ل ده‌قه‌را به‌هه‌دینان، ره‌مه‌زان هه‌جی، فه‌کولین، ٢٠٠٦.
- ٦١- رایا گشتی (تینگه‌ه - گرنگی - چیکرن - گوهورین - ریکین زانستیین پیقانی)، فه‌کولین، مسلم باتیلی، ٢٠٠٦.
- ٦٢- هه‌لبه‌ستین رهنگین، هه‌لبه‌ست، ته‌نگه‌زاری مارینی، ٢٠٠٦.
- ٦٣- ته‌فنه‌که‌را کورد، هونه‌رمه‌ندا به‌رزه، وه‌رگیران: مسعود خالد، ٢٠٠٦.
- ٦٤- ببیلوگرافیا ده‌وکی، ببیلوگرافیا، وه‌سفی حه‌سه‌ن ردینی، ٢٠٠٦.
- ٦٥- شه‌فا فریشته‌ ره‌فین، چیرۆک، اسماعیل هاجانی، ٢٠٠٦.
- ٦٦- گلۆکا ئالزبای، ئیدییه‌مین کوردی، خالد صالح، ٢٠٠٦.
- ٦٧- نقیژه‌کا بارانی، هه‌لبه‌ست، هه‌قال فندی، ٢٠٠٦.
- ٦٨- رۆژ، هه‌لبه‌ست، هشیار ریکانی، ٢٠٠٦.
- ٦٩- عشق ل ژیر پرا چینودئ، هه‌لبه‌ست، بلند محمد، ٢٠٠٦.
- ٧٠- ده‌ردئ ئەفین، (نوئلیت) یونس ئەحمه‌د، ٢٠٠٦.
- ٧١- ئەفسانه‌یا سترانین بنده‌ستی، نه‌جیب بالایی، ٢٠٠٦.
- ٧٢- خونه‌کا ئەمریکی، چیرۆکین عه‌زیز نه‌سین، و: خه‌یری بۆزانی، ٢٠٠٦.
- ٧٣- هزرینه‌ک د زمانی کوردیدا، ره‌شید فندی، ٢٠٠٦.
- ٧٤- خانی مامۆستا ی سبیه‌مین، مه‌م شه‌ره‌ف، ٢٠٠٦.
- ٧٥- ژ ئاوازین جوانی، هه‌لبه‌ست، ناجی طه‌ به‌رواری، ٢٠٠٦.
- ٧٦- چند به‌لگه‌بین تاییه‌ت ل دور کوردان، د. صلاح هروری، ٢٠٠٦.
- ٧٧- مه‌شا بوکان، هه‌لبه‌ست، هیقی به‌رواری، ٢٠٠٦.
- ٧٨- ئەو زه‌لامی دگه‌ل خۆژیکجودا، ده‌قین شانۆیی، سیار تمر صدیق، ٢٠٠٦.
- ٧٩- په‌لین عشقی، هه‌لبه‌ست، درباس مسته‌فا، ٢٠٠٦.
- ٨٠- شه‌فین سار، رومان، حه‌سه‌ن ئیبراهیم، ٢٠٠٦.
- ٨١- هوزان بۆ ده‌لالی، هه‌لبه‌ست، خالد حسین، ٢٠٠٦.
- ٨٢- بالۆکا شه‌کرئ، چیرۆک، حه‌سه‌ن سلیمانی، ٢٠٠٦.

- ۸۳- حەيرانوك نامەبەين ئەقىنداران، ئەدەبىيەت ئىلمى، ۲۰۰۶.
- ۸۴- مەن د قشلىيا پادشاهى دا، چىرۆك، مەسەنەت ئىلمى، ۲۰۰۶.
- ۸۵- چىشانوكا گايى سۆر، فولكلور، جەمىل مەسەنەت ئىلمى، ۲۰۰۶.
- ۸۶- سەلوا ھەيش بەلەيسكە، ھەلبەست، لىمان ئاسىيە، ۲۰۰۶.
- ۸۷- بىلىجان، رۆمان، پەرزەنت جىھانى، ۲۰۰۶.
- ۸۸- لەغلىخانا گوڭەيى، چىرۆك، مەسەنەت ئىلمى، ۲۰۰۶.
- ۸۹- قەگەر، رۆمان، شاھىن بەكر سورەكلى، ۲۰۰۶.
- ۹۰- قەدەرەن مەن، ھەلبەست، سەلمان شەيخ مەمى، ۲۰۰۶.
- ۹۱- بېھنەشك، فولكلور. مەسەنەت ئىلمى، ۲۰۰۶.
- ۹۲- ئارمانج، ھەلبەست، سەبەرى ھەكارى، ۲۰۰۶.
- ۹۳- باكورى دل، ھەلبەست، دلشا بوسەف، ۲۰۰۶.
- ۹۴- خەونەك بىنەشى، چىرۆك، مەسەنەت ئىلمى بەدەل، ۲۰۰۶.
- ۹۵- نەھىيەت خەمى، ھەلبەست، سەبەرى نەھىلى، ۲۰۰۶.
- ۹۶- ھەناسەك د پەرسەنگەھا شەرى دا، خەندەن وئەيى، سەلام بالايى، ۲۰۰۶.
- ۹۷- شۆرشەن بارزان، ھەلبەست، جەيدەر مەتەن، ۲۰۰۶.
- ۹۸- ھەشقا مە چەرايەك زەرادەشتى يە، كورە چىرۆك، ئىسماعىل مەسەنەت، ۲۰۰۶.
- ۹۹- تەنەستان، ھەلبەست، كەمال سەلەھەنەي، ۲۰۰۶.
- ۱۰۰- روستەمى زال، فولكلور، جەمىلى حاجى، ۲۰۰۶.
- ۱۰۱- مەقالات تەقدىيە، مەجموعە كەتاب، ۲۰۰۶.
- ۱۰۲- بەرگوتەن كۆچەرەكى دەشتىنەبويى، ھەلبەست، ئىسماعىل تەھا شاھىن، ۲۰۰۶.
- ۱۰۳- دەڭ چ نەبەسەن!، كورە چىرۆك، تەئەلى سەلەھ مەسەنەت، ۲۰۰۶.
- ۱۰۴- ھەشقا مە بىن نەھىش، ھەلبەست، لايىق جەمال كورەمەيى، ۲۰۰۶.
- ۱۰۵- پارادوكسىزم و تەئەھى وئە د ھوزانا نوپوخوزا كوردى دا ل دەھەرا بەھەدەن، قەكولەن، مەسەنەت ئىلمى، ۲۰۰۶.
- ۱۰۶- دۆسەيا بارزانى د سەندوقا پەيلىيە يا سەئەلىنى دا، قەكولەن، ھەزەرىيە ھەشقا، ۲۰۰۶.
- ۱۰۷- ھەلبەست، ھەلبەست، سەيدەيىن كەلەش، ۲۰۰۷.
- ۱۰۸- چاقىن سەئەفەكە، رومان، تەھسەن نەھشەكە، ۲۰۰۷.
- ۱۰۹- باكورى ھەلبەست، ھەلبەست، ئارزەن ئارى، ۲۰۰۷.
- ۱۱۰- گەريانەكا بى ھۆدە، چىرۆك، نەھسە ئىسماعىل، ۲۰۰۷.
- ۱۱۱- سورە بىرەنە شەفا مەن، ھەلبەست، سەلوا گولەيى، ۲۰۰۷.
- ۱۱۲- ھەشقا د خەلەگەھا مەنە دا، ھەلبەست، ئاشەنە گەرمەقى، ۲۰۰۷.
- ۱۱۳- سەروەن رۆزەھەلاتى، چىرۆك، جەلال مەسەنەت، ۲۰۰۷.
- ۱۱۴- ئارىانا سەنورەن دوزور، ھەلبەست، مەسەنەت خەلەف، ۲۰۰۷.
- ۱۱۵- ئارزەن خەمەيى، لىكولەن و رەخەنە، نەمەت اللە خەمە نەھىلى، ۲۰۰۷.
- ۱۱۶- بەيتە سەسەبەنە، ھەزەفەن، ۲۰۰۷.
- ۱۱۷- گەر تە مەبەيى، ھەلبەست، سەلمان شەيخ مەمى، ۲۰۰۷.
- ۱۱۸- لەشە شەقى، ھەلبەست، سەلام بالايى، ۲۰۰۷.
- ۱۱۹- دالەھى بىنە كەسەكە ب تەنە، چىرۆك، د. عارف خەتەن، ۲۰۰۷.
- ۱۲۰- چەندە ھەزەن رەوشەنەبەرى، گوتەر، نەجە تەھا بەرورەيى، ۲۰۰۸.
- ۱۲۱- ھەكولەنە زەمەنە، قەكولەن، د. فەزل عومەر، ۲۰۰۸.
- ۱۲۲- خەونەكا كەيى، ھەلبەست، دەيەكا دالەيىنە، ۲۰۰۸.
- ۱۲۳- رۆزەنەنەسەكە چەتەر، سەمەئەل تەھا شاھىن، زەمەن، ۲۰۰۸.
- ۱۲۴- پەتەرەمە كەرنە گونەھەن، چىرۆك، مەسەنەت ئىلمى، ۲۰۰۸.
- ۱۲۵- رۆزەنەنە شەتەكە، تەكسەتەن ئەدەبەيى، ادەبەت ئىلمى، ۲۰۰۸.

- ۱۲۶- رۆژ ئاڧا دبیت دا بهه لیت، ههلبهست، صدیق خالد هرۆری، ۲۰۰۸.
- ۱۲۷- باژیری دینا و چهند چیرۆکین دن، کاریکاتور ههلبهست، ۲۰۰۸.
- ۱۲۸- ئەفین و ستران، ههلبهست، فهیسهل مستهفا، ۲۰۰۸.
- ۱۲۹- گوڤه ندا ژینج، ههلبهست، د. خهبری نهعمو، ۲۰۰۸.
- ۱۳۰- که پهزا خهونان، خه مگین رهمو، چیرۆک، ۲۰۰۸.
- ۱۳۱- به ندهر، ههلبهست، دیا جوان، ۲۰۰۸.
- ۱۳۲- سپیهستان، کورته چیرۆک، خالد صالح، ۲۰۰۸.
- ۱۳۳- حیجیون، ئەحمده یاسین، تیکستین ئەدهبی، ۲۰۰۸.
- ۱۳۴- تیکست دناقبهرا گوڤهرا رهخه بی و ریبازین ئەدهبی دا، ئەمهن عهبدولقادر، رهخه و فه کولین، ۲۰۰۸.
- ۱۳۵- پایزه کا شین، تریفه دوسکی، ههلبهست، ۲۰۰۸.
- ۱۳۶- ئەم بوچی کتیبان چیدکهین، هوشهنگ شیخ محهمه، فه کولین، ۲۰۰۸.
- ۱۳۷- شه فین پراگ، حه سهن ئیبراهیم، رومان، ۲۰۰۸.
- ۱۳۸- Beyond the red Mountins (ل پشت چیا بی سور)، لقمان ئاسیهی، چیرۆکین وه رگتیران ژ کوردی بو ئنگلیزی، ۲۰۰۸.
- ۱۳۹- دهه خهون، کومه کا ههلبهستقنان، ههلبهست، ۲۰۰۸.
- ۱۴۰- پاپرسین و راوه رگرتن، مسلم باتیلی، فه کولین، ۲۰۰۸.
- ۱۴۱- تیکستین ئەدهبی، خالد حسین، ۲۰۰۸.
- ۱۴۲- پرا ئارتا یان بهایب گران، ئەنوهه محهمه تاهر، سی شانوگه ریبین وه رگتیرای، ۲۰۰۸.
- ۱۴۳- ترسا بی ددان، حه لیم یوسف، رومان، ۲۰۰۸.

- ۱۴۴- بیرهاتنن سهرخهوش، سیروان فچۆ، ههلبهست، ۲۰۰۸.
- ۱۴۵- پاییزا په یقان، سه بری سلیمانی، فه کولین، ۲۰۰۸.
- ۱۴۶- مهیدانا کووچکان، ئیسماعیل سلیمانی هاجانی، کورته چیرۆک، ۲۰۰۸.
- ۱۴۷- چهند سستیرین گهش د ئەسمانی ههلبهستا نوو یا کوردی ده (کرمانجیا ژیری)، فه کولین، خه لیل دهوکی، ۲۰۰۸.
- ۱۴۸- دیوانین بوتانی (شین و شادی + دلستان + بلورا چیان)، سه بری بوتانی، ههلبهست، ۲۰۰۸.
- ۱۴۹- زمان و ئەدهب و میژویا کورد د (رۆژی کورد) دا، حه جی جه عفر، فه کولین، ۲۰۰۸.
- ۱۵۰- لاقههیا کهقنه وارهکی غه مبار، گولنار عه لی، ههلبهست، ۲۰۰۸.
- ۱۵۱- سنۆرین فه کری، (دیدارین ئەدهبی و میژگهرد)، اسماعیل بادی، ۲۰۰۸.